

MEMÒRIA

2017

MEMORIA

ESTATUTS DE LA FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

**«Objecte: article 4t.–
La Fundació té per
objecte promocionar,
fomentar, divulgar,
prestigiar, protegir
i defensar...»**

ESTATUTOS DE LA FUNDACIÓ GALA-SALVADOR DALÍ

**«Objeto: artículo 4.º–
La Fundación tiene por
objeto promocionar,
fomentar, divulgar,
prestigiar, proteger
y defender...»**

1 ÒRGANS DE GOVERN I DIRECCIÓ

- 12 Patronat
- 14 Comissions del Patronat
- 14 Reunions del Patronat i les seves comissions
- 16 Altres òrgans

2 FOMENTAR

- 20 Museus
- 22 Serveis d'informació i atenció al visitant
- 24 Teatre-Museu Dalí
- 26 Dalí-Joies
- 28 Casa-Museu Castell Gala Dalí
- 30 Casa-Museu Salvador Dalí
- 32 Adquisicions

3 DIVULGAR

- 38 Exposicions temporals pròpies
- 40 Exposicions temporals en altres seus
- 42 Préstecs d'obra
- 46 Documentació, catalogació i recerca
- 52 Becaris i investigadors
- 54 Conferències i seminaris
- 54 Publicacions
- 56 Servei educatiu

4 PROMOCIONAR

- 62 Comunicació
- 66 Comunicació digital
- 70 Promoció
- 74 Gestió comercial
- 78 Gestió de màrqueting

5 PRESTIGIAR

- 86 Visites il·lustres
- 86 Patrocinis
- 88 Convenis
- 90 Premis i guardons
- 92 Comissió d'Acreditació i Catalogació
- 94 Amics dels Museus Dalí
- 98 Altres activitats culturals

6 PROTEGIR

- 102 Conservació i restauració
- 112 Infraestructures i seguretat

7 DEFENSAR

- 118 Generació de recursos
- 122 Generació de prestigi
- 124 Accions judicials
- 124 Relacions amb l'estat

8 RECURSOS HUMANS

- 128 Formació
- 130 Departaments i plantilla

ANNEXOS

- 136 A. Estudis de públic
- 152 B. Informe de gestió econòmica
- 178 C. Crèdits

1 ÓRGANOS DE GOBIERNO Y DIRECCIÓN

- 13 Patronato
- 15 Comisiones del Patronato
- 15 Reuniones del Patronato y sus comisiones
- 17 Otros órganos

2 FOMENTAR

- 21 Museos
- 23 Servicios de información y atención al visitante
- 25 Teatro-Museo Dalí
- 27 Dalí-Joyas
- 29 Casa-Museo Castillo Gala Dalí
- 31 Casa-Museo Salvador Dalí
- 33 Adquisiciones

3 DIVULGAR

- 39 Exposiciones temporales propias
- 41 Exposiciones temporales en otras sedes
- 43 Préstamos de obra
- 47 Documentación, catalogación e investigación
- 53 Becarios e investigadores
- 55 Conferencias y seminarios
- 55 Publicaciones
- 57 Servicio educativo

4 PROMOCIONAR

- 63 Comunicación
- 67 Comunicación digital
- 71 Promoción
- 75 Gestión comercial
- 79 Gestión de marketing

5 PRESTIGIAR

- 87 Visitas ilustres
- 87 Patrocinios
- 89 Convenios
- 91 Premios y galardones
- 93 Comisión de Acreditación y Catalogación
- 95 Amics dels Museus Dalí
- 99 Otras actividades culturales

6 PROTEGER

- 103 Conservación y restauración
- 113 Infraestructuras y seguridad

7 DEFENDER

- 119 Generación de recursos
- 123 Generación de prestigio
- 125 Acciones judiciales
- 125 Relaciones con el estado

8 RECURSOS HUMANOS

- 129 Formación
- 131 Departamentos y plantilla

ANNEXOS

- 137 A. Estudios de público
- 153 B. Informe de gestión económica
- 179 C. Créditos

PRESENTACIÓ

L'any 2017 va estar marcat pel traspàs, el 12 d'agost, del president de la Fundació, l'amic Ramon Boixadós. Enrere deixava una trajectòria de 26 anys de dedicació entusiasta a la Fundació Dalí. Defensor ferri dels projectes en què creia, era una persona d'una gran professionalitat i rigor, amb un profund esperit d'entrega a la societat a la qual servia. Ell és qui ha convertit aquesta entitat en un referent en l'àmbit dels museus no tan sols per la gestió, sinó també, i sobretot, perquè es va proposar dignificar la producció daliniana. Tinc l'honor de substituir-lo en el càrrec amb tot el respecte i admiració.

L'exercici que presentem en aquesta memòria es va tancar amb uns resultats positius pel que fa a ingressos, però també quant a l'assoliment dels objectius estratègics. Així, es va concloure el catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí, una publicació de referència, amb un total de 1.000 obres, que es troba accessible de forma universal i gratuïta en un web totalment renovat. Paral·lelament, es van seguir teixint llaços amb l'Àsia, en concret a través de la signatura d'un conveni marc amb el Centre d'Estudis Visuals de la Universitat de Pequín, i es va exposar obra del Mestre en països com Rússia. També es va ampliar la col·lecció amb l'adquisició d'una obra de joventut, *Figura de perfil*, i es va prosseguir amb vigor l'esforç per protegir la figura i els drets de l'obra de Salvador Dalí.

JORDI MERCADER MIRÓ
President

El 2017 va enregistrar unes xifres satisfactòries: el nombre de visitants dels museus va experimentar un increment del 5,56 %, amb un total de 1.444.853 persones, i els ingressos es van traduir en un superàvit de 3,3 milions d'euros. Els estudis de públic, així mateix, ens indiquen que el visitant té una bona experiència als tres museus del Triangle Dalinià. Això no obstant, l'esperit autocrític ens obliga a seguir estudiant millores especialment en aquelles àrees on podem fer-ho, com és ara la venda d'entrades en línia.

En el pla mediàtic va tenir rellevància una demanda de paternitat que va comportar l'exhumació del Mestre; l'operatiu es va afrontar amb el màxim respecte, per tal de preservar la memòria del fundador. Celebrem que la demanda es resolgués positivament per a la Fundació.

Us convido a repassar junts, a través de les pàgines que segueixen, la tasca duta a terme per l'equip de la Fundació en aquest darrer exercici del president Boixadós, una feina a la qual els membres del Patronat van donar suport amb determinació.

PRESENTACIÓN

El año 2017 estuvo marcado por el fallecimiento, el 12 de agosto, del presidente de la Fundación, el amigo Ramon Boixadós. Tras de sí dejaba una trayectoria de 26 años de dedicación entusiasta a la Fundación Dalí. Férreo defensor de los proyectos en los que creía, era una persona de una gran profesionalidad y rigor, con un profundo espíritu de entrega a la sociedad a la que servía. Él es quien ha convertido esta entidad en un referente en el ámbito de los museos, y no solo por su gestión, sino también, y sobre todo, porque se propuso dignificar la producción daliniana. Tengo el honor de sustituirlo en el cargo con todo el respeto y admiración.

El ejercicio que presentamos en esta memoria se cerró con unos resultados positivos en cuanto a ingresos, pero también en lo que se refiere a la consecución de los objetivos estratégicos. Así, se concluyó el catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, una publicación de referencia, con un total de 1.000 obras, que es accesible de forma universal y gratuita desde una web totalmente renovada. Paralelamente, se siguieron tejiendo lazos con Asia, en concreto a través de la firma de un convenio marco con el Centro de Estudios Visuales de la Universidad de Pekín, y se expuso obra del Maestro en países como Rusia. También se amplió la colección con la adquisición de una obra de juventud, *Figura de perfil*, y se prosiguió con vigor el esfuerzo por proteger la figura y los derechos de la obra de Salvador Dalí.

El 2017 registró unas cifras satisfactorias: el número de visitantes de los museos experimentó un incremento del 5,56 %, con un total de 1.444.853 personas, y los ingresos se tradujeron en un superávit de 3,3 millones de euros. Los estudios de público, así mismo, nos indican que el visitante tiene una buena experiencia en los tres museos del Triángulo Daliniano. No obstante, el espíritu autocrítico nos obliga a seguir estudiando mejoras especialmente en aquellas áreas donde podemos hacerlo, como es la venta de entradas en línea.

En el apartado mediático tuvo relevancia una demanda de paternidad que comportó la exhumación del Maestro; el operativo se afrontó con el máximo respeto, a fin de preservar la memoria del fundador. Celebramos que la demanda se resolviera positivamente para la Fundación.

Os invito a repasar juntos, a través de las páginas que siguen, la labor llevada a cabo por el equipo de la Fundación en este último ejercicio del presidente Boixadós, un trabajo al que los miembros del Patronato prestaron apoyo con determinación.

JORDI MERCADER MIRÓ
Presidente

SALVADOR DALÍ, APOTEOSIS DEL DÓLAR / APOTEOSIS DEL DÓLAR, 1965

PATRONAT

Presidents d'honor

S. M. els Reis d'Espanya

President

Sr. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

Sra. Marta Felip Torres

Vocals

S. A. R. la Infanta Cristina de Borbó

Sra. Montse Aguer Teixidor

Sr. Enrique Barón Crespo

Sra. Ana Beristain Díez

Sr. Manuel Borja-Villel

Sr. Màrius Carol Pañella

Sr. Miguel Doménech Martínez

Sr. Enrique Fernández Picazo

Sr. Luis Lafuente Batanero

Sr. Josep Lloret Parellada

Sr. Alfons Martínez Puig

Sr. Lluís Monreal Agustí

Sra. Maria Dolors Portús Vinyeta

Sr. Lluís Puig Gordi

Sr. Miquel Roca Junyent

Sr. Narcís Serra Serra

Sr. Òscar Tusquets Blanca

Sr. Josep Vilarasau Salat

Secretari general, no patró

Sr. Lluís Peñuelas Reixach

La composició del Patronat va experimentar nou canvis durant el 2017.

El Govern espanyol va designar patrons el Sr. Luis Lafuente Batanero, director general de Belles Arts i Patrimoni Cultural, i el Sr. Enrique Fernández Picazo, vocal assessor de la Subdirecció General de Propietat Intel·lectual, en substitució dels Srs. Miguel Ángel Recio i Carlos Guervós Maíllo, respectivament.

Els dos nous membres del Patronat van prendre possessió del càrrec en la junta ordinària celebrada el 13 de març del 2017.

El 12 d'agost, el Sr. Ramon Boixadós Malé va cessar per defunció en la condició de patró i president de la Fundació.

Al mes de setembre, la Generalitat de Catalunya va nomenar patrons el Sr. Lluís Puig Gordi, conseller de Cultura, i la Sra. Maria Dolors Portús Vinyeta, secretària general del Departament de Cultura, en substitució dels Srs. Santi Vila Vicente i Pau Villòria Sistach, respectivament.

El Sr. Lluís Puig i la Sra. Maria Dolors Portús van acceptar el càrrec davant de notari el 5 de setembre.

Finalment, cal destacar que el Sr. Jordi Mercader Miró va ser designat per unanimitat president de la Fundació en la reunió extraordinària del Patronat celebrada el 18 de setembre.

PATRONATO

Presidentes de Honor

SS. MM. los Reyes de España

Presidente

D. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

D.ª Marta Felip Torres

Vocales

S. A. R. la Infanta Cristina de Borbón

D.ª Montse Aguer Teixidor

D. Enrique Barón Crespo

D.ª Ana Beristain Díez

D. Manuel Borja-Villel

D. Màrius Carol Pañella

D. Miguel Doménech Martínez

D. Enrique Fernández Picazo

D. Luis Lafuente Batanero

D. Josep Lloret Parellada

D. Alfons Martínez Puig

D. Lluís Monreal Agustí

D.ª Maria Dolors Portús Vinyeta

D. Lluís Puig Gordi

D. Miquel Roca Junyent

D. Narcís Serra Serra

D. Òscar Tusquets Blanca

D. Josep Vilarasau Salat

Secretario general, no patrono

D. Lluís Peñuelas Reixach

La composición del Patronato registró nueve cambios durante el 2017.

El Gobierno español designó patronos a D. Luis Lafuente Batanero, director general de Bellas Artes y Patrimonio Cultural, y a D. Enrique Fernández Picazo, vocal asesor de la Subdirección General de Propiedad Intelectual, en sustitución de D. Miguel Ángel Recio y D. Carlos Guervós Maíllo, respectivamente.

Los dos nuevos miembros del Patronato tomaron posesión de su cargo en la junta ordinaria celebrada el 13 de marzo de 2017.

El 12 de agosto, D. Ramon Boixadós Malé cesó por defunción en la condición de patrono y presidente de la Fundación.

En el mes de septiembre, la Generalitat de Cataluña nombró patronos a D. Lluís Puig Gordi, conseller de Cultura, y a D.ª Maria Dolors Portús Vinyeta, secretaria general del Departamento de Cultura, en sustitución de D. Santi Vila Vicente y D. Pau Villòria Sistach, respectivamente.

D. Lluís Puig y D.ª Maria Dolors Portús aceptaron su cargo ante notario el 5 de septiembre.

Por último, cabe destacar que D. Jordi Mercader Miró fue designado por unanimidad presidente de la Fundación en la reunión extraordinaria del Patronato celebrada el 18 de septiembre.

COMISSIONS DEL PATRONAT**Comissió Artística**

President

Sr. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

Sra. Montse Aguer Teixidor

Vocals

S. A. R. la Infanta Cristina de Borbó**Sra. Ana Beristain Díez****Sr. Manuel Borja-Villel****Sr. Alfons Martínez Puig****Sr. Lluís Monreal Agustí****Sra. Maria Dolors Portús Vinyeta****Sr. Òscar Tusquets Blanca**

Secretari general

Sr. Lluís Peñuelas Reixach**Comissió Econòmica**

President

Sr. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

Sra. Marta Felip Torres

Vocals

Sr. Màrius Carol Pañella**Sr. Enrique Fernández Picazo****Sr. Josep Lloret Parellada****Sr. Miquel Roca Junyent****Sr. Narcís Serra Serra**

Secretari general

Sr. Lluís Peñuelas Reixach**Comissió de Relacions Externes**

President

Sr. Jordi Mercader Miró

Vicepresident

Sr. Luis Lafuente Batanero

Vocals

Sr. Enrique Barón Crespo**Sr. Miguel Doménech Martínez****Sr. Lluís Puig Gordi****Sr. Josep Vilarasau Salat**

Secretari general

Sr. Lluís Peñuelas Reixach**Reunions del Patronat i de les seves comissions**

El Patronat es va reunir els dies 13 de març i 20 de novembre en sessió ordinària, i el 18 de setembre en sessió extraordinària.

La Comissió Artística es va reunir el dia 20 de febrer, mentre que les comissions Econòmica i de Relacions Externes ho van fer en sessió conjunta els dies 26 de juny i 18 de setembre.

Els temes tractats i els acords adoptats en les reunions del Patronat i de les seves comissions al llarg del 2017 figuren recollits en el llibre d'actes de l'entitat.

COMISIONES DEL PATRONATO**Comisión Artística**

Presidente

D. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

D.ª Montse Aguer Teixidor

Vocales

S. A. R. la Infanta Cristina de Borbón**D.ª Ana Beristain Díez****D. Manuel Borja-Villel****D. Alfons Martínez Puig****D. Lluís Monreal Agustí****D.ª Maria Dolors Portús Vinyeta****D. Òscar Tusquets Blanca**

Secretario general

D. Lluís Peñuelas Reixach**Comisión Económica**

Presidente

D. Jordi Mercader Miró

Vicepresidenta

D.ª Marta Felip Torres

Vocales

D. Màrius Carol Pañella**D. Enrique Fernández Picazo****D. Josep Lloret Parellada****D. Miquel Roca Junyent****D. Narcís Serra Serra**

Secretario general

D. Lluís Peñuelas Reixach**Comisión de Relaciones Externas**

Presidente

D. Jordi Mercader Miró

Vicepresidente

D. Luis Lafuente Batanero

Vocales

D. Enrique Barón Crespo**D. Miguel Doménech Martínez****D. Lluís Puig Gordi****D. Josep Vilarasau Salat**

Secretario general

D. Lluís Peñuelas Reixach**Reuniones del Patronato y de sus comisiones**

El Patronato se reunió los días 13 de marzo y 20 de noviembre en sesión ordinaria, y el 18 de septiembre en sesión extraordinaria.

La Comisión Artística se reunió el día 20 de febrero, mientras que las comisiones Económica y de Relaciones Externas lo hicieron en sesión conjunta los días 26 de junio y 18 de septiembre.

Los temas tratados y los acuerdos adoptados en las reuniones del Patronato y de sus comisiones a lo largo del año 2017 se encuentran recogidos en el libro de actas de la entidad.

ALTRES ÒRGANS**Comitè de Direcció**

President de la Fundació
Sr. Jordi Mercader Miró

Directora dels Museus Dalí
Directora del Centre d'Estudis Dalinians
Sra. Montse Aguer Teixidor

Secretari general de la Fundació
Sr. Lluís Peñuelas Reixach

Gerent de la Fundació
Sr. Joan Manuel Sevillano Campalans

Comissió d'Acreditació i Catalogació

Patrona de la Fundació
Sra. Ana Beristain Díez

Directora dels Museus Dalí
Directora del Centre d'Estudis Dalinians
Sra. Montse Aguer Teixidor

Secretària
Sra. Imma Parada Soler

Associació d'Amics dels Museus Dalí

President
Sr. Carles Ayats Aljarilla

Vicepresident
Sr. Jordi Palmada Lloret

Secretari
Sr. Pascual Pesudo Castillo

Vicesecretari
Sr. Josep Maria Ortega López

Tresorer
Sr. Enric Oliva Papiol

Vocals
Sra. Misse Coll Macau
Sr. Martí Dacosta Oliveras
Sr. Pere Maset Tuègols
Sra. Antònia Pichot Pla
Sr. Josep Playà Maset
Sra. Mariona Seguranyes Bolaños

Coordinadora
Sra. Júlia Cebrià Costa

L'associació Amics dels Museus Dalí és una entitat jurídica sense ànim de lucre i amb personalitat jurídica pròpia. Col·labora amb la nostra institució en la persecució dels objectius fundacionals.

OTROS ÓRGANOS**Comité de Dirección**

Presidente de la Fundación
D. Jordi Mercader Miró

Directora de los Museos Dalí
Directora del Centro de Estudios Dalinianos
D.ª Montse Aguer Teixidor

Secretario general de la Fundación
D. Lluís Peñuelas Reixach

Gerente de la Fundación
D. Joan Manuel Sevillano Campalans

Comisión de Acreditación y Catalogación

Patrona de la Fundación
D.ª Ana Beristain Díez

Directora de los Museos Dalí
Directora del Centro de Estudios Dalinianos
D.ª Montse Aguer Teixidor

Secretaria
D.ª Imma Parada Soler

Associació d'Amics dels Museus Dalí

Presidente
D. Carles Ayats Aljarilla

Vicepresidente
D. Jordi Palmada Lloret

Secretario
D. Pascual Pesudo Castillo

Vicesecretario
D. Josep Maria Ortega López

Tesorero
D. Enric Oliva Papiol

Vocales
D.ª Misse Coll Macau
D. Martí Dacosta Oliveras
D. Pere Maset Tuègols
D.ª Antònia Pichot Pla
D. Josep Playà Maset
D.ª Mariona Seguranyes Bolaños

Coordinadora
D.ª Júlia Cebrià Costa

La Associació d'Amics dels Museus Dalí es una entidad jurídica sin ánimo de lucro y con personalidad jurídica propia. Colabora con nuestra entidad en la persecución de los objetivos fundacionales.

MUSEUS

Per a la Fundació Dalí, l'obertura de la Casa de l'artista a Portlligat (Cadaqués) l'any 1997 va representar la culminació d'un projecte museogràfic que articulava un conjunt patrimonial d'abast internacional centrat en la promoció, el foment, la divulgació, el prestigi i la protecció de l'obra del pintor empordanès. El 2017, vint anys més tard, 1.444.853 persones van visitar aquest conjunt museístic, popularment conegut com a Triangle Dalinià, en una mostra més de l'interès que segueix generant l'univers de Salvador Dalí. Per centres, 839.338 persones van visitar el Teatre-Museu Dalí de Figueres, 149.363 la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat (Cadaqués), 88.341 la Casa-Museu Castell Gala Dalí de Púbol i 367.811 l'exposició permanent Dalí-Joies de Figueres.

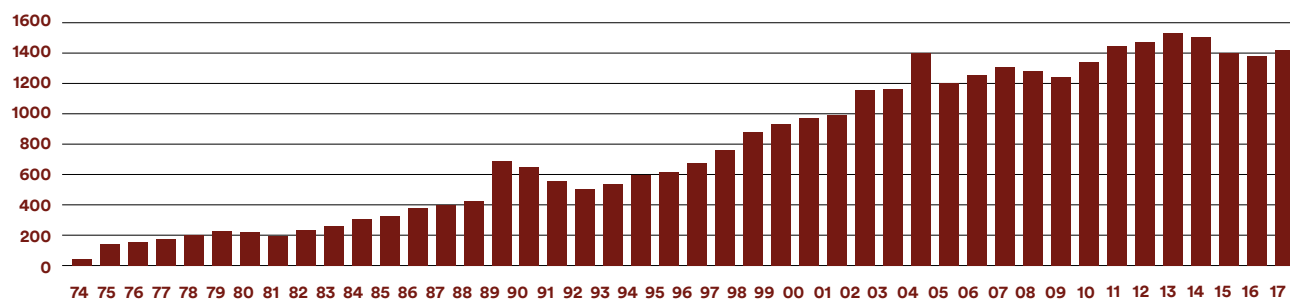
Aquest important nombre de visitants va reportar a la Fundació 10.716.919,04 euros en concepte de venda d'entrades, quantitat que representa una aportació bàsica per poder garantir els objectius fundacionals i que equival al 69,58 % dels ingressos totals obtinguts per la nostra entitat en l'exercici 2017.

Els museus Dalí van rebre 1.444.853 visitants

Museus Dalí / Museos Dalí

Nombre de visitants (en milers). Evolució període 1974-2017
 Número de visitantes (en miles). Evolución período 1974-2017

MUSEOS

Para la Fundación Dalí, la apertura de la Casa del artista en Portlligat (Cadaqués) en 1997 representó la culminación de un proyecto museográfico que articulaba un conjunto patrimonial de ámbito internacional centrado en la promoción, el fomento, la divulgación, el prestigio y la protección de la obra del pintor ampurdanés. En el 2017, veinte años más tarde, 1.444.853 personas visitaron este conjunto museístico, popularmente conocido como Triángulo Daliniano, en una muestra más del interés que sigue generando el universo de Salvador Dalí. Por centros, 839.338 personas visitaron el Teatro-Museo Dalí de Figueres, 149.363 la Casa-Museo Salvador Dalí de Portlligat (Cadaqués), 88.341 la Casa-Museo Castillo Gala Dalí de Púbol y 367.811 la exposición permanente Dalí-Joyas de Figueres.

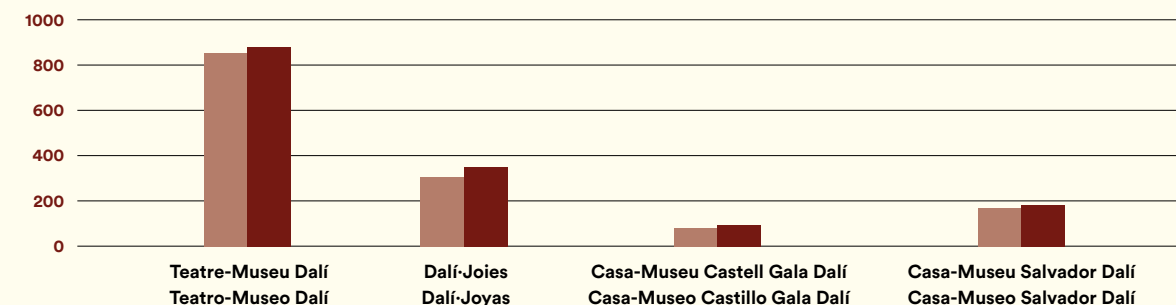
Este importante número de visitantes reportó a la Fundación 10.716.919,04 euros en concepto de venta de entradas, cantidad que representa una aportación básica para poder garantizar los objetivos fundacionales y que equivale al 69,58 % de los ingresos totales obtenidos por nuestra entidad en el ejercicio 2017.

Los museos Dalí recibieron 1.444.853 visitantes

Museus Dalí / Museos Dalí

Nombre de visitants totals (en milers) per museu 2016-2017
 Número de visitantes totales (en miles) por museo 2016-2017

SERVEIS D'ATENCIÓ AL VISITANT

Els Serveis d'Informació i Atenció al Visitant del Departament de Gestió dels Museus s'estructuren en diferents apartats: la central de reserves, els serveis d'acollida i informació —que inclouen la planificació, la coordinació i la formació dels assistents de sala i de recepció així com els diferents serveis de visites guiades generalistes—, l'equip d'administració, el personal de seguretat i l'equip de neteja. Des d'aquesta àrea també es porta a terme la recollida i anàlisi de les dades que ens permeten valorar els indicadors d'ús de cada espai i activitat (vegeu l'apartat «Estudis de públic») així com fer un seguiment diari dels diversos àmbits d'interès. La central de reserves gestiona la venda i la reserva d'entrades i serveis dels museus a partir de tres eixos: els serveis tradicionals, a través dels quals durant el 2017 es van vendre 387.655 entrades, es van gestionar 17.841 grups i es van contractar 1.025 visites guiades; el servei d'adquisició i reserva d'entrades anticipades per Internet, amb una xifra total de 191.647 entrades venudes al llarg de l'any (un 18,47 % més que el 2016 i un 13,23 % del total de l'exercici en curs); i el suport als agents turístics i culturals interessats en les visites combinades de més d'un dels centres museístics.

En l'àmbit dels serveis d'acollida i informació, cal esmentar l'èxit creixent de les visites guiades per al públic individual, de venda en línia i ofertes en quatre idiomes (català, castellà, anglès i francès). Al Teatre-Museu de Nit es van esgotar les 1.550 places disponibles; 8.535 persones van assistir a les visites guiades del Castell Gala Dalí, i 376 persones (amb un 89,80 % d'ocupació) van gaudir de la nova proposta de visites a Púbol, les «Nits de Gala», que es fan a porta tancada i just quan es pon el sol. Quant a les introduccions a la visita del Castell, que s'ofereixen durant tota la temporada i també en quatre idiomes, durant el 2017 en va gaudir un total de 5.299 persones.

Al llarg de l'any, el Departament de Gestió dels Museus va posar en marxa noves iniciatives promocionals i de serveis centrades a potenciar la visita a l'espai Dalí-Joies i al Castell Gala Dalí. Aquestes mesures van contribuir significativament al considerable augment que va experimentar el nombre de visitants al primer espai, xifrat en 46.198 persones més, i van convertir el Castell de Púbol en el centre que, proporcionalment, més va pujar en ingressos per entrades, un 5,41 %.

SERVICIOS DE ATENCIÓN AL VISITANTE

Los Servicios de Información y Atención al Visitante del Departamento de Gestión de los Museos se estructuran en diferentes apartados: la central de reservas, los servicios de acogida e información —que incluyen la planificación, la coordinación y la formación de los asistentes de sala y de recepción así como los diferentes servicios de visitas guiadas generalistas—, el equipo de administración, el personal de seguridad y el equipo de limpieza. Desde esta área también se llevan a cabo la recogida y el análisis de los datos que nos permiten valorar los indicadores de uso de cada espacio y actividad (véase el apartado «Estudios de público») así como realizar un seguimiento diario de los diversos ámbitos de interés. La central de reservas gestiona la venta y la reserva de entradas y servicios de los museos a partir de tres ejes: los servicios tradicionales, a través de los cuales durante el 2017 se vendieron 387.655 entradas, se gestionaron 17.481 grupos y se contrataron 1.025 visitas guiadas; el servicio de adquisición y reserva de entradas anticipadas por Internet, con una cifra total de 191.647 entradas vendidas a lo largo del año (un 18,47 % más que en el 2016 y un 13,23 % del total del ejercicio en curso); y el apoyo a los agentes turísticos y culturales interesados en las visitas combinadas de más de uno de los centros museísticos.

En el ámbito de los servicios de acogida e información, cabe mencionar el éxito creciente de las visitas guiadas para el público individual, de venta en línea y ofrecidas en cuatro idiomas (catalán, castellano, inglés y francés). En el Teatro-Museo de Noche se agotaron las 1.550 plazas disponibles; 8.535 personas asistieron a las visitas guiadas del Castillo Gala Dalí, y 376 personas (con un 89,80 % de ocupación) disfrutaron de la nueva propuesta de visitas a Púbol, las «Noches de Gala», que tienen lugar a puerta cerrada y justo cuando se pone el sol. En cuanto a las introducciones a la visita del Castillo, que se ofrecen durante toda la temporada y también en cuatro idiomas, en el 2017 las disfrutaron un total de 5.299 personas.

A lo largo del año, el Departamento de Gestión de los Museos puso en marcha nuevas iniciativas promocionales y de servicios centradas en potenciar la visita al espacio Dalí-Joies y al Castillo Gala Dalí. Estas medidas contribuyeron significativamente al considerable aumento que experimentó el número de visitantes al primer espacio, cifrado en 46.198 personas más, y convirtieron el Castillo de Púbol en el centro que, proporcionalmente, más aumentó en ingresos por entradas, un 5,41 %.

TEATRE-MUSEU DALÍ

Durant el 2017, el Teatre-Museu Dalí va rebre un total de 839.338 visitants. Els gràfics adjunts reflecteixen, a la pàgina 20, l'evolució del nombre de visitants als quatre recintes museístics i, a la pàgina 21, una comparativa dels visitants del Teatre-Museu entre els anys 2017 i 2016, a més de l'evolució mensual (pàgina 24) i els diferents tipus d'entrades venudes (pàgina 25). Entre els mesos de juliol i setembre (temporada alta) es van enregistrar 355.621 visitants, 13.816 dels quals van correspondre al Teatre-Museu de Nit. Quant als períodes de gener-juny i octubre-desembre, la xifra de visitants comptabilitzada va ser de 483.717. Un 60,40 % del públic que va acudir al museu figuerenc ho va fer a títol individual, mentre que els grups organitzats van representar un 39,60 %. En aquest centre, els ingressos per venda d'entrades van sumar 8.882.175,84 euros.

Sala del Tesoro
Sala del Tesoro

Visita guiada nocturna
Visita guiada nocturna

Sala Noble
Sala Noble

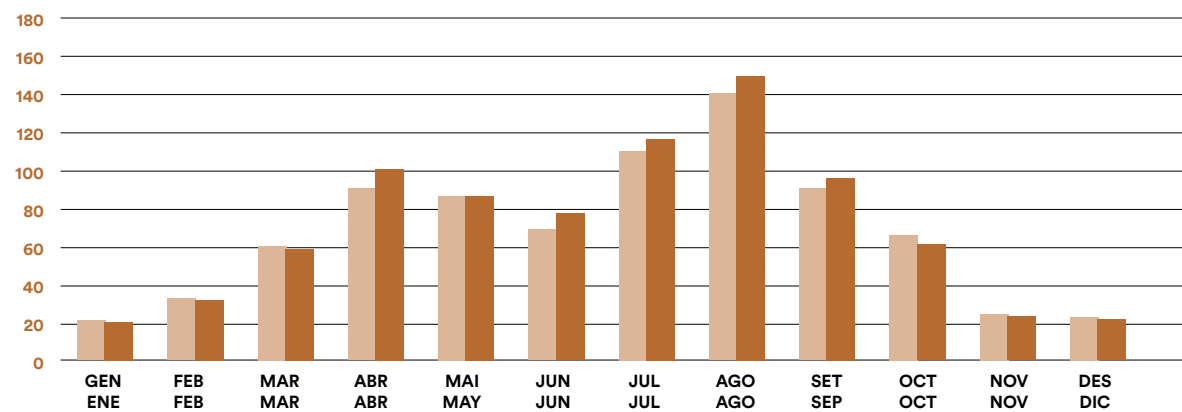
TEATRO-MUSEO DALÍ

Durante el 2017, el Teatro-Museo Dalí recibió un total de 839.338 visitantes. Los gráficos adjuntos reflejan, en la página 20, la evolución del número de visitantes a los cuatro recintos museísticos y, en la página 21, una comparativa de los visitantes del Teatro-Museo entre los años 2017 y 2016, además de la evolución mensual (página 24) y los diferentes tipos de entradas vendidas (página 25). Entre los meses de julio y septiembre (temporada alta) se registraron 355.621 visitantes, 13.816 de los cuales correspondieron al Teatro-Museo de Noche. En cuanto a los períodos de enero-junio y octubre-diciembre, la cifra de visitantes contabilizada fue de 483.717. Un 60,40 % del público que acudió al museo figuerense lo hizo a título individual, mientras que los grupos organizados representaron un 39,60 %. En este centro, los ingresos por venta de entradas sumaron 8.882.175,84 euros.

Teatre-Museu Dalí / Teatro-Museo Dalí

Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2016-2017
Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2016-2017

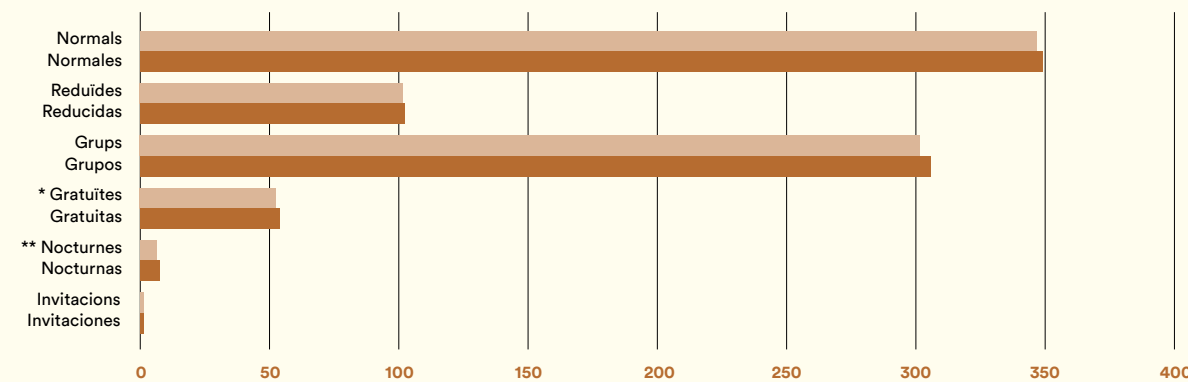
2016
2017

Teatre-Museu Dalí / Teatro-Museo Dalí

Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2016-2017
Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2016-2017

2016
2017

* Menors de 9 anys, guies i responsables de grup / Menores de 9 años, guías y responsables de grupo
** Obertura nocturna: de finals de juliol al 2 de setembre / Apertura nocturna: de finales de julio al 2 de septiembre

DALÍ·JOIES

Durant l'exercici 2017, el nombre de visitants comptabilitzat en aquest espai museístic es va situar en 367.811 persones. La majoria de les visites (concretament, 267.280) van ser individuals, i un 42,80 % dels visitants del Teatre-Museu també va gaudir d'aquest espai. Els ingressos obtinguts per venda d'entrades a la sala Dalí-Joies, exclosos els corresponents a l'entrada conjunta Teatre-Museu/Dalí-Joies, van sumar un total de 7.368 euros.

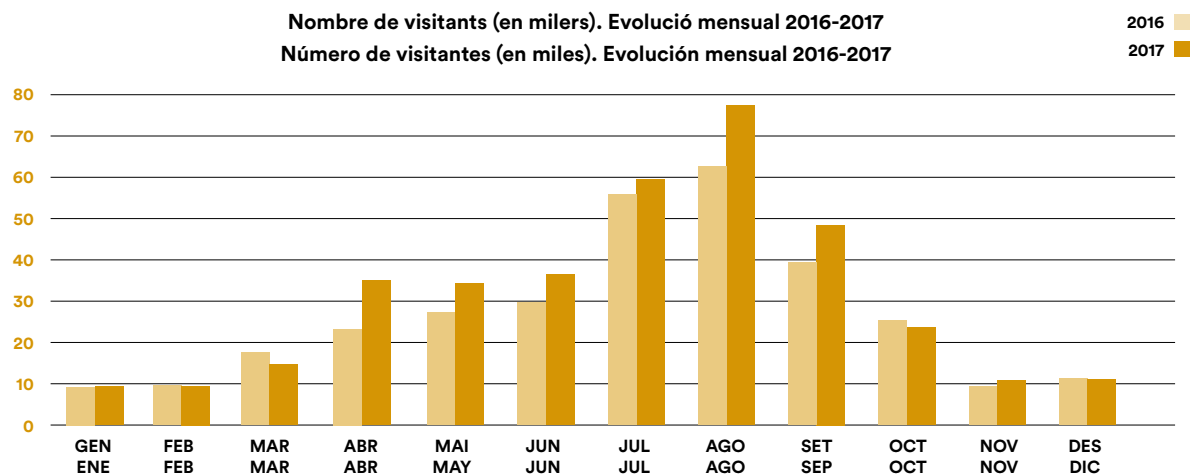

Ull del temps
Ojo del tiempo

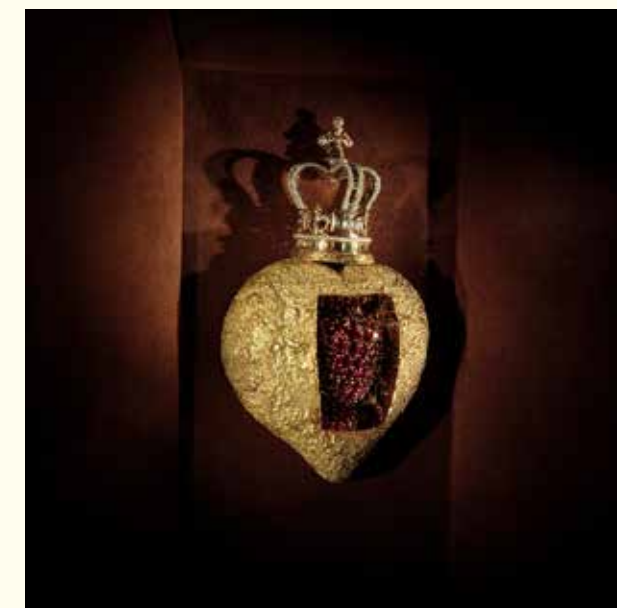
Detall de Calze de vida
Detalle de Cáliz de vida

Dalí·Joies / Dalí·Joyas

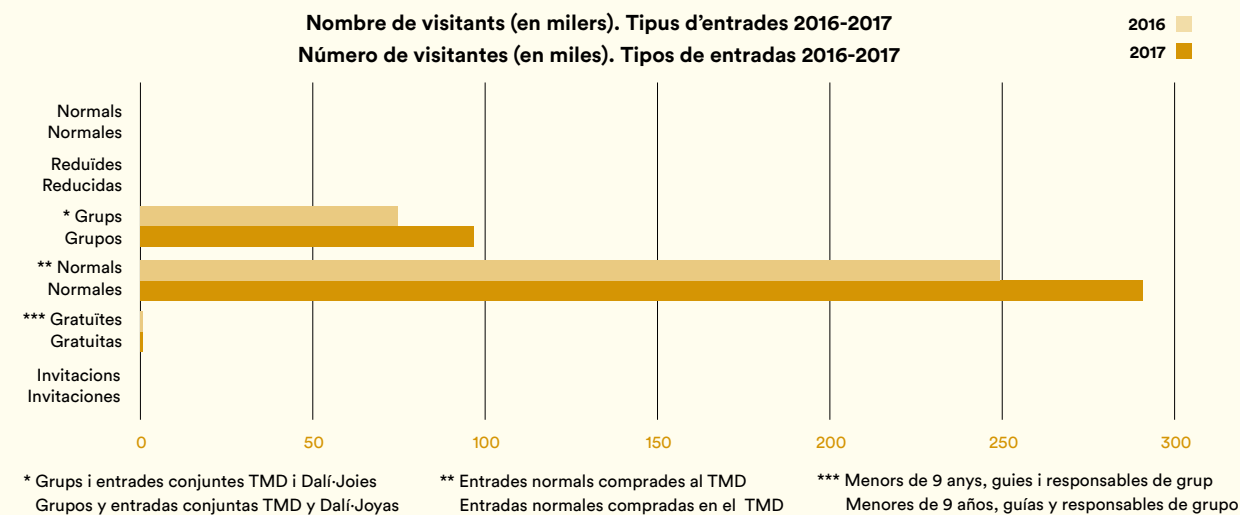
DALÍ·JOYAS

Durante el ejercicio 2017, el número de visitantes contabilizado en este espacio museístico se situó en 367.811 personas. La mayoría de las visitas (concretamente, 267.280) fueron individuales, y un 42,80 % de los visitantes del Teatro-Museo también disfrutó de este espacio. Los ingresos obtenidos por venta de entradas a la sala Dalí-Joyas, excluidos los correspondientes a la entrada conjunta Teatro-Museo/Dalí-Joyas, sumaron un total de 7.368 euros.

Cor reial
Corazón real

Dalí·Joies / Dalí·Joyas

CASA-MUSEU CASTELL GALA DALÍ

De l'1 al 8 de gener i del 15 de març al 31 de desembre del 2017, així com alguns dies puntuals durant el període de tancament, el recinte museístic de Púbol va rebre 88.341 persones. En els períodes de gener-juny i octubre-desembre es van enregistrar 41.349 visites, i de juliol a setembre (temporada alta), 46.992. Observant el gràfic de tipus d'entrades de la pàgina 29 es dedueix que un 70,70 % del públic va correspondre a visitants individuals, i un 29,30 %, a grups. Al llarg de l'exercici, la Fundació va obtenir en aquest centre 567.959,20 euros en concepte d'entrades.

Un dels *Elefants* del jardí de Púbol
Uno de los *Elefantes* del jardín de Púbol

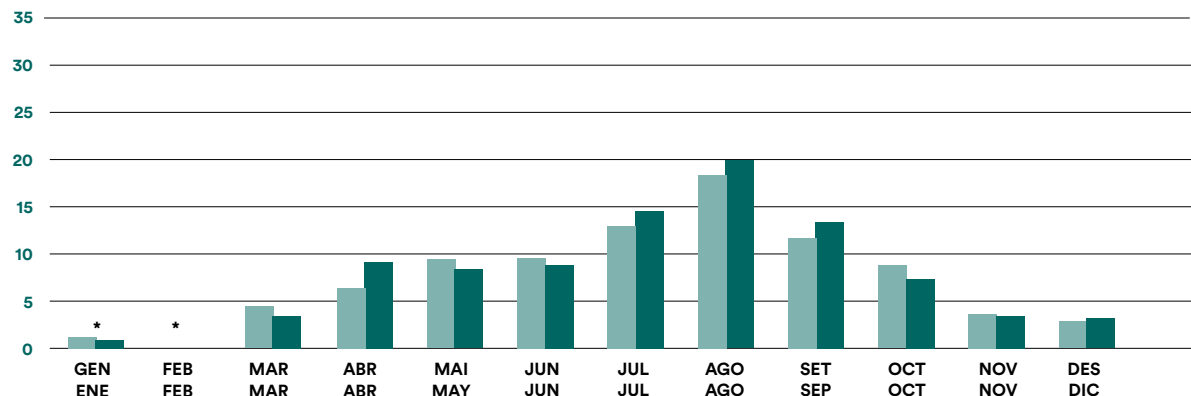

Llum del capvespre sobre la façana del Castell
Luz del atardecer sobre la fachada del Castillo

Casa-Museu Castell Gala Dalí / Casa-Museo Castillo Gala Dalí

Nombre de visitants (en milers). Evolució mensual 2016-2017
Número de visitantes (en miles). Evolución mensual 2016-2017

2016
2017

* La Casa-Museu està tancada al públic del 7 de gener al 28 de febrer. Visitants extraordinaris de grups a porta tancada
La Casa-Museo está cerrada al público del 7 de enero al 28 de febrero. Visitantes extraordinarios de grupos a puerta cerrada

CASA-MUSEO CASTILLO GALA DALÍ

Del 1 al 8 de enero y del 15 de marzo al 31 de diciembre de 2017, así como algunos días puntuales durante el período de cierre, el recinto museístico de Púbol recibió a 88.341 personas. En los períodos de enero-junio y octubre-diciembre se registraron 41.349 visitas, y de julio a septiembre (temporada alta), 46.992. Observando el gráfico de tipos de entradas de la página 29 se deduce que un 70,70 % del público correspondió a visitantes individuales, y un 29,30 %, a grupos. A lo largo del ejercicio, la Fundación obtuvo en este centro 567.959,20 euros en concepto de entradas.

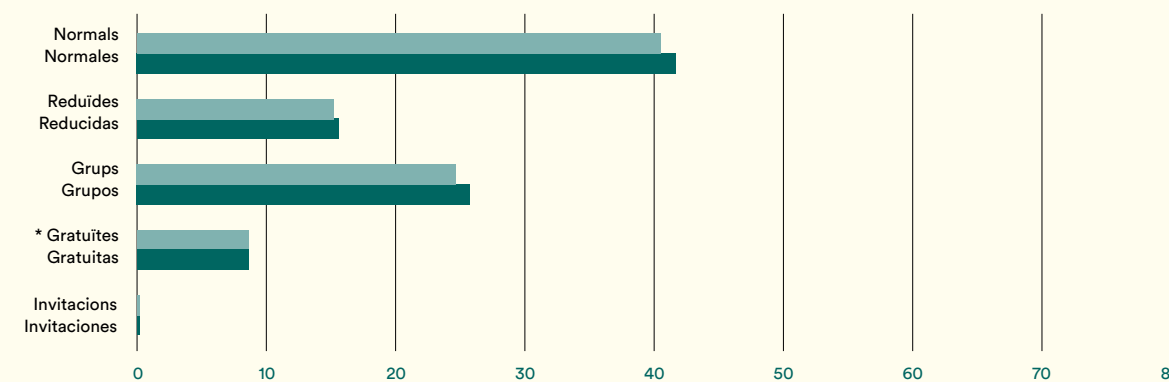

Saló dels Escuts
Salón de los Escudos

Casa-Museu Castell Gala Dalí / Casa-Museo Castillo Gala Dalí

Nombre de visitants (en milers). Tipus d'entrades 2016-2017
Número de visitantes (en miles). Tipos de entradas 2016-2017

2016
2017

* Menors de 9 anys, guies i responsables de grup
Menores de 9 años, guías y responsables de grupo

CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ

Durant el 2017, la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat (Cadaqués), que va obrir les portes del 1 al 8 de gener i del 11 de febrer al 31 de desembre, va acollir un total de 149.363 visitants (gràfic de la pàgina 31), un 79,50 % dels quals va optar per la visita completa de la casa i un 20,50 %, per la modalitat que només inclou els patis i els olivars. Els gràfics de la pàgina 30 permeten apreciar l'evolució mensual del nombre de visitants així com els diferents tipus d'entrades venudes. Durant els períodes de febrer-juny i octubre-desembre es van rebre 82.139 visitants, i de juliol a setembre, 67.224. L'obertura de la Casa de Portlligat va reportar a la Fundació un total d'1.259.416 euros en concepte de venda d'entrades.

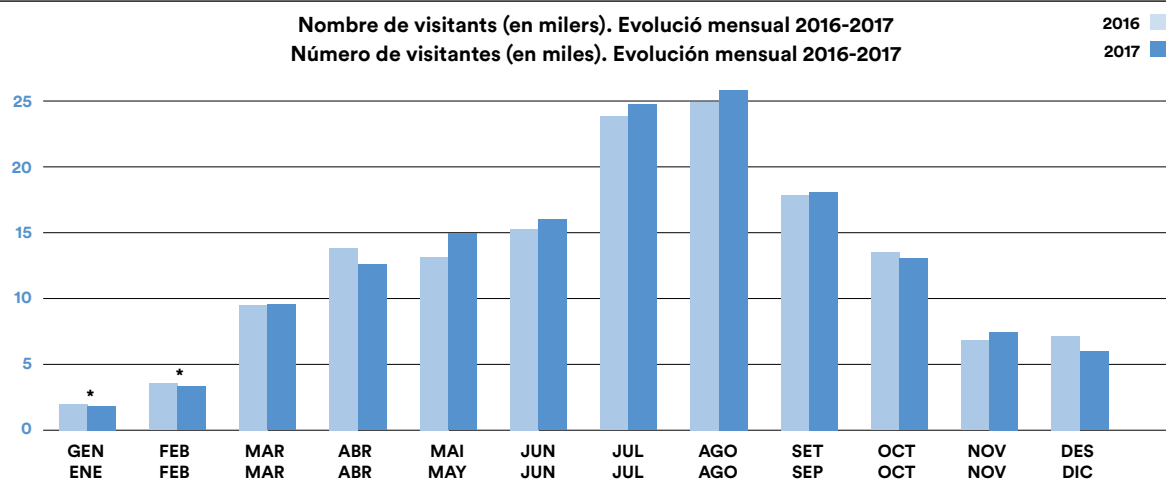

Posta de sol a la badia de Portlligat
Puesta de sol en la bahía de Portlligat

La Casa Dalí amb el Pení al fons
La Casa Dalí con el Pení al fondo

Casa-Museu Salvador Dalí / Casa-Museo Salvador Dalí

* La Casa-Museu està tancada al públic del 9 de gener a l'11 de febrer
La Casa-Museo está cerrada al público del 9 de enero al 11 de febrero

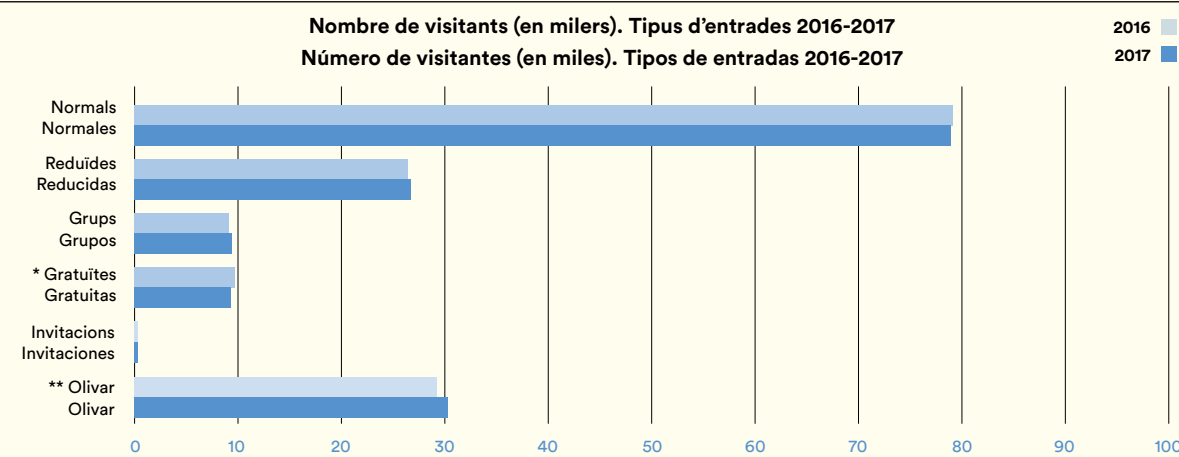
CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ

Durante el 2017, la Casa-Museo Salvador Dalí de Portlligat (Cadaqués), que abrió las puertas del 1 al 8 de enero y del 11 de febrero al 31 de diciembre, acogió a un total de 149.363 visitantes (gráfico de la página 31), un 79,50 % de los cuales optó por la visita completa de la casa y un 20,50 %, por la modalidad que solo incluye los patios y los olivares. Los gráficos de la página 30 permiten apreciar la evolución mensual del número de visitantes así como los diferentes tipos de entradas vendidas. Durante los periodos de febrero-junio y octubre-diciembre se recibieron 82.139 visitantes, y de julio a septiembre, 67.224. La apertura de la Casa de Portlligat reportó a la Fundación un total de 1.259.416 euros en concepto de venta de entradas.

Visita familiar amb el Servei Educatiu
Visita familiar con el Servicio Educativo

Casa-Museu Salvador Dalí / Casa-Museo Salvador Dalí

* Menors de 9 anys, guies i responsables de grup
Menores de 9 años, guías y responsables de grupo

** Inclou els tres tipus d'entrada corresponents a la visita a l'olivar: normal, reduïda i gratuïta
Incluye los tres tipos de entrada correspondientes a la visita al olivar: normal, reducida y gratuita

ADQUISICIONS

La política d'adquisicions situa la Fundació Dalí com un referent mundial clar pel que fa a l'obra de Dalí i el surrealisme en general. A l'hora d'estudiar una possible adquisició, es fa un informe exhaustiu per tal de valorar-ne la viabilitat i per ampliar el coneixement sobre la creació de Dalí. Aquesta anàlisi, a més, acaba servint de suport per a altres projectes, especialment els catàlegs raonats de pintura, escultura i obra gràfica, i també per a l'elaboració dels informes de la Comissió d'Accreditació i Catalogació. Durant el 2017, el fons de la Fundació es va ampliar amb les adquisicions següents:

FONS ARTÍSTIC

Pintura

Figura de perfil, 1925

Oli sobre cartró en què la protagonista és Anna Maria, la germana de Dalí. Aquesta obra va participar en la primera exposició individual que el pintor va fer a les Galeries Dalmau de Barcelona, al novembre del 1925.

Dibuixos

André Breton *Le Tamanoir*, 1931

Dibuix amb ploma i tinta xinesa sobre paper utilitzat per confeccionar l'exlibris que Dalí va crear per a Breton.

Dues il·lustracions per a *50 secrets màgics per pintar*, c. 1947.

Dibuix inclòs en el llibre de Salvador Dalí *Métamorphose de Narcisse*, publicat el 1937 a París per Éditions Surréalistes.

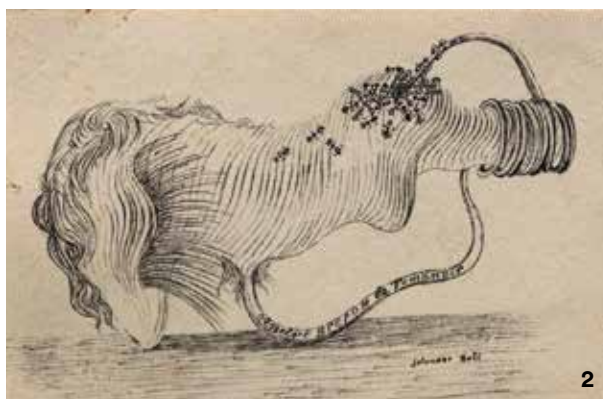
Edicions especials

L'Immaculée Conception, 1930

Llibre d'André Breton i Paul Éluard publicat per Éditions Surréalistes a París. Conté un heliogravat de Salvador Dalí al frontispici, està il·lustrat amb diversos dibuixos amb tinta xinesa i llapis, també de Dalí, i inclou una pàgina manuscrita d'Éluard.

Les douze tribus d'Israël, 1973

Obra publicada per Transworld Art S. A., de Suïssa, per celebrar el vint-i-cinquè aniversari de l'Estat d'Israel. Inclou un prefaci d'Abba Eban, ministre d'Afers Estrangers del país. Les 13 estampes de la carpeta —gravats a punta seca acolorits a mà amb *pochoir*— estan signades i numerades per l'artista.

1. L'oli *Figura de perfil* va reparar-se després de romandre 90 anys en mans privades

2. Exlibris que Dalí va dedicar a André Breton

3, 4. Il·lustracions per a *50 secrets màgics per pintar*

ADQUISICIONES

La política de adquisiciones sitúa a la Fundación Dalí como un claro referente mundial en lo que se refiere a la obra de Dalí y el surrealismo en general. A la hora de estudiar una posible adquisición se realiza un informe exhaustivo a fin de valorar su viabilidad y ampliar el conocimiento sobre la creación de Dalí. Este análisis, además, acaba sirviendo de soporte para otros proyectos, especialmente los catálogos razonados de pintura, escultura y obra gráfica, y también para la elaboración de los informes de la Comisión de Acreditación y Catalogación. Durante el 2017, el fondo de la Fundación se amplió con las siguientes adquisiciones:

FONDO ARTÍSTICO

Pintura

Figura de perfil, 1925

Óleo sobre cartón en el que la protagonista es Anna Maria, la hermana de Dalí. Esta obra participó en la primera exposición individual que el pintor realizó en las Galeries Dalmau de Barcelona, en noviembre de 1925.

Dibujos

André Breton *Le Tamanoir*, 1931

Dibujo a pluma y tinta china sobre papel utilizado para confeccionar el exlibris que Dalí creó para Breton.

Dos ilustraciones para *50 secretos mágicos para pintar*, c. 1947.

Dibujo incluido en el libro de Salvador Dalí *Métamorphose de Narcisse*, publicado en 1937 en París por Éditions Surréalistes.

Ediciones especiales

L'Immaculée Conception, 1930

Libro de André Breton y Paul Éluard publicado por Éditions Surréalistes de París. Contiene un heliogravado de Salvador Dalí en el frontispicio, está ilustrado con varios dibujos a tinta china y lápiz, también de Dalí, e incluye una página manuscrita de Éluard.

Les douze tribus d'Israël, 1973

Obra publicada por Transworld Art S. A., de Suiza, para celebrar el vigésimo quinto aniversario del Estado de Israel. Incluye un prefacio de Abba Eban, ministro de Asuntos Exteriores del país. Las 13 estampas de la carpeta —grabados a punta seca coloreados a mano con *pochoir*— están firmadas y numeradas por el artista.

1. El óleo *Figura de perfil* reapareció después de permanecer 90 años en manos privadas

2. Exlibris que Dalí dedicó a André Breton

3, 4. Ilustraciones para *50 secretos mágicos para pintar*

FONS DOCUMENTAL

Documents efímers

Es van adquirir 20 fullets, la majoria relacionats amb el Teatre-Museu Dalí. Cal destacar el catàleg de l'Exposició *S. Dalí*, celebrada el 1926 a les Galeries Dalmau de Barcelona.

Fotografies

L'arxiu fotogràfic va incorporar 1.095 fotografies. Resulta especialment significativa l'adquisició del fons del fotògraf anglès Robert Whitaker, juntament amb els drets d'explotació corresponents. Aquest conjunt està format per 1.076 imatges (positius, negatius i ektachromes) datades entre els anys 1967 i 1972. Cal esmentar una fotografia de Gala i Salvador Dalí jugant a escacs, d'entorn del 1935, i una sèrie de 18 imatges del rodatge de la pel·lícula *Spellbound*, del 1945.

Llibres

La biblioteca va augmentar els seus fons amb un total de 111 volums, la majoria relacionats amb Dalí i amb els moviments dadà i surrealista. Cal destacar, en particular, *Surrealismens Billedverden*, llibre publicat a Copenhaguen el 1937, i *Album surréaliste*, editat amb motiu de l'exposició internacional del surrealisme celebrada el mateix any al Japó. D'altra banda, es van adquirir 115 volums de l'Enciclopedia Espasa per restituir-los a la biblioteca de Dalí de la Casa-Museu de Portlligat.

Manuscrits

Es va adquirir un manuscrit de Gala Éluard.

Revistes

El 2017 es van adquirir 127 revistes; la majoria dels exemplars estan relacionats amb projectes expositius, i en alguns hi figura Dalí a la coberta. Destaca el número 8 de l'edició japonesa de la revista *L'Esprit Nouveau*, del 1935.

1. Una de les fotografies del fons Robert Whitaker

2. Revista *Centro moda*

3. Fotografia de Pierre Robin feta durant el rodatge de *Spellbound*

4. Catàleg de l'exposició de 1925 a les Galeries Dalmau

FONDO DOCUMENTAL

Documentos efímeros

Se adquirieron 20 folletos, la mayoría relacionados con el Teatro-Museo Dalí. Cabe destacar el catálogo de la *Exposición S. Dalí*, celebrada en 1926 en las Galeries Dalmau de Barcelona.

Fotografías

El archivo fotográfico incorporó 1095 fotografías. Resulta especialmente significativa la adquisición del fondo del fotógrafo inglés Robert Whitaker, junto con los derechos de explotación correspondientes. Este conjunto está integrado por 1.076 imágenes (positivos, negativos y ektachromes) fechadas entre los años 1967 y 1972. Cabe mencionar una fotografía de Gala y Salvador Dalí jugando al ajedrez en torno a 1935, y una serie de 18 imágenes del rodaje de la película *Spellbound*, de 1945.

Libros

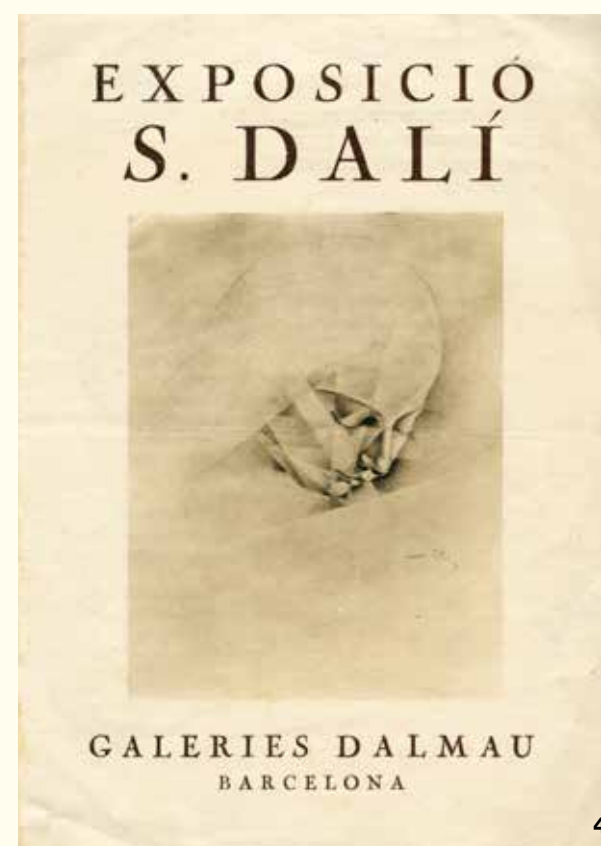
La biblioteca aumentó sus fondos con un total de 111 volúmenes, la mayoría relacionados con Dalí y con los movimientos dadá y surrealista. Cabe destacar, en particular, *Surrealismens Billedverden*, libro publicado en Copenhague en 1937, y *Album surréaliste*, editado con motivo de la exposición internacional del surrealismo celebrada el mismo año en Japón. Por otra parte, se adquirieron 115 volúmenes de la Enciclopedia Espasa para restituirlos a la biblioteca de Dalí de la Casa-Museu de Portlligat.

Manuscritos

Se adquirió un manuscrito de Gala Éluard.

Revistas

En el 2017 se adquirieron 127 revistas; la mayoría de los ejemplares están relacionados con proyectos expositivos, y en algunos Dalí figura en la cubierta. Destaca el número 8 de la edición japonesa de la revista *L'Esprit Nouveau*, de 1935.

1. Una de las fotografías del fondo Robert Whitaker

2. Revista *Centro moda*

3. Fotografía de Pierre Robin realizada durante el rodaje de *Spellbound*

4. Catálogo de la exposición de 1925 en las Galeries Dalmau

DIVULGAR

DIVULGAR

SALVADOR DALÍ, FIGURES AAGUDES A LA SORRA / FIGURAS TUMBADAS EN LA ARENA, 1926

3

EXPOSICIONS TEMPORALS PRÒPIES

Variants de Dali's mustache

Salas de les Loggies del Teatre-Museu Dalí, Figueres
1 de gener - 31 de desembre del 2017

La mostra presentava una selecció de 23 imatges del fotògraf Philippe Halsman relacionades amb l'entrevista fotogràfica *Dali's mustache*, fet conjuntament amb Salvador Dalí; aquestes fotografies són especialment significatives perquè van ser descartades de la publicació del reportatge, l'any 1954, pel segell Simon & Schuster de Nova York. Al Teatre-Museu, les imatges es presentaven a través de reproduccions, en un format que va resultar atractiu i dinàmic per al públic. La mostra va ser comissariada per Montse Aguer, amb l'assessorament i la coordinació de Rosa Maria Maurell, i el disseny de l'espai expositiu i el grafisme van anar a càrrec de 3carne33 i d'Alex Gifreu, respectivament.

Dalí. Estereoscòpies. La pintura en tres dimensions

Salas de les Loggies del Teatre-Museu Dalí, Figueres
1 de gener - 31 d'octubre del 2017

Es van exposar 6 parells d'estereoscòpies dels fons propis, executades per Dalí durant la dècada de 1970, que faciliten la comprensió del reiterat interès de l'artista per la recerca de la tercera dimensió en la pintura. L'exposició es complementava amb un muntatge visual que evidenciava l'efecte òptic tridimensional d'aquestes obres. La mostra va ser comissariada per Montse Aguer, amb l'assessorament i la coordinació de Carme Ruiz, el disseny de 3carne33 i el grafisme de Alex Gifreu.

Salvador Dalí, aprenent de pintor

Salas de les Loggies del Teatre-Museu Dalí, Figueres
14 de novembre del 2017 - 31 de desembre del 2018

Aquesta mostra té com a protagonista *Figura de perfil*, obra del 1925 que va ser adquirida el 2017, 92 anys després d'haver estat presentada en la primera exposició individual de Dalí a les Galeries Dalmau de Barcelona. L'acompanyen quatre olis de la Fundació Dalí que també van ser exposats en aquella ocasió. Per acollir aquesta darrera adquisició s'ha recreat l'ambientació de les galeries d'art dels anys vint. El comissariat de la mostra va a càrrec de Montse Aguer, amb l'assessorament i la coordinació de Cuca R. Costa, i el disseny de l'espai expositiu i el grafisme són de 3carne33 i d'Alex Gifreu, respectivament.

1, 2. Les exposicions temporals del Teatre-Museu: *Salvador Dalí, aprenent de pintor* i *Variants de Dali's mustache*

1, 2. Las exposiciones temporales del Teatre-Museu: *Salvador Dalí, aprendiz de pintor* y *Variants de Dali's mustache*

EXPOSICIONES TEMPORALES PROPIAS

Variantes de Dali's mustache

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
1 de enero - 31 de diciembre de 2017

La muestra presentaba una selección de 23 imágenes del fotógrafo Philippe Halsman relacionadas con la entrevista fotográfica *Dali's mustache*, realizada conjuntamente con Salvador Dalí; estas fotografías son especialmente significativas porque fueron descartadas de la publicación del reportaje, en 1954, por el sello Simon & Schuster de Nueva York. En el Teatro-Museo, las imágenes se presentaban a través de reproducciones, en un formato que resultó atractivo y dinámico para el público. La muestra fue comisariada por Montse Aguer, con el asesoramiento y la coordinación de Rosa Maria Maurell, y el diseño del espacio expositivo y el grafismo estuvieron a cargo de 3carne33 y de Alex Gifreu, respectivamente.

Dalí. Estereoscopías. La pintura en tres dimensiones

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
1 de enero - 31 de octubre de 2017

Se expusieron 6 pares de estereoscopias de los fondos propios, ejecutadas por Dalí durante la década de 1970, que facilitan la comprensión del reiterado interés del artista por la búsqueda de la tercera dimensión en la pintura. La exposición se complementaba con un montaje visual que evidenciaba el efecto óptico tridimensional de estas obras. La muestra fue comisariada por Montse Aguer, con el asesoramiento y la coordinación de Carme Ruiz, el diseño de 3carne33 y el grafismo de Alex Gifreu.

Salvador Dalí, aprendiz de pintor

Salas de las Loggias del Teatro-Museo Dalí, Figueres
14 de noviembre de 2017 - 31 de diciembre de 2018

Esta muestra tiene como protagonista *Figura de perfil*, obra de 1925 que fue adquirida en el 2017, 92 años después de haber sido presentada en la primera exposición individual de Dalí en las Galeries Dalmau de Barcelona. La acompañan cuatro óleos de la Fundación Dalí que también fueron expuestos en aquella ocasión. Para acoger esta última adquisición, se ha recreado la ambientación de las galerías de arte de los años veinte. El comisariado de la muestra va a cargo de Montse Aguer, con el asesoramiento y la coordinación de Cuca R. Costa, y el diseño del espacio expositivo y el grafismo son de 3carne33 y de Alex Gifreu, respectivamente.

Aliyah

Terçer pis del Teatre-Museu Dalí, Figueres
1 de gener - 31 de desembre del 2017

Durant el 2017, les sales del terçer pis del Teatre-Museu van continuar acollint *Aliyah* ('retorn dels jueus'), una sèrie de 25 il·lustracions fotolitogràfiques, basades en textos de l'Antic Testament i en moments clau de la història d'Israel, que expliquen la tornada dels jueus a la terra promesa.

Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans

Castell Gala Dalí, Púbol
15 de març del 2017 - 7 de gener del 2018

El Castell de Púbol va acollir per primera vegada una exposició temporal dedicada a un fotògraf català. Per a l'ocasió es van seleccionar 90 fotografies del fons Ricardo Sans, recentment adquirides, juntament amb documentació diversa. Les imatges permeten aprofundir en la vida i l'obra de Dalí i Gala i ofereixen, al mateix temps, un valuós testimoni de la relació fotogràfica que els Dalí van mantenir amb Ricardo Sans entre els anys 1949 i 1956. A la inauguració hi va assistir el president de la Generalitat, Carles Puigdemont, que va visitar la mostra acompanyat de les dues comissàries, Rosa Maria Maurell i Cuca R. Costa. La direcció científica va ser responsabilitat de Montse Aguer, el disseny de l'espai expositiu de 3carne33, i el grafisme, d'Alex Gifreu.

Aliyah

Terçer pis del Teatre-Museu Dalí, Figueres
1 de enero - 31 de diciembre de 2017

Durante el 2017, las salas del terçer piso del Teatre-Museu continuaron acogiendo *Aliyah* ('retorno de los judíos'), una serie de 25 ilustraciones fotolitográficas, basadas en textos del Antiguo Testamento y en momentos clave de la historia de Israel, que explican el regreso de los judíos a la tierra prometida.

Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans

Castillo Gala Dalí, Púbol
15 de marzo de 2017 - 7 de enero de 2018

El Castillo de Púbol acogió por primera vez una exposición temporal dedicada a un fotógrafo catalán. Para la ocasión se seleccionaron 90 fotografías del fondo Ricardo Sans, recientemente adquiridas, junto con documentación diversa. Las imágenes permiten profundizar en la vida y la obra de Dalí y Gala y ofrecen, al mismo tiempo, un valioso testimonio de la relación fotográfica que los Dalí mantuvieron con Ricardo Sans entre los años 1949 y 1956. A la inauguración asistió el presidente de la Generalitat, Carles Puigdemont, que visitó la muestra acompañado de las dos comisarias, Rosa Maria Maurell y Cuca R. Costa. La dirección científica fue responsabilidad de Montse Aguer, el diseño del espacio expositivo de 3carne33, y el grafismo, de Alex Gifreu.

EXPOSICIONES TEMPORALES EN ALTRES SEUS**Salvador Dalí. Surrealist and Classicist**

Fabergé Museum, Sant Petersburg
31 de març - 2 de juliol del 2017

L'exposició organitzada en aquest museu rus oferia un recorregut per la trajectòria artística de Dalí, des del surrealisme fins al classicisme, examinant en particular la influència que hi va tenir el Renaixement italià. En total s'hi van presentar 145 obres —142 provinents de la Fundació Dalí, 1 de la Tate Modern de Londres i 2 de col·leccions russes— datades entre el 1934 i el 1982. La Fundació va prestar 22 pintures, 100 estampes de la sèrie *La Divina Comèdia* i 20 il·lustracions per a l'*Autobiografia de Benvenuto Cellini*. Mentre va durar la mostra es va projectar així mateix el documental *Dalí, la darrera gran obra*, produït per la Fundació Dalí i realitzat per DocDoc Films. L'exposició va ser organitzada per la nostra entitat i per Mondo Mostre, amb el comissariat de Montse Aguer i Thomas Clement Salomon i amb coordinació de Lucía Moni.

EXPOSICIONES TEMPORALES EN OTRAS SEDES**Salvador Dalí. Surrealist and Classicist**

Fabergé Museum, San Petersburg
31 de marzo - 2 de julio de 2017

La exposició en este museo ruso ofrecía un recorrido por la trayectoria artística de Dalí, desde el surrealismo hasta el clasicismo, examinando en particular la influencia que en ella tuvo el Renacimiento italiano. En total se presentaron 145 obras —142 procedentes de la Fundación Dalí, 1 de la Tate Modern de Londres y 2 de colecciones rusas— fechadas entre 1934 y 1982. La Fundación prestó 22 pinturas, 100 estampas de la serie *La Divina Comedia* y 20 ilustraciones para la *Autobiografía de Benvenuto Cellini*. Se proyectó así mismo el documental *Dalí, la última gran obra*, producido por la Fundación Dalí y realizado por DocDoc Films. La exposición fue organizada por nuestra entidad y por Mondo Mostre, con el comisariado de Montse Aguer y Thomas Clement Salomon y con coordinación de Lucía Moni.

1. La mostra de Púbol es va dedicar a les fotos que Ricardo Sans va fer dels Dalí

2, 3. Muntatge de les mostres al Fabergé Museum i a la Royal Academy, respectivament

1. La muestra de Púbol estuvo dedicada a las fotos que Ricardo Sans hizo de los Dalí
2, 3. Montaje de las muestras en el Fabergé Museum y en la Royal Academy, respectivamente

Dalí. Il sogno del classico

Fondazione Palazzo Blu, Pisa

1 d'octubre del 2016 - 5 de febrer del 2017

Aquesta mostra se centrava en la influència que Itàlia i els artistes del Renaixement van exercir en Dalí. Coorganitzada per la Fundació Dalí, es va clausurar amb un total de 95.000 visitants, xifra que l'ha convertit en la segona exposició més concorreguda de la història de la institució italiana.

Dalí / Duchamp

The Royal Academy of Arts, Londres

7 d'octubre del 2017 - 3 de gener del 2018

The Dalí Museum, Saint Petersburg (Florida)

5 de febrer - 27 de maig del 2018

La Fundació Dalí ha col·laborat en aquesta exposició, organitzada per la Royal Academy of Arts de Londres i pel Dalí Museum de Saint Petersburg (Florida), amb Montse Aguer com a curadora consultora. El CED ha participat en els continguts del catàleg amb dos textos escrits per la mateixa Montse Aguer i per Carme Ruiz: una cronologia raonada dels punts de trobada entre els dos artistes i un text sobre la presència de Duchamp al Teatre-Museu Dalí. També s'hi ha aportat un recull exhaustiu, elaborat amb la col·laboració de Clara Silvestre, de les exposicions en què van participar Dalí i Duchamp.

PRÉSTECES

Durant el 2017, a més de participar intensament en nombroses mostres, la Fundació, fidel a la seva línia de promoure i difondre l'obra de Salvador Dalí, i en col·laboració amb prestigioses institucions museístiques d'arreu del món, va prestar obres a vuit exposicions organitzades per altres entitats. Aquests préstecs es comenten breument a continuació:

El arte de saber ver. Cossío, la Institución Libre de Enseñanza y El Greco

Fundación Francisco Giner de los Ríos, Institución Libre de Enseñanza, Madrid

Novembre del 2016 - abril del 2017

Es va prestar 1 dibuix.

Aquesta exposició descrivia el paper que el pedagog i historiador de l'art Manuel Bartolomé Cossío (1857-1935) ha tingut en la cultura espanyola contemporània i, en particular, en l'estudi i la valoració del que avui representa la figura del Greco, a partir del gran llibre que va publicar sobre el pintor l'any 1908.

Vitrina de l'exposició Dalí/Duchamp

Vitrina de la exposició Dalí/Duchamp

La vida es sueño. Dalí - Pitxot. Une amitié au cœur du surréalisme

Musée des Beaux-Arts, Tournai

Gener - març del 2017

Es van prestar 1 pintura i 3 dibuixos.

Aquesta mostra retia homenatge a la llarga amistat i col·laboració entre Salvador Dalí i Antoni Pitxot i, alhora, a l'art, a la pintura i al paisatge mineral i únic de Cadaqués, que va inspirar i condicionar els dos artistes. També oferia un apropament i una anàlisi de l'obra de Pitxot.

Arte y cine. 120 años de intercambios

CaixaForum Madrid

Abril - agost del 2017

Es van prestar 1 pintura i 1 fotografia.

L'objectiu de la mostra era posar de manifest les relacions d'influència recíproca i les simbiosis entre el cinema i la resta de les arts visuals del segle xx —l'escultura, la fotografia i, en particular, la pintura—, a través del cubisme, el futurisme, el surrealisme i tants altres moviments innovadors dels últims cent anys, fins a arribar al videoart contemporani.

Dalí. Il sogno del classico

Fondazione Palazzo Blu, Pisa

1 de octubre de 2016 - 5 de febrero de 2017

Esta muestra se centraba en la influencia que Italia y los artistas del Renacimiento ejercieron en Dalí. Coorganizada por la Fundación Dalí, se clausuró con un total de 95.000 visitantes, cifra que la ha convertido en la segunda exposición más concurrida de la historia de la institución italiana.

Dalí / Duchamp

The Royal Academy of Arts, Londres

7 de octubre de 2017 - 3 de enero de 2018

The Dalí Museum, Saint Petersburg (Florida)

5 de febrero - 27 de mayo de 2018

La Fundació Dalí ha col·laborat en esta exposició, organitzada per la Royal Academy of Arts de Londres y por el Dalí Museum de Saint Petersburg (Florida), con Montse Aguer como curadora consultora. El CED ha participado en los contenidos del catálogo con dos textos escritos por la propia Montse Aguer y por

Carme Ruiz: una cronología razonada de los puntos de encuentro entre los dos artistas y un texto sobre la presencia de Duchamp en el Teatro-Museo Dalí. También se ha aportado una relación exhaustiva, elaborada con la colaboración de Clara Silvestre, de las exposiciones en que participaron Dalí y Duchamp.

PRÉSTAMOS

Durante el 2017, además de participar intensamente en numerosas muestras, la Fundación, fiel a su línea de promover y difundir la obra de Salvador Dalí, y en colaboración con prestigiosas instituciones museísticas de todo el mundo, prestó obras a ocho exposiciones organizadas por otras entidades. Estos préstamos se comentan brevemente a continuación:

El arte de saber ver. Cossío, la Institución Libre de Enseñanza y El Greco

Fundación Francisco Giner de los Ríos, Institución Libre de Enseñanza, Madrid

Noviembre de 2016 - abril de 2017

Se prestó 1 dibujo.

Esta exposición describía el papel que el pedagogo e historiador del arte Manuel Bartolomé Cossío (1857-1935) ha tenido en la cultura española contemporánea y, en particular, en el estudio y la valoración de lo que hoy representa la figura del Greco, a partir del gran libro que publicó sobre el pintor en el año 1908.

La vida es sueño. Dalí - Pitxot. Une amitié au cœur du surréalisme

Musée des Beaux-Arts, Tournai

Enero - marzo de 2017

Se prestaron 1 pintura y 3 dibujos.

Esta muestra rendía homenaje a la larga amistad y colaboración entre Salvador Dalí y Antoni Pitxot y, al mismo tiempo, al arte, la pintura y el paisaje mineral y único de Cadaqués, que inspiró y condicionó a los dos artistas. También ofrecía un acercamiento y un análisis de la obra de Pitxot.

Arte y cine. 120 años de intercambios

CaixaForum Madrid

Abril - agosto de 2017

Se prestaron 1 pintura y 1 fotografía.

El objetivo de la muestra era poner de manifiesto las relaciones de influencia recíproca y las simbiosis entre el cine y el resto de las artes visuales del siglo xx —la escultura, la fotografía y, en particular, la pintura—, a

Tiempo de ensoñación: Andalucía en el imaginario de Fortuny

CaixaForum Saragossa

Abril - agost del 2017

CaixaForum Sevilla

Setembre del 2017 - gener del 2018

Es va prestar 1 pintura de Marià Fortuny.

L'estada del pintor Marià Fortuny a Granada va constituir una de les grans fites de la història artística d'aquesta ciutat andalusa, ja que va contribuir a revitalitzar l'adornit ambient artístic local i a refermar l'interès d'un llegat cultural incomparable que permetia alimentar l'ideal d'evasió orientalista. Granada i els seus racons es van convertir així en un dels protagonistes temàtics d'una etapa caracteritzada per una fecunditat creativa enorme.

Dalí : Eurêka !

Musée d'Art Moderne de Céret

Juny - octubre del 2017

Es van prestar 10 pintures, 5 dibuixos, 8 gravats i 1 escultura.

La ciència és una de les claus per apropar-se al món de Salvador Dalí, gran amant dels llibres científics, de les dobles imatges, de la immortalitat com a quimera... La mostra del museu de Ceret presentava Dalí i la ciència com a dos subjectes que dialoguen entre si, mantenint-se a una distància prudent l'un de l'altre. L'imaginari parlant a la raó. La intuïció interpel·lant el càlcul. L'art i la ciència amb un denominador comú: la creativitat.

Christian Dior, couturier du rêve

Musée des Arts Décoratifs, París

Juliol del 2017 - gener del 2018

Es va prestar 1 pintura.

Amb motiu dels setanta anys de la fundació de la casa Christian Dior, el 1947, el Musée des Arts Décoratifs de París va dedicar una exposició a la personalitat del dissenyador, tant pel seu paper destacat en la moda com per la seva herència estètica i cultural. A més de presentar peces del camp de la moda, en la mostra es ressaltaven les obres pictòriques, gràfiques i decoratives que van nodrir l'imaginari del creador i es donava a conèixer la seva desconeguda faceta de galerista.

Juan Gris, María Blanchard y los cubismos (1916-1927)

Museo Carmen Thyssen Málaga

Octubre del 2017 - març del 2018

Es presta 1 pintura.

Els diferents moviments artístics que van sorgir al segle xx tenien un punt de partida: el cubisme, que, a través de la paleta dels artistes, pretenia reduir els elements

representats a formes geomètriques fins a assolir una simplicitat estructural que trencava amb el classicisme pictòric anterior. Juan Gris en va ser un dels màxims exponents, al costat de pintors com Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Delaunay, María Blanchard, Marie Laurencin o Varvara Stepanova.

Fortuny (1838-1874)

Museo Nacional del Prado, Madrid

Novembre del 2017 - març del 2018

Es presta 1 pintura.

Aquesta exposició, estructurada al voltant de les diferents etapes de producció de Marià Fortuny com a pintor, dibuixant i gravador —amb una atenció particular a la influència dels grans mestres que va poder estudiar al Prado—, dedica un apartat especial al seu taller. Allà, Fortuny hi va reunir una exquisida col·lecció d'antiguitats que demostren el seu interès per l'observació detinguda dels objectes preciosos i que, alhora, expliquen el refinament extrem del seu propi art i el virtuosisme de les seves obres.

1, 2. S/T. Formes toves... i Estudi per a «Àrabs...»

1, 2. S/T. Formas blandas... y Estudio para «Árabes...»

través del cubismo, el futurismo, el surrealismo y tantos otros movimientos innovadores de los últimos cien años, hasta llegar al videoarte contemporáneo.

Tiempo de ensoñación: Andalucía en el imaginario de Fortuny

CaixaForum Zaragoza

Abril - agosto de 2017

CaixaForum Sevilla

Septiembre de 2017 - enero de 2018

Se prestó 1 pintura de Marià Fortuny.

La estancia del pintor Marià Fortuny en Granada constituyó uno de los grandes hitos de la historia artística de esta ciudad andaluza, ya que contribuyó a revitalizar el adormecido ambiente artístico local y a reafirmar el interés de un incomparable legado cultural que permitía alimentar el ideal de evasión orientalista. Granada y sus rincones se convirtieron así en uno de los protagonistas temáticos de una etapa caracterizada por una enorme fecundidad creativa.

Dalí : Eurêka !

Musée d'Art Moderne de Céret

Junio - octubre de 2017

Se prestaron 10 pinturas, 5 dibujos, 8 grabados y 1 escultura.

La ciencia es una de las claves para acercarse al mundo de Salvador Dalí, gran amante de los libros científicos, de las dobles imágenes, de la inmortalidad como quimera... La muestra del museo de Céret presentaba a Dalí y la ciencia como dos sujetos que dialogan entre sí, manteniéndose a una prudente distancia el uno del otro. Lo imaginario hablándole a la razón. La intuición interpelando al cálculo. El arte y la ciencia con un denominador común: la creatividad.

Christian Dior, couturier du rêve

Musée des Arts Décoratifs, París

Julio de 2017 - enero de 2018

Se prestó 1 pintura.

Con motivo de los setenta años de la fundación de la casa Christian Dior, en 1947, el Musée des Arts Décoratifs de París dedicó una exposición a la personalidad del diseñador, tanto por su destacado papel en la moda como por su herencia estética y cultural. Además de presentar piezas del campo de la moda, en la muestra se resaltaban las obras pictóricas, gráficas y decorativas que nutrieron el imaginario del creador y se daba a conocer su desconocida faceta de galerista.

Juan Gris, María Blanchard y los cubismos (1916-1927)

Museo Carmen Thyssen Málaga

Octubre de 2017 - marzo de 2018

Se prestó 1 pintura.

Los diferentes movimientos artísticos que surgieron en el siglo xx tenían un punto de partida: el cubismo, que, a través de la paleta de los artistas, pretendía reducir los elementos representados a formas geométricas hasta alcanzar una simplicidad estructural que rompía con el clasicismo pictórico anterior. Juan Gris fue uno de sus máximos exponentes, junto a pintores como Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Delaunay, María Blanchard, Marie Laurencin o Varvara Stepanova.

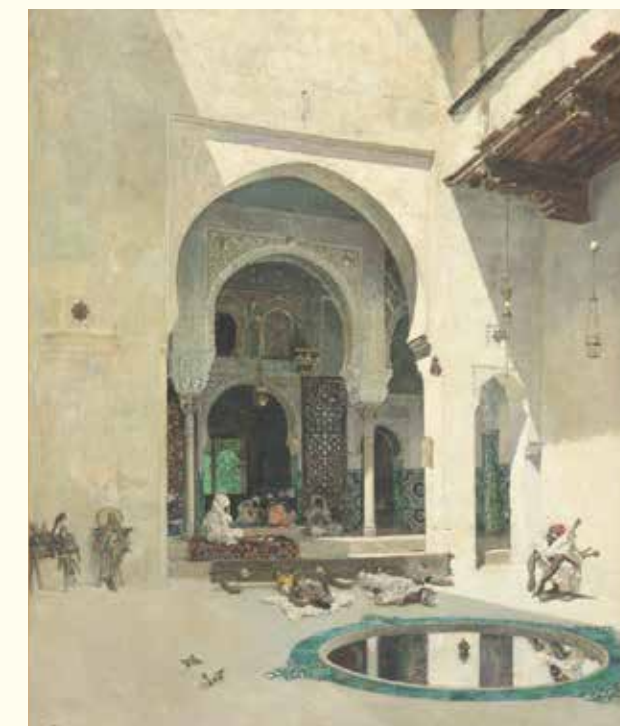
Fortuny (1838-1874)

Museo Nacional del Prado, Madrid

Noviembre de 2017 - marzo de 2018

Se prestó 1 pintura.

Esta exposición, estructurada en torno a las diferentes etapas de producción de Marià Fortuny como pintor, dibujante y grabador —con una particular atención a la influencia de los grandes maestros que pudo estudiar en el Prado—, la exposición dedica un apartado especial a su taller. En él, Fortuny reunió una exquisita colección de antigüedades que demuestran su interés por la observación detenida de los objetos preciosos y que, al mismo tiempo, explican el refinamiento extremo de su propio arte y el virtuosismo de sus obras.

El tribunal de Alhambra

El tribunal de la Alhambra

DOCUMENTACIÓ, CATALOGACIÓ I RECERCA

La creació i el desenvolupament de projectes relacionats amb la figura i l'obra de Dalí són possibles gràcies a la tasca de documentació, catalogació i recerca duta a terme pel Centre d'Estudis Dalinians (CED), que des del 1992 s'encarrega de preservar, catalogar i estudiar el fons documental de la Fundació així com de fomentar i difondre la investigació sobre l'obra i la vida de Dalí. El CED, per tant, té una doble funció com a centre de documentació i, alhora, de recerca i creació de projectes.

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ

El CED és un dels centres de documentació més importants a escala internacional en relació amb l'obra de Dalí, el surrealisme i les avantguardes. Els seus fons s'amplien amb regularitat a través d'adquisicions i, també, a partir de les consultes i la recerca que es fan en altres centres, arxius o institucions.

FONS DOCUMENTAL

La riquesa d'aquest fons no es quantifica tan sols pel nombre de documents, sinó també per la seva importància i varietat.

Contractes

Entorn de 500 documents (originals i còpies) relacionats, principalment, amb la creació artística de Dalí.

Correspondència

9.312 cartes, postals, telegrams i altres documents de correspondència de Dalí.

Documents audiovisuals i sonors

954 documents audiovisuals i 225 de sonors, reunits a través d'adquisicions, donacions i col·laboracions amb filmoteques i mediateques nacionals i internacionals.

Documents efímers

7.918 fullets i altres documents de difusió relacionats, sobretot, amb les exposicions de Dalí i amb les seves activitats artístiques.

Fotografies

16.643 fotografies (plaques de vidre, negatius, positius, transparències i ektachromes) que documenten l'obra de l'artista així com totes les èpoques de la vida de Dalí i Gala i altres personatges relacionats amb ells.

Llibres

10.435 volums formen el catàleg bibliogràfic del CED.

Manuscrits

689 documents, la majoria textos de Dalí, manuscrits o mecanografiats. En aquest apartat destaquen les 1.728

pàgines de *La vida secreta*, que ens apropen a la seva faceta més literària.

Postals

Entorn de 1.700 documents, procedents d'una col·lecció particular de Dalí i Gala i de diverses adquisicions.

Pòsters

730 pòsters i cartells, d'època i actuals, que documenten les exposicions dedicades a l'obra de Dalí.

Premsa

70.390 articles d'àmbit estatal i internacional, accessibles a través de la base de dades Pandora.

Revistes

7.190 publicacions estatals i internacionals, principalment amb articles escrits per Dalí i col·laboracions de l'artista amb la premsa.

DOCUMENTACIÓ, CATALOGACIÓ I GESTIÓ DEL FONS DOCUMENTAL

El CED porta a terme una tasca continuada d'identificació, documentació i catalogació d'aquest fons. Cada unitat documental es tracta i cataloga en funció de la seva tipologia i, a continuació, es crea el registre informàtic corresponent en una base de dades específica que permet recuperar la informació. Al llarg del 2017 es van documentar i catalogar 8.395 documents: 169 contractes, 917 ítems de correspondència, 60 documents audiovisuals, 89 documents efímers, 1.321 fotografies (302 del fons propi i 1.019 del fons extern), 253 llibres, 3 manuscrits, 5.445 articles de premsa i 138 revistes. En aquest apartat cal esmentar, en particular, la documentació de la col·lecció del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de Girona. Per tal d'assegurar-ne la conservació i facilitar-ne la consulta es va digitalitzar un total de 1.081 documents: 25 ítems de correspondència, 10 documents efímers, 403 fotografies, 138 revistes i 505 articles de premsa.

A través de la base de dades de gestió d'obra és possible vincular el fons documental del CED —especialment les monografies, els catàlegs d'exposició, els contractes, els documents efímers i les fotografies— amb les obres de Dalí. Això permet incorporar informació complementària de gran interès a la publicació en línia dels catàlegs raonats.

DOCUMENTACIÓN, CATALOGACIÓN E INVESTIGACIÓN

La creación y el desarrollo de proyectos relacionados con la figura y la obra de Dalí son posibles gracias a la labor de documentación, catalogación e investigación llevada a cabo por el Centro de Estudios Dalinianos (CED), que desde 1992 se encarga de preservar, catalogar y estudiar el fondo documental de la Fundación así como de fomentar y difundir la investigación sobre la obra y la vida de Dalí. El CED, por tanto, tiene una doble función como centro de documentación y, al mismo tiempo, de investigación y creación de proyectos.

CENTRO DE DOCUMENTACIÓN

El CED es uno de los centros de documentación más importantes a escala internacional en relación con la obra de Dalí, el surrealismo y las vanguardias. Sus fondos se amplían con regularidad a través de adquisiciones y, también, a partir de las consultas y la investigación que se llevan a cabo en otros centros, archivos o instituciones.

FONDO DOCUMENTAL

La riqueza de este fondo no se cuantifica únicamente por el número de documentos, sino también por su importancia y variedad.

Contratos

En torno a 500 documentos (originales y copias) relacionados, principalmente, con la creación artística de Dalí.

Correspondencia

9.312 cartas, postales, telegramas y otros documentos de correspondencia de Dalí.

Documentos audiovisuales y sonoros

954 documentos audiovisuales y 225 sonoros, reunidos a través de adquisiciones, donaciones y colaboraciones con filmotecas y mediatecas nacionales e internacionales.

Documentos efímeros

7.918 folletos y otros documentos de difusión relacionados, sobre todo, con las exposiciones de Dalí y con sus actividades artísticas.

Fotografías

16.643 fotografías (placas de vidrio, negativos, positivos, transparencias y ektachromes) que documentan la obra del artista así como todas las épocas de la vida de Dalí y Gala y otros personajes relacionados con ellos.

Libros

10.435 volúmenes forman el catálogo bibliográfico del CED.

Manuscritos

689 documentos, la mayoría textos de Dalí, manuscritos o mecanografiados. En este apartado destacan las 1.728 páginas de *La vida secreta*, que nos acercan a su faceta más literaria.

Postales

En torno a 1.700 documentos, procedentes de una colección particular de Dalí y Gala y de diversas adquisiciones.

Pósteres

730 pósteres y carteles, de época y actuales, que documentan las exposiciones dedicadas a la obra de Dalí.

Premsa

70.390 artículos de ámbito estatal e internacional, accesibles a través de la base de datos Pandora.

Revistas

7.190 publicaciones estatales e internacionales, principalmente con artículos escritos por Dalí y colaboraciones del artista con la prensa.

DOCUMENTACIÓN, CATALOGACIÓN Y GESTIÓN DEL FONDO DOCUMENTAL

El CED lleva a cabo una labor continuada de identificación, documentación y catalogación de este fondo. Cada unidad documental se trata y cataloga en función de su tipología y, a continuación, se crea el registro informático correspondiente en una base de datos específica que permite recuperar la información. A lo largo del 2017, se documentaron y catalogaron 8.395 documentos: 169 contratos, 917 ítems de correspondencia, 60 documentos audiovisuales, 89 documentos efímeros, 1.321 fotografías (302 del fondo propio y 1.019 del fondo externo), 253 libros, 3 manuscritos, 5.445 artículos de prensa y 138 revistas. En este apartado cabe mencionar, en particular, la documentación de la colección del Centro de Investigación y Difusión de la Imagen (CRDI) de Girona. A fin de asegurar su conservación y facilitar su consulta se digitalizaron un total de 1.081 documentos: 25 ítems de correspondencia, 10 documentos efímeros, 403 fotografías, 138 revistas y 505 artículos de prensa.

A través de la base de datos de gestión de obra es posible vincular el fondo documental del CED —especialmente las monografías, los catálogos de exposición, los contratos, los documentos efímeros y las fotografías— con las obras de Dalí. Esto permite incorporar información complementaria de gran interés a la publicación en línea de los catálogos razonados.

CENTRE DE RECERCA I CREACIÓ DE PROJECTES

El CED és un dels principals espais d'investigació dedicats a la vida i l'obra de Dalí, un espai on es conceptualitzen, gestionen i executen projectes destinats a promoure'n la difusió. Durant el 2017, la investigació es va centrar, bàsicament, en la preparació dels catàlegs raonats d'obra i en la recerca per a projectes expositius i audiovisuals.

CATÀLEG RAONAT DE PINTURES

El 2017 es va presentar el darrer tram del catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí en línia, que abraça les obres datades entre els anys 1965 i 1983, així com l'actualització de totes les fitxes. Aquest projecte de catalogació i atribució reuneix, de manera científica i definitiva, tota la producció pictòrica de Dalí compresa entre el 1910 i el 1983, amb un total de 1.000 obres, i es concep com un *work in progress* que es modifica i amplia de forma periòdica gràcies a la recerca constant de l'equip tècnic de la Fundació i amb la col·laboració de diversos estudiosos i institucions. Aquest és un dels projectes en els quals participa tot l'equip del CED, juntament amb el Departament de Conservació i Restauració i la responsable del web. Es tracta d'un treball d'investigació minuciós que es defineix per la recerca contínua d'informació, la identificació de pintures i l'establiment de contactes amb institucions i particulars. La publicació està dirigida per Montse Aguer, directora dels Museus Dalí, amb l'assessorament d'Antoni Pitxot —que va exercir aquest càrrec fins al 2015— i la coordinació de Carme Ruiz.

RECERCA EN OBRA ESCULTÒRICA I GRÀFICA

Des de finals del 2011 s'han identificat i documentat les obres escultòriques susceptibles d'incorporació al catàleg raonat d'escultura i obra tridimensional, que es concep també com un treball progressiu en línia. El primer tram abraçarà la producció escultòrica de Dalí fins al 1940 i està previst que es publiqui durant el darrer trimestre del 2018. En paral·lel, es treballa així mateix en el catàleg raonat d'obra gràfica en suport digital, que es nodrirà, en primera instància, de la col·lecció pròpia de la Fundació i que comprendrà les obres executades entre els anys 1920 i 1940. Com a resultat d'aquestes línies d'investigació, el CED proporciona suport i assessorament per a alguns estudis d'obra escultòrica i gràfica de Dalí sol·licitats per diferents institucions i agents externs, com ara museus i instàncies policials.

1. Presentació als mitjans de l'últim tram del catàleg raonat de pintures

2. El personal del CED treballant en projectes expositius futurs

CENTRO DE INVESTIGACIÓN Y CREACIÓN DE PROYECTOS

El CED es uno de los principales espacios de investigación dedicados a la vida y la obra de Dalí, un espacio donde se conceptualizan, gestionan y ejecutan proyectos destinados a promover su difusión. Durante el 2017, la investigación se centró, básicamente, en la preparación de los catálogos razonados de obra y en la investigación para proyectos expositivos y audiovisuales.

CATÁLOGO RAZONADO DE PINTURAS

En el 2017 se presentó el último tramo del catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí en línea, que abarca las obras fechadas entre los años 1965 y 1983, así como la actualización de todas las fichas. Este proyecto de catalogación y atribución reúne, de manera científica y definitiva, toda la producción pictórica de Dalí comprendida entre 1910 y 1983, con un total de 1.000 obras, y se concibe como un *work in progress* que se modifica y amplía de forma periódica gracias a la investigación constante del equipo técnico de la Fundación y con la colaboración de varios estudiosos e instituciones. Este es uno de los proyectos en los que participa todo el equipo del CED, junto con el Departamento de Conservación y la responsable de la web. Se trata de un minucioso trabajo de investigación que se define por la búsqueda continua de información, la identificación de pinturas y el establecimiento de contactos con instituciones y particulares. La publicación está dirigida por Montse Aguer, directora de los Museos Dalí, con el asesoramiento de Antoni Pitxot —que ejerció este cargo hasta el 2015— y la coordinación de Carme Ruiz.

INVESTIGACIÓN EN OBRA ESCULTÓRICA Y GRÁFICA

Desde finales del 2011 se han identificado y documentado las obras escultóricas susceptibles de incorporación al catálogo razonado de escultura y obra tridimensional, que se concibe también como un trabajo progresivo en línea. El primer tramo abarcará la producción escultórica de Dalí hasta 1940 y está previsto que se publique durante el último trimestre del 2018. En paralelo, se trabaja así mismo en el catálogo razonado de obra gráfica en soporte digital, que se nutrirá, en primera instancia, de la colección propia de la Fundación y que comprenderá las obras ejecutadas entre los años 1920 y 1940. Como resultado de estas líneas de investigación, el CED proporciona apoyo y asesoramiento para algunos estudios de obra escultórica y gráfica de Dalí solicitados por diferentes instituciones y agentes externos, como museos e instancias policiales.

RECERCA PER A PROJECTES EXPOSITIUS

Durant el 2017 es va treballar en la coordinació i els continguts de tres exposicions per al 2018: en primer lloc, la mostra coorganitzada per la Fundació i dedicada al Dalí personatge que es pot veure a partir del març al Palazzo delle Arti Napoli, a Itàlia; en segon lloc, l'exposició sobre la faceta personal i creativa de Gala que se celebrarà al MNAC entre els mesos de juliol i octubre; i en tercer lloc es va continuar treballant en un projecte focalitzat en la pintura de Dalí *Leda atòmica*, en col·laboració amb la Fundació Bancària "la Caixa". També es va investigar amb vista a un possible projecte expositiu basat en la relació de Dalí amb el paisatge. Com cada any, a més, es va preparar la propera exposició temporal del Castell Gala Dalí de Púbol, l'objectiu de la qual és donar visibilitat a un conjunt de dones, d'àmbit estatal i internacional, que van capturar Dalí amb el seu objectiu en diferents moments de la seva vida artística i privada.

PROJECTES AUDIOVISUALS

La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí
Aquest documental de la Fundació, realitzat per DocDoc Films, explora la vida i la creació artística de Dalí a la casa de Portlligat i representa una oportunitat excepcional per descobrir l'espai més íntim del pintor, un espai en què Gala esdevé també protagonista. Montse Aguer i Jordi Artigas, acompanyats per David Pujol, exploren la casa i el seu entorn natural més immediat i ens n'ofereixen alguns detalls i aspectes inèdits, imprescindibles per comprendre l'univers dalinià. El documental, que es va presentar l'1 de juliol a la sala Art i Joia de Cadaqués, es va projectar el 13 del mateix mes al Fabergé Museum de Sant Petersburg, com a cloenda de l'exposició *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist*, en un acte que va ser presidit per Montse Aguer i per Mikhail Ovchinnikov, director del museu rus. El 29 de novembre, Montse Aguer i David Pujol van presentar novament el documental en el marc del minicicle de cinema de la Catequística de Figueres. El guió del film, dirigit per David Pujol, va anar a càrrec d'ell mateix i de Montse Aguer; la fotografia és d'Ivan Carrero i l'edició, de Jordi Muñoz, i de la documentació se'n van responsabilitzar Rosa Maria Maurell i Lucia Moni.

Dalí, la darrera gran obra

Aquest documental es va presentar a Moscou, concretament al Garage Museum of Contemporary Art —en el marc del PERFORM Art Film Festival— i al Karo IMAX Moscow,

1. Projectió al Fabergé Museum del documental sobre Portlligat
2. Lluís Peñuelas a la Sala Art i Joia de Cadaqués

3. Tasques relacionades amb projectes audiovisuals
4. Filmació a Cap de Creus per als nostres documentals
5. Becari del Centre d'Estudis Dalinians

INVESTIGACIÓN PARA PROYECTOS EXPOSITIVOS

Durante el 2017 se trabajó en la coordinación y los contenidos de tres exposiciones para 2018: en primer lugar, la muestra coorganizada por la Fundación y dedicada al Dalí personaje que se puede ver a partir de marzo en el Palazzo delle Arti Napoli, en Italia; en segundo lugar, la exposición sobre la faceta personal y creativa de Gala que se celebrará en el MNAC entre los meses de julio y octubre; y en tercer lugar se continuó trabajando en un proyecto focalizado en la pintura de Dalí *Leda atómica*, en colaboración con la Fundació Bancària "la Caixa". También se investigó de cara a un posible proyecto expositivo basado en la relación de Dalí con el paisaje. Como cada año, además, se preparó la próxima exposición temporal del Castillo Gala Dalí de Púbol, cuyo objetivo es dar visibilidad a un conjunto de mujeres, de ámbito estatal e internacional, que capturaron a Dalí con su objetivo en diferentes momentos de su vida artística y privada.

PROYECTOS AUDIOVISUALES

La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí
Este documental de la Fundación, realizado por DocDoc Films, explora la vida y la creación artística de Dalí en la Casa de Portlligat y representa una oportunidad excepcional para descubrir el espacio más íntimo del pintor, un espacio en el que Gala se convierte también en protagonista. Montse Aguer y Jordi Artigas, acompañados por David Pujol, exploran la casa y su entorno natural más inmediato y nos ofrecen algunos detalles y aspectos inèdits, imprescindibles para comprender el universo daliniano. El documental, que se presentó el 1 de julio en la sala Art i Joia de Cadaqués, se proyectó el 13 del mismo mes en el Fabergé Museum de San Petersburg, como clausura de la exposición *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist*, en un acto que fue presidido por Montse Aguer y por Mikhail Ovchinnikov, director del museo ruso. El 29 de noviembre, Montse Aguer y David Pujol presentaron nuevamente el documental en el marco del miniciclo de cine de la Catequística de Figueres. El guion del film, dirigido por David Pujol, estuvo a cargo de él mismo y de Montse Aguer; la fotografía es de Ivan Carrero y la edición, de Jordi Muñoz, y de la documentación se responsabilizaron Rosa Maria Maurell y Lucia Moni.

Dalí, la última gran obra

Este documental se presentó en Moscú, concretamente en el Garage Museum of Contemporary Art —en el marco del PERFORM Art Film Festival— y en el Karo IMAX Moscow,

1. Proyección en el Fabergé Museum del documental sobre Portlligat
2. Lluís Peñuelas en la Sala Art i Joia de Cadaqués

3. Tareas relacionadas con proyectos audiovisuales
4. Filmación en Cap de Creus para nuestros documentales
5. Becario del Centro de Estudios Dalinianos

i també al Musée National des Beaux-Arts du Québec, amb motiu del dia del soci d'aquest museu canadenc.

Durant el 2017, d'altra banda, es va col·laborar estretament amb la productora DocDoc Films per a la realització d'un documental dedicat al Castell de Púbol. La nova peça audiovisual incideix en aquest espai, habitat per Gala des de la dècada de 1970 i fins a la seva mort, i fa un èmfasi especial en la darrera part de la vida dels Dalí fins al traspàs del pintor, ocorregut a Figueres l'any 1989.

Així mateix, DocDoc Films va elaborar dues videocàpsules per promocionar l'exposició temporal de Púbol, *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans*, i tres més per a *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, al Teatre-Museu de Figueres. Aquestes videocàpsules es van difondre a través de les xarxes socials.

ALTRES RECERQUES

En aquests moments s'està portant a terme un estudi sobre les dobles imatges en l'obra de Dalí per a un projecte de publicació amb una editorial de prestigi.

ALTRES ACTUACIONS

Diàriament es fa un seguiment i recull de la premsa local, estatal i internacional amb vista al manteniment i l'actualització de la base de dades, prestant sempre una atenció especial a totes les notícies relacionades amb Salvador Dalí i la Fundació. També es confecciona un dossier trimestral de premsa destinat als patrons de la institució.

El CED contribueix així mateix a la revisió de publicacions (llibres, exposicions, reportatges televisius, revistes, etc.) per a tercers. A banda de verificar que les imatges utilitzades corresponguin a obres originals de Dalí, es comprova que la informació que les acompanya sigui correcta. L'arxiu fotogràfic és un fons de referència, i ho demostra el fet que el 2017 es van rebre més de 42 peticions, tant de particulars com d'institucions locals i internacionals, per il·lustrar llibres, exposicions, reportatges televisius i publicacions periòdiques. Malgrat que no es fan recerques per a tercers, s'atenen totes les consultes i peticions d'informació puntuals que es reben via correu electrònic. Durant el 2017, concretament, es va gestionar un total de 500 consultes.

BECARIS

Durant l'exercici passat, els diversos departaments de la Fundació Dalí van gaudir de la col·laboració dels becariis següents, procedents d'universitats de diferents països europeus:

- Andrea Consalvi, llicenciat en ciències lingüístiques, Università Cattolica del Sacro Cuore, Brescia.
- François De Tarde, estudiant d'història de l'art i arqueologia L3, Université Perpignan.
- Ariadna Arbolí, estudiant del Grau en global studies, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.
- Maria Teresa Papa, estudiant d'història de l'art, Università del Salento.
- Jessica Adamo, estudiant del Màster de ciència i tecnologia per a la conservació i la restauració del patrimoni cultural, Università della Calabria.
- Lídia Colomer, estudiant del Postgrau en educació i cultura, Universitat de Girona.

Els quatre primers van participar en la documentació bibliogràfica d'obra per als catàlegs raonats de pintura i escultura, en la transcripció de manuscrits, en la digitalització i catalogació de fotografies, en la incorporació de nous articles a l'hemeroteca del CED i en la recerca per a projectes expositius i editorials concrets. Jessica Adamo va donar suport als treballs de documentació dels objectes del taller de l'artista i de catalogació de l'obra gràfica, i Lídia Colomer va contribuir a la tasca diària del Servei Educatiu.

INVESTIGADORS

Periòdicament es reben peticions d'investigadors per consultar el fons documental. Abans de l'arribada de l'investigador, el personal que s'encarrega d'atendre i gestionar aquestes consultes prepara els materials que li poden resultar més interessants. Les informacions pràctiques destinades als investigadors que la Fundació publica al seu web, a més, permeten agilitzar l'accés i oferir uns recursos més complets per a la preparació de la visita. Durant el 2017 van visitar el CED 14 investigadors de procedències diverses, concretament Austràlia (1), Catalunya (10) i els Estats Units (3). El nombre d'investigadors catalans va augmentar significativament, i els temes de recerca escollits es van centrar en la pintura, l'arquitectura i el pensament de Dalí així com en alguns aspectes de la seva biografia.

y también en el Musée National des Beaux-Arts du Québec con motivo del día del socio de este museo canadiense.

Durante el 2017, por otra parte, se colaboró estrechamente con la productora DocDoc Films para la realización de un documental dedicado al Castillo de Púbol. La nueva pieza audiovisual incide en este espacio, habitado por Gala desde la década de 1970 hasta su muerte, y pone un énfasis especial en la última parte de la vida de los Dalí hasta el fallecimiento del pintor, que se produjo en Figueres en el año 1989.

Así mismo, DocDoc Films elaboró dos videocápsulas para promocionar la exposición temporal de Púbol, *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans*, y tres más para *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, en el Teatro-Museo de Figueres. Estas videocápsulas se difundieron a través de las redes sociales.

OTRAS INVESTIGACIONES

En estos momentos se está llevando a cabo un estudio sobre las dobles imágenes en la obra de Dalí para un proyecto de publicación con una editorial de prestigio.

OTRAS ACTUACIONES

Diariamente se lleva a cabo un seguimiento y una recopilación de noticias de la prensa local, estatal e internacional de cara al mantenimiento y la actualización de la base de datos, prestando siempre una atención especial a todas las noticias relacionadas con Salvador Dalí y la Fundación. También se confecciona un dossier trimestral de prensa destinado a los patronos de la institución.

El CED contribuye así mismo a la revisión de publicaciones (libros, exposiciones, reportajes televisivos, revistas, etc.) para terceros. Aparte de verificar que las imágenes utilizadas correspondan a obras originales de Dalí, se comprueba que la información que las acompaña sea correcta. El archivo fotográfico es un fondo de referencia, como lo demuestra el hecho de que en el 2017 se recibieron más de 42 peticiones, tanto de particulares como de instituciones locales e internacionales, para ilustrar libros, exposiciones, reportajes televisivos y publicaciones periódicas. A pesar de que no se hacen búsquedas para terceros, se atienden todas las consultas y peticiones de información puntuals que se reciben vía correo electrónico. Durante el 2017, concretamente, se gestionaron un total de 500 consultas.

BECARIOS

Durante el pasado ejercicio, los diversos departamentos de la Fundación Dalí contaron con la colaboración de los siguientes becarios, procedentes de universidades de diferentes países europeos:

- Andrea Consalvi, licenciado en Ciencias Lingüísticas, Università Cattolica del Sacro Cuore, Brescia.
- François De Tarde, estudiante de Historia del Arte y Arqueología L3, Université Perpignan.
- Ariadna Arbolí, estudiante del Grado en Global Studies, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.
- Maria Teresa Papa, estudiante de Historia del Arte, Università del Salento.
- Jessica Adamo, estudiante del Máster de Ciencia y Tecnología para la Conservación y la Restauración del Patrimonio Cultural, Università della Calabria.
- Lídia Colomer, estudiante del Posgrado en Educación y Cultura, Universitat de Girona.

Los cuatro primeros participaron en la documentación bibliográfica de obra para los catálogos razonados de pintura y escultura, en la transcripción de manuscritos, en la digitalización y catalogación de fotografías, en la incorporación de nuevos artículos a la hemeroteca del CED y en la investigación para proyectos expositivos y editoriales concretos. Jessica Adamo prestó apoyo a los trabajos de documentación de los objetos del taller del artista y de catalogación de la obra gráfica, y Lídia Colomer contribuyó a la labor diaria del Servicio Educativo.

INVESTIGADORES

Periòdicament se reciben peticiones de investigadores para consultar el fondo documental. Antes de la llegada del investigador, el personal que se encarga de atender y gestionar estas consultas prepara los materiales que le pueden resultar más interesantes. Las informaciones prácticas destinadas a los investigadores que la Fundación publica en su web, además, permiten agilitar el acceso y ofrecer unos recursos más completos para la preparación de la visita. Durante el 2017, visitaron el CED 14 investigadores de procedencias diversas, concretamente de Australia (1), de Cataluña (10) y de Estados Unidos (3). El número de investigadores catalanes aumentó significativamente, y los temas de estudio escogidos se centraron en la pintura, la arquitectura y el pensamiento de Dalí así como en algunos aspectos de su biografía.

CONFERÈNCIES I SEMINARIS

Al llarg del 2017, el secretari general de la Fundació, Lluís Peñuelas, va impartir diverses sessions docents del Màster de turisme i humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona i del Màster de gestió cultural de la Universitat de Barcelona.

17 de febrer: el gerent de la Fundació, Joan Manuel Sevillano, va oferir una classe magistral a la Universitat Internacional de Catalunya.

24 de febrer: el gerent va participar en una jornada organitzada per la Fundació Jordi Comas a la seu d'ESADE, a Barcelona, amb una conferència titulada «El patrimoni cultural obert al mercat turístic».

14 de març: Montse Aguer i Lucia Moni van presentar, al Teatre-Museu Dalí, el volum *Dalí: escriptura i pensament*, de la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona. L'acte va ser conduït per Marta Felip, alcaldessa de Figueres, i per Joan Vergés, director de la Càtedra.

17 d'abril: Joan Manuel Sevillano va pronunciar una conferència amb el títol «El patrimoni cultural, dinamitzador del sector turístic» a la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona.

21 d'abril: Montse Aguer va presentar l'exposició *Antoni Pitxot. Presència i absència* a la galeria d'art El Claustre, a Figueres.

23 de maig: Laura Bartolomé va participar en el Màster oficial d'anàlisi i gestió del patrimoni artístic de la Universitat Autònoma de Barcelona amb la presentació del monogràfic «El concepte "original" en l'escultura contemporània. El cas de Salvador Dalí».

21 de juliol: Montse Aguer va participar en la presentació de l'exposició *L'espai dels somnis*, organitzada a Cadaqués per la Galeria Mayoral de Barcelona.

4 de novembre: Carme Ruiz, curadora en cap, i Irene Civil, cap de Conservació i Restauració, van participar en el simposi «Dalí / Duchamp», organitzat per la Royal Academy of Arts de Londres, amb dues ponències titulades «The largest surrealist object in the world» i «Technical examination of a painting reveals unknown aspects of the dalinian creative process», respectivament.

27 i 28 de novembre: Irene Civil va ser designada membre del comitè científic de la XV Reunió Tècnica de Conservació i Restauració, sobre «Sistemes i materials per al muntatge, exhibició i emmagatzematge dels béns patrimonials», i va participar en la taula rodona d'aquest simposi internacional, celebrat al MACBA.

PUBLICACIONS

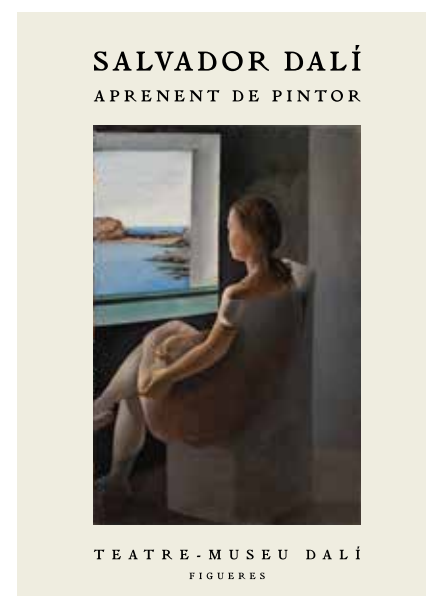
EDICIONS PRÒPIES

Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans. 1949-1956

El catàleg de l'exposició de Púbol, que es va editar en català, castellà, anglès, francès i rus, incloïa tres textos sobre la relació entre Dalí i Ricardo Sans, escrits per Montse Aguer, Rosa Maria Maurell, Cuca R. Costa i Elisabet Sans, néta del fotògraf, així com nombroses fotografies. La coordinació va anar a càrrec de Rosa Maria Maurell i Cuca R. Costa, i el disseny, d'Alex Gifreu.

Salvador Dalí, aprenent de pintor

Per a aquesta mostra, el Servei Educatiu va editar un follet catàleg en català, castellà, francès i anglès en què es relatava la història de l'obra *Figura de perfil*, contextualitzada en l'exposició que va tenir lloc a les

CONFERÈNCIAS Y SEMINARIOS

A lo largo del 2017, el secretario general de la Fundació, Lluís Peñuelas, impartió diverses sesiones docentes del Máster de Turismo y Humanidades de la Universitat Autònoma de Barcelona y del Máster de Gestión Cultural de la Universitat de Barcelona.

17 de febrero: el gerente de la Fundació, Joan Manuel Sevillano, ofreció una clase magistral en la Universitat Internacional de Catalunya.

24 de febrero: el gerente participó en una jornada organizada por la Fundació Jordi Comas en la sede de ESADE, en Barcelona, con una conferencia titulada «El patrimonio cultural obert al mercat turístic».

14 de marzo: Montse Aguer y Lucia Moni presentaron, en el Teatro-Museo Dalí, el volumen *Dalí: escriptura i pensament*, de la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona. Condujeron el acto Marta Felip, alcaldesa de Figueres, y Joan Vergés, director de la Càtedra.

17 de abril: Joan Manuel Sevillano pronunció una conferencia con el título «El patrimonio cultural, dinamitzador del sector turístic» en la Facultad de Turismo de la Universitat de Girona.

21 de abril: Montse Aguer presentó la exposición *Antoni Pitxot. Presència i absència* en la galería de arte El Claustre, en Figueres.

23 de mayo: Laura Bartolomé participó en el Máster Oficial de Análisis y Gestión del Patrimonio Artístico de la Universitat Autònoma de Barcelona con la presentación del monográfico «El concepte "original" en l'escultura contemporània. El cas de Salvador Dalí».

21 de julio: Montse Aguer participó en la presentación de la exposición *L'espai dels somnis*, organizada en Cadaqués por la Galeria Mayoral de Barcelona.

4 de noviembre: Carme Ruiz, curadora en jefe, e Irene Civil, jefa de Conservación y Restauración, participaron en el simposio «Dalí / Duchamp», organizado por la Royal Academy of Arts de Londres, con las ponencias tituladas «The largest surrealist object in the world» y «Technical examination of a painting reveals unknown aspects of the dalinian creative process», respectivamente.

27 y 28 de noviembre: Irene Civil fue designada miembro del comitè científic de la XV Reunión Tècnica de Conservación y Restauración sobre «Sistemas y materiales para el montaje, la exhibición y el almacenamiento de los bienes patrimoniales», y participó en la mesa redonda de este simposio internacional, celebrado en el MACBA.

PUBLICACIONES

EDICIONES PROPIAS

Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans. 1949-1956

El catálogo de la exposición de Púbol, que se editó en catalán, castellano, inglés, francés y ruso, incluía tres textos sobre la relación entre Dalí y Ricardo Sans, escritos por Montse Aguer, Rosa Maria Maurell, Cuca R. Costa y Elisabet Sans, nieta del fotógrafo, así como numerosas fotografías. La coordinación estuvo a cargo de Rosa Maria Maurell y Cuca R. Costa, y el diseño, de Alex Gifreu.

Salvador Dalí, aprenent de pintor

Para esta muestra, el Servicio Educativo editó un folleto-catálogo en catalán, castellano, francés e inglés en el que se relatava la historia de la obra *Figura de perfil*, contextualizada en la exposición que tuvo lugar en las

Galeríes Dalmau de Barcelona el 1925. Els textos són de Montse Aguer, amb la col·laboració d'Irene Civil, la coordinació de Nuri Aldeguer i el disseny d'Alex Gifreu.

COEDICIONS

Salvador Dalí. Surrealist and Classicist

Amb motiu de l'exposició celebrada al Fabergé Museum de Sant Petersburg, es va editar un catàleg en rus amb textos de Montse Aguer, Irene Civil i Thomas Clement Salomon, coordinador científic de Mondo Mostre; des de la Fundació Dalí en va assumir la coordinació Lucia Moni. Els articles oferien noves perspectives de la influència que el classicisme va tenir en l'artista al llarg de la seva vida, amb nombroses imatges inèdites.

ARTICLES

Montse Aguer, directora dels Museus Dalí, va escriure tres articles el 2017: «Les alentours de la peinture», per a *La vida es sueño. Dalí - Pitxot. Une amitié au cœur du surréalisme* (Tournai: Marot: Musée des Beaux-Arts, 2017); «Gandhara como metáfora», per a *Gandhara. Sofía Gandarias* (Plasencia: Diputación Provincial de Badajoz, 2017); i «Salvador Dalí: the Attitudes of the Dream», per a *The Space of Dreams* (Barcelona: Galeria Mayoral, 2017).

SERVEI EDUCATIU

L'activitat del Servei Educatiu va experimentar un increment en certs moments de l'any i, per contra, un descens en altres, sempre depenent de factors externs com ara els atemptats que van tenir lloc en diferents punts d'Europa. A finals del 2017, tanmateix, el resultat va ser molt similar al de l'exercici anterior, i es pot dir que les previsions per al futur conviden a l'optimisme perquè les reserves escolars es mantenen a bon ritme. Del total de 1.495 activitats portades a terme, un 48 % es van fer en francès, un 34 % en català, un 10 % en anglès, un 5 % en castellà i un 1 % en alemany, a les quals cal afegir-ne algunes de puntuals en holandès i en italià (2 %). L'anàlisi de l'origen dels grups revela que els catalans (39 %) es van equiparar amb els francesos (39 %), mentre que es van mantenir els italians (2 %), es van reduir els alemanys (3 %) i, en canvi, van augmentar els grups d'escolars holandesos (4 %), els nord-americans (6 %) i els procedents de la resta de l'Estat espanyol (4 %). Durant el 2017, un 58 % dels usuaris del Servei Educatiu

Un dels centres escolars de Figueres que van visitar el Teatre-Museu amb el programa educatiu durant el 2017

van ser estrangers provinents de més de 20 països, una dada que reafirma la internacionalització de la difusió de l'obra de Salvador Dalí també en l'àmbit educatiu. La tipologia dels grups atesos al llarg de l'exercici passat va ser la següent: infantil, 6 %; primària, 25 %; secundària, 50 %; batxillerat, 8 %; universitaris, 5 %; adults, 3 %; activitats familiars, 1 %; i altres, 2 %.

El 2017, l'equip del Servei Educatiu està format per les educadores Mònica Bazán, Andrea Bonet, Carme Cabanyó, Anna Garcia, Sònia Hernández, Barbara Hoestenbergh, Anna Massot, Gràcia del Ruste i Petra Vlasman, a les quals s'han incorporat Elena Casadevall, Ada Pruneda i Andreu Solé. Tots ells formen un grup de bons professionals d'especialitats diverses —pedagogia, història de l'art, belles arts, teatre, comunicació i relacions públiques

ARTÍCULOS

Montse Aguer, directora de los Museos Dalí, escribió tres artículos en el 2017: «Les alentours de la peinture», para *La vida es sueño. Dalí - Pitxot. Une amitié au cœur du surréalisme* (Tournai: Marot: Musée des Beaux-Arts, 2017); «Gandhara como metáfora», para *Gandhara. Sofía Gandarias* (Plasencia: Diputación Provincial de Badajoz, 2017); y «Salvador Dalí: the Attitudes of the Dream», para *The Space of Dreams* (Barcelona: Galeria Mayoral, 2017).

SERVICIO EDUCATIVO

La actividad del Servicio Educativo experimentó un incremento en ciertos momentos del año y, por el contrario, un descenso en otros, siempre dependiendo de factores externos como los atentados que tuvieron lugar en diferentes puntos de Europa. A finales del 2017, sin embargo, el resultado fue muy similar al del ejercicio anterior, y se puede decir que las previsiones para el futuro invitan al optimismo dado que las reservas escolares se mantienen a buen ritmo. Del total de 1.495 actividades realizadas, un 48 % se llevaron a cabo en francés, un 34 % en catalán, un 10 % en inglés, un 5 % en castellano y un 1 % en alemán, a las cuales hay que añadir algunas puntuales en holandés y en italiano (2 %). El análisis del origen de los grupos revela que los catalanes (39 %) se equipararon con los franceses (39 %), mientras que se mantuvieron los italianos (2 %), se redujeron los alemanes (3 %) y, en cambio, aumentaron los grupos de escolares holandeses (4 %), los norteamericanos (6 %) y los procedentes del resto del Estado español (4 %). Durante el 2017, un 58 % de los usuarios del Servicio Educativo fueron extranjeros procedentes de más de 20 países, un dato que reafirma la internacionalización de la difusión de la obra de Salvador Dalí también en el ámbito educativo. La tipología de los grupos atendidos a lo largo del pasado ejercicio fue la siguiente: infantil, 6 %; primaria, 25 %; secundaria, 50 %; bachillerato, 8 %; universitarios, 5 %; adultos, 3 %; actividades familiares, 1 %; y otros, 2 %.

En el 2017, el equipo del Servicio Educativo está formado por las educadoras Mònica Bazán, Andrea Bonet, Carme Cabanyó, Anna Garcia, Sònia Hernández, Barbara Hoestenbergh, Anna Massot, Gràcia del Ruste y Petra Vlasman, a las cuales se han incorporado Elena Casadevall, Ada Pruneda y Andreu Solé. Todos ellos forman un grupo de buenos profesionales de especialidades

Uno de los centros escolares de Figueres que visitaron el Teatro-Museo con el programa educativo durante el año 2017

Galeríes Dalmau de Barcelona en 1925. Los textos son de Montse Aguer, con la colaboración de Irene Civil, la coordinación de Nuri Aldeguer y el diseño de Alex Gifreu.

COEDICIONES

Salvador Dalí. Surrealist and Classicist

Con motivo de la exposición celebrada en el Fabergé Museum de San Petersburgo, se editó un catálogo en ruso con textos de Montse Aguer, Irene Civil y Thomas Clement Salomon, coordinador científico de Mondo Mostre; desde la Fundación Dalí asumió la coordinación Lucia Moni. Los artículos ofrecían nuevas perspectivas de la influencia que el clasicismo tuvo en el artista a lo largo de su vida, con numerosas imágenes inéditas.

així com turisme— que enriqueix enormement el treball del Servei Educatiu, complementat amb les formacions que s'organitzen en exclusiva per a l'equip didàctic. El 2017, aquestes formacions es van concretar en una sortida al Museu de Montserrat dedicada als Dalís de la seva col·lecció, una visita a l'exposició *Salvador Dalí, aprenent de pintor* amb Cuca R. Costa, coordinadora de la mostra, i diverses visites d'aprofundiment sobre alguns espais dels museus Dalí.

Al llarg de l'exercici passat també es van organitzar visites, activitats i tallers adreçats a diferents tipus de públic: visites familiars als museus; «Visites de petit format» per a adults; visites guiades nocturnes al Teatre-Museu Dalí, per a tots els públics, i altres d'específiques per a docents, per ajudar-los a aprofundir en el coneixement del patrimoni local i els museus Dalí; visites, en alguns casos privades, per a visitants i grups especials, així com visites de promoció i per a col·lectius desfavorits, entre altres. Els dies 1 i 2 de setembre del 2017, el Servei Educatiu va participar novament en l'Acústiqueta, l'apartat infantil del festival Acústica de Figueres, amb l'activitat familiar «Una visita al surrealisme». També es va organitzar el tradicional taller de Nadal, que va tenir lloc els dies 2 i 23 de desembre. Algunes sessions d'aquestes activitats es van oferir en exclusiva per als Amics dels Museus Dalí, com ara les «Visites de petit format», en grups de 10 persones i amb una durada aproximada de 40 minuts; aquestes visites van anar a càrrec d'Anna Massot, Andrea Bonet i Anna Garcia.

Quant als ajuts adreçats als escolars, durant el 2017 la Fundació Dalí va subvencionar la visita als museus a un nombre important d'escoles de la ciutat de Figueres, i també als centres d'ensenyament d'arreu de Catalunya que ho van sol·licitar per manca de recursos; aquests casos especials s'atenen sempre de manera individualitzada.

Cal recordar que tots els centres escolars de Figueres, la Pera i Cadaqués tenen l'entrada gratuïta als tres museus Dalí, com també tots els nens i les nenes de menys de nou anys.

L'any 2017 van rebre l'ajut de la Diputació de Girona, a través del programa de patrimoni cultural i educació «Indika», 1.232 alumnes d'escoles de les comarques gironines, que van gaudir d'una visita parcialment subvencionada als museus Dalí.

Durant l'exercici passat, a més, es va seguir col·laborant amb l'Àrea d'Ensenyament del Consell Comarcal del

L'equip del Servei Educatiu

El equipo del Servicio Educativo

Baix Empordà per tal de facilitar l'accés dels escolars de la comarca al seu patrimoni.

D'altra banda, es va participar en el Dia Internacional de l'Art, promogut pel Centre Cultural la Mercè de Girona, amb diverses activitats familiars al Castell de Púbol i a la Casa de Portlligat i amb un taller creatiu al Teatre-Museu de Figueres.

Una vegada més, el Servei Educatiu va estar present en el Concurs de Pintura Ràpida Infantil i Juvenil del GEIEG de Girona, del qual se celebrava la 44a edició, com a membre del jurat i amb un premi especial per a l'escola amb més participants. Els anys 1924 i 1925, el mateix Salvador Dalí havia participat en aquest certamen, en el qual va guanyar el Premi Extraordinari.

En el marc del conveni d'apadrinament signat amb l'Escola Salvador Dalí de Figueres, es va seguir ampliant la relació i la col·laboració mútua entre la Fundació i aquest centre. Durant el 2017, així, es van organitzar les visites habituals als tres museus Dalí, amb l'objectiu que tots els alumnes tinguin ocasió de visitar-los al llarg de l'ensenyament primari, i es va continuar desenvolupant la seva creativitat a través del projecte «DALÍ-ART, el museu entra a l'escola».

El 2017, igualment, va seguir vigent l'acord preferent amb l'Escola Pedra Blanca de la Pera, amb la qual es van organitzar tallers i visites als museus Dalí. Aquesta escola, situada a tocar del Castell de Púbol, ha fomentat des de sempre el coneixement de l'obra de l'artista, tan present també en aquesta petita localitat empordanesa.

Durant l'exercici passat, com de costum, es va demanar a tots els grups atesos que valoressin cadascuna de les visites i activitats didàctiques dutes a terme: un 94 % dels docents va qualificar l'experiència d'excel·lent, amb una puntuació mitjana de 9,7 sobre 10.

diversas —pedagogía, historia del arte, bellas artes, teatro, comunicación y relaciones públicas así como turismo— que enriquecen enormemente el trabajo del Servicio Educativo, complementado con las formaciones que se organizan en exclusiva para el equipo didáctico. En el 2017, estas formaciones se concretaron en una salida al Museo de Montserrat dedicada a los Dalís de su colección, una visita a la exposición *Salvador Dalí, aprendizaje de pintor* con Cuca R. Costa, coordinadora de la muestra, y diversas visitas de profundización sobre algunos espacios de los museos Dalí.

A lo largo del pasado ejercicio también se organizaron visitas, actividades y talleres dirigidos a diferentes tipos de público: visitas familiares a los museos; «Visitas de pequeño formato» para adultos; visitas guiadas nocturnas al Teatro-Museo Dalí, para todos los públicos, y otras específicamente concebidas para docentes, para ayudarles a profundizar en el conocimiento del patrimonio local y los museos Dalí; visitas, en algunos casos privadas, para visitantes y grupos especiales, así como visitas de promoción y para colectivos desfavorecidos, entre otras. Los días 1 y 2 de septiembre del 2017, el Servicio Educativo participó nuevamente en el Acústiqueta, el apartado infantil del festival Acústica de Figueres, con la actividad familiar «Una visita al surrealismo». En el 2017, como es habitual, También se organizó el tradicional taller de Navidad, que tuvo lugar los días 2 y 23 de diciembre. Algunas sesiones de estas actividades se ofrecieron en exclusiva para los Amics dels Museus Dalí, como las «Visitas de pequeño formato», en grupos de 10 personas y con una duración aproximada de 40 minutos; estas visitas estuvieron a cargo de Anna Massot, Andrea Bonet y Anna Garcia.

En lo que se refiere a las ayudas a los escolares, durante el 2017 la Fundació Dalí subvencionó la visita a los museos a un importante número de escuelas de la ciudad de Figueres, y también a los centros de enseñanza de toda Cataluña que lo solicitaron por falta de recursos; estos casos especiales se atienden siempre de manera individualizada.

Cabe recordar que todos los centros escolares de Figueres, La Pera y Cadaqués disfrutaban de entrada gratuita a los tres museos Dalí, así como también los niños y niñas de menos de nueve años.

En el 2017 recibieron la ayuda de la Diputación de Girona, a través del programa de patrimonio cultural y educación «Indika», 1.232 alumnos de escuelas de la provincia de Girona, que disfrutaron de una visita parcialmente subvencionada a los museos Dalí.

Durante el pasado ejercicio, además, se siguió colaborando con el Área de Educación del Consejo Comarcal del Baix Empordà a fin de facilitar el acceso de los escolares de la comarca a su patrimonio.

Por otra parte, se participó en el Día Internacional del Arte, promovido por el Centro Cultural la Mercè de Girona, con diversas actividades familiares en el Castillo de Púbol y en la Casa de Portlligat y con un taller creativo en el Teatro-Museo de Figueres.

Una vez más, el Servicio Educativo estuvo presente en el Concurso de Pintura Rápida Infantil y Juvenil del GEIEG de Girona, del cual se celebraba la 44.ª edición, como miembro del jurado y con un premio especial para la escuela con más participantes. En los años 1924 y 1925, el propio Salvador Dalí había participado en este certamen, en el que ganó el Premio Extraordinario.

En el marco del convenio de apadrinamiento firmado con la Escuela Salvador Dalí de Figueres, se siguió ampliando la relación y la colaboración mutua entre la Fundación y este centro. Durante el 2017, así, se organizaron las visitas habituales a los tres museos Dalí, con el objetivo de que todos los alumnos tengan ocasión de visitarlos a lo largo de la educación primaria, y se continuó desarrollando su creatividad a través del proyecto «DALÍ-ART, el museo entra en la escuela».

En el 2017, igualmente, siguió vigente el acuerdo preferente con la Escuela Pedra Blanca de La Pera, con la que se organizaron talleres y visitas a los museos Dalí. Esta escuela, situada junto al Castillo de Púbol, ha fomentado desde siempre el conocimiento de la obra del artista, tan presente también en esta pequeña localidad ampurdanesa.

Durante el pasado ejercicio, como de costumbre, se pidió a todos los grupos atendidos que valorasen cada una de las visitas y actividades didácticas llevadas a cabo: un 94 % de los docentes calificó la experiencia de excelente, con una puntuación media de 9,7 sobre 10.

PROMOCIONAR

PROMOCIONAR

4

COMUNICACIÓ

Per a la Fundació Dalí, l'any 2017 va estar marcat per la mort de qui durant 26 anys en fou el president, Ramon Boixadós i Malé. Ell la va convertir en una institució referencial a escala mundial pel que fa a la gestió i la defensa del llegat d'un artista tan universal com Salvador Dalí, i la va transformar en un sòlid actor socioeconòmic per al seu entorn. Sota el mandat de Ramon Boixadós, la Fundació va contribuir al món intel·lectual i artístic amb l'estudi i la investigació de l'obra i la vida de Salvador Dalí, projectant l'herència daliniana arreu del món. El desenvolupament del conjunt dels tres museus coneguts com a Triangle Dalinià i un ambiciós programa d'exposicions internacionals van fer possible apropar el llegat artístic de Dalí a un públic més ampli i universal.

Durant l'exercici 2017, l'activitat habitual de comunicació es va veure alterada per una demanda de paternitat que va copsar l'atenció dels mitjans d'arreu del món. No hi va haver televisió, ràdio o diari que no se'n fes ressò, especialment en el moment d'executar la petició d'exhumació dictada per la jutgessa; la nit del 20 de juliol, els periodistes van seguir *in situ* aquest esdeveniment desafortunat. Els resultats negatius de les proves d'ADN ja no van ocupar tantes portades ni espais en tertúlies radiofòniques o televisives, però la qüestió va continuar essent un tema d'interès en mitjans on rarament es parla de Salvador Dalí, com ara la cadena de televisió Al Jazeera, la CNN americana o cadenes nacionals africanes, per esmentar només alguns exemples ben singulars.

Al marge d'aquesta qüestió, durant l'any es van celebrar 6 rodes de premsa i es van emetre 15 comunicats, així com 1 nota d'agenda relativa a les visites nocturnes al Teatre-Museu Dalí i, per primera vegada, al Castell de Púbol. A continuació es detallen els fets més destacats que es van donar a conèixer en comunicats i rodes de premsa: les xifres de visitants dels museus Dalí; l'adquisició de *Figura de perfil* a la casa de subhastes Bonhams de Londres; la inauguració de l'exposició temporal del Castell de Púbol, amb la presència del president de la Generalitat de Catalunya, Carles Puigdemont; la presentació de la memòria institucional de l'exercici 2016, amb la participació de Montse Aguer, Lluís Peñuelas i Joan Manuel Sevillano; la inauguració de l'exposició *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist* al Fabergé Museum de Sant Petersburg, a Rússia; la presentació del documental sobre Portlligat a la sala Art i Joia de Cadaqués, amb l'assistència de Montse Aguer, directora dels Museus Dalí, Lluís Peñuelas, secretari general de la Fundació

1. Homenatge a Ramon Boixadós, president de la Fundació del 1991 al 2017

2. Lluís Peñuelas a la presentació de la Memòria 2016

1. Homenaje a Ramon Boixadós, presidente de la Fundación desde el 1991 hasta el 2017

2. Lluís Peñuelas en la presentación de la Memoria 2016

3. El president Carles Puigdemont va inaugurar la mostra de Púbol

3. El presidente Carles Puigdemont inauguró la muestra de Púbol

COMUNICACIÓN

Para la Fundación Dalí, el año 2017 estuvo marcado por la muerte de quien durante 26 años fue su presidente, Ramon Boixadós Malé. Él la convirtió en una institución de referencia a escala mundial en lo que se refiere a la gestión y la defensa del legado de un artista tan universal como Salvador Dalí, y la transformó en un sólido actor socioeconómico para su entorno. Bajo el mandato de Ramon Boixadós, la Fundación contribuyó al mundo intelectual y artístico con el estudio y la investigación de la obra y la vida de Salvador Dalí, proyectando la herencia daliniana en todo el mundo. El desarrollo del conjunto de los tres museos conocidos como Triángulo Daliniano y un ambicioso programa de exposiciones internacionales hicieron posible acercar el legado artístico de Dalí a un público más amplio y universal.

Durante el 2017, la actividad habitual de comunicación se vio alterada por una demanda de paternidad que captó la atención de medios de todo el mundo. No hubo televisión, radio o diario que no se hiciera eco del asunto, especialmente en el momento de ejecutarse la petición de exhumación dictada por la jueza; la noche del 20 de julio, los periodistas siguieron *in situ* este desafortunado acontecimiento. Los resultados negativos de las pruebas de ADN ya no ocuparon tantas portadas ni espacios en tertulias radiofónicas o televisivas, pero la cuestión continuó siendo un tema de interés en medios donde raramente se habla de Salvador Dalí, como la cadena de televisión Al Jazeera, la CNN americana o cadenas nacionales africanas, por mencionar solo algunos ejemplos singulares.

Al margen de esta cuestión, durante el año se celebraron 6 ruedas de premsa y se emitieron 15 comunicados, así como 1 nota de agenda relativa a las visitas nocturnas al Teatro-Museo Dalí y, por primera vez, al Castillo de Púbol. A continuación se detallan los hechos más destacados que se dieron a conocer en comunicados y ruedas de prensa: las cifras de visitantes de los museos Dalí; la adquisición de *Figura de perfil* en la casa de subastas Bonhams de Londres; la inauguración de la exposición temporal del Castillo de Púbol, con la presencia del presidente de la Generalitat de Catalunya, Carles Puigdemont; la presentación de la memoria institucional del ejercicio 2016, con la participación de Montse Aguer, Lluís Peñuelas y Joan Manuel Sevillano; la inauguración de la exposición *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist* en el Fabergé Museum de San Petersburg, en Rusia; la presentación del documental sobre Portlligat en la sala Art i Joia de Cadaqués, con la asistencia de Montse Aguer,

Dalí, David Pujol, director de la productora DocDoc Films, i Margarita Figueras, regidora de Cultura de l'Ajuntament de Cadaqués; el recurs presentat per la Fundació contra l'ordre d'exhumació, així com el mateix acte d'exhumació, el procediment legal de la demanda de paternitat i, posteriorment, els resultats de les proves d'ADN que demostraven que Salvador Dalí no era el pare de la demandant; i l'acció de relacions públiques duta a terme amb els corresponents de premsa per donar a conèixer les noves visites nocturnes al Castell de Púbol, que va ser un èxit d'assistència i sobre la qual es van emetre reportatges a TV3 i a TVE. Cal sumar-hi el nomenament de Jordi Mercader com a nou president de la Fundació, la inauguració de l'exposició temporal *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, l'acte d'homenatge a Ramon Boixadós i, finalment, la presentació del darrer tram del catàleg raonat de pintures, amb el qual es completava la publicació dels 1.000 olis atribuïts a Salvador Dalí.

ENTREVISTES I REPORTATGES

Dins el capítol dels reportatges i les entrevistes concedides pels nostres directius, cal destacar els dos reportatges que *La Vanguardia* va dedicar a Ramon Boixadós amb motiu dels 25 anys dels Jocs Olímpics i en relació amb la seva trajectòria professional. La directora dels Museus Dalí, Montse Aguer, va participar en els programes *Punts de vista*, de La 2, *Metrópolis*, de la cadena ARTE, i *Tot recordant*, de TV Costa Brava, i en diverses emissions de la Xarxa Audiovisual Local. També va ser entrevistada pels programes radiofònics *Estat de Gràcia*, de Catalunya Ràdio, *Entre tiempos*, de la Cadena SER, i *Memoria de delfín*, de RNE, pels diaris *El País* i *El Universal*, en el marc d'un reportatge sobre catalogació i autenticació d'obres d'art, i per la revista *El Cultural d'El Mundo*, entre altres. Per la seva banda, el gerent de la Fundació, Joan Manuel Sevillano, va rebre els corresponents del *Financial Times* i del setmanari alemany *Die Zeit*, i també va acompanyar un equip de la televisió privada xinesa Phoenix Television en un viatge de premsa de dos dies de durada pel Triangle Dalinià. Jordi Artigas, responsable de les cases-museu de Púbol i Portlligat, va ser entrevistat pels programes *Invitation au voyage*, d'ARTE, i *Catalunya directe*, de 8tv, i Carme Ruiz va glossar la relació de Dalí amb la ciència per al programa *Deuwatts*, de Betevé. El programa *Andaluces por España* de Canal Sur, finalment, es va interessar per Fina Carbelo, membre del personal de la botiga del Teatre-Museu Dalí.

Al llarg del 2017 es van rebre mitjans tant escrits com digitals en viatges de premsa organitzats principalment pel Patronat de Turisme, per bé que en alguns casos també hi van col·laborar l'Agència Catalana de Turisme i Turespaña. A tall d'exemple, cal esmentar diversos mitjans provinents d'Azerbaidjan, el Kazakhstan i Rússia, capçaleres com ara *Rolling Stone*, *Architectural Digest*, *The Wall Street Journal*, el suplement *Food & Wine* de *Condé Nast Traveler*, *Lonely Planet*, *Time Out Shanghai*, *Modern Weekly* i *The Chairman - Asia's 50 Best Restaurants*, la revista de vol francesa *Private Skies*, el setmanari hongarès *HVG*, el *National Geographic* llatinoamericà, la revista francesa d'estil de vida *Campagne Décoration*, una guia sobre la Costa Brava editada pel diari suec *Aftonbladet*, revistes especialitzades en immersió, el diari irlandès *Northern Standard* i *Israel Today*. El corresponent del diari americà *The New York Times* va visitar Figueres per segon any consecutiu. També es van interessar pels museus Dalí mitjans digitals com ara MaFengWo, Almost Locals, Lost In, WAVEJourney, The Love Assembly, Barcelona Travel Bloggers, La Viajera Empedernida, Connvoyage, Travel-Ling, Reisenmacher, Foodie Flashpacker i Nomad is Beautiful, així com diversos bloguers dels països nòrdics i influenciadors de Mèxic —com A Taste With Taste—, d'Indonèsia, de Tailàndia, de Singapur, d' Austràlia, de la Xina i Hong Kong, de l'Índia i de les Filipines. Així mateix, vam rebre per primera vegada visites promogudes des de l'associació publicoprivada Empordà Turisme. Finalment, cal dir que algunes televisions es van desplaçar fins a casa nostra per elaborar reportatges dedicats a diversos aspectes de Dalí i els seus museus, com els programes italians *Si, viaggiare*, de Rai 2, i *Kilimangiaro*, de Rai 3, el sisè canal de la televisió pública xinesa, el programa *Visites privées*, de France 2, i, per acabar, el programa *Sur les traces de Dalí*, de TF1, els responsables del qual van ser acompanyats per una guia del Servei Educatiu.

MEMÒRIA

Aquesta publicació descriu amb detall i de forma il·lustrada l'activitat que des de les diverses àrees de la Fundació Dalí i els seus museus es porta a terme per tal de complir els objectius de la institució. Inclou un annex amb les xifres econòmiques que es deriven d'aquesta activitat. S'edita en dues versions bilingües, català/castellà i anglès/francès, i també està disponible al web corporatiu des de l'exercici 2004.

directora de los Museos Dalí, Lluís Peñuelas, secretario general de la Fundación Dalí, David Pujol, director de la productora DocDoc Films, y Margarita Figueras, concejala de Cultura del Ayuntamiento de Cadaqués; el recurso presentado por la Fundación contra la orden de exhumación, así como el mismo acto de exhumación, el procedimiento legal de la demanda de paternidad y, posteriormente también se comunicaron públicamente los resultados de las pruebas de ADN que demostraban que Salvador Dalí no es el padre de la demandante; y la acción de relaciones públicas llevada a cabo con los correspondientes de prensa para dar a conocer las nuevas visitas nocturnas al Castillo de Púbol, que fue un éxito de asistencia y sobre la cual se emitieron reportajes en TV3 y en TVE. Así mismo, también se comunicaron públicamente el nombramiento de Jordi Mercader como nuevo presidente de la Fundación, la inauguración de la exposición temporal *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, el acto de homenaje a Ramon Boixadós y, finalmente, la presentación del último tramo del catálogo razonado de pinturas, con el cual se completaba la publicación de los 1.000 óleos atribuidos a Salvador Dalí.

ENTREVISTAS Y REPORTAJES

Dentro del capítulo de los reportajes y las entrevistas concedidas por nuestros directivos, cabe destacar los dos reportajes que *La Vanguardia* dedicó a Ramon Boixadós con motivo de los 25 años de los Juegos Olímpicos y en relación con su trayectoria profesional. La directora de los Museos Dalí, Montse Aguer, participó en los programas *Punts de vista*, de La 2, *Metrópolis*, de la cadena ARTE, y *Tot recordant*, de TV Costa Brava, y en varias emisiones de la Xarxa Audiovisual Local. También fue entrevistada por los programas radiofónicos *Estat de Gràcia*, de Catalunya Ràdio, *Entre tiempos*, de la Cadena SER, y *Memoria de delfín*, de RNE, por los diarios *El País* y *El Universal*, en el marco de un reportaje sobre catalogación y autenticación de obras de arte, y por la revista *El Cultural de El Mundo*, entre otros. Por su parte, el gerente de la Fundación, Joan Manuel Sevillano, recibió a los correspondientes del *Financial Times* y del semanario alemán *Die Zeit*, y también acompañó a un equipo de la televisión privada china Phoenix Television en un viaje de prensa de dos días de duración por el Triángulo Daliniano. Jordi Artigas, responsable de las casas-museo de Púbol y Portlligat, fue entrevistado por los programas *Invitation au voyage*, de ARTE, y *Catalunya directe*, de 8tv, y Carme Ruiz glosó la relación de Dalí con la ciencia para el programa *Deuwatts*, de Betevé. El programa *Andaluces por España* de Canal

Sur, finalmente, se interesó por Fina Carbelo, miembro del personal de la tienda del Teatro-Museo Dalí.

A lo largo del 2017 se recibió a medios tanto escritos como digitales en viajes de prensa organizados principalmente por el Patronat de Turisme, aunque en algunos casos también colaboraron la Agència Catalana de Turisme y Turespaña. A título de ejemplo, cabe mencionar diversos medios provenientes de Azerbaiyán, Kazajistán y Rusia, cabeceras como *Rolling Stone*, *Architectural Digest*, *The Wall Street Journal*, el suplemento *Food & Wine* de *Condé Nast Traveler*, *Lonely Planet*, *Time Out Shanghai*, *Modern Weekly* y *The Chairman - Asia's 50 Best Restaurants*, la revista de vuelo francesa *Private Skies*, el semanario húngaro *HVG*, el *National Geographic* latinoamericano, la revista francesa de estilo de vida *Campagne Décoration*, una guía sobre la Costa Brava editada por el diario sueco *Aftonbladet*, revistas especializadas en inmersión, el diario irlandés *Northern Standard* e *Israel Today*. El correspondiente del diario americano *The New York Times* visitó Figueres por segundo año consecutivo. También se interesaron por los museos Dalí medios digitales como MaFengWo, Almost Locals, Lost In, WAVEJourney, The Love Assembly, Barcelona Travel Bloggers, La Viajera Empedernida, Connvoyage, Travel-Ling, Reisenmacher, Foodie Flashpacker y Nomad is Beautiful, así como diversos blogueros de los países nórdicos e *influencers* de México —como A Taste With Taste—, de Indonesia, de Tailandia, de Singapur, de Australia, de China y Hong Kong, de India y de Filipinas. Así mismo, recibimos por primera vez visitas promovidas desde la asociación público-privada Empordà Turisme. Finalmente, cabe decir que algunas televisions se desplazaron hasta nuestra tierra para elaborar reportajes dedicados a diversos aspectos de Dalí y sus museos, como los programas italianos *Si, viaggiare*, de Rai 2, y *Kilimangiaro*, de Rai 3, el sexto canal de la televisión pública china, el programa *Visites privées*, de France 2, y, para finalizar, el programa *Sur les traces de Dalí*, de TF1, cuyos responsables estuvieron acompañados por una guía del Servicio Educativo.

MEMORIA

Esta publicación describe con detalle y de forma ilustrada la actividad que desde las diversas áreas de la Fundación Dalí y sus museos se lleva a cabo a fin de cumplir los objetivos de la institución. Incluye un anexo con las cifras económicas que se derivan de esta actividad. Se edita en dos versiones bilingües, catalán/castellano e inglés/francés. Está disponible desde el ejercicio 2004 en la web corporativa.

COMUNICACIÓ DIGITAL

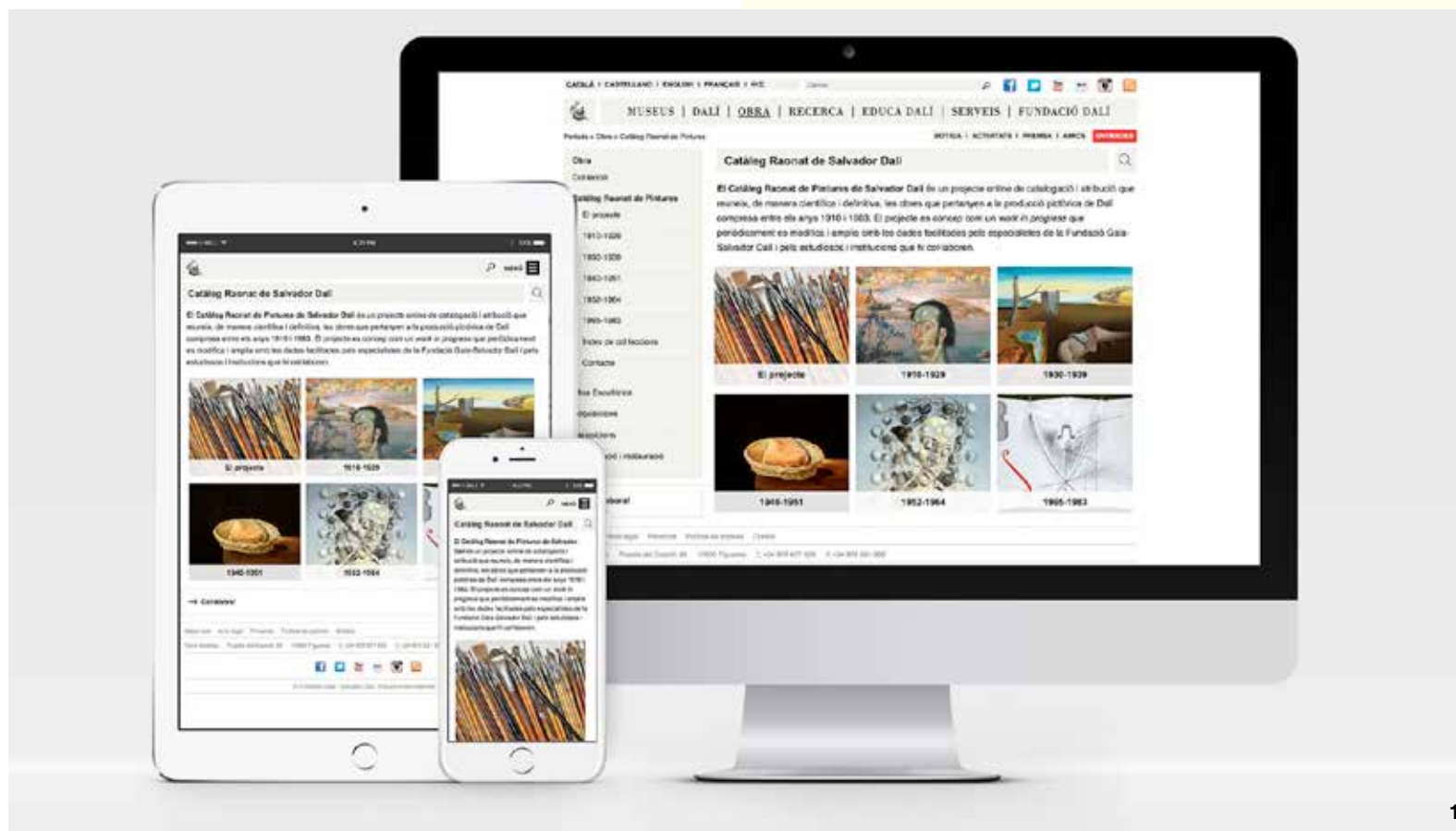
WEB

El web de la Fundació Dalí va tancar el 2017 amb 2.453.963 visites, és a dir, un 1,3 % menys que el 2016. Aquest lleuger retrocés té motius diferents en funció de l'època de l'any. Els primers mesos van estar marcats per l'atac que el nostre servidor va patir al febrer, i que va provocar una pèrdua de visites durant els mesos posteriors. Al juny ja s'havia invertit la tendència i es va créixer un 7 % amb relació al juny del 2016, i al mes de juliol el ritme va augmentar fins al 34 %. Els primers dies d'agost van seguir la pauta del juliol, però a partir dels atacs terroristes la tendència es va invertir. El resultat global de l'agost va ser un increment del 13 %, amb dues quinzenes molt diferenciades, i al setembre l'augment va ser d'un 3 %. A l'octubre, arran del descens del turisme, les xifres van tornar a baixar. Quan no hi ha incidències externes, el web té un bon ritme de creixement.

Durant l'exercici passat la secció més visitada va ser la dels museus, amb un 39 % del total de pàgines vistes, seguida dels apartats corresponents a la col·lecció i a la compra d'entrades. Aquest darrer apartat, amb un disseny renovat, va enregistrar un increment del 75 % respecte al 2016. Un 64 % de les visites al web corporatiu va ser d'origen internacional, dada que situa la Fundació Dalí entre els deu primers museus estatals en percentatge de visites internacionals. Aproximadament un 10 % de les visites, a més, les van fer estrangers durant el seu viatge.

L'any passat es va apostar, d'una banda, per reforçar la seguretat del web i millorar el posicionament en cercadors i, de l'altra, per crear noves seccions que enriqueixin l'oferta de continguts digitals. En aquest sentit, destaquen les dedicades a les exposicions temporals, que, amb un disseny actual, faciliten l'accés tant a la informació pràctica i acadèmica relacionada amb les mostres com a les imatges i els vídeos. Amb motiu de l'obertura del Castell de Púbol per primera vegada en horari nocturn durant el mes d'agost, a més, es va crear una nova secció anomenada «Dalí de nit»; per a aquest apartat es va rodar un vídeo promocional amb la participació d'amics i seguidors dels museus Dalí.

El 4 de desembre es va publicar, amb unes funcionalitats i un disseny renovats, la secció web del catàleg raonat de pintures. El repte principal d'aquest projecte era crear una eina de recerca acadèmica rigorosa però que,

1. Visualització del catàleg raonat a través de diversos dispositius
2. Captació d'imatges per a la comunicació digital
3. Concurs d'Instagram organitzat pel festival Som Cultura, del Patronat de Turisme gironí

COMUNICACIÓN DIGITAL

WEB

La web de la Fundació Dalí cerró el 2017 con 2.453.963 visitas, es decir, un 1,3 % menos que en el 2016. Esta ligera pérdida tiene motivos distintos según la época del año. Los primeros meses estuvieron marcados por el ataque que nuestro servidor sufrió en febrero, y que provocó una pérdida de visitas durante los meses posteriores. En junio ya se había invertido la tendencia y se creció un 7 % respecto a junio del 2016, un ritmo de crecimiento que en el mes de julio aumentó hasta el 34 %. Los primeros días de agosto siguieron la pauta de julio, pero a partir de los ataques terroristas la tendencia se invirtió. El resultado global de agosto fue un incremento del 13 %, con dos quincenas muy diferenciadas, y en septiembre el aumento fue de un 3 %. En octubre, debido al descenso del turismo, las cifras volvieron a descender. Cuando no se dan incidencias externas, la web tiene un buen ritmo de crecimiento.

Durante el pasado ejercicio, la sección más visitada fue la de los museos, con un 39 % del total de páginas vistas, seguida de los apartados correspondientes a la colección y a la compra de entradas. Este último apartado, con un diseño renovado, registró un incremento del 75 % respecto al 2016. Un 64 % de las visitas a la web corporativa fue de origen internacional, dato que sitúa a la Fundació Dalí entre los diez primeros museos estatales en porcentaje de visitas internacionales. Además, aproximadamente un 10 % de las visitas fueron realizadas por extranjeros durante su viaje.

El año pasado se apostó, por un lado, por reforzar la seguridad de nuestra web y mejorar el posicionamiento en buscadores y, por otro, por crear nuevas secciones que enriquezcan la oferta de contenidos digitales. En este sentido, destacan las dedicadas a las exposiciones temporales, que, con un diseño actual, facilitan el acceso tanto a la información práctica y académica relacionada con las muestras como a las imágenes y los vídeos. Con motivo de la apertura del Castillo de Púbol por primera vez en horario nocturno durante el mes de agosto, además, se creó una nueva sección denominada «Dalí de noche»; para este apartado se rodó un vídeo promocional con la participación de amigos y seguidores de los museos Dalí.

1. Visualización del catálogo razonado a través de distintos dispositivos
2. Captación de imágenes para la comunicación digital
3. Concurso de Instagram organizado por el festival Som Cultura, del Patronato de Turismo de Girona

ahora, oferís una experiència accessible i amena per a tot tipus de públic. La llista de resultats, així, es va millorar amb la introducció d'imatges dels olis, cosa que facilita el reconeixement de les obres de Dalí i permet fer un recorregut cronològic pel procés creatiu del pintor, pels estils pictòrics i per la seva iconografia. La simplificació de l'índex de col·leccions i la introducció d'un camp relatiu a aquest índex dins el quadre de cerca avançada proporciona a l'usuari la possibilitat de visualitzar la galeria d'obres pictòriques de Salvador Dalí presents als diversos museus i institucions del món. Entre les millores tècniques destaca la reprogramació del catàleg raonat i una integració superior al web, que fa que des del lloc web principal —biografia de Dalí, col·lecció del Teatre-Museu, etc.— es puguin enllaçar les fitxes corresponents del catàleg raonat. A més, està adaptat a mòbils i tauletes. Per assolir els reptes marcats es va millorar considerablement la base de dades, una eina que es nodreix de la informació que introdueix i actualitza el CED. Amb aquests canvis es pretén oferir un millor servei a l'usuari i augmentar la visibilitat del catàleg als cercadors, a fi d'atreure tràfic d'usuaris d'arreu del món que estiguin buscant informació sobre l'obra de Dalí. Durant el 2017, el catàleg raonat es va convertir en la porta d'entrada al web per a 93.025 visites i va sumar 878.464 visualitzacions de pàgines. El resultat del nou catàleg es començarà a veure durant el primer semestre del 2018. El catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí, en línia des del 2004, posa a l'abast de tothom, gratuïtament, la informació més rigorosa sobre l'obra pictòrica de Dalí, i el seu caràcter digital permet que la informació estigui sempre actualitzada al màxim. Per a aquests projectes disposem de la col·laboració d'Estudis i Projectes Informàtics, Can Antaviana i La Magnètica.

XARXES SOCIALS

Durant l'exercici 2017, les exposicions temporals organitzades per la Fundació Dalí van ser les grans protagonistes de la comunicació digital de la institució. Per tal d'establir un diàleg amb el visitant, es van crear breus vídeos documentals que mostraven les obres i la tasca dels tècnics i investigadors que fan possible una exposició. Cal destacar, en aquest apartat, la campanya relacionada amb l'exposició *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, que es pot veure al Teatre-Museu Dalí: la història de l'oli *Figura de perfil* es narra a través de les veus d'Anna Maria i Salvador Dalí en un vídeo documental que durant el 2017 es va visualitzar més de 3.000 vegades.

1, 3. Visites educatives difoses a les xarxes socials

2. Les mostres temporals van ser les grans protagonistes de les campanyes digitals

El 4 de diciembre se publicó, con unas funcionalidades y un diseño renovados, la sección web del catálogo razonado de pinturas. El mayor reto de este proyecto era crear una herramienta de investigación académica rigurosa, pero que, al mismo tiempo, ofreciera una experiencia accesible y amena para todo tipo de público. De esta forma, la lista de resultados se mejoró con la introducción de imágenes de los óleos, lo que facilita el reconocimiento de las obras de Dalí y permite hacer un recorrido cronológico por el proceso creativo del pintor, por los estilos pictóricos y por su iconografía. La simplificación del índice de colecciones y la introducción de un campo relativo a este índice dentro del cuadro de búsqueda avanzada proporciona al usuario la posibilidad de visualizar la galería de obras pictóricas de Salvador Dalí presentes en los diferentes museos e instituciones del mundo. Entre las mejoras técnicas destacan la reprogramación del catálogo razonado y su mayor integración a la web, lo que permite que desde la web principal —biografía de Dalí, colección del Teatro-Museo, etc.— se pueda enlazar con las fichas correspondientes del catálogo razonado. Además, está adaptado para móviles y tabletas. Para conseguir los retos fijados se mejoró considerablemente la base de datos, herramienta que se nutre de la información que introduce y actualiza el CED. Estos cambios están orientados a ofrecer un mejor servicio al usuario y a aumentar la visibilidad del catálogo en los buscadores, con el objetivo de atraer tráfico de usuarios de todo el mundo que estén buscando información sobre la obra de Dalí. En el 2017, el catálogo razonado fue la puerta de entrada a la web para 93.025 visitas y recibió 878.464 visualizaciones de páginas. El resultado del nuevo catálogo razonado se comenzará a ver durante el primer semestre del 2018. El catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, en línea desde el 2004, pone a disposición de todo el mundo, gratuitamente, la más rigurosa información sobre la obra pictórica de Dalí, y su carácter digital permite que la información esté siempre actualizada al máximo. Para estos proyectos contamos con la colaboración de Estudios i Projectes Informàtics, Can Antaviana y La Magnètica.

1, 3. Visitas educativas difundidas en las redes sociales

2. Las muestras temporales fueron las grandes protagonistas de las campañas digitales

REDES SOCIALES

Durante el ejercicio 2017, las exposiciones temporales organizadas por la Fundación Dalí fueron las grandes protagonistas de la comunicación digital de la institución. A fin de establecer un diálogo con el visitante, se crearon unos breves vídeos documentales sobre las

L'exercici es va tancar amb un total de 17.711 seguidors a Facebook i 22.620 a Twitter i amb 55.383 visualitzacions a YouTube. Instagram, per la seva banda, es va confirmar com una de les xarxes més valorades actualment pels nostres usuaris.

PROMOCIÓ

L'any 2017 es va constatar un increment en el nombre de visitants dels museus Dalí (un 5,56 %), motivat en part per l'estabilització econòmica i la recuperació del mercat rus i, en part, per la intensificació de la difusió i la promoció dels museus duta a terme. Una de les novetats més importants va ser el reforç de la relació amb el Patronat de Turisme Costa Brava Girona, amb el qual es va signar un nou conveni de col·laboració per incorporar els museus Dalí al seu Club de Cultura i Identitat, per tal de promocionar globalment els principals equipaments culturals de les comarques gironines.

Entre les principals accions de l'exercici passat cal mencionar la presentació de la Costa Brava al Wine & Business Club de París, amb la participació del gerent de la Fundació Dalí, Joan Manuel Sevillano, que, juntament amb el cuiner Joan Roca i el president del Patronat de Turisme, Pere Vila, va introduir alguns dels aspectes distintius de la cultura i el patrimoni de les comarques gironines a una audiència d'uns 250 directius i empresaris francesos. Durant el mes de novembre, així mateix, es va participar en el festival Som Cultura: els museus Dalí hi van ser presents acollint una de les accions inaugurals, una trobada d'instagramers al Teatre-Museu i oferint visites familiars als museus de Púbol i Portlligat. També es va participar en les accions de promoció habituals del Patronat de Turisme, l'Agència Catalana de Turisme i Turespaña, consistents bàsicament en visites per a operadors turístics i mitjans de comunicació i en l'assistència a les fires d'àmbit turístic més importants.

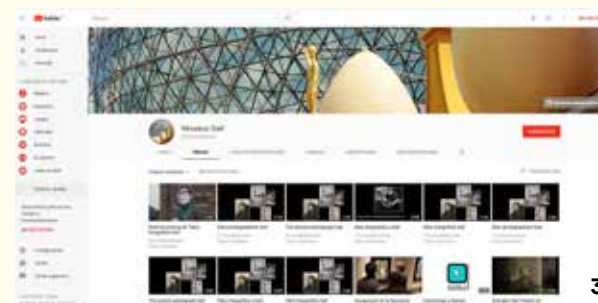
Dins el capítol de les accions organitzades en format de viatges de familiarització cal destacar que es va acollir un grup de tècnics de centres de promoció turística internacionals, el festival Girona A Cappella, l'agència de viatges danesa Viktors Farmor, el Catalonia Trek Festival, Singapore Airlines, Tez Tour (Vilnius, Moscou i Ekaterinburg), operadors turístics britànics, Premium Traveler Barcelona, directius de Ports de la Generalitat de Catalunya i del port de Palamós, la Costa Brava Challenge Week i el postcongrés de la Cyberweek. Cal esmentar també els *fam trips* VIP Anex Tour, Costa

1

2

3

1. Conferència de Joan Manuel Sevillano al Wine & Business Club de París

2, 3. Captures dels perfils de YouTube i Facebook

4. Per primer any, el Castell de Púbol va obrir de nits

1. Conferencia de Joan Manuel Sevillano en el Wine & Business Club de París

2, 3. Capturas de los perfiles de YouTube y Facebook

4. Por primer año, el Castillo de Púbol abrió de noche

4

obras y el trabajo de los técnicos e investigadores que hacen posible una exposición. Cabe destacar, en este apartado, la campaña relacionada con la exposición *Salvador Dalí, aprendiz de pintor*, que se puede ver en el Teatro-Museo Dalí: la historia del óleo *Figura de perfil* se narra a través de las voces de Anna Maria y Salvador Dalí en un vídeo documental que en el 2017 se visualizó más de 3.000 veces.

El ejercicio se cerró con un total de 17.711 seguidores en Facebook y 22.620 en Twitter, y con 55.383 visualizaciones en YouTube. Instagram, por su parte, se confirmó como una de las redes actualmente más valoradas por nuestros usuarios.

PROMOCIÓ

En el 2017 se constató un incremento en el número de visitantes de los museos Dalí (un 5,56 %), motivado en parte por la estabilización económica y la recuperación del mercado ruso y, en parte, por la intensificación de la difusión y la promoción de los museos llevada a cabo. Una de las novedades más importantes fue el refuerzo de la relación con el Patronat de Turisme Costa Brava Girona, con el que se firmó un nuevo convenio de colaboración para incorporar los museos Dalí a su Club de Cultura e Identidad de cara a promocionar globalmente los principales equipamientos culturales de la provincia de Girona.

Entre las principales acciones del pasado ejercicio cabe mencionar la presentación de la Costa Brava en el Wine & Business Club de París, con la participación del gerente de la Fundación Dalí, Joan Manuel Sevillano, que, junto con el cocinero Joan Roca y el presidente del Patronat de Turisme, Pere Vila, introdujo algunos de los aspectos distintivos de la cultura y el patrimonio de la provincia de Girona ante una audiencia de unos 250 directivos y empresarios franceses. Durante el mes de noviembre, así mismo, se participó en el festival Som Cultura: los museos Dalí estuvieron presentes acogiendo una de las acciones inaugurales, un encuentro de *instagramers* en el Teatre-Museu y ofreciendo visitas familiares a los museos de Púbol y Portlligat. También se participó en las acciones de promoción habituales del Patronat de Turisme, la Agència Catalana de Turisme y Turespaña, consistentes básicamente en visitas para operadores turísticos y medios de comunicación y en la asistencia a las ferias de ámbito turístico más importantes.

Brava Dive i The World of Dolce Vita així com diverses accions per al mercat rus.

D'altra banda, es va mantenir la col·laboració amb l'Associació de Guies de Girona, l'Àrea de Turisme de l'Ajuntament de Figueres, Comerç Figueres i l'Associació Hotels de Figueres per a tot allò relacionat amb la ciutat i el Teatre-Museu. En aquest apartat cal destacar la visita especial al Museu Dalí que va tenir lloc amb motiu de la celebració a Figueres de la convenció anual del Grupo Europa Viajes, entitat que aplega més de 100 agències de viatges de tot l'Estat espanyol; aquesta acció va ser organitzada per Empordà Turisme.

Una de les principals novetats de l'exercici passat va ser la posada en marxa de les Nits de Gala, la nova opció de visita nocturna al Castell Gala Dalí de Púbol. Per donar a conèixer aquesta interessant iniciativa es van organitzar diverses accions promocionals —com, per exemple, una visita especial per al sector turístic del Baix Empordà— que es van complementar amb una campanya de promoció conjunta amb la visita nocturna de Figueres. La valoració de la nova visita especial a Púbol va ser molt positiva, ja que en la primera edició es va assolir una ocupació global del 81 %.

D'altra banda, la temporada de visites nocturnes al Teatre-Museu Dalí es va allargar del 29 de juliol al 2 de setembre. En total es van comptabilitzar 13.816 visites, xifra que representa un increment del 6,9 % respecte a l'any anterior. La visita nocturna, que inclou una copa de cava i projeccions diverses amb Salvador Dalí com a protagonista, és un dels atractius que la Fundació Dalí proposa per a les nits d'estiu. El 2017, novament, es van reforçar els serveis de venda anticipada d'entrades i es van organitzar visites guiades en diversos idiomes; en aquest apartat cal esmentar que es va enregistrar un augment del 18 % respecte al 2016, una dada que confirma l'enorme interès de la proposta.

Altres elements de promoció que van seguir vigents van ser, d'una banda, el conveni amb Turisme Juvenil de Catalunya, que permet oferir descomptes als titulars del Carnet Jove, i, de l'altra, la publicació d'anuncis als setmanaris comarcals *Empordà* i *Hora Nova* durant la campanya d'obertura nocturna dels museus de Figueres i Púbol.

Paral·lelament, es van incrementar les accions adreçades als establiments hotelers, les oficines de turisme i altres punts d'interès de l'àrea de Girona i la Costa Brava i

es van seguir reforçant les orientades a la ciutat de Barcelona, per a les quals disposem de la col·laboració de les empreses La Difusora, AOnAnem i Postalfree. Així mateix, es va continuar promocionant el Museu amb presència publicitària al *Barcelona City Map*, que edita el Gremi d'Hotels de Barcelona i que té una gran distribució als principals hotels i atractius turístics de la Ciutat Comtal.

Cartells que anunciaven la doble oferta nocturna

Carteles que anunciaban la doble oferta nocturna

Dentro del capítulo de las acciones organizadas en formato de viajes de familiarización cabe destacar que se acogió a un grupo de técnicos de centros de promoción turística internacionales, al festival Girona A Cappella, a la agencia de viajes danesa Viktors Farmor, al Catalonia Trek Festival, a Singapore Airlines, a Tez Tour (Vilna, Moscú y Ekaterinburgo), a operadores turísticos británicos, a Premium Traveler Barcelona, a directivos de Ports de la Generalitat de Catalunya y del puerto de Palamós, a la Costa Brava Challenge Week y al postcongreso de la Cyberweek. Cabe mencionar así mismo los *fam trips* VIP Anex Tour, Costa Brava Dive y The World of Dolce Vita, y diversas acciones para el mercado ruso.

Por otra parte, se mantuvo la colaboración con la Asociación de Guías de Girona, el Área de Turismo del Ayuntamiento de Figueres, Comerç Figueres y la Asociación Hoteles de Figueres para todo lo relacionado con la ciudad y el Teatro-Museo. En este apartado cabe destacar la visita especial al Museo Dalí que tuvo lugar con motivo de la celebración en Figueres de la convenció anual del Grupo Europa Viajes, entidad que reúne a más de 100 agencias de viajes de toda España; esta acción fue organizada por Empordà Turisme.

Una de las principales novedades del ejercicio pasado fue la puesta en marcha de las Noches de Gala, la nueva opción de visita nocturna al Castillo Gala Dalí de Púbol. Para dar a conocer esta interesante iniciativa se organizaron diversas acciones promocionales —como, por ejemplo, una visita especial para el sector turístico del Baix Empordà— que se complementaron con una campaña de promoción conjunta de las visitas nocturnas de Figueres y Púbol. La valoración de la nueva visita especial a Púbol fue muy positiva, ya que en la primera edición se alcanzó una ocupación global del 81 %.

Por otra parte, la temporada de visitas nocturnas al Teatro-Museo Dalí se alargó del 29 de julio al 2 de septiembre. En total se contabilizaron 13.816 visitas, cifra que representa un incremento del 6,9 % respecto al año anterior. La visita nocturna, que incluye una copa de cava y proyecciones diversas con Salvador Dalí como protagonista, es uno de los atractivos que la Fundación Dalí propone para las noches de verano. En el 2017, nuevamente, se reforzaron los servicios de venta anticipada de entradas y se organizaron visitas guiadas en diversos idiomas; en este apartado cabe mencionar que se registró un aumento del 18 % respecto al 2016, un dato que confirma el enorme interés de la propuesta.

Otros elementos de promoción que continuaron vigentes fueron, por un lado, el convenio con Turisme Juvenil de Catalunya, que permite ofrecer descuentos a los titulares del Carnet Jove, y, por otro, la publicación de anuncios en los semanarios comarcals *Empordà* y *Hora Nova* durante la campaña de apertura nocturna de los museos de Figueres y Púbol.

Paralelamente, se incrementaron las acciones dirigidas a los establecimientos hoteleros, las oficinas de turismo y otros puntos de interés del área de Girona y la Costa Brava y se siguieron reforzando las orientadas a la ciudad de Barcelona, para las cuales disponemos de la colaboración de las empresas La Difusora, AOnAnem y Postalfree. Así mismo, se continuó promocionando el Museo con presencia publicitaria en el *Barcelona City Map*, que edita el Gremio de Hoteles de Barcelona y que tiene una gran distribución en los principales hoteles y atractivos turísticos de la Ciudad Condal.

GESTIÓ COMERCIAL

L'exercici 2017 va evidenciar la consolidació de la tendència a l'alça de les vendes, accentuada per determinats canvis en l'estètica i la il·luminació de la botiga. Respecte d'anys anteriors, alhora, es va observar un increment notable dels visitants amb més poder adquisitiu, en particular els procedents de Rússia. Això va fer que la despesa per visitant augmentés també en una proporció equivalent. La introducció de noves gammes de productes, així mateix, va contribuir significativament al creixement de les vendes.

Evolució del volum de vendes dels últims anys:

ANY	VOLUM DE VENDES
2013	2.602.000 €
2014	2.468.000 €
2015	2.107.000 €
2016	2.161.000 €
2017*	2.332.000 €

* Els visitants procedents de Rússia van caure al quart lloc en volum de vendes, superats pels de l'Estat espanyol i França, que van ocupar el primer i segon lloc, respectivament, seguits pels països escandinaus en tercera posició. Aquests canvis en la procedència dels visitants i el seu poder adquisitiu van fer que la repercussió en les vendes es repartís de manera desigual a les diferents botigues.

A Púbol, on la presència del visitant rus és molt més important que en altres botigues, el volum de vendes va reflectir de manera especial la tendència a la baixa d'aquest col·lectiu i, per tant, de la despesa. A Portlligat, en canvi, on la incidència del visitant francès és molt elevada i la del rus, per contra, molt inferior, es va produir l'efecte contrari.

El quadre adjunt mostra la variació de les vendes enregistrada el 2017 respecte a l'any anterior a les botigues de cada centre.

ANY	FIGUERES	PORTLLIGAT	PÚBOL
2013	2.054.000 €	312.000 €	236.000 €
2014	1.971.000 €	303.000 €	194.000 €
2015	1.685.000 €	260.000 €	163.000 €
2016	1.727.000 €	275.000 €	158.000 €
2017	1.868.000 €	301.000 €	163.000 €

FIGUERES: TEATRE-MUSEU DALÍ I DALÍ-JOIES

A la botiga del Museu Dalí i a la de l'espai Dalí-Joies les vendes van augmentar un 8,15 % i un 7,25 %, respectivament, amb relació a l'exercici anterior, unes taxes de creixement que no s'havien observat des de feia diverses temporades.

A la botiga del Teatre-Museu es va dur a terme una reforma estructural que va consistir en la substitució del paviment, l'ampliació de l'espai expositiu de productes de gamma alta, la millora de la il·luminació i l'adaptació de la sortida del Museu. Gràcies a aquestes actuacions, el visitant pot accedir ara a una botiga més actual i visible en què els productes llueixen més atractius.

FIGUERES: VENDES BOTIGUES			
	Botiga TMD	Botiga Dalí-Joies	Vendes totals
2013	1.818.000 €	237.000 €	2.054.000 €
2014	1.770.000 €	201.000 €	1.971.000 €
2015	1.518.000 €	167.000 €	1.685.000 €
2016	1.553.000 €	175.000 €	1.727.000 €
2017	1.681.000 €	187.000 €	1.868.000 €

Les compres que van experimentar un increment més notable respecte al 2016 van ser les dels visitants procedents de l'Amèrica del Nord, els països escandinaus, els Balcans i Bèlgica. L'anàlisi de les vendes a visitants russos presenta dades positives per al 2017 i confirma així que es consolida la recuperació d'aquest col·lectiu, que els darrers anys havia retrocedit d'una manera molt significativa.

1, 2. Reforma estructural de la botiga del museu de Figueres

1

GESTIÓN COMERCIAL

El ejercicio 2017 evidenció la consolidación de la tendencia al alza de las ventas, acentuada por determinados cambios en la estética y la iluminación de la tienda. Al mismo tiempo, se observó un notable incremento de los visitantes con más poder adquisitivo, en particular los procedentes de Rusia. Esto hizo que el gasto por visitante también aumentara en una proporción equivalente. La introducción de nuevas gamas de productos, así mismo, contribuyó significativamente al crecimiento de las ventas.

Evolución del volumen de ventas de los últimos años:

AÑO	VOLUMEN DE VENTAS
2013	2.602.000 €
2014	2.468.000 €
2015	2.107.000 €
2016	2.161.000 €
2017*	2.332.000 €

* Los visitantes procedentes de Rusia cayeron al cuarto lugar en volumen de ventas, superados por los del Estado español y Francia, que ocuparon el primer y segundo puesto, respectivamente, seguidos por los países escandinavos en tercera posición. Estos cambios en la procedencia de los visitantes y su poder adquisitivo hicieron que la repercusión en las ventas se repartiera de forma desigual en las diferentes tiendas.

En Púbol, donde la presencia del visitante ruso es mucho más importante que en otras tiendas, el volumen de ventas reflejó de manera especial la tendencia a la baja de este colectivo y, por tanto, del gasto. En Portlligat, en cambio, donde la incidencia del visitante francés es muy elevada y la del ruso, por el contrario, muy inferior, se produjo el efecto contrario.

El cuadro adjunto muestra la variación de las ventas registrada en el 2017 respecto al año anterior en las tiendas de cada centro.

AÑO	FIGUERES	PORTLLIGAT	PÚBOL
2013	2.054.000 €	312.000 €	236.000 €
2014	1.971.000 €	303.000 €	194.000 €
2015	1.685.000 €	260.000 €	163.000 €
2016	1.727.000 €	275.000 €	158.000 €
2017	1.868.000 €	301.000 €	163.000 €

FIGUERES: TEATRO-MUSEU DALÍ Y DALÍ-JOYAS

En la tienda del Museo Dalí y en la del espacio Dalí-Joyas, las ventas aumentaron un 8,15 % y un 7,25 %, respectivamente, en relación con el ejercicio anterior, unas tasas de crecimiento que no se habían observado desde hacía varias temporadas.

En la tienda del Teatro-Museo se llevó a cabo una reforma estructural que consistió en la sustitución del pavimento, la ampliación del espacio expositivo de productos de gama alta, la mejora de la iluminación y la adaptación de la salida del Museo. Gracias a estas actuaciones, el visitante puede acceder ahora a una tienda más actual y visible en la que los productos lucen más atractivos.

FIGUERES: VENTAS TIENDAS			
	Tienda TMD	Tienda Dalí-Joyas	Ventas totales
2013	1.818.000 €	237.000 €	2.054.000 €
2014	1.770.000 €	201.000 €	1.971.000 €
2015	1.518.000 €	167.000 €	1.685.000 €
2016	1.553.000 €	175.000 €	1.727.000 €
2017	1.681.000 €	187.000 €	1.868.000 €

Las compras que experimentaron un incremento más notable respecto al 2016 fueron las de los visitantes procedentes de América del Norte, los países escandinavos, los Balcanes y Bèlgica. El análisis de las ventas a visitantes rusos presenta datos positivos para el 2017 y confirma así que se consolida la recuperación de este colectivo, que en los últimos años había retrocedido de manera muy significativa.

1, 2. Reforma estructural de la tienda del museo de Figueres

2

PÚBOL I PORTLLIGAT: VENDES BOTIGUES

PÚBOL I PORTLLIGAT: VENDES BOTIGUES		
	Botiga Portlligat	Botiga Púbol
2013	312.000 €	236.000 €
2014	303.000 €	194.000 €
2015	260.000 €	163.000 €
2016	275.000 €	158.000 €
2017	301.000 €	163.000 €

La botiga de Púbol va continuar essent molt sensible a les variacions de les xifres de visitants procedents de Rússia, que el 2017 van augmentar sensiblement respecte al 2016. A la de Portlligat, les petites millores que s'hi van dur a terme van fer possible un increment considerable de les vendes (+9,56%), conseqüència també del creixement del nombre de visitants de pràcticament totes les procedències. Les xifres més significatives, tanmateix, van ser les de russos, espanyols i escandinaus, que a la botiga de Portlligat van incrementar molt la despesa (+30,55 %, +14,52 % i +70,67 %, respectivament).

BOTIGA EN LÍNIA

L'exercici 2017 va ser un període de transició que va permetre consolidar les millores i les funcionalitats introduïdes amb l'objectiu de potenciar-ne les visites. La renovació dels articles existents i la introducció d'altres de nous van generar un increment important del tràfic respecte a l'exercici anterior, per bé que les estratègies de venda per Internet són lleugerament diferents de les que s'apliquen als canals tradicionals de venda en botiga física.

Pel que fa a les característiques més destacades dels visitants de la botiga virtual, cal esmentar que més d'un 64 % són dones, tenen entre vint-i-cinc i cinquanta-quatre anys i hi accedeixen per mitjà d'una tauleta. L'origen del tràfic és bàsicament l'Estat espanyol i França (amb un 52 % de les visites), seguits dels Estats Units, el Regne Unit, Alemanya i Rússia.

EVOLUCIÓ DE LES VISITES		
Any	Visites	Variació
2013	64.138	+24,35 %
2014	62.583	-3,80 %
2015	69.819	+11,08 %
2016	70.399	+0,83 %
2017	81.648	+15,98 %

GESTIÓ DE SISTEMES INFORMÀTICS

L'objectiu principal de l'Àrea de Gestió de Sistemes Informàtics no es va centrar tant en les noves inversions, sinó més aviat en la millora dels processos tecnològics existents, per tal d'adaptar-los a les necessitats operatives dels usuaris i optimitzar-los tècnicament i funcionalment. Un projecte informàtic rellevant, per la seva complexitat tecnològica i funcional, va ser la implantació del nou sistema de Subministrament Immediat d'Informació de l'IVA (SII). Va ser un projecte transversal que va fer necessària la intervenció de diversos departaments; gràcies a la cooperació de tots els implicats, la introducció del nou sistema va ser molt satisfactòria.

Botiga de l'espai Dalí-Joies

PÚBOL Y PORTLLIGAT: VENTAS TIENDAS

PÚBOL Y PORTLLIGAT: VENTAS TIENDAS		
	Tienda Portlligat	Tienda Púbol
2013	312.000 €	236.000 €
2014	303.000 €	194.000 €
2015	260.000 €	163.000 €
2016	275.000 €	158.000 €
2017	301.000 €	163.000 €

La tienda de Púbol continuó siendo muy sensible a las variaciones de las cifras de visitantes procedentes de Rusia, que en el 2017 aumentaron sensiblemente respecto al 2016. En la de Portlligat, las pequeñas mejoras que se realizaron hicieron posible un considerable incremento de las ventas (+9,56%), consecuencia también del crecimiento del número de visitantes de prácticamente todas las procedencias. Las cifras más significativas, sin embargo, fueron las de rusos, españoles y escandinavos, que en la tienda de Portlligat incrementaron mucho el gasto (+30,55 %, +14,52 % y +70,67 %, respectivamente).

Tienda del espacio Dalí-Joias

TIENDA EN LÍNEA

El ejercicio 2017 fue un período de transición que permitió consolidar las mejoras y las funcionalidades introducidas con el objetivo de potenciar las visitas. La renovación de los artículos existentes y la introducción de otros nuevos generaron un importante incremento del tráfico respecto al ejercicio anterior, si bien las estrategias de venta por Internet son ligeramente diferentes de las que se aplican en los canales tradicionales de venta en tienda física.

En lo que se refiere a las características más destacadas de los visitantes de la tienda virtual, cabe mencionar que más de un 64 % son mujeres, tienen entre veinticinco y cincuenta y cuatro años y acceden por medio de una tableta. El origen del tráfico es básicamente el Estado español y Francia (con un 52 % de las visitas), seguidos de Estados Unidos, Reino Unido, Alemania y Rusia.

EVOLUCIÓN DE LAS VISITAS		
Año	Visitas	Variación
2013	64.138	+24,35 %
2014	62.583	-3,80 %
2015	69.819	+11,08 %
2016	70.399	+0,83 %
2017	81.648	+15,98 %

GESTIÓN DE SISTEMAS INFORMÁTICOS

El principal objetivo del Área de Gestión de Sistemas Informáticos no se centró tanto en las nuevas inversiones como en la mejora de los procesos existentes, a fin de adaptarlos a las necesidades operativas de los usuarios y optimizarlos técnica y funcionalmente. Un proyecto informático relevante fue, por su complejidad tecnológica y funcional, la implantación del nuevo sistema de Suministro Inmediato de Información del IVA (SII). Se trató de un proyecto transversal que hizo necesaria la intervención de diversos departamentos; gracias a la cooperación de todos los implicados, la introducción del nuevo sistema fue muy satisfactoria.

GESTIÓ DE MÀRQUETING

PRODUCTES EXCLUSIUS

Una de les tasques primordials del Departament de Màrqueting és incorporar nous productes, per tal de mantenir viva i atractiva l'oferta, així com analitzar i racionalitzar les gammes de manera continuada. Actualment, la cartera de productes de les botigues és àmplia i variada i està orientada a satisfer la demanda d'un perfil de visitant cada cop més divers i exigent. La tendència dels dos darrers exercicis palesa una recuperació de les vendes i un increment de la despesa per visitant. Hi van contribuir el desenvolupament, durant el 2017, de 75 noves referències de producte de venda exclusiva a les botigues, la bona acceptació comercial que van tenir i la consolidació de les novetats de l'any anterior. En aquest apartat, es va dur a terme una tasca de desenvolupament de gammes i productes inspirats o basats en l'obra de Dalí *La persistència de la memòria*. Està demostrat que es tracta d'una de les obres més emblemàtiques de l'artista i de les que més demanda tenen en el terreny comercial. Amb aquesta finalitat, es va ampliar l'oferta de productes, incorporant-hi una col·lecció d'objectes de ceràmica, un rellotge de polsera de disseny modern i amb un embalatge molt atractiu i un paraigua plegable, entre altres. Destaca en particular una col·lecció exclusiva de samarretes amb la representació del rellotge tou amb brillants d'imitació de Swarovski, així com una elegant col·lecció de joieria de plata.

Per al públic infantil es van desenvolupar productes divertits i coloristes, com ara uns llapis amb punta de pinzell, cinc models de caps de llapis per pintar, un peluix amb forma de formiga, mitjons amb dibuixos de formigues i llagostes o un puzzle cúbic. Per al públic femení es va crear una col·lecció exclusiva de penjoll i arracades d'or rosa que representaven els llavis de Mae West, a més d'un sofisticat mocador de seda inspirat en la Casa de Portlligat i la seva badia.

Amb motiu de l'exposició de fotografies de Ricardo Sans al Castell de Púbol es van produir diversos articles amb reproduccions d'imatges fins ara inèdites de Gala i Dalí. Arran de l'exposició *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, així mateix, vam editar diversos productes, com ara una llibreta que reproduïx els retrats d'Anna Maria Dalí dels anys vint. L'objectiu és reforçar la presència del quadre *Figura de perfil* més enllà de la sala d'exposició, per tal de reafirmar la seva importància com una de les obres més emblemàtiques de la nostra col·lecció actual.

Fortnum & Mason de Londres

Fortnum & Mason de Londres

Col·lecció de productes inspirats en *La persistència de la memòria*Colección de productos inspirados en *La persistencia de la memoria*

GESTIÓN DE MARKETING

PRODUCTOS EXCLUSIVOS

Una de las tareas primordiales del Departamento de Marketing es incorporar nuevos productos al objeto de mantener viva y atractiva la oferta, así como analizar y racionalizar las gamas de manera continuada. Actualmente, el portafolio de productos de las tiendas es amplio, variado y orientado a satisfacer la demanda de un perfil de visitante cada vez más diverso y exigente. La tendencia de los últimos dos ejercicios constata una recuperación de las ventas y un incremento del gasto por visitante. A ello contribuyeron el desarrollo, durante el 2017, de 75 nuevas referencias de producto de venta exclusiva en las tiendas, la buena aceptación comercial de las mismas y la consolidación de las novedades del año anterior. En este aspecto, se llevó a cabo una labor de desarrollo de gammas y productos inspirados o basados en la obra de Dalí *La persistencia de la memoria*. Está demostrado que se trata de una de las obras más emblemáticas del artista y de las más demandadas a nivel comercial. Con esta finalidad, se amplió la oferta de productos con la incorporación de una colección de objetos de cerámica, un reloj de pulsera de diseño moderno y con un embalaje muy atractivo, y un paraguas plegable, entre otros. Destaca especialmente una colección exclusiva de camisetas con la representación del reloj blando con brillantes de imitación de Swarovski, así como una elegante colección de joyería en plata.

Para el público infantil se desarrollaron productos divertidos y coloristas, como lápices con punta de pincel, cinco modelos de cajas de lápices para pintar, un peluche con forma de hormiga, calcetines con dibujos de hormigas y langostas o un puzzle cúbico. Para el público femenino se creó una colección exclusiva de colgante y pendientes en oro rosa que representaban los labios de Mae West y un sofisticado pañuelo de seda inspirado en la Casa de Portlligat y su bahía.

Con motivo de la exposición de fotografías de Ricardo Sans en el Castillo de Púbol, se produjeron artículos con reproducciones de fotografías de Gala y Dalí hasta ahora inéditas. Así mismo, y a raíz de la exposición *Salvador Dalí, aprendiz de pintor*, editamos diversos productos, como una libreta que reproduce los retratos de Anna Maria Dalí de los años veinte. El objetivo es reforzar la presencia del cuadro *Figura de perfil* más allá de la sala de exposición para reafirmar su importancia como una de las obras más emblemáticas de nuestra colección actual.

En l'apartat editorial, es va col·laborar amb l'empresa Triangle Postals en la renovació gràfica del llibre *Dalí. El triangle de l'Empordà*, amb l'objectiu de dotar-lo d'un impacte visual superior i donar-li una millor visibilitat i una imatge diferenciada per a cada un dels idiomes. Amb aquesta finalitat, a la portada es van incorporar fotografies variades de Dalí, però mantenint el mateix contingut que en edicions anteriors.

PROGRAMES DE LLICÈNCIA

Des de Màrqueting s'atenen totes les peticions que es reben d'empreses per desenvolupar projectes comercials que impliquin l'ús de drets de Dalí. Aquestes sol·licituds s'estudien, s'avaluen, es cursen o es desestimen en funció de si compleixen o no els criteris comercials i de disseny establerts per la Fundació. Durant el 2017, d'altra banda, els nostres llicenciataris van continuar amb la comercialització de productes inspirats en Dalí, incorporant alguna novetat a les seves carteres, però sempre amb la supervisió, l'assessorament i l'autorització final de la Fundació.

El Departament de Màrqueting i els Serveis Jurídics treballen coordinadament en el procés de recuperació i normalització de l'ús dels drets per part d'empreses fabricants i/o comercialitzadores els productes de les quals utilitzen obres de Salvador Dalí o s'hi inspiren i que no disposen de l'autorització corresponent.

PRODUCTES D'ALTA QUALITAT DE LA MARCA «SALVADOR DALÍ»

El 2016 es va llançar al mercat internacional la nova col·lecció de perfums Dalí Haute Parfumerie; es tracta d'una línia considerada «perfumeria nínxol», l'alta costura de les fragàncies. La magnífica acollida comercial que va rebre aquesta nova línia va impulsar l'empresa a ampliar-la amb la col·lecció Daligramme, la qual cosa evidencia l'interès de la firma per invertir en la consolidació de la marca «Salvador Dalí» com a símbol de luxe i per posicionar-la en un mercat més elitista i exclusiu. La nova gamma va aconseguir una presència destacada en la secció de perfums de luxe dels exclusius magatzems londinencs Fortnum & Mason, reservada fins ara a les primeres marques de les companyies multinacionals més prestigioses del sector. L'empresa BD Barcelona va contribuir amb el seu mobiliari a crear una escenografia atractiva i elegant, amb una atmosfera molt daliniana.

1. Paraigües que reproduïx *La persistència de la memòria*
2, 3, 4. Productes per al públic infantil

1. Paraguas que reproduce *La persistència de la memòria*
2, 3, 4. Productos para el público infantil

En el apartado editorial, se colaboró con la empresa Triangle Postals en la renovación gráfica del libro *Dalí. El triángulo del Empordà* con el objetivo de dotarlo de un mayor impacto visual, una mejor visibilidad y una imagen diferenciada para cada uno de los idiomas. Para ello, en la portada se incorporaron fotografías variadas de Dalí, pero manteniendo el mismo contenido que en ediciones anteriores.

PROGRAMAS DE LICENCIA

Desde Marketing se atienden todas las peticiones de las empresas que solicitan desarrollar proyectos comerciales que impliquen el uso de derechos de Dalí. Estas solicitudes se estudian, se evalúan, se cursan o se desestiman en función de si cumplen o no los criterios comerciales y de diseño establecidos por la Fundación. Durante el 2017, por otra parte, nuestros licenciatarios continuaron con la comercialización de sus productos inspirados en Dalí, incorporando alguna novedad a sus portafolios, pero siempre con la supervisión, el asesoramiento y la autorización final de la Fundación.

El Departamento de Marketing y los Servicios Jurídicos trabajan coordinadamente en el proceso de recuperación y normalización del uso de los derechos por parte de empresas fabricantes y/o comercializadoras cuyos productos utilizan obras de Salvador Dalí o se inspiran en ellas y que no disponen de la correspondiente autorización.

PRODUCTOS DE ALTA CALIDAD DE LA MARCA «SALVADOR DALÍ»

En el 2016 se lanzó al mercado internacional la nueva colección de perfumes Dalí Haute Parfumerie. Se trata de una línea considerada «perfumería nicho», la alta costura de las fragancias. La magnífica acogida comercial que tuvo esta nueva línea impulsó a la empresa a ampliarla con la colección Daligramme, lo cual evidencia el interés de la firma por invertir en la consolidación de la marca «Salvador Dalí» como símbolo de lujo y por posicionarla en un mercado más elitista y exclusivo. La nueva gama consiguió una presencia destacada en la sección de perfumes de lujo de los exclusivos almacenes londinenses Fortnum & Mason, hasta ahora reservada a primeras marcas de las más prestigiosas compañías multinacionales del sector. La empresa BD Barcelona contribuyó con su mobiliario a crear una escenografía atractiva y elegante,

El Departament de Màrqueting va col·laborar molt activament en el disseny, la concepció i el relat comunicatiu d'aquesta nova gamma de perfums i en les accions de comunicació i promoció corresponents.

ALTRES PROJECTES I COL-LABORACIONS

Durant el 2017, com en anys anteriors, l'organització d'exposicions internacionals ens va permetre, d'una banda, oferir als museus els productes exclusius de les nostres botigues i, de l'altra, desenvolupar noves llicències adaptades a les característiques intrínseques i particulars de cada mercat. Amb motiu de l'exposició *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist*, al Fabergé Museum de Sant Petersburg, es van supervisar, autoritzar i llicenciar, a través de la societat de gestió russa, 69 referències de nous productes (imants, llibretes, samarretes, bosses de mà, fundes de mòbil, postals i pòsters) dissenyats específicament per cobrir aquest esdeveniment cultural. A la botiga del museu esmentat, al seu torn, hi van ser presents 44 referències de productes de les nostres botigues.

Des del punt de vista tècnic, i amb l'objectiu d'aprofitar al màxim les prestacions que ens ofereix SAP quant a l'optimització de la gestió comercial dels productes, estem treballant en el desenvolupament d'un màster de producte. Aquest projecte comporta la creació de fitxes individualitzades per a cada una de les més de 8.000 referències que comercialitzem, aplegant-hi tota la informació i les característiques concretes de cada article. Es preveu finalitzar-lo a mitjà termini, ja que és una tasca que exigeix molta dedicació i inversió. Tot i així, permetrà crear una interfície per analitzar de manera més precisa les rendibilitats, fer estadístiques personalitzades, segmentar vendes, etc. Aquest projecte es complementa amb l'elaboració d'un arxiu fotogràfic de productes comercials.

Per acabar, destacarem que dos dels productes exclusius, els titelles de Dalí i Gala, van ser protagonistes de la secció «Les impossibles» de la revista *Air France Magazine*. Aquesta publicació i *Air France Madame* es distribueixen gratuïtament a bord dels avions de la companyia així com a les seves sales VIP de tot el món. Disponibles en anglès i en francès, les dues revistes sumen més d'1,7 milions de lectors.

1, 2. Col·lecció Daligramme - Dalí Haute Parfumerie

3. Presència de productes nostres en la revista d'Air France

1, 2. Colección Daligramme - Dalí Haute Parfumerie

3. Presencia de nuestros productos en la revista de Air France

con una atmósfera muy daliniana. El Departamento de Marketing colaboró muy activamente en el diseño, la concepción y el relato comunicativo de esta nueva gama de perfumes así como en las acciones de comunicación y promoción correspondientes.

OTROS PROYECTOS Y COLABORACIONES

Durante el 2017, como en años anteriores, la organización de exposiciones internacionales nos permitió, por un lado, ofrecer a los museos los productos exclusivos de nuestras tiendas y, por otro, desarrollar nuevas licencias adaptadas a las características intrínsecas y particulares de cada mercado. Con motivo de la exposición *Salvador Dalí. Surrealist and Classicist*, en el Fabergé Museum de San Petersburgo, se supervisaron, autorizaron y licenciaron, a través de la sociedad de gestión rusa, 69 referencias de nuevos productos diseñados específicamente para cubrir este evento cultural (imanes, libretas, camisetas, bolsos, fundas de móvil, postales y pósters). Al mismo tiempo, 44 referencias de productos de nuestras tiendas estuvieron presentes en la tienda del citado museo.

Desde un punto de vista técnico, y con el objetivo de aprovechar al máximo las prestaciones que nos ofrece SAP en cuanto a la optimización de la gestión comercial de los productos, estamos trabajando en el desarrollo de un máster de producto. Este proyecto comporta, para cada una de las más de 8.000 referencias que comercializamos, la creación de fichas individualizadas que reúnan toda la información y las características concretas de cada artículo. Su finalización se prevé a medio plazo, ya que requiere mucha dedicación e inversión. La iniciativa permitirá crear una interfaz para analizar de manera más precisa las rentabilidades, hacer estadísticas personalizadas, segmentar ventas, etc. Este proyecto se complementa con la elaboración de un archivo fotogràfic de productos comerciales.

Por último, cabe destacar que dos de los productos exclusivos, las marionetas de Dalí y Gala, fueron protagonistas de la sección «Les impossibles» de la revista *Air France Magazine*. Ésta y *Air France Madame* se distribuyen de forma gratuita a bordo de los aviones de la compañía así como en sus salas VIP de todo el mundo. Disponibles en inglés y en francés, las dos revistas suman más de 1,7 millones de lectores.

Se faire une scène

TEXTE Marie Ancoeur PHOTO Mathieu Martin Delacroix

Lorsqu'arrive l'épineuse question de l'objet culturel, ce petit souvenir plein d'espoir niché en sortie d'exposition, l'imagination des musées fait parfois mine de caler. Tasse, mouchoir, gomme, parapluie... L'inventaire se veut aussi hétéroclite que paresseux, rarement capable d'audace ou d'apropos. Mais évades-vous chez Dalí : on y tricote de mini-chaussettes pour (re)jouer la comédie. Gala, Dalí, deux marionnettes à doigt prêtes à embraser les planches, follement. Moustaches dressées au ciel, crinière de lionne, œil farouche : l'allure, en brins de laine, n'est pas parfaite, mais ces personnages ont devant eux toute une vie à représenter. Comme un fait exprès, ils ne sont que deux. Les autres, les amours passées, la nébuleuse artistique de leur époque, n'ont fait l'objet d'aucune poupée. Ni même de décor. L'histoire est laissée à la libre imagination du metteur en scène. Une façon de glisser, d'une simple phalange, dans le grand spectacle de l'artiste. Et puisque ces marionnettes bien singulières ont le goût de la mise en abyme, nul ne sera surpris d'apprendre que pour les trouver, il faut se rendre à Figueras, au musée Dalí. Un musée-œuvre d'art, conçu par l'artiste... dans un ancien théâtre municipal. //

MARIONNETTES À DOIGT DALÍ ET GALA Théâtre-musée Dalí. Plaça Gala i Salvador Dalí, 1, Figueras. TEL. +34 972 67 75 00. www.salvador-dali.org/fr/musee

3

PRESTIGIAR

PRESTIGIAR

5

SALVADOR DALÍ, ESTUDI PER A "LA MEL ES MÉS DOLÇA QUE LA SANG" / ESTUDIO PARA "LA MIEL ES MÁS DULCE QUE LA SANGRE", 1926

VISITES IL·LUSTRES

Els museus Dalí reben anualment personalitats d'àmbits diversos, com el cultural, el diplomàtic o l'empresarial. Durant el 2017, en concret, vam acollir el director del Fabergé Museum de Sant Petersburg, Mikhail Ovchinnikov, i la seva esposa, així com dos cantautors —el canari Pedro Guerra i l'italià Zuccherò Fornaciari—, l'actriu francesa Juliette Binoche, les actrius i els actors que rodaven la pel·lícula *Miss Dalí* —Claire Bloom, Siân Phillips, Allan Corduner i Josep Maria Pou—, The Blues Brothers, els humoristes Juan Ramón Bonet, Andreu Buenafuente i Sílvia Abril i el meteoròleg Tomàs Molina. Pel que fa a l'àmbit polític, esmentarem aquí Jordi Sànchez, president de l'Assemblea Nacional Catalana, i Marta Felip, alcaldessa de Figueres. I en el sector empresarial, cal ressaltar els actes privats adreçats a un grup de l'associació internacional de directius YPO, dos grups de Phillips Moscou i un de la International Association of Young Lawyers (AIJA). Finalment, Dom Pérignon va presentar el seu nou cupatge, el Vintage Rosé 2005, al Teatre-Museu amb el prestigiós enòleg Vincent Chaperon.

1

2

PATROCINIS

MUSEU DE L'EMPORDÀ

La Fundació Dalí contribueix cada any a la conservació i la difusió del patrimoni cultural de la ciutat de Figueres i de la seva comarca amb una aportació econòmica al Museu de l'Empordà. Aquesta quantitat, que en l'exercici 2017 va ser de 28.943,75 euros, es destina al manteniment i la promoció del museu i al finançament de les seves activitats culturals.

AMICS DELS MUSEUS DALÍ

Aquesta associació privada, promoguda per la Fundació Dalí, persegueix finalitats d'interès general coincidents amb les de la nostra entitat, motiu pel qual el 2017 es va acordar col·laborar en les seves activitats amb una aportació de 14.400 euros.

3

1. La directora del diari ARA, Esther Vera, i la seva família

2. Les actrius de *Miss Dalí*, Siân Phillips i Claire Bloom, acompanyades per la productora de Ventura Pons

3. Interior del Museu de l'Empordà

4. Josep Maria Pou i Allan Corduner als jardins de Púbol

5. Vincent Chaperon en la presentació del Rosé Vintage 2005 de Dom Pérignon

6. Conferència organitzada pels Amics dels Museus Dalí

VISITAS ILUSTRES

Los museos Dalí reciben anualmente a personalidades de ámbitos diversos, como el cultural, el diplomático o el empresarial. Durante el 2017, en concreto, acogimos al director del Fabergé Museum de San Petersburgo, Mikhail Ovchinnikov, y su esposa, así como a dos cantautores —el canario Pedro Guerra y el italiano Zuccherò Fornaciari—, a la actriz francesa Juliette Binoche, a las actrices y los actores que rodaban la película *Miss Dalí* —Claire Bloom, Siân Phillips, Allan Corduner y Josep Maria Pou—, The Blues Brothers, a los humoristas Juan Ramón Bonet, Andreu Buenafuente y Sílvia Abril, y al meteorólogo Tomàs Molina. En lo que se refiere al ámbito político, mencionaremos aquí a Jordi Sànchez, presidente de la Asamblea Nacional Catalana, y a Marta Felip, alcaldesa de Figueres. Y en el sector empresarial, cabe destacar los actos privados dirigidos a un grupo de la asociación internacional de directivos YPO, a dos grupos de Phillips Moscú y a uno de la International Association of Young Lawyers (AIJA). Finalmente, Dom Pérignon presentó su nuevo *coupage*, el Vintage Rosé 2005, en el Teatro-Museo con el prestigioso enólogo Vincent Chaperon.

4

5

PATROCINIOS

MUSEU DE L'EMPORDÀ

La Fundació Dalí contribueix cada any a la conservació i la difusió del patrimoni cultural de la ciutat de Figueres i de la seva comarca amb una aportació econòmica al Museu de l'Empordà. Esta cantidad, que en el ejercicio 2017 fue de 28.943,75 euros, se destina al mantenimiento y la promoción del museo y a la financiación de sus actividades culturales.

AMICS DELS MUSEUS DALÍ

Esta asociación privada, promovida por la Fundació Dalí, persigue finalidades de interés general coincidentes con las de nuestra entidad, motivo por el cual en el 2017 se acordó colaborar en sus actividades con una aportación de 14.400 euros.

6

1. La directora del diario ARA, Esther Vera, y su familia

2. Las actrices de *Miss Dalí*, Siân Phillips y Claire Bloom, acompañadas por la productora de Ventura Pons

3. Interior del Museu de l'Empordà

4. Josep Maria Pou y Allan Corduner en los jardines de Púbol

5. Vincent Chaperon en la presentación del Rosé Vintage 2005 de Dom Pérignon

6. Conferencia organizada por Amics dels Museus Dalí

CONVENIS

Montse Aguer, directora dels Museus Dalí, i Marta Madrenas, alcaldessa de Girona, van signar un conveni de col·laboració per a l'ús de fotografies del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de Girona. En el marc del conveni es va cedir al CED, per a finalitats culturals pròpies sense ànim de lucre, la còpia digital de 1.797 fotografies, 4 pel·lícules i 7 vídeos del fons Narcís Sans Prat.

Joan Manuel Sevillano, gerent de la Fundació Dalí, i el professor Lao Zhu, del Centre d'Estudis Visuals de la Universitat de Pequín, van rubricar un conveni marc de col·laboració per traduir al xinès el catàleg raonat de pintures de Salvador Dalí, entre altres accions. La signatura va tenir lloc a l'Institut Cervantes de Pequín amb la presència de la seva directora, Inma González Puy, i de la consellera cultural de l'Ambaixada d'Espanya a Pequín, Gloria Mínguez Ropiñón.

1. Montse Aguer, Joan Boadas, director del CRDI, i Marta Madrenas, alcaldessa de Girona, signant un conveni de col·laboració

2. Joan Manuel Sevillano amb els responsables del Centre d'Estudis Visuals de la Universitat de Pequín, la consellera cultural de l'Ambaixada d'Espanya i la directora de l'Institut Cervantes de Pequín

CONVENIOS

Montse Aguer, directora de los Museos Dalí, y Marta Madrenas, alcaldesa de Girona, firmaron un convenio de colaboración para el uso de fotografías del Centro de Investigación y Difusión de la Imagen (CRDI) de Girona. En el marco del convenio se cedió al CED, para finalidades culturales propias sin ánimo de lucro, la copia digital de 1.797 fotografías, 4 películas y 7 vídeos del fondo Narcís Sans Prat.

Joan Manuel Sevillano, gerente de la Fundación Dalí, y el profesor Lao Zhu, del Centro de Estudios Visuales de la Universidad de Pekín, rubricaron un convenio marco de colaboración para traducir al chino el catálogo razonado de pinturas de Salvador Dalí, entre otras acciones. La firma tuvo lugar en el Instituto Cervantes de Pekín con la presencia de su directora, Inma González Puy, y de la consejera cultural de la Embajada de España en Pekín, Gloria Mínguez Ropiñón.

1. Montse Aguer, Joan Boadas, director del CRDI, y Marta Madrenas, alcaldesa de Girona, firmando un convenio de colaboración

2. Joan Manuel Sevillano con los responsables del Centro de Estudios Visuales de la Universidad de Pekín, la consejera cultural de la Embajada de España y la directora del Instituto Cervantes de Pekín

PREMIS I GUARDONS

El 28 de març, Ramon Boixadós recollia a Platja d'Aro el premi que li atorgava, a títol personal, la Fundació Jordi Comas. Ho va fer acompanyat pel gerent de la Fundació Dalí, Joan Manuel Sevillano.

El dia 3 de maig, Ramon Boixadós rebia una nova distinció, la Creu de Sant Jordi, de mans de Carles Puigdemont, president de la Generalitat.

El documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* va ser distingit amb el Gold Prize del festival F@IMP 2.0, atorgat per l'AVICOM, en la categoria de museus; el guardó el va recollir Jordi Artigas, en un acte que va tenir lloc el 14 de juny al John Amos Comenius Museum d'Uherský Brod (República Txeca). El documental sobre Portlligat també va guanyar dos premis en l'Arte Non Stop Festival - International Film & Art Festival BA 2017, celebrat a Buenos Aires del 27 al 30 de setembre: el Premi al Millor Documental i el Premi a la Millor Pel·lícula del Festival. Així mateix, va quedar finalista en els certàmens següents: el Figueira Film Art de Foz (Portugal), Roma Cinema DOC, el festival Artecinema de Nàpols i l'edició 2017 de CONVERSAZIONI VIDEO - Festival Internazionale di Documentari su Arte e Architettura, a Roma.

El documental *Dalí, la darrera gran obra*, per la seva banda, va quedar finalista al Tribute Film Festival d'Abilene, Texas (Estats Units), i al Krafta Doc International Art Making Festival de Glasgow (Escòcia).

Montse Aguer va participar com a membre del jurat en la desena edició del Prix Meurice pour l'Art Contemporain, un guardó que premia artistes contemporanis i la seva galeria. La directora dels Museus Dalí, així mateix, es va incorporar al Consell Assessor del Campus Patrimoni Cultural i Natural de la Universitat de Girona.

Per acabar, la cap de Comunicació de la Fundació Dalí, Imma Parada, va rebre el premi Mosca Grossa 2017, concedit pel Col·legi de Periodistes de Girona.

1, 2. Ramon Boixadós recollint el premi de la Fundació Jordi Comas i la Creu de Sant Jordi 2017
3. Jordi Artigas en l'acte de lliurament del Gold Prize de l'AVICOM
4. Projecció del documental sobre Portlligat en el marc del festival Artecinema de Nàpols

PREMIOS Y GALARDONES

El 28 de marzo, Ramon Boixadós recogía en Platja d'Aro el premio que le otorgaba, a título personal, la Fundación Jordi Comas. Lo hizo acompañado por el gerente de la Fundación Dalí, Joan Manuel Sevillano.

El día 3 de mayo, Ramon Boixadós recibía una nueva distinción, la Cruz de Sant Jordi, de manos de Carles Puigdemont, presidente de la Generalitat.

El documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí* fue distinguido con el Gold Prize del festival F@IMP 2.0, otorgado por el AVICOM, en la categoría de museos; recogió el galardón Jordi Artigas, en un acto que tuvo lugar en el John Amos Comenius Museum de Uherský Brod (República Checa) el 14 de junio. El documental sobre Portlligat también ganó dos premios en el Arte Non Stop Festival - International Film & Art Festival BA 2017, celebrado en Buenos Aires del 27 al 30 de septiembre: el Premio al Mejor Documental y el Premio a la Mejor Película del Festival. Así mismo, quedó finalista en los certámenes siguientes: el Figueira Film Art de Foz (Portugal), el Roma Cinema DOC, el festival Artecinema de Nápoles y la edición 2017 de CONVERSAZIONI VIDEO - Festival Internazionale di Documentari su Arte e Architettura, en Roma.

El documental *Dalí, la última gran obra*, por su parte, quedó finalista en el Tribute Film Festival de Abilene, Texas (Estados Unidos), y en el Krafta Doc International Art Making Festival de Glasgow (Escocia).

Montse Aguer participó como miembro del jurado en la décima edición del Prix Meurice pour l'Art Contemporain, un galardón que premia a artistas contemporáneos y sus galerías. Así mismo, la directora de los Museos Dalí se incorporó al Consejo Asesor del Campus Patrimonio Cultural y Natural de la Universitat de Girona.

Para acabar, la jefa de Comunicación de la Fundación Dalí, Imma Parada, recibió el premio Mosca Grossa 2017, concedido por el Colegio de Periodistas de Girona.

1, 2. Ramon Boixadós recogiendo el premio de la Fundación Jordi Comas y la Cruz de Sant Jordi 2017
3. Jordi Artigas en el acto de entrega del Gold Prize del AVICOM
4. Proyección del documental sobre Portlligat en el marco del festival Artecinema de Nápoles

COMISSIÓ D'ACREDITACIÓ I CATALOGACIÓ

Els membres de la Comissió atenen de manera habitual les peticions procedents de galeries, cases de subhastes i particulars, però sovint també les que li fan arribar els organitzadors d'exposicions per verificar l'autoria del seu contingut abans d'incloure'l en el catàleg i mostrar-lo públicament. Durant el 2017 es van rebre 218 sol·licituds de peritatge, 101 de les quals van ser desestimades pel fet de tractar-se d'obra gràfica o escultura. De les 117 obres que es van jutjar susceptibles d'estudi pels experts se'n van portar 34 a la Fundació per tal d'analitzar-les físicament. D'aquest total, 15 es van considerar autèntiques i 13 no atribuïbles a Salvador Dalí, en 3 casos es va concloure que no es disposava de prou elements d'estudi i 3 obres van quedar pendents per a l'exercici següent.

Detalls d'obres analitzades pels experts

COMISIÓN DE ACREDITACIÓN Y CATALOGACIÓN

Los miembros de la Comisión atienden de manera habitual las peticiones procedentes de galerías, casas de subastas y particulares, pero a menudo también las que les hacen llegar los organizadores de exposiciones para verificar la autoría de su contenido antes de incluirlo en el catálogo o mostrarlo públicamente. Durante el 2017, se recibieron 218 solicitudes de peritaje, 101 de las cuales fueron desestimadas por el hecho de tratarse de obra gráfica o escultura. De las 117 obras que se juzgaron susceptibles de estudio por los expertos, 34 se llevaron a la Fundación a fin de analizarlas físicamente. De este total, 15 se consideraron auténticas y 13 no atribuibles a Salvador Dalí, en 3 casos se concluyó que no se disponía de suficientes elementos de estudio y 3 obras quedaron pendientes para el ejercicio siguiente.

Detalles de obras analizadas por los expertos

AMICS DELS MUSEUS DALÍ

L'associació Amics dels Museus Dalí segueix compromesa amb la difusió de les activitats museístiques del Teatre-Museu Dalí de Figueres, el Castell Gala Dalí de Púbol i la Casa-Museu Salvador Dalí de Portlligat.

L'entitat té actualment 674 socis actius, xifra que representa un increment de gairebé un 9 % amb relació al 2016. Més d'un 80 % dels socis resideixen a Figueres i l'Alt Empordà, i Girona i Barcelona són, per aquest ordre, les demarcacions que més socis aporten.

Pel que fa a les activitats organitzades durant l'exercici, cal destacar la celebració de la Capitalitat de la Sardana 2017 a Figueres i la commemoració del bicentenari del naixement de Pep Ventura, considerat el pare de la sardana actual, dos esdeveniments que ens van donar l'oportunitat d'explorar la relació de Salvador Dalí i la seva família amb el músic i compositor. Aquests actes es van convertir en un dels eixos principals de la nostra programació anual.

El 5 de febrer es va organitzar una visita a Barcelona per anar a veure l'exposició *Un Thyssen mai vist*, al CaixaForum, i per assistir a la representació de *Gente Bien*, de La Cubana, al Teatre Coliseum.

El 19 d'abril, el periodista i estudiós Josep Playà va pronunciar la conferència «L'última sardana de Dalí», en la qual va trencar diferents tòpics sobre la relació de l'artista amb la dansa tradicional, va aprofundir en el suport que Pep Ventura va rebre del notari Dalí i va destacar la presència de la sardana en l'obra de Dalí.

El 10 de maig, i coincidint amb una exposició antològica d'Antoni Pitxot a Figueres, vam col·laborar amb la galeria El Claustre en l'organització de la conferència «Trenta anys amb Antoni Pitxot», de Pedro Madueño, fotoperiodista i amic personal de qui va ser director dels Museus Dalí.

El 9 de juny, Rosa Maria Maurell i Cuca R. Costa van oferir una visita comentada a l'exposició *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans*, al Castell Gala Dalí de Púbol. Seguidament es va assistir al concert de Pau Riba, programat pel Festival Ítaca.

El 28 de juliol va tenir lloc, sota la cúpula del Teatre-Museu Dalí, la reunió anual de l'associació, coincidint amb l'obertura del Teatre-Museu de Nit.

1. Audició de sardanes a la plaça del Teatre-Museu Dalí
2, 3. Conferències de Josep Playà sobre Dalí i la sardana i de Pedro Madueño sobre Antoni Pitxot

AMICS DELS MUSEUS DALÍ

La Associació d'Amics dels Museus Dalí segueix compromentida con la difusión de las actividades museísticas del Teatro-Museo Dalí de Figueres, el Castillo Gala Dalí de Púbol y la Casa-Museo Salvador Dalí de Portlligat.

La entidad cuenta actualmente con 674 socios activos, cifra que representa un incremento de casi un 9 % en relación con el 2016. Más de un 80 % de los socios residen en Figueres y el Alt Empordà, y Girona y Barcelona son, por este orden, las provincias que más socios aportan.

En lo que se refiere a las actividades organizadas durante el ejercicio, cabe destacar la celebración de la Capitalidad de la Sardana 2017 en Figueres y la conmemoración del bicentenario del nacimiento de Pep Ventura, considerado el padre de la sardana actual, dos eventos que nos dieron la oportunidad de explorar la relación de Salvador Dalí y su familia con el músico y compositor. Estos actos se convirtieron en uno de los ejes principales de la programación anual.

El 5 de febrero se organizó una visita a Barcelona para ir a ver la exposición *Un Thyssen mai vist*, en el CaixaForum, y para asistir a la representación de *Gente Bien*, de La Cubana, en el Teatro Coliseum.

El 19 de abril, el periodista y estudioso Josep Playà pronunció la conferencia «L'última sardana de Dalí», en la cual rompió diversos tòpics sobre la relació del artista con la danza tradicional, profundizó en el apoyo que Pep Ventura recibió del notario Dalí y destacó la presencia de la sardana en la obra de Dalí.

El 10 de mayo, y coincidiendo con una exposición antològica de Antoni Pitxot en Figueres, colaboramos con la galería El Claustre en la organización de la conferencia «Trenta anys amb Antoni Pitxot», de Pedro Madueño, fotoperiodista y amigo personal de quien fuera director de los Museos Dalí.

El 9 de junio, Rosa Maria Maurell y Cuca R. Costa ofrecieron una visita comentada a la exposición *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans*, en el Castillo Gala Dalí de Púbol. Acto seguido, se asistió al concierto de Pau Riba, programado por el Festival Ítaca.

El 28 de julio tuvo lugar, bajo la cúpula del Teatre-Museu Dalí, la reunió anual de la asociació, coincidint amb la apertura del Teatre-Museu de Noche.

1. Audición de sardanas en la plaza del Teatro-Museo Dalí
2, 3. Conferencias de Josep Playà sobre Dalí y la sardana y de Pedro Madueño sobre Antoni Pitxot

Un any més, el Museu de Figueres va tornar a acollir una de les activitats més valorades pels socis, les «Visites de petit format». El 2017 es va aprofundir en les obres *Leda atòmica*, *Babaouo*, *Poesia d'Amèrica* i *Galatea de les esferes* i en les sales Mae West i de les Peixateries, i també es va posar en marxa un nou format temàtic de visites a les obres que exemplifiquen la relació de Dalí amb la ciència.

El 10 de setembre es va organitzar una audició de sardanes a l'exterior del Teatre-Museu Dalí. Per a l'ocasió, els músics es van tornar a instal·lar als balcons de la façana, com succeïa en temps de Dalí, i es va interpretar un programa de peces dedicades al pintor i als paisatges representats en les seves obres. En la selecció musical es va incloure una composició d'Antoni Ros Marbà.

El 17 de setembre es va oferir una visita als espais singulars de Figueres relacionats amb Pep Ventura que va finalitzar al Museu de l'Empordà; en aquest museu s'exposava la seva tenora, un instrument que va pertànyer a la família Dalí.

El 23 de setembre, els socis van poder descobrir l'olivar i la Via Làctia de la Casa-Museu de Portlligat. La jornada es va completar amb una visita a l'exposició fotogràfica *Dalí, Cadaqués. Un vincle captat per Joan Vehí* que va ser conduïda pel mateix fotògraf i col·laborador de l'artista.

El 4 d'octubre, Ricard Mas, crític d'art i historiador, va presentar el llibre *Dalí i Barcelona*.

El 21 d'octubre ens vam desplaçar a Montserrat per conèixer el seu museu, on es poden veure diverses obres de Salvador Dalí, i també el monestir de Santa Cecília.

El 15 de novembre es va organitzar, en col·laboració amb el Cineclub Diòptria, la segona edició del minicicle de cinema surrealista. La programació va incloure la projecció de *Spellbound*, d'Alfred Hitchcock. Carme Ruiz, curadora en cap de la Fundació Dalí, va parlar de la relació del director anglès amb Dalí i de la participació de l'artista en l'escenografia de la pel·lícula.

A Figueres, el dia 29 del mateix mes es va presentar el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí*.

El 13 de desembre va tenir lloc l'acte de presentació pública als socis de l'última adquisició de la Fundació, *Figura de perfil*, a càrrec de Cuca R. Costa, coordinadora del CED. El mateix dia es va assistir a una visita comentada que, sota el títol «Nadalí», permetia conèixer la il·luminació nadalenca de Figueres, inspirada en les obres de Salvador Dalí.

El 23 de desembre es va celebrar el taller de Nadal per als familiars més joves dels socis, juntament amb dos tallers gratuïts que es van organitzar a la Rambla de Figueres coincidint amb diverses activitats de l'associació Comerç Figueres; la iniciativa va tenir una acceptació notable per part del públic.

1. Concert de Pau Riba als jardins de Púbol, en el marc del festival ÍTACA
2. Visita comentada a la mostra temporal de Púbol

1. Concierto de Pau Riba en los jardines de Púbol, en el marco del festival ÍTACA
2. Visita comentada a la muestra temporal de Púbol

Un año más, el Museo de Figueres volvió a acoger una de las actividades más valoradas por los socios, las «Visitas de pequeño formato». En el 2017 se profundizó en las obras *Leda atómica*, *Babaouo*, *Poesía de América* y *Galatea de las esferas* y en las salas Mae West y de las Pescaderías, y también se puso en marcha un nuevo formato temático de visitas a las obras que ejemplifican la relación de Dalí con la ciencia.

El 10 de septiembre se organizó una audición de sardanas en el exterior del Teatro-Museo Dalí. Para la ocasión, los músicos se volvieron a instalar en los balcones de la fachada, como sucedía en tiempos de Dalí, y se interpretó un programa de piezas dedicadas al pintor y a los paisajes representados en sus obras. En la selección musical se incluyó una composición de Antoni Ros Marbà.

El 17 de septiembre se ofreció una visita a los espacios singulares de Figueres relacionados con Pep Ventura que finalizó en el Museo de l'Empordà; en este centro se exponía su tenora, un instrumento que había pertenecido a la familia Dalí.

El 23 de septiembre, los socios pudieron descubrir el olivar y la Via Láctea de la Casa-Museo de Portlligat. La jornada se completó con una visita a la exposición fotogràfica *Dalí, Cadaqués. Un vincle captat per Joan Vehí*, que fue conducida por el propio fotógrafo y colaborador del artista.

El 4 de octubre, Ricard Mas, crítico de arte e historiador, presentó el libro *Dalí i Barcelona*.

El 21 de octubre nos desplazamos a Montserrat para conocer su museo, donde se pueden ver diversas obras de Salvador Dalí, y también al monasterio de Santa Cecília.

El 15 de noviembre se organizó, en colaboración con el Cineclub Diòptria, la segunda edición del minicicle de cine surrealista. En esta ocasión, la programación incluyó la proyección de *Spellbound*, de Alfred Hitchcock. Carme Ruiz, curadora en jefe de la Fundación Dalí, habló de la relación del director inglés con Dalí y de la participación del artista en la escenografía de la película.

En Figueres, el día 29 del mismo mes se presentó el documental *La vida secreta de Portlligat. La casa de Salvador Dalí*.

El 13 de diciembre tuvo lugar el acto de presentación pública a los socios de la última adquisición de la Fundació, *Figura de perfil*, a cargo de Cuca R. Costa, coordinadora del CED. El mismo día se asistió a una visita comentada que, bajo el título «Nadalí», permitía conocer la iluminación navideña de Figueres, inspirada en las obras de Salvador Dalí.

El 23 de diciembre se celebró el taller de Navidad para los familiares más jóvenes de los socios, junto con dos talleres gratuitos que se organizaron en la Rambla de Figueres coincidiendo con diversas actividades de la asociación Comerç Figueres; la iniciativa tuvo una notable aceptación por parte del público.

3. Joan Vehí comentant la seva exposició als Amics dels Museus Dalí
4. Foto de grup de la sortida a Barcelona

3. Joan Vehí comentando su exposición a los Amics dels Museus Dalí
4. Foto grupal de la excursión a Barcelona

ALTRES ACTIVITATS CULTURALS

CONCERT ANUAL

En l'edició del 2017, el concert anual de la Fundació va tenir lloc el 21 d'abril al Teatre El Jardí de Figueres i va anar a càrrec de l'Orfeó Català, cor amateur de referència fundat el 1891 per Lluís Millet i Amadeu Vives. Sota la direcció de Simon Halsey, es va gaudir d'una primera part amb obres de Pau Casals, Lluís Millet, W. A. Mozart, Enric Morera i Eduard Toldrà, entre altres. La segona part va estar dedicada a l'obra *El mirador*, una fantasia sobre melodies populars i tradicionals de J. Vila i Casañas, interpretada sota la direcció de Pablo Larraz i amb Josep Buforn al piano.

L'organització del concert, que va tenir el mestre Antoni Ros Marbà com a conseller musical, va ser coordinada des del Departament de Presidència i la Secretaria General de la Fundació, amb el patrocini de "la Caixa" i la col·laboració de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Figueres.

CONCERT AL CASTELL GALA DALÍ DE PÚBOL

Els jardins del Castell Gala Dalí de Púbol van acollir el concert ofert per Pau Riba dins la programació del festival de música de la Pera, ÍTACA; la Fundació hi va col·laborar cedint gratuïtament els espais exteriors del Castell i els serveis logístics necessaris. El concert es va celebrar el 9 de juny amb un ple absolut i va presentar una antologia dels èxits en acústic del cantant, acompanyats d'un espectacle d'ombres xineses. En un moment culminant de l'actuació es van afegir a l'escenari els músics i cantants Roger Mas i Sanjosex.

1. L'actuació de l'Orfeó Català va ser presentada pel mestre Antoni Ros Marbà

2. Moment en què Roger Mas es va incorporar al concert de Pau Riba

1. La actuación del Orfeó Català fue presentada por el maestro Antoni Ros Marbà

2. Momento en que Roger Mas se incorporó al concierto de Pau Riba

OTRAS ACTIVIDADES CULTURALES

CONCIERTO ANUAL

En la edición del 2017, el concierto anual de la Fundación tuvo lugar el 21 de abril en el Teatro El Jardí de Figueres y estuvo a cargo del Orfeó Català, coro amateur de referencia fundado en 1891 por Lluís Millet y Amadeu Vives. Bajo la dirección de Simon Halsey, se disfrutó de una primera parte con obras de Pau Casals, Lluís Millet, W. A. Mozart, Enric Morera y Eduard Toldrà, entre otros. La segunda parte estuvo dedicada a la obra *El mirador*, una fantasía sobre melodías populares y tradicionales de J. Vila Casañas, interpretada bajo la dirección de Pablo Larraz y con Josep Buforn al piano.

La organización del concierto, que tuvo al maestro Antoni Ros Marbà como asesor musical, fue coordinada desde el Departamento de Presidencia y la Secretaría General de la Fundación, con el patrocinio de "la Caixa" y la colaboración del Área de Cultura del Ayuntamiento de Figueres.

CONCIERTO EN EL CASTILLO GALA DALÍ DE PÚBOL

Los jardines del Castillo Gala Dalí de Púbol acogieron el concierto ofrecido por Pau Riba dentro de la programación del festival de música de La Pera, ÍTACA; la Fundación colaboró cediendo gratuitamente los espacios exteriores del Castillo y los servicios logísticos necesarios. El concierto se celebró el 9 de junio con todas las entradas vendidas y presentó una antología de los éxitos en acústico del cantante, acompañados de un espectáculo de sombras chinescas. En un momento culminante de la actuación se sumaron al escenario los músicos y cantantes Roger Mas y Sanjosex.

PROTEGIR

PROTEGER

6

SALVADOR DALÍ, CALA JUNCOLS, CADAQUÉS / CALA JUNCOLS, CADAQUÉS, c. 1920

CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

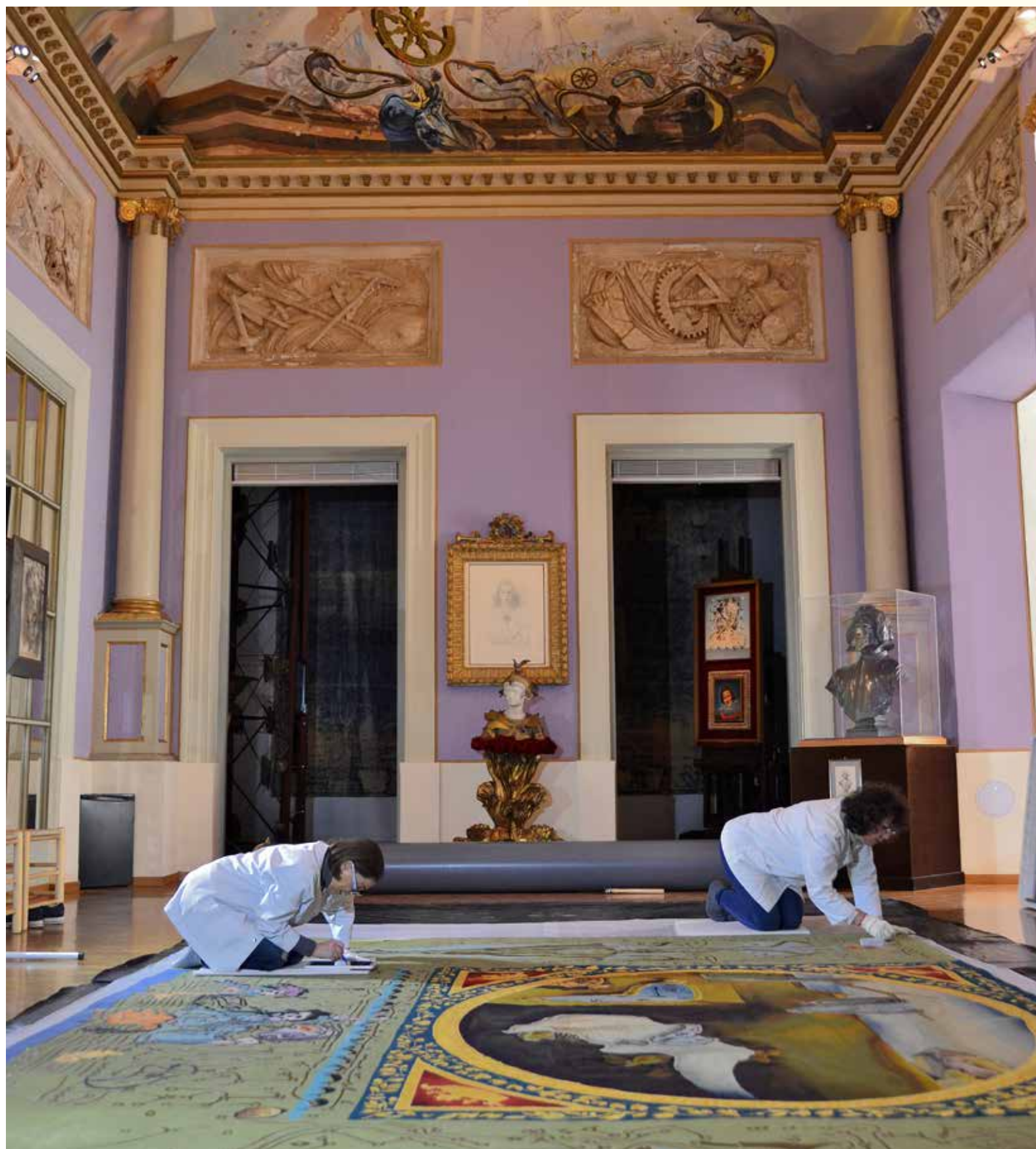
El Departament de Conservació i Restauració s'encarrega de garantir la preservació de l'obra daliniana dipositada als tres museus i d'estudiar-ne la tècnica artística. Amb aquesta finalitat, s'ocupa d'analitzar, investigar, planificar i dur a terme els diferents aspectes relacionats amb la conservació preventiva, la restauració i la investigació tècnica de les obres de Salvador Dalí.

CONSERVACIÓ PREVENTIVA

La diversitat dels fons de la Fundació i la singularitat de les instal·lacions artístiques permanents del Teatre-Museu fan necessari prestar una atenció màxima a la conservació preventiva. Per aquest motiu, el Departament porta a terme un estudi continuat de les col·leccions i adopta les mesures externes adequades per tal de minimitzar els desperfectes en les obres, que en la majoria de casos es deuen a l'envel·liment natural dels materials. Any rere any se segueix un programa de manteniment i conservació rigorós que inclou la millora constant de les condicions d'exhibició de les obres, el pla de neteja, les intervencions puntuals i la planificació de les restauracions més destacades.

El Departament, a més, fa el control i el seguiment de les condicions de temperatura, humitat relativa i llum, així com de les plagues i els contaminants, tant a les sales d'exposició com a les àrees de magatzem, i també als àmbits expositius de les obres en préstec. El 2017 es va prosseguir l'estudi de les constants de temperatura i humitat relativa al taller de l'artista de la Casa de Portlligat i es va optimitzar el sistema de recollida de dades al Castell de Púbol, tot coincidint amb l'entrada en servei de la nova àrea d'exposició del fons permanent al segon pis. Alhora, es va seguir implementant el sistema d'il·luminació de tecnologia LED en diversos espais i instal·lacions artístiques, com ara la Sala del Dormitori del Saló Noble i les vitrines dels vestits a Púbol.

Dins l'exercici passat cal destacar també la instal·lació d'unes noves reixes compactes per a obres en trànsit al Departament de Conservació i Restauració.

Restauració del tapís *La persistència de la memòria*

CONSERVACIÓN Y RESTAURACIÓN

El Departamento de Conservación y Restauración se encarga de garantizar la preservación de la obra daliniana depositada en los tres museos y de estudiar su técnica artística. Con esta finalidad, se ocupa de analizar, investigar, planificar y llevar a cabo los diferentes aspectos relacionados con la conservación preventiva, la restauración y la investigación técnica de las obras de Salvador Dalí.

CONSERVACIÓN PREVENTIVA

La diversidad de los fondos de la Fundación y la singularidad de las instalaciones artísticas permanentes del Teatro-Museo hacen necesario prestar la máxima atención a la conservación preventiva. Por este motivo, el Departamento lleva a cabo un estudio continuado de las colecciones y adopta las medidas externas adecuadas a fin de minimizar los desperfectos en las obras, que en la mayoría de los casos se deben al envejecimiento natural de los materiales. Año tras año se sigue un riguroso programa de mantenimiento y conservación que incluye la mejora constante de las condiciones de exhibición de las obras, el plan de limpieza, las intervenciones puntuales y la planificación de las restauraciones más destacadas.

El Departamento, además, se ocupa del control y el seguimiento de las condiciones de temperatura, humedad relativa y luz, así como de las plagas y los contaminantes, tanto en las salas de exposición como en las áreas de almacén, y también en los ámbitos expositivos de las obras en préstamo. En el 2017 se continuó el estudio de las constantes de temperatura y humedad relativa en el taller del artista de la Casa de Portlligat y se optimizó el sistema de recogida de datos en el Castillo de Púbol, coincidiendo con la entrada en servicio de la nueva área de exposición del fondo permanente en el segundo piso. Al mismo tiempo, se siguió implementando el sistema de iluminación de tecnología LED en diversos espacios e instalaciones artísticas, como la Sala del Dormitorio del Saló Noble y las vitrinas de los vestidos en Púbol.

Dentro del pasado ejercicio cabe destacar así mismo la instalación de unas nuevas rejillas compactas para obras en tránsito en el Departamento de Conservación y Restauración.

Restauración del tapiz *La persistència de la memòria*

CONSERVACIÓ D'ESCULTURES I INSTAL·LACIONS ARTÍSTIQUES AL TEATRE-MUSEU DALÍ

Una de les intervencions més notables de l'any va ser la que es va fer sobre el tapís *La persistència de la memòria*, una peça que, a causa de les seves grans dimensions (297 x 457 cm), va requerir una logística específica; l'obra es va despenjar de la sala a fi d'estudiar-la a fons, documentar-la, netejar-ne tota la superfície, fixar-ne adequadament els collages de tela pintada i canviar-ne el sistema de subjecció. Un altre exemple de treball en una instal·lació de difícil accés va ser la inspecció i la neteja integral del pop de talla de fusta i de la taxidèrmia de rinoceront, a la instal·lació *Moisés i el monoteisme*.

Entre les tasques de conservació dutes a terme en obres tridimensionals cal esmentar també la restauració de diverses peces, concretament el coixí amb motius orientals del muntatge japonès de la Sala Mae West, el teixit blanc de la vitrina de la *Creu hipercúbica* ubicada al primer pis, la nina de plàstic que forma part del rostre antropomòrfic situat a l'entrada de la Sala Pitxot i, finalment, el marc de cireres de plàstic i espardenyes de l'oli *Al·legoria de la primavera*, a l'espai central de la Sala Palau del Vent.

Dins el pla d'actuació sobre les obres ubicades a l'exterior cal destacar les intervencions en l'*Àtom d'hidrogen*, una font de pedra coronada per un àtom d'hidrogen de polièster sustentat per una estructura de ferro deteriorada, que es va restaurar. Durant el 2017 es van acomplir també diversos tractaments preventius de consolidació i desinsectació dels elements de fusta del *Monument a Francesc Pujols*, de davant del Teatre-Museu, i dels monstres dels grotescos del pati central.

Pel que fa a les obres sobre paper de gran format exposades al Museu, es va continuar amb el programa d'optimització dels sistemes de presentació i conservació de les peces, com ara el de la vitrina del gran ventall amb collages del vestíbul. En la mateixa línia, es va actualitzar la vitrina de la instal·lació *Princesa cibernètica* i la de l'oli de grans dimensions *50 quadres abstractes...* Finalment, es van millorar les reproduccions d'obres de les parets de la Sala de la Cúpula, com ara *El torero al·lucinogen* i *Àngel blau*.

1. Conservació preventiva de l'oli *Al·legoria de la primavera*
2. Instal·lació de noves reixes compactes
3. Conservació preventiva del *Monument a Francesc Pujols*
4. Restauració del gran ventall del vestíbul del Museu

CONSERVACIÓN DE ESCULTURAS E INSTALACIONES ARTÍSTICAS EN EL TEATRO-MUSEO DALÍ

Una de las intervenciones más notables del año fue la que se realizó sobre el tapiz *La persistencia de la memoria*, una pieza que, a causa de sus grandes dimensiones (297 x 457 cm), requirió una logística específica; la obra se descolgó de la sala a fin de estudiarla a fondo, documentarla, limpiar toda su superficie, fijar adecuadamente los collages de tela pintada y cambiar el sistema de sujeción. Otro ejemplo de trabajo en una instalación de difícil acceso fue la inspección y la limpieza integral del pulpo de talla de madera y de la taxidermia del rinoceronte, en la instalación *Moisés y el monoteísmo*.

Entre los tratamientos de conservación llevados a cabo en obras tridimensionales cabe mencionar también la restauración de diversas piezas, concretamente el cojín con motivos orientales del montaje japonés de la Sala Mae West, el tejido blanco de la vitrina de la *Cruz hipercúbica* ubicada en el primer piso, la muñeca de plástico que forma parte del rostro antropomórfico situado a la entrada de la Sala Pitxot y, finalmente, el marco de cerezas de plástico y alpargatas del óleo *Alegoría de la primavera*, en el espacio central de la Sala Palacio del Viento.

Dentro del plan de actuación sobre las obras ubicadas en el exterior cabe destacar las intervenciones en el *Átomo de hidrógeno*, una fuente de piedra coronada por un átomo de hidrógeno de poliéster sustentado por una estructura de hierro deteriorada, que se restauró. Durante el 2017 se llevaron a cabo también varios tratamientos preventivos de consolidación y desinsectación de los elementos de madera del *Monumento a Francesc Pujols*, de delante del Teatro-Museo, y de los monstruos de los grotescos del patio central.

En cuanto a las obras sobre papel de gran formato expuestas en el Museo, se continuó con el programa de optimización de los sistemas de presentación y conservación de las piezas, como el de la vitrina del gran abanico con collages del vestíbulo. En la misma línea, se actualizaron la vitrina de la instalación *Princesa cibernética* y la del óleo de grandes dimensiones *50 cuadros abstractos...* Finalmente, se mejoraron las reproducciones de obras de las paredes de la Sala de la Cúpula, como *El torero alucinógeno* y *Ángel azul*.

1. Conservación preventiva del óleo *Alegoría de la primavera*
2. Instalación de nuevas rejas compactas
3. Conservación preventiva del *Monumento a Francesc Pujols*
4. Restauración del gran abanico del vestíbulo del Museo

PÚBOL I PORTLLIGAT

Les cases-museu es caracteritzen per la gran quantitat d'objectes heterogenis —molts d'ús quotidià i altres, consistents en *ready-mades* fets per l'artista— que s'hi poden veure, i que n'han esdevingut l'ànima. La voluntat de mantenir viu l'esperit d'aquests espais es tradueix en un treball anual exhaustiu de conservació preventiva en tots els àmbits.

Durant l'exercici 2017, a Púbol les intervencions de conservació més importants van fer referència al nou espai d'exposició del pis superior, Els Dalís de Gala, amb les obres sobre paper de la col·lecció del Castell. Les tasques habituals de conservació preventiva, d'altra banda, van incloure una neteja especial de la caixa de plata de Puiforcat i la millora del sistema de tancament de la vitrina dins la qual s'exposa la camisa de Dalí. Com cada any, a més, es va treballar i supervisar el muntatge i el desmuntatge de l'exposició temporal *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans* així com la conservació de les fotografies.

A Portlligat va començar una nova fase de documentació, conservació preventiva i restauració dels estris i materials de l'artista conservats al magatzem del taller. D'altra banda, es van restaurar el brodat amb calavera d'un fragment de dalmàtica i l'escultura del *Cavall de trenta-cinc quilòmetres*, ubicats a l'altell del taller de l'artista, així com el llum de la biblioteca. A l'exterior de la casa, es va estudiar la degradació dels peixos de terrissa i de l'escultura antropomòrfica de teules de la piscina. Finalment, cal destacar l'assessorament i la gestió duts a terme per tractar preventivament la nova col·lecció de llibres per a la biblioteca de Portlligat.

CONSERVACIÓ DE LA COL·LECCIÓ DURANT LA MANIPULACIÓ, EL TRASLLAT I L'EXHIBICIÓ

El Departament té cura de la conservació de les obres durant els préstecs i les exposicions per tal de minimitzar els factors de risc que comporta tot moviment d'obres d'art. En la preparació de les peces que es presten, se segueixen uns protocols específics i es porten a terme diversos processos que garanteixen les millors condicions de conservació: examen de la idoneïtat d'un préstec des del punt de vista de l'estat de conservació, estudi dels *facility reports*, revisió de l'estat de conservació de les obres, elaboració d'informes de condició a la sortida i a l'arribada de les peces, revisió i millora dels emmarcaments, proposta de tipus d'emalatge, viatges

1. Muntatge de l'exposició de Púbol
2. Documentació, conservació preventiva i restauració d'estrís i materials de Portlligat
3. Restauració del brodat amb calavera d'un fragment de dalmàtica

PÚBOL Y PORTLLIGAT

Las casas-museo se caracterizan por la gran cantidad de objetos heterogéneos —muchos de uso cotidiano y otros consistentes en *ready-mades* hechos por el artista— que se pueden ver en ellas y que se han convertido en su alma. La voluntad de mantener vivo el espíritu de estos espacios se traduce en un trabajo anual exhaustivo de conservación preventiva en todos los ámbitos.

Durante el ejercicio 2017, en Púbol las intervenciones de conservación más importantes hicieron referencia al nuevo espacio de exposición del piso superior, Los Dalís de Gala, con las obras sobre papel de la colección del Castillo. Las tareas habituales de conservación preventiva, por otra parte, incluyeron una limpieza especial de la caja de plata de Puiforcat y la mejora del sistema de cierre de la vitrina en la que se expone la camisa de Dalí. Como cada año, además, se trabajó y supervisó el montaje y el desmontaje de la exposición temporal *Salvador Dalí, Gala, Ricardo Sans* así como la conservación de las fotografías.

En Portlligat comenzó una nueva fase de documentación, conservación preventiva y restauración de los utensilios y materiales del artista conservados en el almacén del taller. Por otra parte, se restauraron el bordado con calavera de un fragmento de dalmática y la escultura del *Caballo de treinta y cinco kilómetros*, ubicados en el altillo del taller del artista, así como la lámpara de la biblioteca. En el exterior de la casa, se estudió la degradación de los peces de terracota y de la escultura antropomórfica de tejas de la piscina. Finalmente, cabe destacar el asesoramiento y la gestión llevados a cabo para tratar preventivamente la nueva colección de libros para la biblioteca de Portlligat.

CONSERVACIÓN DE LA COLECCIÓN DURANTE LA MANIPULACIÓN, EL TRASLADO Y LA EXHIBICIÓN

El Departamento se ocupa de la conservación de las obras durante los préstamos y las exposiciones al objeto de minimizar los factores de riesgo que comporta todo movimiento de obras de arte. En la preparación de las piezas que se prestan, se siguen unos protocolos específicos y se llevan a cabo diversos procesos que garantizan las mejores condiciones de conservación: examen de la idoneidad de un préstamo desde el punto de vista del estado de conservación, estudio de los *facility reports*, revisión del estado de conservación

1. Montaje de la exposición de Púbol
2. Documentación, conservación preventiva y restauración de utensilios y materiales de Portlligat
3. Restauración del bordado con calavera de un fragmento de dalmática

com a correus i supervisió del moviment, la manipulació, l'emmagatzematge i l'exhibició de les obres durant el trasllat i la instal·lació al museu on s'han d'exposar. Dins l'exercici passat cal destacar l'actualització, amb la nova versió de la base de dades de gestió d'obra, de 374 informes tècnics de viatge i *mappings* relacionats amb les exposicions.

Les mostres internacionals van requerir diverses intervencions de restauració i emmarcament. A principis d'any, l'exposició que va acollir el Fabergé Museum de Sant Petersburg (Rússia) va reunir 142 obres, de les quals 22 eren pintures, 20 dibuixos i 100 il·lustracions d'obra gràfica. Per a la mostra *Dalí: Eurêka!*, celebrada a Ceret, es va prestar un total de 24 obres, i la notable exposició sobre Dalí i Duchamp organitzada a la Royal Academy of Arts de Londres va disposar de 21 obres.

Per a la mostra temporal *Salvador Dalí, aprenent de pintor*, que es va poder veure a les Loggias del Teatre-Museu, juntament amb el CED es va dur a terme un estudi de l'emmarcament de les obres de la primera època que va culminar amb l'adquisició d'un marc d'aquest període per a *Figura de perfil*, del 1925; també es va substituir l'emmarcament de la resta d'olis de la mostra. Cal mencionar així mateix el nou espai d'exposició permanent del Castell de Púbol, que aplega els 28 dibuixos, pintures sobre pergamí i gravats de la Casa-Museu amb una nova presentació; el canvi d'ubicació va comportar la gestió fotogràfica de les peces i nous emmarcaments. Pel que fa a l'exposició temporal de Púbol, les 99 fotografies seleccionades també es van emmarcar amb un sofisticat sistema de paspartú múltiple.

PROJECTES DE RESTAURACIÓ

Coincidint amb els projectes d'exposicions, es van portar a terme diverses intervencions en olis sobre tela, a fi de millorar-ne tant l'estabilitat estructural com la presentació estètica. Destaquen, en aquest apartat, els tractaments de restauració que es van fer en les pintures estereoscòpiques *La mà de Dalí* i *Ull ciclopi de «L'Àngel» de Millet*, centrats en neteges de taques i ratllades de les capes pictòriques, reintegracions cromàtiques puntuals i l'estabilització de la tensió dels suports de tela. Cal esmentar, en particular, els processos de conservació i restauració de la nova adquisició, l'oli sobre cartró *Figura de perfil*. A més d'estudiar-ne la tècnica i els materials, es van consolidar els marges del suport de cartró i es va restaurar una sèrie de retocs antics que

s'havien enfosquit; l'obra, finalment, es va emmarcar amb un marc d'època adequat a la seva rellevància.

Entre les obres sobre paper restaurades sobresurt el gran ventall del vestíbul del Teatre-Museu, executat per Amanda Lear i Dalí amb *collages* de revistes sobre paper gruixut; se'n va estudiar i millorar el sistema de presentació i es van dur a terme tractaments de consolidació dels estrips i les pèrdues al suport de paper, així com una neteja en sec de tota l'obra. Pel que fa a les intervencions en peces del CED, cal destacar l'eliminació de deformacions en fotografies i les consolidacions d'estrips en llibres i revistes, com ara *La Gaceta Ilustrada*, del 1948, o el *Manifiesto Místico*, un fullet del 1951.

DOCUMENTACIÓ I INVESTIGACIÓ TÈCNICA

De manera continuada es porta a terme una tasca de documentació i investigació, de redacció d'informes i de recerca sobre els materials i les tècniques de Salvador Dalí que té per objecte el coneixement dels procediments artístics així com l'anàlisi de l'estat de conservació de les obres. Durant el 2017 va prosseguir el projecte d'estudi de la tècnica pictòrica de Dalí dels anys vint, aquest cop centrat en l'examen del grup de cinc olis sobre tela i cartró de l'exposició *Salvador Dalí, aprenent de pintor* mitjançant la inspecció i tècniques de captació d'imatges com la fluorescència ultraviolada o la reflectografia d'infraroig. D'altra banda, es van investigar puntualment pintures com ara *Equilibri intraatòmic d'una ploma de cigne* i *Dos trossos de pa expressant el sentiment de l'amor*, que van contribuir a aprofundir el coneixement de la tècnica dels anys quaranta. La divulgació de la recerca duta a terme es va fer en el marc del simposi «Dalí / Duchamp», celebrat a la Royal Academy of Arts de Londres.

Així mateix, van culminar les tasques d'estudi de la tècnica de les obres de l'últim tram del catàleg raonat de pintures i de documentació fotogràfica de les pintures que encara no tenien imatge d'alta resolució. També es va fer una feina considerable per actualitzar i racionalitzar els registres informàtics relacionats amb la tècnica de les obres. En la mateixa línia, es va gestionar i donar suport a la presa de fotografies de diverses escultures del Museu —com ara *Cap de Venus otorrinològic* i *Venus de Milo amb calaixos*— per al futur catàleg raonat d'escultura.

Pel que fa a la Comissió d'Acreditació i Catalogació, els restauradors membres d'aquest òrgan van estudiar les obres presentades i van elaborar 34 informes, seguint el

de las obras, elaboración de informes de condición a la salida y a la llegada de las piezas, revisión y mejora de los enmarcados, propuesta de tipos de embalaje, viajes como correos y supervisión del movimiento, la manipulación, el almacenaje y la exhibición de las obras durante el traslado y la instalación en el museo en el que se van a exponer. En el pasado ejercicio cabe destacar la actualización, con la nueva versión de la base de datos de gestión de obra, de 374 informes técnicos de viaje y *mappings* relacionados con las exposiciones.

Las muestras internacionales requirieron diversas intervenciones de restauración y enmarcado. A principios de año, la exposición que acogió el Fabergé Museum de San Petersburgo (Rusia) reunió 142 obras, de las cuales 22 eran pinturas, 20 dibujos y 100 ilustraciones de obra gráfica. Para la muestra *Dalí: Eurêka!*, celebrada en Céret, se prestaron un total de 24 obras, y la notable exposición sobre Dalí y Duchamp organizada en la Royal Academy of Arts de Londres dispuso de 21 obras.

Para la muestra temporal *Salvador Dalí, aprendiz de pintor*, que se pudo ver en las Loggias del Teatro-Museo, se llevó a cabo, junto con el CED, un estudio del enmarcado de las obras de la primera época que culminó con la adquisición de un marco de este período para *Figura de perfil*, de 1925; también se sustituyó el enmarcado del resto de óleos de la muestra. Cabe mencionar, así mismo, el nuevo espacio de exposición permanente del Castillo de Púbol, que reúne los 28 dibujos, pinturas sobre pergamino y grabados de la Casa-Museo con una nueva presentación; el cambio de ubicación comportó la gestión fotográfica de las piezas y nuevos enmarcados. En lo que se refiere a la exposición temporal de Púbol, las 99 fotografías seleccionadas también se enmarcaron con un sofisticado sistema de paspartú múltiple.

PROYECTOS DE RESTAURACIÓN

Coincidiendo con los proyectos de exposiciones, se llevaron a cabo diversas intervenciones en óleos sobre tela, a fin de mejorar tanto su estabilidad estructural como la presentación estética. En este apartado destacan los tratamientos de restauración que se realizaron en las pinturas estereoscópicas *La mano de Dalí* y *Ojo ciclópeo de «El Ángel» de Millet*, centrados en limpiezas de manchas y abrasiones de las capas pictóricas, reintegraciones cromáticas puntuales y la estabilización de la tensión de los soportes de tela. Cabe mencionar, en particular, los procesos de conservación y restauración de la nueva

adquisición, el óleo sobre cartón *Figura de perfil*. Además de estudiar su técnica y sus materiales, se consolidaron los márgenes del soporte de cartón y se restauraron una serie de retoques antiguos que se habían oscurecido; la obra, finalmente, se enmarcó con un marco de época adecuado a su relevancia.

Entre las obras sobre papel restauradas sobresale el gran abanico del vestíbulo del Teatro-Museo, ejecutado por Amanda Lear y Dalí con *collages* de revistas sobre papel grueso; se estudió y mejoró el sistema de presentación y se llevaron a cabo tratamientos de consolidación de los desgarros y las pérdidas en el soporte de papel, así como una limpieza en seco de toda la obra. En lo que se refiere a las intervenciones en piezas del CED, cabe destacar la eliminación de deformaciones en fotografías y las consolidaciones de desgarros en libros y revistas, como *La Gaceta Ilustrada*, de 1948, o el *Manifiesto Místico*, un folleto de 1951.

DOCUMENTACIÓN E INVESTIGACIÓN TÈCNICA

De manera continuada se lleva a cabo una labor de documentación y búsqueda, de redacción de informes y de investigación sobre los materiales y las técnicas de Salvador Dalí que tiene por objeto el conocimiento de los procedimientos artísticos así como el análisis del estado de conservación de las obras. Durante el 2017 prosiguió el proyecto de estudio de la técnica pictórica de Dalí de los años veinte, esta vez centrado en el examen del grupo de cinco óleos sobre tela y cartón de la exposición *Salvador Dalí, aprendiz de pintor* mediante la inspección y técnicas de captación de imágenes como la fluorescencia ultravioleta o la reflectografía de infrarrojos. Por otra parte, se investigaron puntualmente pinturas como *Equilibrio intraatómico de una pluma de cisne* y *Dos trozos de pan expresando el sentimiento del amor*, que contribuyeron a profundizar en el conocimiento de la técnica de los años cuarenta. La divulgación de la investigación llevada a cabo se realizó en el marco del simposio «Dalí / Duchamp», celebrado en la Royal Academy of Arts de Londres.

Así mismo, culminaron los trabajos de estudio de la técnica de las obras del último tramo del catálogo razonado de pinturas y de documentación fotográfica de las pinturas que aún no tenían imagen de alta resolución. También se llevó a cabo un trabajo considerable para actualizar y racionalizar los registros informáticos relacionados con la técnica de las obras. En la misma línea, se gestionó y

procés següent: recerca de documentació i comparació amb altres obres de la col·lecció, estudi de la tècnica, els materials, el procediment pictòric i l'estil de les peces analitzades, presa de fotografies, desemmarcament i emmarcament de les peces. El recull d'informació així com l'actualització de les dades són indispensables per garantir una qualitat òptima i un judici correcte en els informes que s'emeten per a la Comissió, per als peritatges especials que sol·liciten les autoritats judicials i policials i per donar suport a qualsevol altre projecte de la institució, com ara l'adquisició de noves obres. En aquest apartat, cal remarcar el desplaçament que van fer els restauradors per elaborar *in situ* els informes previs a l'adquisició de l'oli *Figura de perfil*.

OBRA GRÀFICA

Durant el 2017, un dels objectius principals va ser la reestructuració de la base de dades de l'inventari amb vista a la publicació en línia del primer tram del catàleg raonat d'obra gràfica de Salvador Dalí, que en la primera fase inclourà peces de la col·lecció.

La tasca d'investigació, documentació i conservació de l'obra gràfica va permetre incorporar divuit fitxes procedents d'adquisicions recents i del llegat de l'artista, amb una documentació fotogràfica exhaustiva de les peces. Van ser fruit de l'assessorament i seguiment continu l'adquisició de *Crânes mous et harpe cranienne*, *L'Immaculée Conception*, *Les douze tribus d'Israël* i el dibuix *André Breton Le Tamanoir* així com la divulgació de l'obra gràfica, com va succeir en l'exposició celebrada al Fabergé Museum de Sant Petersburg (Rússia).

L'àrea d'obra gràfica treballa en col·laboració amb els Serveis Jurídics de la Fundació per atendre organismes oficials externs. Durant l'exercici anterior es va donar resposta a diverses consultes i sol·licituds de peritatge procedents de diferents cossos policials i museus tant d'àmbit estatal com internacionals.

1. Supervisió del moviment d'obres durant les exposicions temporals
2. Reintegració pictòrica de *La mà de Dalí*
3. Millora de l'emmarcament de l'obra gràfica
4. Restauració de *Figura de perfil*
5. Investigació tècnica de *Figura de perfil*

1. Supervisión del movimiento de obras durante las exposiciones temporales
2. Reintegración pictórica de *La mano de Dalí*
3. Mejora del emmarcament de l'obra gràfica
4. Restauración de *Figura de perfil*
5. Investigación técnica de *Figura de perfil*

dio apoyo a la toma de fotografías de varias esculturas del Museo —como *Cabeza de Venus otorrinológica* y *Venus de Milo con cajones*— para el futuro catálogo razonado de escultura.

En lo que se refiere a la Comisión de Acreditación y Catalogación, los restauradores miembros de este órgano estudiaron las obras presentadas y elaboraron 34 informes, según el siguiente proceso: búsqueda de documentación y comparación con otras obras de la colección, estudio de la técnica, los materiales, el procedimiento pictórico y el estilo de las piezas analizadas, toma de fotografías, desemmarcado y emmarcado de las piezas. La recogida de información así como la actualización de los datos son indispensables para garantizar una calidad óptima y un juicio correcto en los informes que se emiten para la Comisión, para los peritajes especiales que solicitan las autoridades judiciales y policiales y para prestar apoyo a cualquier otro proyecto de la institución, como la adquisición de obras nuevas. En este apartado, cabe destacar el desplazamiento que realizaron los restauradores para elaborar *in situ* los informes previos a la adquisición del óleo *Figura de perfil*.

OBRA GRÀFICA

Durante el 2017, uno de los objetivos principales fue la reestructuración de la base de datos del inventario de cara a la publicación en línea del primer tramo del catálogo razonado de obra gràfica de Salvador Dalí, que en la primera fase incluirá piezas de la colección.

La labor de investigación, documentación y conservación de la obra gràfica permitió incorporar dieciocho fichas procedentes de adquisiciones recientes y del legado del artista, con una documentación fotogràfica exhaustiva de las piezas. Fueron fruto del asesoramiento y seguimiento continuo la adquisición de *Crânes mous et harpe cranienne*, *L'Immaculée Conception*, *Les douze tribus d'Israël* y el dibujo *André Breton Le Tamanoir* así como la divulgación de la obra gràfica, como sucedió en la exposición celebrada en el Fabergé Museum de San Petersburg (Rusia).

El área de obra gràfica trabaja en colaboración con los Servicios Jurídicos de la Fundació para atender a organismos oficiales externos. Durante el ejercicio pasado se dio respuesta a diversas consultas y solicitudes de peritaje procedentes de diferentes cuerpos policiales y museos, tanto de ámbito estatal como internacionales.

INFRAESTRUCTURES I SEGURETAT

El Departament de Gestió dels Museus s'ocupa de la millora i el manteniment de les infraestructures dels museus Dalí i de la seu de la Fundació. Igualment, analitza i organitza diferents aspectes de conservació preventiva de les exposicions permanents i gestiona la política de seguretat de les persones, els equipaments i les obres d'art així com la planificació i organització de la infraestructura necessària en tots els actes i visites especials que es produeixen al llarg de l'any.

INVERSIONS EN INFRAESTRUCTURES

El 2017 es va invertir un total de 581.066,98 euros en infraestructures.

Al Teatre-Museu Dalí, l'actuació més rellevant de millora de les instal·lacions va ser la remodelació integral de la zona de sortida del Museu amb la creació d'un nou vestíbul on les dues sortides de la col·lecció permanent conflueixen cap a les botigues. Aquest projecte va comportar l'ampliació de l'espai disponible per al visitant, aprofitant l'obertura ja existent; l'adequació de les instal·lacions elèctriques i la il·luminació ambiental; la renovació del paviment, juntament amb el de la botiga 1, tot eliminant els graons i els desnivells; la renovació dels lavabos del personal d'aquest àmbit; i l'habilitació de les parets laterals del passadís de sortida per promocionar l'exposició de la sala Dalí-Joies mitjançant una projecció en moviment de la peça *Cor reial* i una grafia expressa. D'altra banda, es va posar en marxa la instal·lació de sistemes de gestió domòtica al Teatre-Museu Dalí per tal de permetre el control de la il·luminació —segons les necessitats del moment— des d'un PC situat a la centraleta o des dels mòbils dels responsables de funcionament i manteniment. També cal destacar la remodelació del lavabo del tercer pis, situat a la zona dels vestidors, on no s'havia fet cap intervenció des dels anys setanta, així com la reforma d'un dels despatsxos del CED i, com a punt final de la reforma integral de la Sala d'Obres Mestres, iniciada el 2016, la recuperació de la moqueta del terra tal com era en els primers anys del Museu.

Entre les millores portades a terme a la Casa-Museu de Portlligat cal esmentar l'ampliació i la remodelació completa de la zona dels vells lavabos per al públic, amb l'objectiu de guanyar confort i eficiència; gràcies a aquesta intervenció, es va passar de dos espais reservats a quatre, es van actualitzar tots els recursos

1, 3. Treballs de pintura a Portlligat i a Púbol

2. Neteja anual de la vidriera central

1, 3. Trabajos de pintura en Portlligat y en Púbol

2. Limpieza anual de la vidriera central

INFRAESTRUCTURAS Y SEGURIDAD

El Departamento de Gestión de los Museos se ocupa de la mejora y el mantenimiento de las infraestructuras de los museos Dalí y de la sede de la Fundación. Igualmente, analiza y organiza diferentes aspectos de conservación preventiva de las exposiciones permanentes y gestiona la política de seguridad de las personas, los equipamientos y las obras de arte así como la planificación y organización de la infraestructura necesaria en todos los actos y visitas especiales que se producen a lo largo del año.

INVERSIONES EN INFRAESTRUCTURAS

En el 2017 se invirtieron un total de 581.066,98 euros en infraestructuras.

En el Teatro-Museo Dalí, la actuación más relevante de mejora de las instalaciones fue la remodelación integral de la zona de salida del Museo, con la creación de un nuevo vestíbulo en el que las dos salidas de la colección permanente confluyen hacia las tiendas. Este proyecto comportó la ampliación del espacio disponible para el visitante, aprovechando la abertura ya existente; la adecuación de las instalaciones eléctricas y la iluminación ambiental; la renovación del pavimento, junto con el de la tienda 1, eliminando los escalones y los desniveles; la renovación de los lavabos del personal de este ámbito; y la habilitación de las paredes laterales del pasillo de salida para promocionar la exposición de la sala Dalí-Joyas mediante una proyección en movimiento de la pieza *Corazón real* y una grafía expresa. Por otra parte, se puso en marcha la instalación de sistemas de gestión domótica en el Teatro-Museo Dalí al objeto de permitir el control de la iluminación —según las necesidades del momento— desde un PC situado en la centralita o desde los móviles de los responsables de funcionamiento y mantenimiento. También cabe destacar la remodelación del lavabo del tercer piso, situado en la zona de los vestuarios, donde no se había realizado ninguna intervención desde los años setenta, la reforma de uno de los despachos del CED y, como punto final de la reforma integral de la Sala de Obras Maestras, iniciada en el 2016, la recuperación de la moqueta del suelo tal como era en los primeros años del Museo.

Entre las mejoras llevadas a cabo en la Casa-Museo de Portlligat cabe mencionar la ampliación y la remodelación completa de la zona de los viejos lavabos para el público, con el objetivo de ganar en confort y eficiencia; gracias a

i el mobiliari, es va obrir l'accés des del nou circuit per accedir directament a l'olivar, i es va renovar la connexió dels desguassos amb la xarxa de clavegueram. Altres actuacions remarcables van ser la rehabilitació de la petita estructura en forma de torre del Saló del Tron, al final de la Via Làctia, afectada per importants esquerdes el darrer any; l'eliminació de la majoria de les baranes metàl·liques interiors que limitaven la circulació dels visitants i la seva substitució per cordons blancs, més integrats als espais expositius; l'homologació de l'escala d'accés a l'altell i l'ampliació de l'espai per a motxilles de la consigna; i, finalment, la renovació de la capota desplegable del temple de la piscina i de diferents elements tèxtils de sofàs i mobles.

Pel que fa al Castell de Púbol, les intervencions més importants van ser la recuperació de les textures, els colors i els acabats d'època de l'Habitació de Gala i la remodelació d'una part de la sala Les Gales de Gala. En el cas de l'Habitació de Gala, es va encarregar a l'empresa Gancedo la producció específica d'un teixit igual al de l'únic cobrellit que es conservava d'abans de l'incendi del 1984; seguint amb la màxima fidelitat possible els paràmetres d'època a partir de la documentació conservada, així, es van tornar a confeccionar cortines, fundes de mobiliari, entapissats, serrells, passamaneria i borles. D'altra banda, es va habilitar una part de Les Gales de Gala per acollir l'obra daliniana especialment delicada de la Casa-Museu, sobretot l'obra sobre paper i pergami. L'objectiu era condicionar un espai que permetés gaudir millor d'aquest grup d'obres, gràcies a una il·luminació, una climatització i una senyalització adequades, sense interferir en l'exposició de la indumentària. Per no afectar l'escenografia i l'atmosfera que Salvador Dalí va projectar per a les estances del Castell, cada obra va ser substituïda per una reproducció en la seva ubicació històrica; aquest projecte es va dur a terme amb la col·laboració de Pep Canaleta i el Departament de Conservació i Restauració. Altres intervencions destacables van ser el decapatge i el sanejament del terra de ceràmica del Bany de Gala, el tractament i el sanejament del parquet de l'Habitació de Gala, la renovació de la coberta translúcida del pati de l'ascensor, la impermeabilització dels canalons del teulat, la replantació de lavandes, margarides, narcisos i plantes diverses al jardí, la substitució del monitor de la recepció on es visualitza el text d'introducció a la visita en rus, i la reutilització de la pantalla del pati interior per a les presentacions diàries.

MANTENIMENT D'INSTAL·LACIONS

El manteniment de les instal·lacions dels museus Dalí i de la seu central de la Fundació comprèn les tasques necessàries per garantir el bon funcionament dels sistemes de seguretat, climatització, il·luminació i exposició de les obres d'art, tots els quals són essencials per a la conservació i la protecció del patrimoni cultural de l'entitat.

Aquest àmbit inclou també moltes altres accions imprescindibles per a la conservació dels edificis i les instal·lacions del Teatre-Museu Dalí, l'espai Dalí-Joies i les cases-museu de Púbol i Portlligat així com per fer possible el funcionament d'aquests edificis com a museus oberts al públic. A tall d'exemple esmentarem aquí el manteniment del sistema de canalons, desguassos, clavegueram, reg i fonts ornamentals, la rehabilitació parcial i la supervisió dels murs exteriors i les cobertes dels edificis, la cura i la neteja de terrasses i jardins, la gestió dels recursos de comunicació i audiovisuals, la neteja de la cúpula i la vitrallera central del Teatre-Museu Dalí i el manteniment, tant a efectes estructurals com estètics, dels murs blancs i de les parets seques de l'olivar de la Casa de Portlligat.

De totes aquestes tasques se n'encarrega l'equip humà del Departament de Gestió dels Museus, amb l'ajut de professionals externs als quals l'any 2017 es van subcontractar treballs per valor de 387.917,14 euros.

SEGURETAT

Entre les intervencions efectuades durant l'exercici passat destaca la finalització de la segona fase del procés de substitució de les càmeres analògiques per altres de digitals, que actualment ja cobreixen tot el perímetre de les instal·lacions i una bona part de les sales de la planta baixa del Teatre-Museu. També es va ampliar el nombre de monitors de posicionament de càmeres a la centraleta d'aquest museu, la qual cosa permetrà millorar el seguiment de les incidències. Finalment, cal remarcar que es va optimitzar la distribució dels vigilants armats, per tal de reforçar-ne la presència als accessos de les instal·lacions. En matèria de política de seguretat cal destacar, per la seva importància econòmica, els recursos destinats a les empreses de vigilància que col·laboren amb la Fundació per garantir la seguretat del patrimoni cultural de l'entitat, dels visitants i del personal, que, en total, van ascendir a 1.220.559,15 euros.

esta intervención, se pasó de dos espacios reservados a cuatro, se actualizaron todos los recursos y el mobiliario, se abrió el acceso desde el nuevo circuito para acceder directamente al olivar, y se renovó la conexión de los desagües con la red de alcantarillado. Otras actuaciones destacables fueron la rehabilitación de la pequeña estructura en forma de torre del Salón del Trono, al final de la Vía Láctea, afectada por importantes grietas en el último año; la eliminación de la mayoría de las barandillas metálicas interiores que limitaban la circulación de los visitantes y su sustitución por cordones blancos, más integrados en los espacios expositivos; la homologación de la escalera de acceso al altillo y la ampliación del espacio para mochilas de la consigna; y, finalmente, la renovación de la capota desplegable del temple de la piscina y de diferentes elementos textiles de sofás y muebles.

En lo que se refiere al Castillo de Púbol, las intervenciones más importantes fueron la recuperación de las texturas, los colores y los acabados de época de la Habitación de Gala y la remodelación de una parte de la sala Las Galas de Gala. En el caso de la Habitación de Gala, se encargó a la empresa Gancedo la producción específica de una tela igual a la de la única colcha que se conservaba de antes del incendio de 1984; así, siguiendo con la máxima fidelidad posible los parámetros de época a partir de la documentación conservada, se volvieron a confeccionar cortinas, fundas de mobiliario, tapicerías, flecos, pasamanería y borlas. Por otra parte, se habilitó una parte de Las Galas de Gala para acoger la obra daliniana especialmente delicada de la Casa-Museo, en especial la obra sobre papel y pergamino. El objetivo era acondicionar un espacio que permitiera disfrutar mejor de este grupo de obras, gracias a una iluminación, una climatización y una señalización adecuadas, sin interferir en la exposición de la indumentaria. Para no afectar a la escenografía y la atmósfera que Salvador Dalí proyectó para las estancias del Castillo, cada obra fue sustituida por una reproducción en su ubicación histórica; este proyecto se llevó a cabo con la colaboración de Pep Canaleta y el Departamento de Conservación y Restauración. Otras intervenciones destacables fueron el decapado y el saneamiento del suelo de cerámica del Baño de Gala, el tratamiento y el saneamiento del parquet de la Habitación de Gala, la renovación de la cubierta translúcida del hueco del ascensor, la impermeabilización de los canalones del tejado, la replantación de lavandas, margaritas, narcisos y plantas diversas en el jardín, la sustitución del monitor de la recepción donde se visualiza el texto de introducción a la visita en ruso, y la reutilización de la pantalla del patio interior para las presentaciones diarias.

MANTENIMIENTO DE INSTALACIONES

El mantenimiento de las instalaciones de los museos Dalí y de la sede central de la Fundación comprende las tareas necesarias para garantizar el buen funcionamiento de los sistemas de seguridad, climatización, iluminación y exposición de las obras de arte, todos ellos esenciales para la conservación y la protección del patrimonio cultural de la entidad.

Este ámbito incluye también muchas otras acciones imprescindibles para la conservación de los edificios y las instalaciones del Teatro-Museo Dalí, el espacio Dalí-Joies y las casas-museo de Púbol y Portlligat así como para hacer posible el funcionamiento de estos edificios como museos abiertos al público. Mencionaremos aquí el mantenimiento del sistema de canalones, desagües, alcantarillado, riego y fuentes ornamentales, la rehabilitación parcial y la supervisión de los muros exteriores y las cubiertas de los edificios, el cuidado y la limpieza de terrazas y jardines, la gestión de los recursos de comunicación y audiovisuales, la limpieza de la cúpula y la vidriera central del Teatro-Museo Dalí y el mantenimiento, tanto a efectos estructurales como estéticos, de los muros blancos y de las paredes secas del olivar de la Casa de Portlligat.

De todos estos trabajos se encarga el equipo humano del Departamento de Gestión de los Museos, con la ayuda de profesionales externos a los cuales en el 2017 se subcontractaron trabajos por valor de 387.917,14 euros.

SEGURIDAD

Entre las intervenciones efectuadas durante el pasado ejercicio destaca la finalización de la segunda fase de la sustitución de las cámaras analógicas por otras digitales, que actualmente ya cubren todo el perímetro de las instalaciones y una buena parte de las salas de la planta baja del Teatro-Museo. También se amplió el número de monitores de posicionamiento de cámaras en la centralita de dicho museo, lo que permitirá mejorar el seguimiento de las incidencias. Finalmente, cabe destacar que se optimizó la distribución de los vigilantes armados, a fin de reforzar su presencia en los accesos de las instalaciones. En materia de política de seguridad cabe destacar, por su importancia económica, los recursos destinados a las empresas de vigilancia que colaboran con la Fundación para garantizar la seguridad del patrimonio cultural de la entidad, de los visitantes y del personal, que, en total, ascendió a 1.220.559,15 euros.

DEFENSAR

DEFENDER

7

SALVADOR DALÍ, PAISAJE PAGANO MEDIO, 1937

Durant el 2017 la Fundació va continuar desenvolupant, un any més, la seva estratègia de defensa dels drets immaterials lligats a l'obra i la persona de Salvador Dalí, en exercici exclusiu de les competències de gestió, explotació i administració d'aquests drets que té cedides per part de l'Estat espanyol com a hereu únic de Salvador Dalí. Aquesta atribució d'exclusivitat li atorga un marge considerable de creixement. Així mateix, li permet fer un desplegament en tres àmbits: l'econòmic, fonamental per dotar la Fundació de més recursos i per desenvolupar els seus objectius fundacionals; el del prestigi, per consolidar-la internacionalment com a referent únic en el mercat de l'art; i el del posicionament, per la presència global de la Fundació i la seva capacitat d'influència en un mercat cada vegada més virtual i de difícil abast quant a la seguretat jurídica i les limitacions legals que cal afrontar a l'hora d'actuar en diferents jurisdiccions. La manera de procedir de la Fundació en aquest mercat ha de ser coherent amb els seus objectius fundacionals, segons els quals té la missió de vetllar pel respecte i el reconeixement de la trajectòria artística i vital de Salvador Dalí i de la seva memòria.

Com és habitual, els Serveis Jurídics de la Fundació van disposar del valuós assessorament de Roca Junyent Advocats per dur a terme aquesta tasca.

GENERACIÓ DE RECURSOS. ELS DRETS IMMATERIALS

Aquesta àrea gestiona totes les sol·licituds de reproducció d'obres de Salvador Dalí així com d'ús de la seva imatge. Per donar resposta a les peticions de reproducció d'obra, la majoria provinents de l'estranger, la Fundació Dalí disposa del suport de la xarxa internacional de societats de gestió CISAC. Les sol·licituds arriben a través de la societat VEGAP, membre de la CISAC i amb oficines a Barcelona i Madrid. A banda de gestionar aquestes sol·licituds, VEGAP també du a terme tasques d'inspecció a petició de la Fundació, fent visites periòdiques a establiments comercials i distribuïdors de productes de merchandising; si es detecten productes sense llicència, s'informa la Fundació i s'envien requeriments als comerciants perquè regularitzin els *royalties* o bé retirin els productes.

Cada any, la Fundació Dalí rep informació de les fires del llibre de Madrid i de Frankfurt, la més important en novetats editorials. El 2017, en concret, es van examinar catàlegs i publicacions de 400 editorials internacionals relacionades amb el món de l'art. Tota la informació obtinguda a les fires s'analitza i, a continuació, s'endeguen

Col·lecció home de Loewe per al 2018

Colección hombre de Loewe para el 2018

Durante el 2017, la Fundación continuó desarrollando, un año más, su estrategia de defensa de los derechos inmateriales vinculados a la obra y la persona de Salvador Dalí, en ejercicio exclusivo de las competencias de gestión, explotación y administración de estos derechos que tiene cedidas por parte del Estado español como heredero único de Salvador Dalí. Esta atribución de exclusividad le otorga un considerable margen de crecimiento. Así mismo, le permite realizar un despliegue en tres ámbitos: el económico, fundamental para dotar a la Fundación de más recursos y para desarrollar sus objetivos fundacionales; el del prestigio, para consolidarla internacionalmente como referente único en el mercado del arte; y el del posicionamiento, por la presencia global de la Fundación y su capacidad de influencia en un mercado cada vez más virtual y difícil de abarcar en lo que se refiere a la seguridad jurídica y las limitaciones legales que deben afrontarse a la hora de actuar en diferentes jurisdicciones. La manera de proceder de la Fundación en este mercado debe ser coherente con sus objetivos fundacionales, según los cuales tiene la misión de velar por el respeto y el reconocimiento de la trayectoria artística y vital de Salvador Dalí y de su memoria.

Como es habitual, los Servicios Jurídicos de la Fundación dispusieron del valioso asesoramiento de Roca Junyent Advocats para llevar a cabo esta labor.

GENERACIÓN DE RECURSOS. LOS DERECHOS IMMATERIALES

Esta área gestiona todas las solicitudes de reproducción de obras de Salvador Dalí así como de uso de su imagen. Para dar respuesta a las peticiones de reproducción de obra, la mayoría procedentes del extranjero, la Fundación Dalí dispone del apoyo de la red internacional de sociedades de gestión CISAC. Las solicitudes llegan a través de la sociedad VEGAP, miembro de la CISAC y con oficinas en Barcelona y Madrid. Aparte de gestionar estas solicitudes, VEGAP también lleva a cabo labores de inspección a petición de la Fundación, realizando visitas periódicas a establecimientos comerciales y distribuidores de productos de merchandising; si se detectan productos sin licencia, se informa a la Fundación y se envían requerimientos a los comerciantes para que regularicen los *royalties* o bien retiren los productos. Cada año, la Fundación Dalí recibe información de las ferias del libro de Madrid y de Frankfurt, la más importante en novedades editoriales. En el 2017, en concreto, se examinaron catálogos y publicaciones de 400 editoriales

les accions oportunes perquè totes les publicacions es llicenciïn correctament. Cal dir que cada any resulta més difícil trobar llibres no llicenciats en aquestes fires. La feina de l'Àrea de Drets es fa, quan convé, en coordinació amb el CED i el Departament de Conservació i Restauració. Totes les maquetes es revisen fil per randa abans d'autoritzar-les.

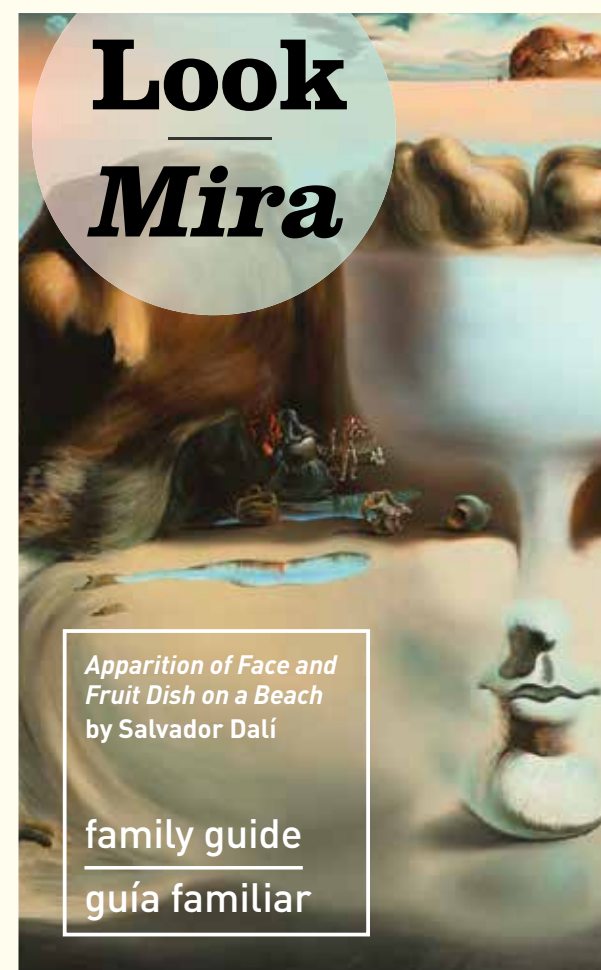
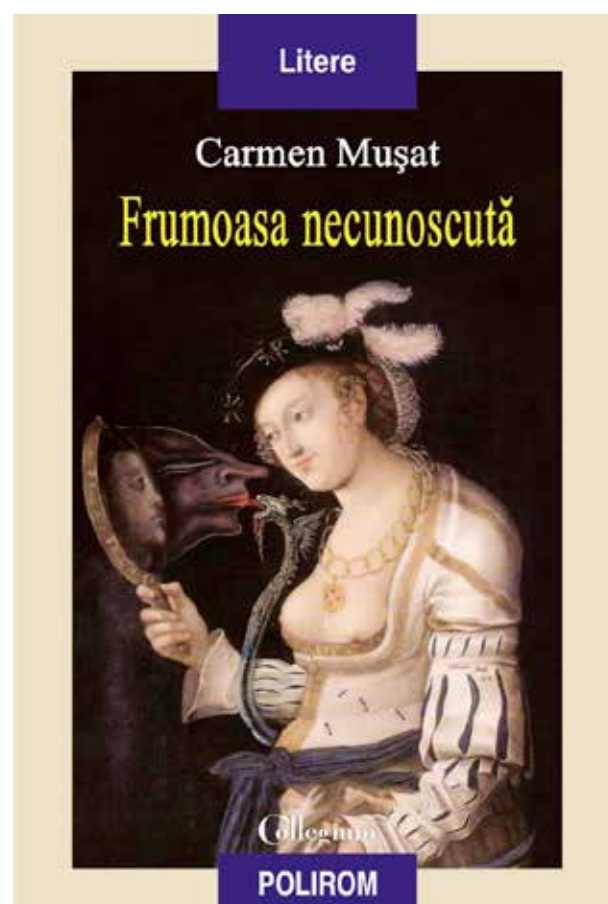
Seguint la tendència d'altres anys, l'obra més llicenciada va ser *La persistència de la memòria*, del MoMA, mentre que *Galatea de les esferes*, pertanyent a la nostra col·lecció, es va situar en cinquè lloc. El país amb més sol·licituds va ser el Regne Unit, degut a l'exposició *Dalí / Duchamp*.

Pel que fa als drets derivats de les exposicions sobre Salvador Dalí, cal destacar l'impacte que va tenir la celebrada al Japó durant la segona meitat del 2016. La tirada de 36.300 catàlegs, els diferents materials de comunicació de l'exposició, tots els productes de marxandatge i els nombrosos projectes generats arran de la mostra — projectes editorials, programes de televisió, articles en premsa especialitzada, etc. — es van traduir en una recaptació de 134.972 euros en concepte de drets, 88.872 dels quals es van comptabilitzar el 2017. Val a dir que, al Japó, els usuaris acostumen a ser molt respectuosos amb els nostres requeriments i els productes són exquisits.

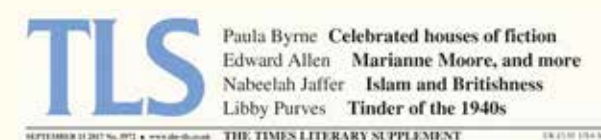
A banda de la concessió de llicències puntuals, es mantenen negociacions que generen llicències anuals, com l'atorgada a Finzi Pasca, que reproduceix el teló del *Laberint* en el seu espectacle de dansa i circ *La Verità*. Un altre projecte destacable del 2017 va ser l'autorització que es va concedir a la firma Loewe per fer una sessió fotogràfica a la Casa Dalí de Portlligat. Les imatges es van publicar al catàleg de la col·lecció de moda masculina per a la temporada primavera-estiu del 2018, una edició de luxe que aquesta casa distribueix a la premsa especialitzada i als clients VIP.

L'any passat, la recaptació més important de royalties va ser conseqüència del contracte amb Taschen per la reedició del llibre *Les Diners de Gala*. El total ingressat va superar els 1,2 milions d'euros.

Pel que fa a les llicències d'ús de la imatge de Salvador Dalí, cal esmentar l'autorització atorgada al servei de publicacions de l'Ajuntament de Barcelona amb motiu de l'edició del llibre *Dalí i Barcelona*, de Ricard Mas. El grup bancari SYZ de Suïssa, així mateix, va utilitzar un any més la imatge de Salvador Dalí per a la seva campanya de promoció interna.

WADSWORTH ATHENEUM MUSEUM OF ART

Inspirations of Dante
Rowan Williams Ian Thomson

internacionales relacionadas con el mundo del arte. Toda la información obtenida en las ferias se analiza y, a continuación, se ponen en marcha las acciones oportunas para que todas las publicaciones se licencien correctamente. Cabe decir que cada año resulta más difícil encontrar libros no licenciados en estas ferias. El trabajo del Área de Derechos se lleva a cabo, cuando es necesario, en coordinación con el CED y el Departamento de Conservación y Restauración. Todas las maquetas se revisan exhaustivamente antes de autorizarlas.

Siguiendo la tendencia de otros años, la obra más licenciada fue *La persistencia de la memoria*, del MoMA, mientras que *Galatea de las esferas*, perteneciente a nuestra colección, se situó en quinto lugar. El país con más solicitudes fue el Reino Unido debido a la exposición *Dalí / Duchamp*.

En lo que se refiere a los derechos derivados de las exposiciones sobre Salvador Dalí, cabe destacar el impacto que tuvo la celebrada en Japón durante la segunda mitad del 2016. La tirada de 36.300 catálogos, los diferentes materiales de comunicación de la exposición, todos los productos de merchandising y los numerosos proyectos generados a raíz de la muestra — proyectos editoriales, programas de televisión, artículos en prensa especializada, etc. — se tradujeron en una recaudación de 134.972 euros en concepto de derechos, 88.872 de los cuales se contabilizaron en el 2017. Cabe decir que, en Japón, los usuarios acostumbran a ser muy respetuosos con nuestros requerimientos y los productos son exquisitos.

Aparte de la concesión de licencias puntuales, se mantienen negociaciones que generan licencias anuales, como la otorgada a Finzi Pasca, que reproduce el telón del *Laberinto* en su espectáculo de danza y circo *La Verità*. Otro proyecto destacable del 2017 fue la autorización que se concedió a la firma Loewe para realizar una sesión fotogràfica en la Casa Dalí de Portlligat. Las imágenes se publicaron en el catálogo de la colección de moda masculina para la temporada primavera-verano del 2018, una edición de lujo que la casa distribuye a la prensa especializada y a los clientes VIP.

El año pasado, la recaudación más importante de royalties fue consecuencia del contrato con Taschen para la reedición del libro *Les Diners de Gala*. El total ingresado superó los 1,2 millones de euros.

En lo que se refiere a las licencias de uso de la imagen de Salvador Dalí, cabe mencionar la autorización otorgada al

A banda de gestionar les sol·licituds que arriben a la Fundació, també es du a terme la tasca inversa, és a dir, des d'aquest departament se sol·liciten permisos a tercers per fer ús dels seus arxius en projectes de la nostra institució. És el cas de *La vida secreta de Portlligat*, *La casa de Salvador Dalí* i *A la recerca de la immortalitat*, dos documentals produïts per la Fundació Dalí.

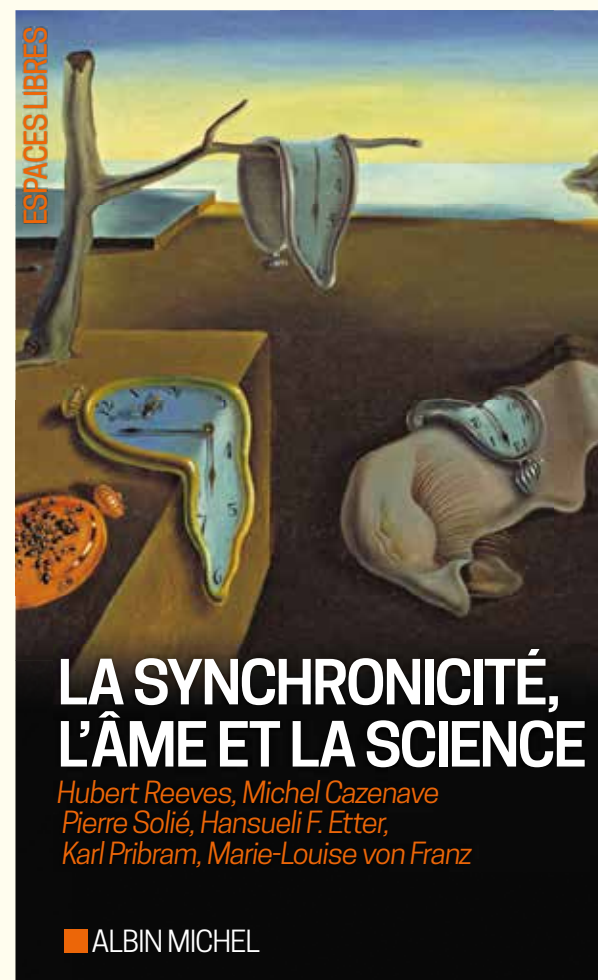
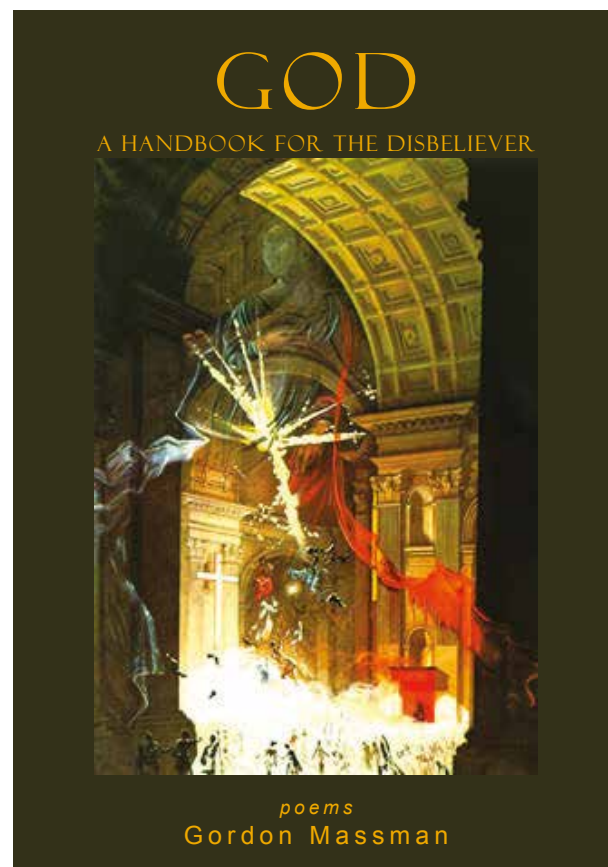
LES MARQUES

Fa deu anys, la Fundació va dissenyar l'estratègia que ha estat seguint d'aleshores ençà en matèria de marques. Aquesta estratègia es fonamenta a desenvolupar una marca d'alta qualitat per a productes selectes, d'una banda, i, de l'altra, una marca per a productes de caire més comercial identificats com a «producte autoritzat». Dins aquesta àrea dels drets immaterials, els objectius principals són consolidar els registres actuals a escala mundial, per tal de prestigiar la marca «Dalí», així com protegir i defensar les marques ja existents, prestant una atenció especial als registres que puguin tenir relació amb les exposicions internacionals o altres activitats culturals organitzades per la Fundació. Pel que fa a aquest tipus d'actuacions, en l'exercici 2017 cal destacar la resolució satisfactòria d'una oposició que la Fundació havia presentat l'any 2008 contra la marca «DALI PET» al Brasil. També es va poder evitar que es registrés per part de tercers la marca «Salvador Dalí» a Taiwan i a l'Índia així com la marca «Dalí, la simplicitat de la complexidad» a Colòmbia, entre altres.

GENERACIÓ DE PRESTIGI. LA FUNDACIÓ COM A REFERENT ÚNIC DEL MERCAT DE L'ART

L'aportació del departament jurídic als serveis de peritatge que ofereix la Comissió d'Acreditació i Catalogació se centra primordialment en la definició de criteris per a l'elaboració d'informes, l'assessorament sobre la terminologia que cal emprar davant dels organismes oficials i la concreció dels criteris de classificació i qualificació de les obres en funció del nivell d'intervenció de la creativitat del Mestre. Aquest àmbit d'actuació comporta donar a conèixer a escala mundial, mitjançant la participació activa en fòrums i seminaris, el procés d'investigació i d'estudi multidisciplinari que es du a terme.

Publicacions llicenciades per la Fundació el 2017

Publicaciones licenciadas por la Fundación en el 2017

servicio de publicaciones del Ayuntamiento de Barcelona con motivo de la edición del libro *Dalí i Barcelona*, de Ricard Mas. El grupo bancario SYZ de Suiza, así mismo, utilizó un año más la imagen de Salvador Dalí para su campaña de promoción interna.

Aparte de gestionar las solicitudes que llegan a la Fundación, también se lleva a cabo la labor inversa, es decir, desde este departamento se solicitan permisos a terceros para hacer uso de sus archivos en proyectos de nuestra institución. Es el caso de *La vida secreta de Portlligat*, *La casa de Salvador Dalí* y *En busca de la inmortalidad*, dos documentales producidos por la Fundación Dalí.

LAS MARCAS

Hace diez años, la Fundación diseñó la estrategia que ha ido siguiendo desde entonces en materia de marcas. Esta estrategia se basa en desarrollar una marca de alta calidad para productos selectos, por un lado, y, por otro, una marca para productos de carácter más comercial identificados como «producto autorizado». Dentro de esta área de los derechos inmateriales, los principales objetivos son consolidar los registros actuales a escala mundial, a fin de prestigiar la marca «Dalí», así como proteger y defender las marcas ya existentes, prestando una atención especial a los registros que puedan tener relación con las exposiciones internacionales u otras actividades culturales organizadas por la Fundación. En lo que se refiere a este tipo de actuaciones, en el ejercicio 2017 cabe destacar la resolución satisfactoria de una oposición que la Fundación había presentado en el año 2008 contra la marca «DALI PET» en Brasil. También se pudo evitar que se registrara por parte de terceros la marca «Salvador Dalí» en Taiwán y en la India así como la marca «Dalí, la simplicidad de la complejidad» en Colombia, entre otras.

GENERACIÓN DE PRESTIGIO. LA FUNDACIÓN COMO REFERENTE ÚNICO DEL MERCADO DEL ARTE

La aportación del departamento jurídico a los servicios de peritaje que ofrece la Comisión de Acreditación y Catalogación se centra primordialmente en la definición de criterios para la elaboración de informes, el asesoramiento sobre la terminología que debe utilizarse ante los organismos oficiales y la concreción de los criterios de clasificación y calificación de las obras en función

ACTUACIONS JUDICIALS

Els Serveis Jurídics de la Fundació coordinen i fan el seguiment de tots els procediments judicials en curs, tant els estatals com els que s'han de resoldre en jurisdiccions estrangeres. Cal remarcar que, en la majoria de casos, la Fundació es veu implicada en aquest tipus de procediments per iniciativa de tercers, ja sigui per haver estat demandada o per defensar-se d'activitats il·legítimes o fraudulentas. N'és un exemple clar la demanda de reconeixement de paternitat que Pilar Abel va presentar contra l'Estat espanyol i la Fundació Dalí. Deixant de banda el caràcter extraordinari de les circumstàncies que van envoltar tot aquest procés, si en fem una valoració estrictament jurídica podem dir que la sentència va ser satisfactòria perquè es va desestimar íntegrament la demanda de la pretesa filla de Salvador Dalí.

Pel que fa als altres procediments dels quals la Fundació és part, aquí en destacarem només dos per la seva transcendència. Arran d'una investigació del Cos de Mossos d'Esquadra duta a terme en col·laboració amb l'FBI i la Interpol es va poder desarticular una xarxa internacional de falsificació d'obra gràfica; en el judici celebrat a finals del 2016, els acusats van reconèixer els fets i es va dictar sentència condemnatòria. Així mateix, es va destapar una trama delictiva de falsificadors d'obres de diversos artistes, entre ells Salvador Dalí. Tot

i que l'afer encara està en tràmit, es va dictar sentència condemnatòria contra els implicats i es va procedir a destruir les obres falses i a retornar als condemnats les que no es van considerar com a tals, a més de taxar les costes.

En resum, el 2017 es va mantenir un nivell d'actuacions precontencioses i procediments judicials similar al d'altres anys. Tanmateix, cal tenir present el factor d'imprevisibilitat que sol caracteritzar aquests assumptes.

RELACIONS AMB L'ESTAT

Les relacions amb l'Estat espanyol s'articulen a través de la Comissió de Seguiment, òrgan que es va crear en el marc de l'Ordre ministerial de 8 de gener de 2001 i que es reuneix periòdicament per supervisar l'activitat de la Fundació. L'any 2011 es va renovar aquesta ordre així com la signatura del conveni que l'acompanya; ambdós documents serveixen per facilitar la tasca de la Fundació en l'exercici dels drets que té atorgats.

Publicacions llicenciades per la Fundació el 2017

SALVADOR DALÍ (1904 - 1989) *Guillaume Tell*, 1930
centrepompidou.fr

« Chaque image devient un gouffre insondable. »

Centre **40**
Pompidou

del nivel de intervención de la creatividad del Maestro. Este ámbito de actuación comporta dar a conocer a escala mundial, mediante la participación activa en foros y seminarios, el proceso de investigación y de estudio multidisciplinar que se lleva a cabo.

ACTUACIONES JUDICIALES

Los Servicios Jurídicos de la Fundación coordinan y llevan a cabo el seguimiento de todos los procedimientos judiciales en curso, tanto los estatales como los que se deben resolver en jurisdicciones extranjeras. Cabe destacar que, en la mayoría de casos, la Fundación se ve implicada en este tipo de procedimientos por iniciativa de terceros, ya sea por haber sido demandada o para defenderse de actividades ilegítimas o fraudulentas. Ejemplo claro de ello es la demanda de reconocimiento de paternidad que Pilar Abel presentó contra el Estado español y la Fundación Dalí. Dejando aparte el carácter extraordinario de las circunstancias que rodearon todo este proceso, si hacemos una valoración estrictamente jurídica podemos decir que la sentencia fue satisfactoria porque se desestimó íntegramente la demanda de la pretendida hija de Salvador Dalí.

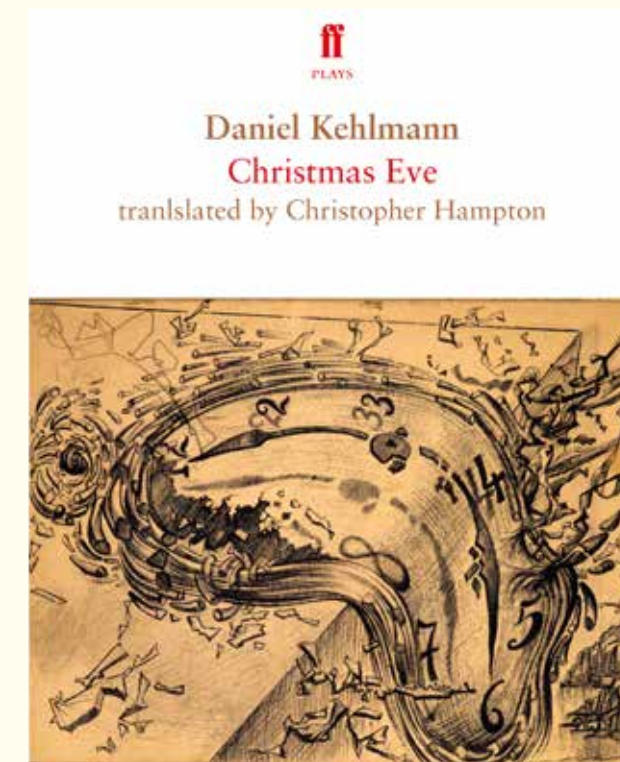
En lo que respecta a los otros procedimientos en los que la Fundación es parte, aquí destacaremos solo dos por su transcendencia. A raíz de una investigación del Cuerpo de Mossos d'Esquadra llevada a cabo en colaboración con el FBI y la Interpol se pudo desarticular una red internacional de falsificación de obra gráfica; en el juicio celebrado a finales del 2016, los acusados reconocieron los hechos y se dictó sentencia condenatoria. Así mismo, se destapó una trama delictiva de falsificadores de obras de diversos artistas, entre ellos Salvador Dalí. Aunque el asunto aún está en trámite, se dictó sentencia condenatoria contra los implicados y se procedió a destruir las obras falsas y a devolver a los condenados las que no se consideraron como tales, además de tasar las costas.

En resumen, en 2017 se mantuvo un nivel de actuaciones precontenciosas y de procedimientos judiciales similar al de otros años. Sin embargo, hay que tener presente el factor de imprevisibilidad que suele caracterizar estos asuntos.

RELACIONES CON EL ESTADO

Las relaciones con el Estado español se articulan a través de la Comisión de Seguimiento, órgano que se creó en el marco de la Orden ministerial de 8 de enero de 2001 y que se reúne periódicamente para supervisar la actividad de la Fundación. En el año 2011 se renovó esta orden así como la firma del convenio que la acompaña; ambos documentos sirven para facilitar la labor de la Fundación en el ejercicio de los derechos que tiene otorgados.

Publicaciones llicenciades per la Fundació en el 2017

SALVADOR DALÍ, SALVADOR DALÍ / MARUJA MALLO AL CAFÉ DE ORIENTE / SALVADOR DALÍ / MARUJA MALLO EN EL CAFÉ DE ORIENTE, 1923

FORMACIÓ

Al llarg del 2017, la Fundació va organitzar els cursos següents per al seu personal:

Curs de guiatge i dinàmica de grups adreçat a tot el personal de Púbol i Portlligat que fa visites guiades.

Curset sobre productes de neteja i les seves dosificacions, pensat per a tot el personal de neteja.

Curs en línia de perfeccionament de l'anglès, segons els diversos nivells existents, per al personal de Portlligat i Púbol.

Curs d'atenció al públic i resolució de conflictes adreçat a l'equip humà de les botigues de Figueres.

Curs sobre treballs en altura i els seus riscos impartit pel nostre tècnic de riscos laborals i adreçat al Departament de Restauració.

Curs de domòtica i la seva implantació al Teatre-Museu adreçat als responsables de manteniment de la Fundació Gala-Salvador Dalí.

El personal de la Fundació també va assistir a cursos i activitats organitzats per altres entitats:

Nuri Aldeguer, cap de Difusió, va assistir a Girona a la jornada «Governar la ciutat amb el turisme». Juntament amb Cinzia Azzini, responsable de Web i Xarxes Socials, també va assistir a la conferència «Getting to know the visitors' journey», celebrada a Barcelona.

Imma Parada, cap de Comunicació, va assistir a Barcelona a la jornada «Coneixent els públics virtuals dels museus» celebrada al MACBA.

Jordi Artigas, responsable dels museus de Portlligat i Púbol, va ser present en la trobada «Museum Connections 2017», celebrada a París.

Rosa Maria Maurell, cap de Documentació, i Dolors Velasco, conservadora restauradora, van assistir a la IV Jornada de Fotografia a Museus, Arxius i Biblioteques «Conservació en fotografia: diagnòstic i tractament», que va tenir lloc al Museu Marítim de Barcelona.

Laura Bartolomé, curadora, va assistir al simposi «Dalí / Duchamp», organitzat per la Royal Academy of Arts de Londres.

Irene Civil, cap de Conservació i Restauració, i Yvonne Heinert, conservadora restauradora, van assistir al curs «Captura i anàlisi d'imatge en bandes no visibles i multiespectrals en patrimoni cultural», que es va dur a terme al Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC), a Valldoreix.

Curs «Captura i anàlisi d'imatge en bandes no visibles i multiespectrals en patrimoni cultural»

Curso «Captura i anàlisi d'imatge en bandes no visibles i multiespectrals en patrimoni cultural»

FORMACIÓN

A lo largo del 2017, la Fundación organizó los siguientes cursos para su personal:

Curso de guía y dinámica de grupos dirigido a todo el personal de Púbol y Portlligat que realiza visitas guiadas.

Cursillo sobre productos de limpieza y sus dosificaciones, pensado para todo el personal de limpieza.

Curso en línea de perfeccionamiento del inglés, según los diversos niveles existentes, para el personal de Portlligat y Púbol.

Curso de atención al público y resolución de conflictos dirigido al equipo humano de las tiendas de Figueres.

Curso sobre trabajos en altura y sus riesgos impartido por nuestro técnico de riesgos laborales y dirigido al Departamento de Restauración.

Curso de domótica y su implantación en el Teatro-Museo dirigido a los responsables de mantenimiento de la Fundación Gala-Salvador Dalí.

El personal de la Fundación también asistió a cursos y actividades organizados por otras entidades:

Nuri Aldeguer, jefa de Difusión, asistió en Girona a la jornada «Governar la ciutat amb el turisme». Junto con Cinzia Azzini, responsable de Web y Redes Sociales, también asistió a la conferencia «Getting to know the visitors' journey», celebrada en Barcelona.

Imma Parada, jefa de Comunicació, asistió en Barcelona a la jornada «Coneixent els públics virtuals dels museus» celebrada en el MACBA.

Jordi Artigas, responsable de los museos de Portlligat y Púbol, estuvo presente en el encuentro «Museum Connections 2017», celebrado en París.

Rosa Maria Maurell, jefa de Documentación, y Dolors Velasco, conservadora restauradora, asistieron a la IV Jornada de Fotografía en Museos, Archivos y Bibliotecas «Conservación en fotografía: diagnòstic i tractament», que tuvo lugar en el Museu Marítim de Barcelona.

Laura Bartolomé, curadora, asistió al simposio «Dalí / Duchamp», organizado por la Royal Academy of Arts de Londres.

Irene Civil, jefa de Conservación y Restauración, e Yvonne Heinert, conservadora restauradora, asistieron al curso «Captura i anàlisi d'imatge en bandes no visibles i multiespectrals en patrimoni cultural», que se llevó a cabo en el Centro de Restauración de Bienes Muebles de Cataluña (CRBMC), en Valldoreix.

DEPARTAMENTS I PLANTILLA

La Fundació s'estructura en els departaments següents:

PATRONAT I SECRETARIA GENERAL

President
Jordi Mercader Miró

SECRETARIA GENERAL I DEPARTAMENT DE GESTIÓ DELS MUSEUS

Secretaria General i gestió del museus
Lluís Peñuelas Reixach

Secretaria i Patronat
Mª Teresa Brugués Rost

Comptabilitat, fiscalitat i finances
Àngels Pairó Giménez
Judit Pairó Giménez

Personal de la Fundació
Miquel Sanchez Duran
Isabel Castell Pujol

Administració general
M. Dolors Costa Font

Instal·lacions i Manteniment
Roger Ferré Puig
Ferran Ortega López

Gestió del Teatre-Museu i Dalí-Joies
Miquel Sanchez Duran

Gestió de Púbol, Portlligat i Projectes Museològics
Jordi Artigas Cadena

Gestió de reserves de grups i entrades anticipades
Isabel Castell Pujol
Anisa Chaer Yemlahi Serroukh
Expi Porrás Roman

DEPARTAMENT DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

Directora
Montse Aguer Teixidor

Cap de conservació i restauració
Irene Civil Plans

Restauradors-conservadors
Elisenda Aragonès Miquel
Noèlia García Valencia
Josep Mª Guillaumet Lloveras
Yvonne Heinert Comas
Juliette Murphy
Dolors Velasco Rodríguez
Laura Feliz Oliver

Registre
Rosa Aguer Teixidor

CENTRE D'ESTUDIS DALINIANS

Directora
Montse Aguer Teixidor

Cap de Documentació
Rosa M. Maurell Constans

Curadora en cap
Carme Ruíz González

Curadora
Laura Bartolomé Roviras

Equip de coordinació
Cuca Rodríguez Costa
Bea Crespo Trancón
Lucia Moni
Fiona Mata Echeverry
Clara Silvestre Colomer

DEPARTAMENT DE GERÈNCIA

Gerent
Joan Manuel Sevillano Campalans

Difusió i Servei Educatiu
Nuri Aldeguer Corominas

Secretaria i Administració de Drets
Mercedes Aznar Laín

Web i Xarxes Socials
Cinzia Azzini

Comercialització
Carles Cervera Rucabado

Serveis Informàtics
Olesya Egorova
Carlos Feliu Garcia

Serveis Jurídics
Isabella Kleinjung

Màrqueting
Sílvia Nello Maldiney

Comunicació
Imma Parada Soler

DEPARTAMENTOS Y PLANTILLA

La Fundación se estructura en los siguientes departamentos:

PATRONATO Y SECRETARÍA GENERAL

Presidente
Jordi Mercader Miró

SECRETARÍA GENERAL Y DEPARTAMENTO DE GESTIÓN DE LOS MUSEOS

Secretaría General y gestión de los museos
Lluís Peñuelas Reixach

Secretaría y Patronato
M. Teresa Brugués Rost

Contabilidad, fiscalidad y finanzas
Àngels Pairó Giménez
Judit Pairó Giménez

Personal de la Fundación
Miquel Sanchez Duran
Isabel Castell Pujol

Administración general
M. Dolors Costa Font

Instalaciones y Mantenimiento
Roger Ferré Puig
Ferran Ortega López

Gestión del Teatro-Museo y Dalí-Joyas
Miquel Sanchez Duran

Gestión de Púbol, Portlligat y Proyectos Museológicos
Jordi Artigas Cadena

Gestión de reservas de grupos y entradas anticipadas
Isabel Castell Pujol
Anisa Chaer Yemlahi Serroukh
Expi Porrás Roman

DEPARTAMENTO DE CONSERVACIÓN Y RESTAURACIÓN

Directora
Montse Aguer Teixidor

Jefa de conservación y restauración
Irene Civil Plans

Restauradores-conservadores
Elisenda Aragonès Miquel
Noèlia García Valencia
Josep Mª Guillaumet Lloveras
Yvonne Heinert Comas
Juliette Murphy
Dolors Velasco Rodríguez
Laura Feliz Oliver

Registro
Rosa Aguer Teixidor

CENTRO DE ESTUDIOS DALINIANOS

Directora
Montse Aguer Teixidor

Jefa de Documentación
Rosa M. Maurell Constans

Curadora jefa
Carme Ruíz González

Curadora
Laura Bartolomé Roviras

Equipo de coordinación
Cuca Rodríguez Costa
Bea Crespo Trancón
Lucia Moni
Fiona Mata Echeverry
Clara Silvestre Colomer

DEPARTAMENTO DE GERENCIA

Gerente
Joan Manuel Sevillano Campalans

Difusión y Servicio Educativo
Nuri Aldeguer Corominas

Secretaría y Administración de Derechos
Mercedes Aznar Laín

Web y Redes Sociales
Cinzia Azzini

Comercialización
Carles Cervera Rucabado

Servicios Informáticos
Olesya Egorova
Carlos Feliu Garcia

Servicios Jurídicos
Isabella Kleinjung

Marketing
Sílvia Nello Maldiney

Comunicación
Imma Parada Soler

TEATRE-MUSEU DALÍ**Responsables adjunts**

Carles Núñez Felip
Carles Font Garcia

Subresponsables adjunts

Anna Enrique Reno
Jordi Domènech i de Ros

Responsable de les botigues del Teatre-Museu Dalí

Núria Estévez Rodríguez

Serveis d'accés, atenció al visitant, informació, neteja, manteniment i botiga

Manel Albreda Vicente
Andrea Andaluz Bruffau
Assumpció Arnall Figueres
Maryia Atanova
Ramatoulaye Balde
Anna Blanco Cerdà
Pol Cabezos Casademont
Fina Carbelo Rodríguez
Marina Castro Rodà
Júlia Cebrià Costa
Lídia Colomer Niubó
David Combis Palacios
Aleix Contreras Fernández
Joan Cruañas Sarola
Annie Cubizolles Roman
Rachid El Ouariachi
Rosa Falgàs Mach
Sílvia Felip Torres
Miquel Fernández García
Marcel Figueras Cardos
Sebastià Forment Basco
Clàudia Gallí Purcallas
Anna Garcia Garcia
Marta Gómez Cantero
Sandra Guerrero Reyes
Sílvia Guerrero Sánchez
Elizaveta Iliina
Sofya Iliina
Olga Kylymnyk
Yessica Ledesma Ledesma
Olga Lizana López
Víctor López Ollero
Flor Miscopein
Josefa Moreno Montilla
Patrícia Morente Juanola
Josefina Murillo Moreno
Cèlia Naves Roldán
Esther Palacín Caldera

Carmen Paredes Tello
Núria Parnau Foraster
Margarita Rodríguez Heras
Petra Romo Félix
Teresa Rovira Fernández
Andrea Sanjosé Núñez
Pau Subirós Bardera
Eva Taboas Antón
Assumpció Tàpias Carbó
Rosa Tarradas Albatana
Carme Tarragó Mauri
Paula Tibau Molero
Judith Urbano Martín
Elena Vergés Simon
Anna M. Vert Pérez

CASA-MUSEU CASTELL GALA DALÍ**Responsable adjunta**

Núria Ferrer Carbó

Subresponsables adjunts

Gemma Pascual Planas
Joana Planet Carnicé

Serveis d'accés, atenció al visitant, informació, neteja, manteniment i botiga

Marta Alarcón Oliveras
Alba Barris Cornet
Isabel Carreras Ferrer
Mariona Cortadellas Mercader
Mireia Poll Sorribes
Maribel Rabaña Maynau
Josefina Salavedra Cornellà
Laura Salvà Garangou
Laura Serrabella Quintana

CASA-MUSEU SALVADOR DALÍ**Responsable adjunt**

Jesús Cuadros Mugüerza

Subresponsable adjunta

Anna M. Descamps Pomés

Serveis d'accés, atenció al visitant, informació, neteja, manteniment i botiga

Miriam Álvarez Pérez
Maria Corral Manzano
Anna M. Caminada Llorens
Antònia Descamps Oriol
Carles Descamps Ribas
Elsa Egea Carmona
Yolanda Garcia Montoro
Margarita Garcia Reyero
Robert Genovés Núñez
Vanessa Gómez Serriñana
Marina Jareño Romera
Cristina Jorquera Navarro
Araceli Juárez Martínez
Manel López Barrios
Andrea López Nieto
Marta Martí Triadú
Noemí Mercado Fernández
Raquel Mercado Fernández
Maria Novellas Gràcia
Susana Ahidee Quito
Ruth Sánchez Ballesteros

TEATRO-MUSEO DALÍ**Responsables adjunts**

Carles Núñez Felip
Carles Font Garcia

Subresponsables adjuntos

Anna Enrique Reno
Jordi Domènech de Ros

Responsable de las tiendas del Teatro-Museo Dalí

Núria Estévez Rodríguez

Servicios de acceso, atención al visitante, información, limpieza, mantenimiento y tienda

Manel Albreda Vicente
Andrea Andaluz Bruffau
Assumpció Arnall Figueres
Maryia Atanova
Ramatoulaye Balde
Anna Blanco Cerdà
Pol Cabezos Casademont
Fina Carbelo Rodríguez
Marina Castro Rodà
Júlia Cebrià Costa
Lídia Colomer Niubó
David Combis Palacios
Aleix Contreras Fernández
Joan Cruañas Sarola
Annie Cubizolles Roman
Rachid El Ouariachi
Rosa Falgàs Mach
Sílvia Felip Torres
Miquel Fernández García
Marcel Figueras Cardos
Sebastià Forment Basco
Clàudia Gallí Purcallas
Anna Garcia Garcia
Marta Gómez Cantero
Sandra Guerrero Reyes
Sílvia Guerrero Sánchez
Elizaveta Iliina
Sofya Iliina
Olga Kylymnyk
Yessica Ledesma Ledesma
Olga Lizana López
Víctor López Ollero
Flor Miscopein
Josefa Moreno Montilla
Patrícia Morente Juanola
Josefina Murillo Moreno
Cèlia Naves Roldán
Esther Palacín Caldera

Carmen Paredes Tello
Núria Parnau Foraster
Margarita Rodríguez Heras
Petra Romo Félix
Teresa Rovira Fernández
Andrea Sanjosé Núñez
Pau Subirós Bardera
Eva Taboas Antón
Assumpció Tàpias Carbó
Rosa Tarradas Albatana
Carme Tarragó Mauri
Paula Tibau Molero
Judith Urbano Martín
Elena Vergés Simon
Anna M. Vert Pérez

CASA-MUSEO CASTILLO GALA DALÍ**Responsable adjunta**

Núria Ferrer Carbó

Subresponsables adjuntas

Gemma Pascual Planas
Joana Planet Carnicé

Servicios de acceso, atención al visitante, información, limpieza, mantenimiento y tienda

Marta Alarcón Oliveras
Alba Barris Cornet
Isabel Carreras Ferrer
Mariona Cortadellas Mercader
Mireia Poll Sorribes
Maribel Rabaña Maynau
Josefina Salavedra Cornellà
Laura Salvà Garangou
Laura Serrabella Quintana

CASA-MUSEO SALVADOR DALÍ**Responsable adjunto**

Jesús Cuadros Mugüerza

Subresponsable adjunta

Anna M. Descamps Pomés

Servicios de acceso, atención al visitante, información, limpieza, mantenimiento y tienda

Miriam Álvarez Pérez
Maria Corral Manzano
Anna M. Caminada Llorens
Antònia Descamps Oriol
Carles Descamps Ribas
Elsa Egea Carmona
Yolanda Garcia Montoro
Margarita Garcia Reyero
Robert Genovés Núñez
Vanessa Gómez Serriñana
Marina Jareño Romera
Cristina Jorquera Navarro
Araceli Juárez Martínez
Manel López Barrios
Andrea López Nieto
Marta Martí Triadú
Noemí Mercado Fernández
Raquel Mercado Fernández
Maria Novellas Gràcia
Susana Ahidee Quito
Ruth Sánchez Ballesteros

Picasso's influence

A

ESTUDIS DE PÚBLIC

La Fundació Gala -Salvador Dalí fa habitualment estudis de públic, la gestió i avaluació dels quals proporcionen informació de gran interès sobre la tipologia del visitant, tendències, valoració dels museus, nivells de satisfacció, etc. El procediment de recollida de dades té lloc a partir d'uns qüestionaris que, cara a cara, planteja un entrevistador (personal d'Atenció al Visitant dels diferents museus) preferentment al públic individual, i amb una freqüència determinada. Durant els mesos de temporada alta (de juliol a setembre per al Teatre-Museu i de mitjan juny a mitjan setembre per a les Cases-Museu de Púbol i Portlligat) el nombre d'enquestes s'incrementa i s'adequa als horaris d'obertura i a la major quantitat de visitants.

Durant l'any 2017 es van fer un total de 3.093 enquestes, 1.863 al Teatre-Museu Dalí de Figueres, 757 al Castell Gala Dalí de Púbol i 473 a la Casa Salvador Dalí de Portlligat. Al Teatre-Museu Dalí de Figueres es van fer de gener a desembre i al Castell de Púbol i a la Casa de Portlligat, de març a novembre.

El perfil del visitant individual dels Museus Dalí en el seu conjunt és el següent i s'aprecien alguns canvis significatius en relació a d'altres anys: predomina el visitant d'origen francès, tot i que s'observa un descens del 27% al 23%; d'entre 41 i 65 anys (40%), té estudis superiors (61%) i treballa (65%). Per primera vegada en molts anys, passa d'allotjar-se majoritàriament a la ciutat de Barcelona (21,4 %) a allotjar-se a la Costa Brava

(31%), en un hotel (52%), i viatja en cotxe particular (51%), amb la família (67%). S'ha informat del museu a Internet (43%); és la primera vegada que visita el museu (79%) i s'hi està entre una hora i una hora i mitja (57%) de mitjana i la visita li ha semblat molt bé o excepcional (89%). Per primera vegada, el castellà passa a ser l'idioma més utilitzat pels visitants del conjunt dels Museus Dalí (25,9%), seguit de l'anglès (22%), el francès (20,6%) i el català (15,3%).

De les dades obtingudes i posant el focus en el Teatre-Museu Dalí de Figueres, destaquem que més del 27% dels visitants es desplacen en tren a la ciutat. El 15% arriba en AVE/AVANT a l'Estació Figueres-Vilafant (l'any 2014 era el 7%) i el 12% arriba en tren convencional. També s'observa un descens del visitant tant d'origen francès (passa del 27% al 21%) com de la resta de països europeus en el seu conjunt. En canvi, s'experimenta una recuperació del visitant d'origen català (passa del 10% al 16 %) i espanyol (passa del 13% al 17%).

L'ús d'Internet com a canal d'informació dels Museus Dalí continua sent el principal i augmenta any rere any (42%), seguit de les recomanacions d'amics i familiars (18,6%).

A continuació es presenten, en forma de gràfics, els resultats de les enquestes dutes a terme a cadascun dels museus.

ESTUDIOS DE PÚBLICO

La Fundació Gala -Salvador Dalí realiza habitualmente estudios de público, cuya gestión y evaluación proporcionan información de gran interés sobre la tipología del visitante, tendencias, valoración de los museos, niveles de satisfacción, etc. El procedimiento de recogida de datos se efectúa a partir de unos cuestionarios que, cara a cara, lleva a cabo un entrevistador (personal de Atención al Visitante de los diferentes museos) preferentemente al público individual con una frecuencia determinada. Durante los meses de temporada alta (de julio a septiembre para el Teatro-Museo y de mediados de junio a mediados de septiembre para las Casas-Museo de Púbol y Portlligat) el número de encuestas se incrementa y se adecua a los horarios de apertura y a la mayor cantidad de visitantes.

Durante el año 2017 se realizaron un total de 3.093 encuestas, 1.863 en el Teatro-Museo Dalí de Figueres, 757 en el Castillo Gala Dalí de Púbol y 473 en la Casa Salvador Dalí de Portlligat. En el Teatro-Museo Dalí de Figueres se efectuaron encuestas de enero a diciembre y en el Castillo de Púbol y en la Casa de Portlligat, de marzo a noviembre.

El perfil del visitante individual de los Museos Dalí en su conjunto es el siguiente y se aprecian algunos cambios significativos con relación a otros años: predomina el visitante de origen francés, —aunque se observa un descenso del 27% al 23%—; de entre 41 y 65 años (40%), tiene estudios superiores (61%) y trabaja (65%). Por primera vez en muchos años, pasa de alojarse

mayoritariamente en la ciudad de Barcelona (21,4%) a alojarse en la Costa Brava (31%), en un hotel (52%), y viaja en coche particular (51%), con la familia (67%). Se ha informado del museo en Internet (43%); es la primera vez que visita el museo (79%) y permanece en él entre una hora y una hora y media (57%) de promedio; y la visita le ha parecido muy bien o excepcional (89%). Por primera vez, el castellano pasa a ser el idioma más utilizado por los visitantes del conjunto de los Museos Dalí (25,9%), seguido por el inglés (22%), el francés (20,6%) y el catalán (15,3%).

De los datos obtenidos y poniendo el foco en el Teatro-Museo Dalí de Figueres, destacamos que más del 27% de los visitantes se desplazan en tren hasta la ciudad. El 15% llega en AVE/AVANT a la Estación Figueres-Vilafant (en 2014 era el 7%) y el 12% llega en tren convencional. También se observa un descenso del visitante tanto de origen francés (pasa del 27% al 21%) como del resto de países europeos en su conjunto. En cambio, se experimenta una recuperación del visitante de origen catalán (pasa del 10% al 16 %) y español (pasa del 13% al 17%).

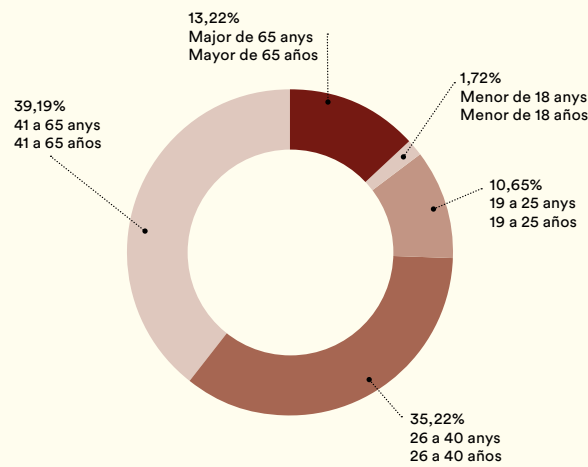
El uso de Internet continúa siendo el principal canal de información de los Museos Dalí y aumenta año tras año (42%), seguido de las recomendaciones de amigos y familiares (18,6%).

A continuación, se presentan, en forma de gráficos, los resultados de las encuestas realizadas en cada uno de los museos.

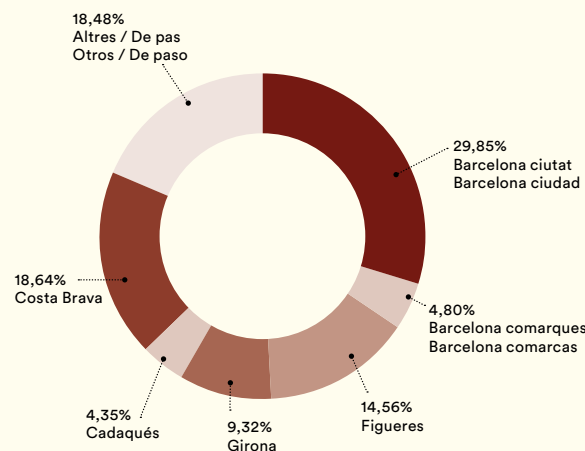
ENQUESTA MUSEUS DALÍ 2017: TEATRE-MUSEU DALÍ. FIGUERES
ENCUESTA MUSEOS DALÍ 2017: TEATRO-MUSEO DALÍ. FIGUERES

Perfil del visitant Perfil del visitante

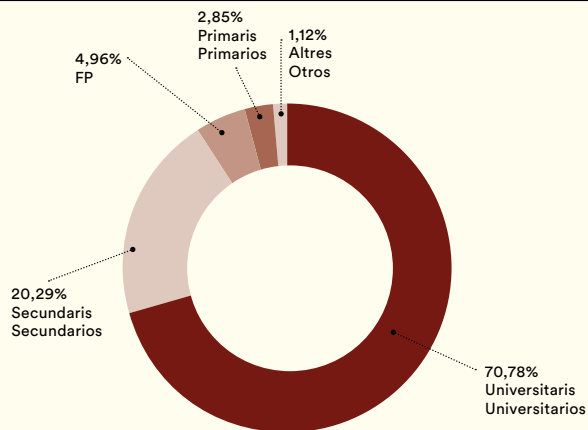
Edat Edad

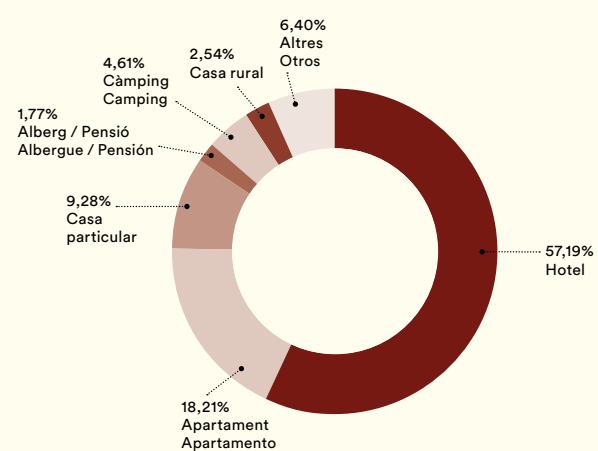
Allotjament (localitat) Alojamiento (localidad)

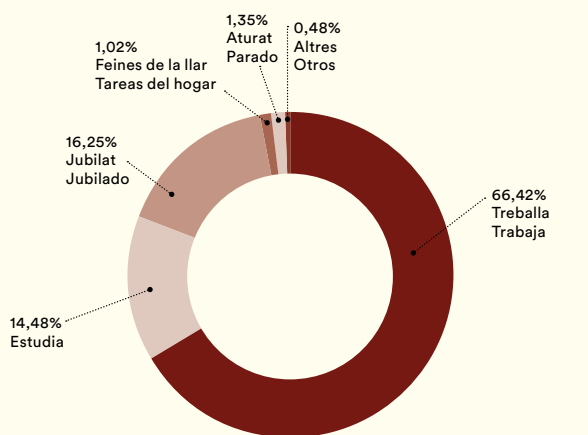
Formació Formación

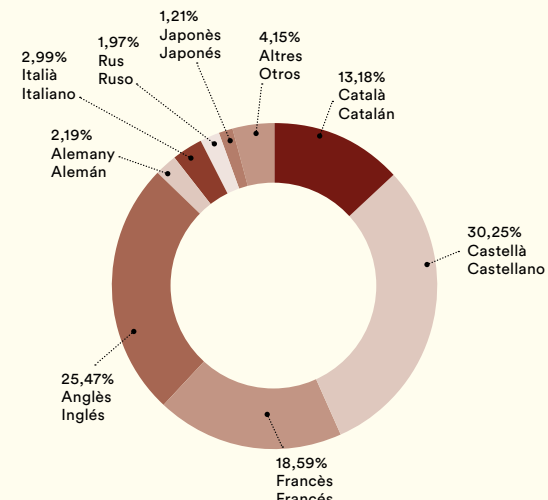
Allotjament (establiment) Alojamiento (establecimiento)

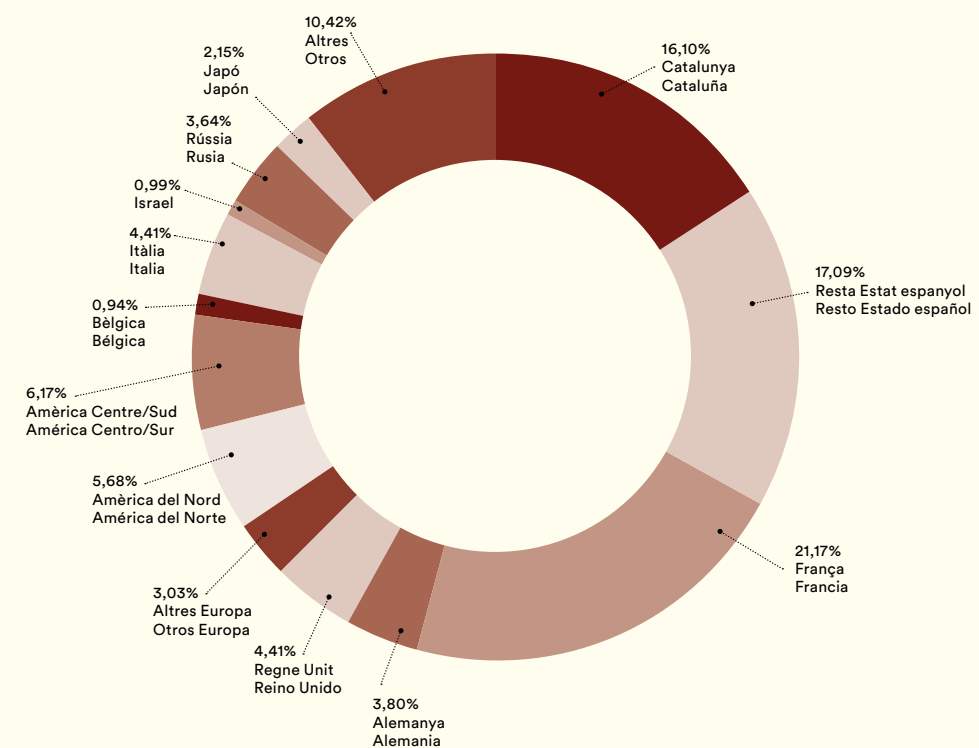
Situació laboral Situación laboral

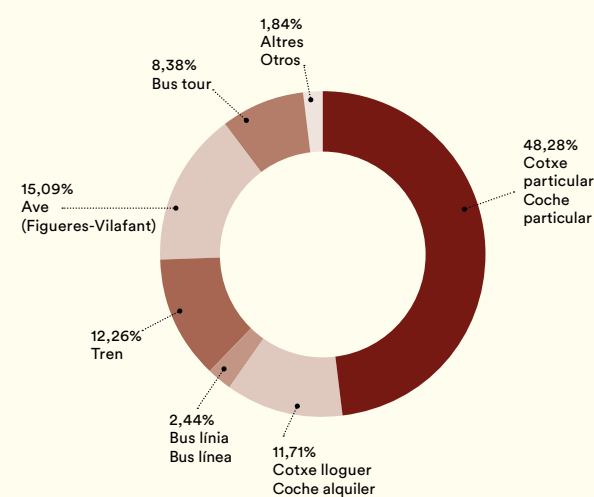
Idioma utilitzat Idioma utilizado

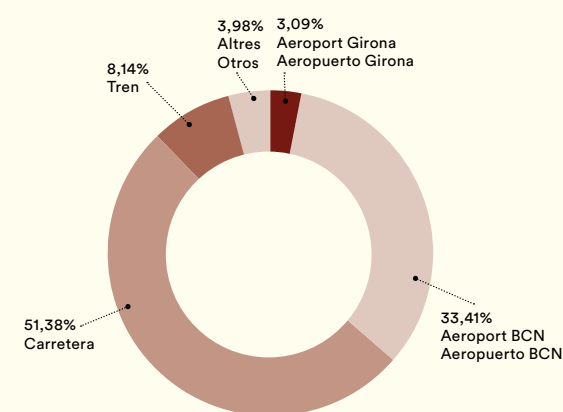
Procedència Procedencia

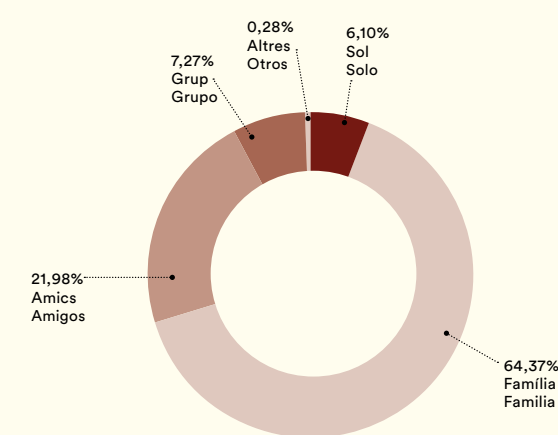
Transport Transporte

Arriba a Catalunya per...
Llega a Catalunya por...

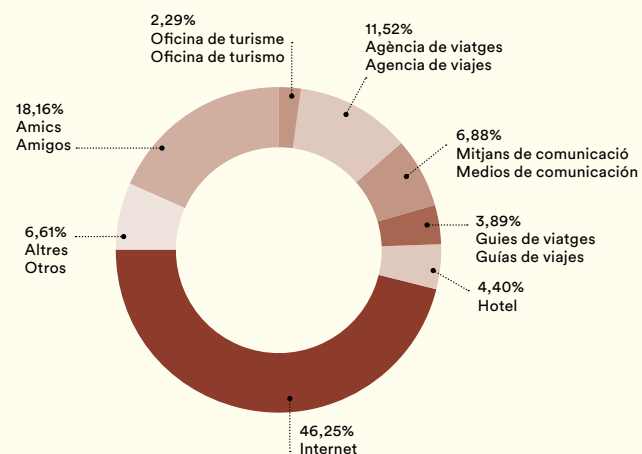

Visita el museu amb...
Visita el museo con...

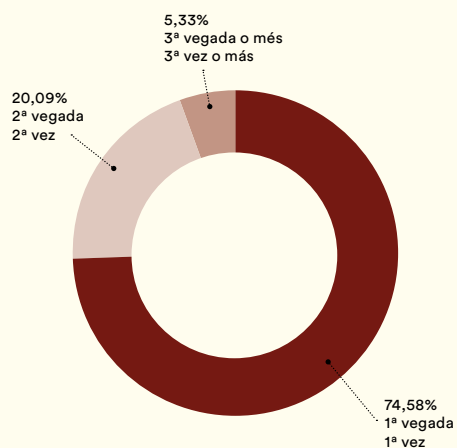
DIFUSIÓ DIFUSIÓN

Elements de difusió Elementos de difusión

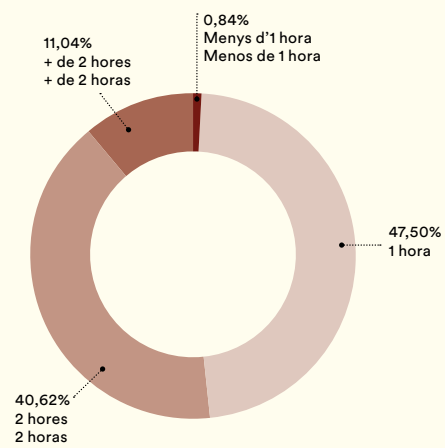

Freqüència i durada de la visita Frecuencia y duración de la visita

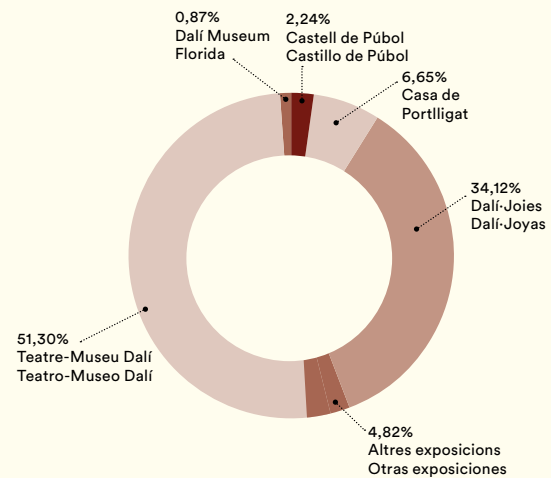
Visita el museu per...
Visita el museo por...

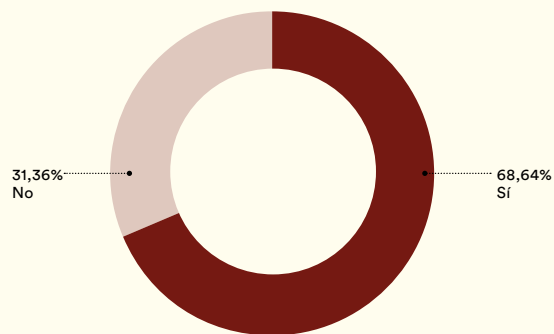
Temps dedicat a la visita
Tiempo dedicado a la visita

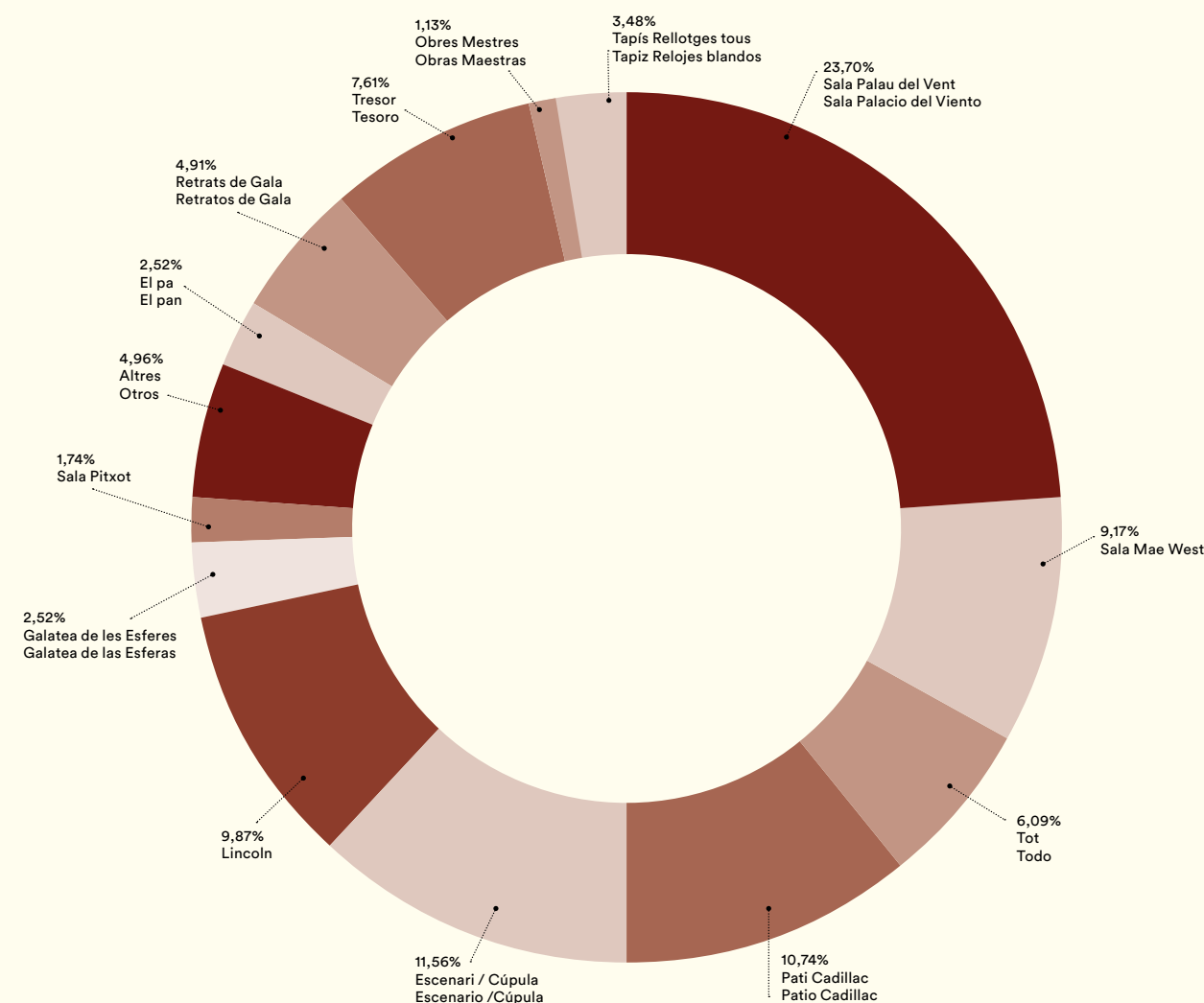
Altres visites relacionades amb Dalí
Otras visitas relacionadas con Dalí

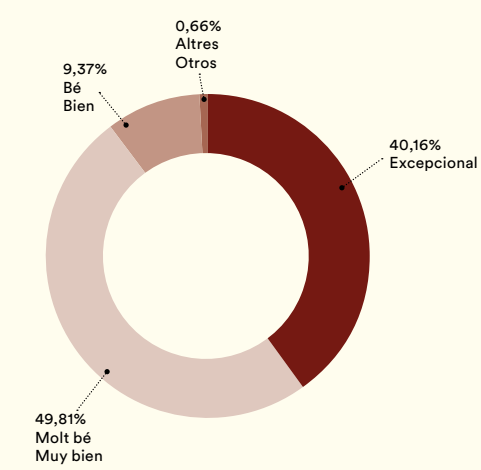
Ha visitat o pensa visitar Figueres?
¿Ha visitado o piensa visitar Figueres?

Obra, sala, instal·lació que destacaria
Obra, sala, instalación que destacaría

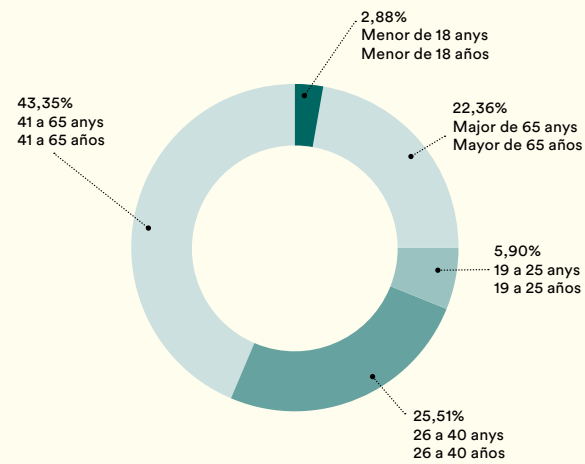
Opinió global Opinión global

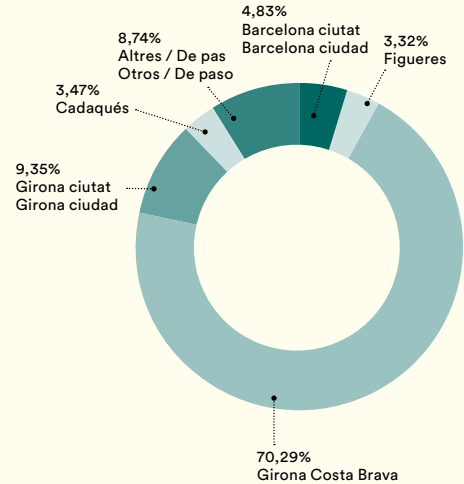
ENQUESTA MUSEUS DALÍ 2017: CASA-MUSEU CASTELL GALA DALÍ. PÚBOL
ENCUESTA MUSEOS DALÍ 2017: CASA-MUSEO CASTILLO GALA DALÍ. PÚBOL

Perfil del visitant Perfil del visitante

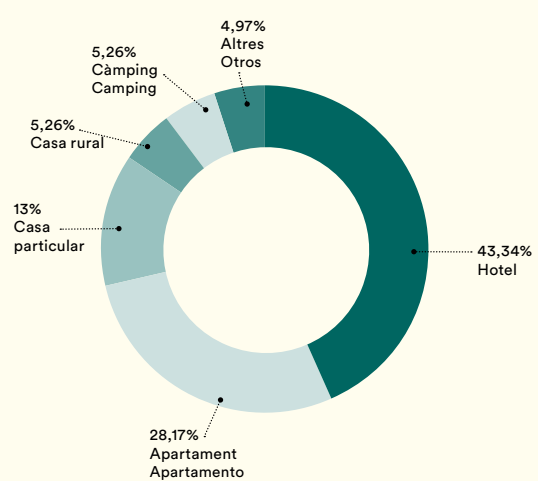
Edat Edad

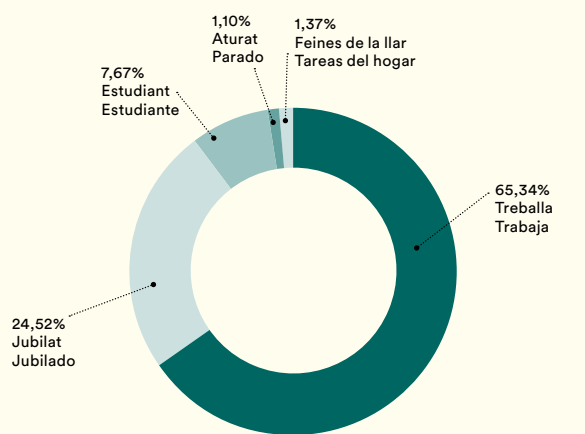
Allotjament (localitat) Alojamiento (localidad)

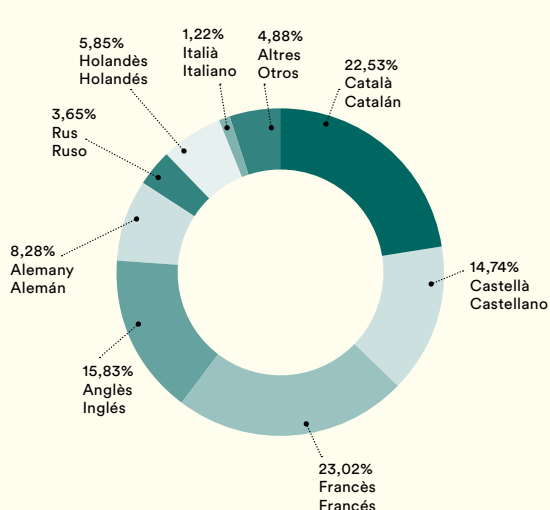
Allotjament (establiment) Alojamiento (establecimiento)

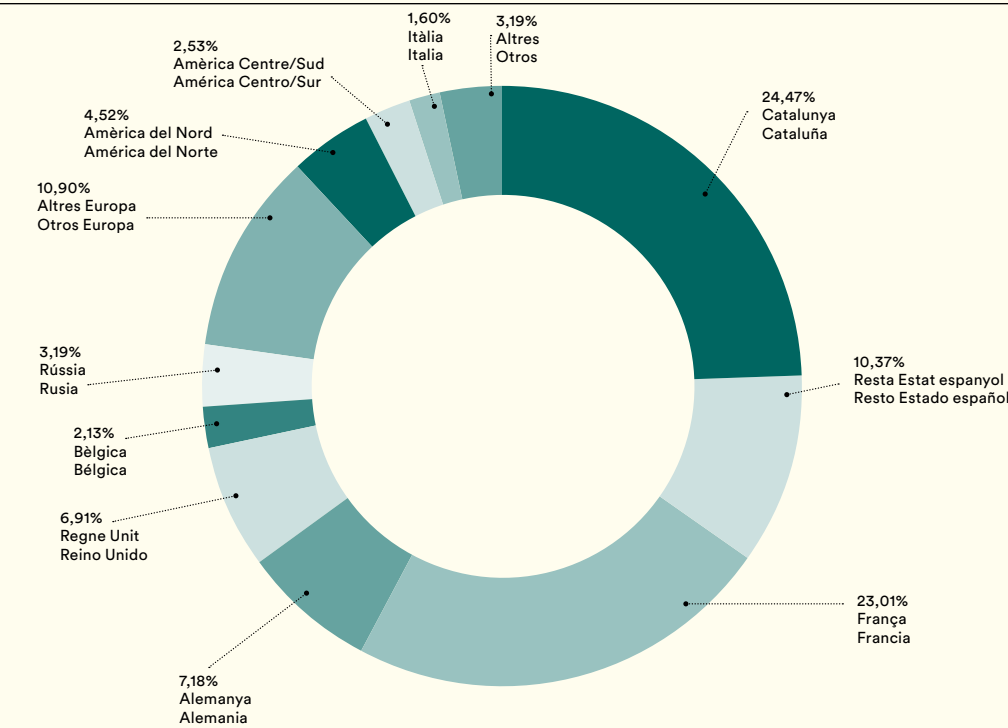
Situació laboral Situación laboral

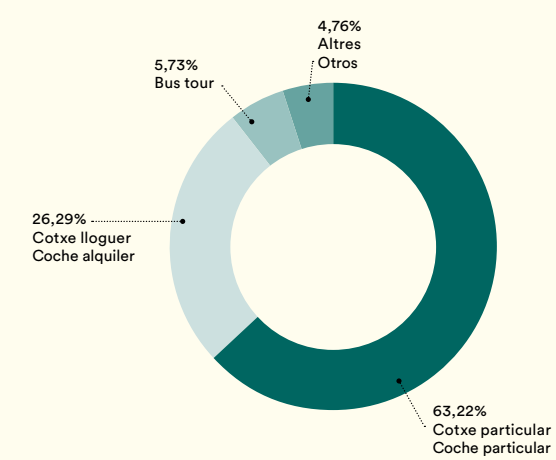
Idioma utilitzat Idioma utilizado

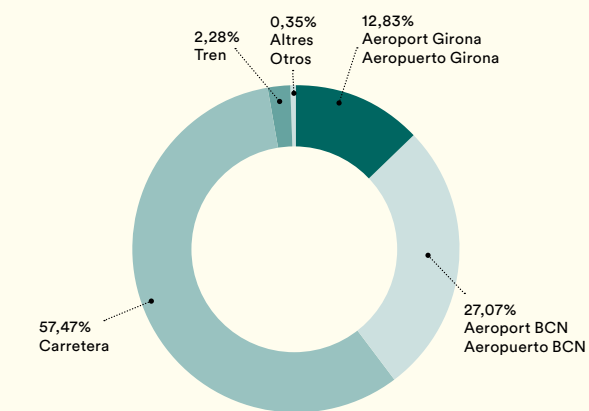
Procedència Procedencia

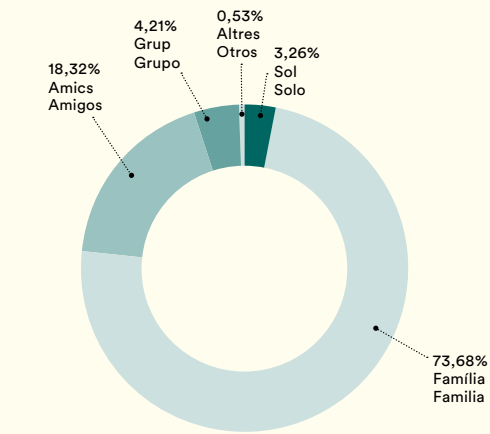
Transport Transporte

Arriba a Catalunya per... / Llega a Catalunya por...

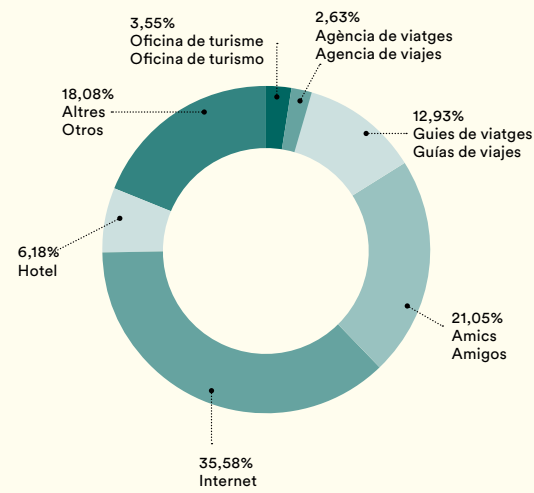

Visita el museu amb... / Visita el museo con...

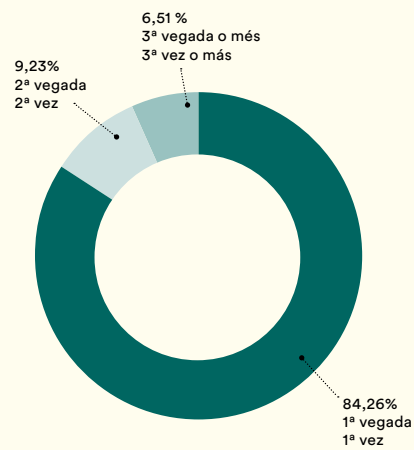
DIFUSIÓ DIFUSIÓN

Elements de difusió Elementos de difusión

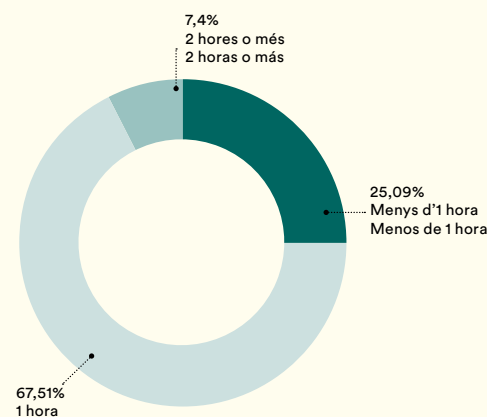

Freqüència i durada de la visita Frecuencia y duración de la visita

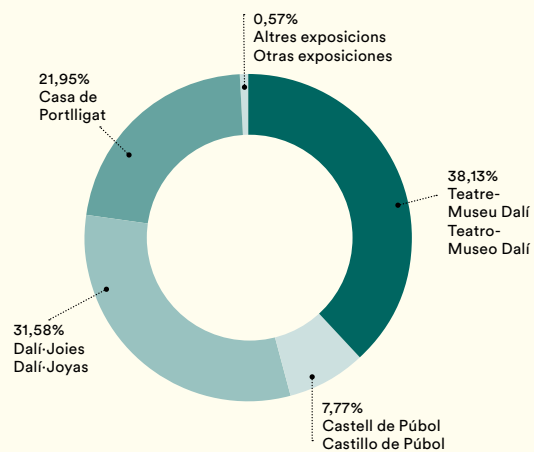
Visita el museu per...
Visita el museo por...

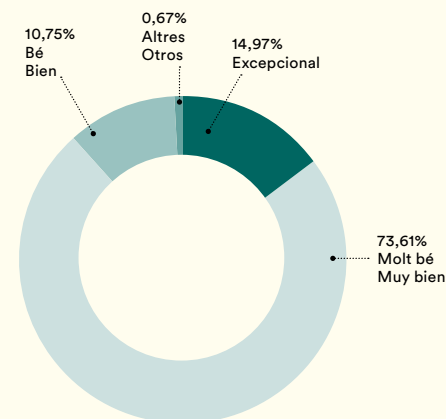
Temps dedicat a la visita
Tiempo dedicado a la visita

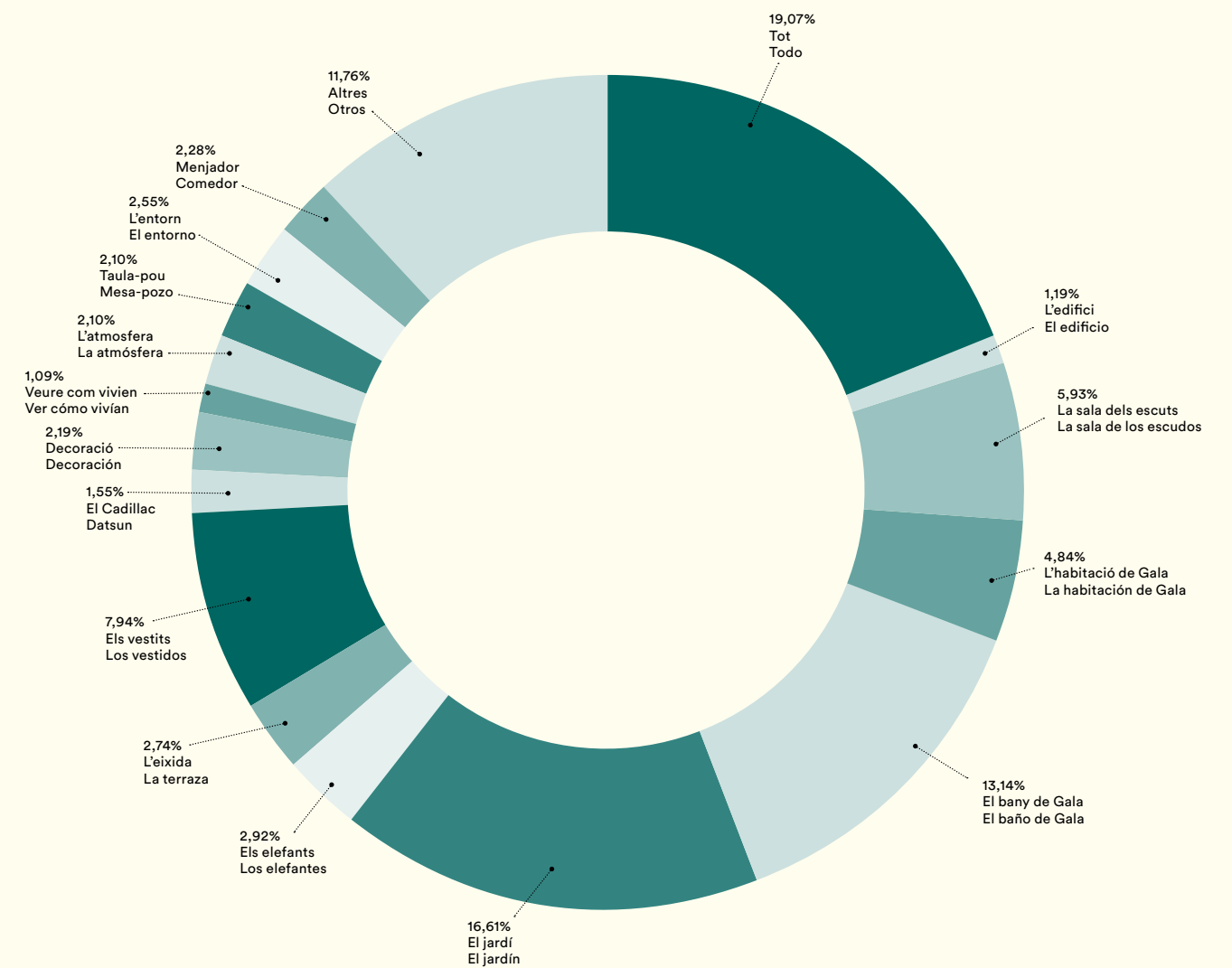
Altres visites relacionades amb Dalí
Otras visitas relacionadas con Dalí

Opinió global
Opinión global

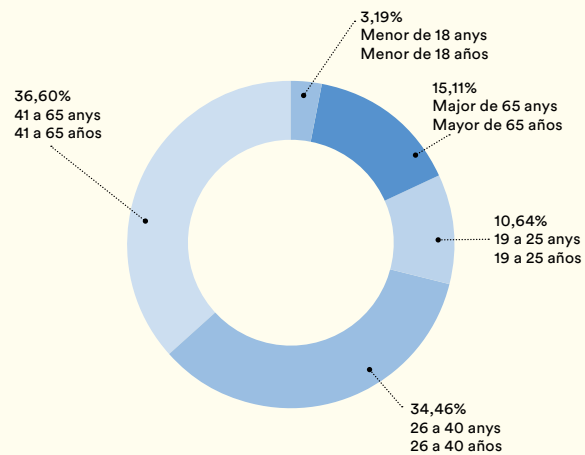
Obra, sala, instal·lació que destacaria
Obra, sala, instalación que destacaría

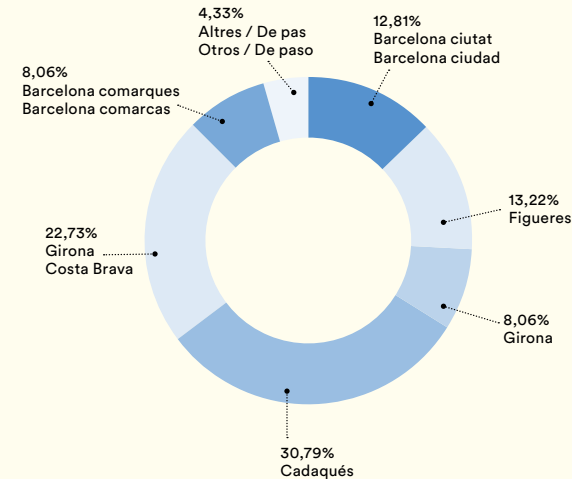
ENQUESTA MUSEUS DALÍ 2017: CASA SALVADOR DALÍ. PORTLLIGAT
ENCUESTA MUSEOS DALÍ 2017: CASA SALVADOR DALÍ. PORTLLIGAT

Perfil del visitant Perfil del visitante

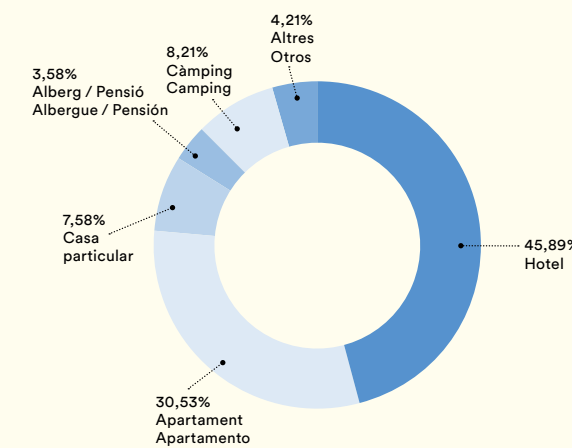
Edat Edad

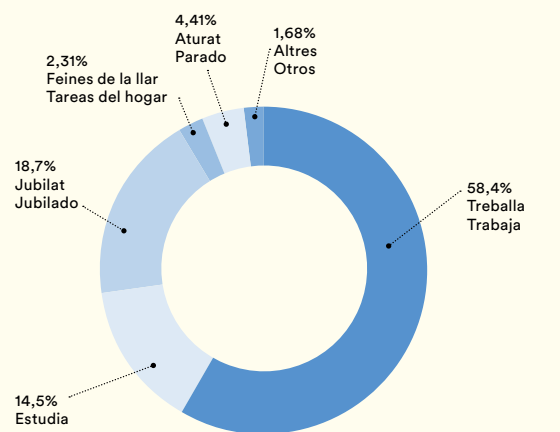
Allotjament (localitat) Alojamiento (localidad)

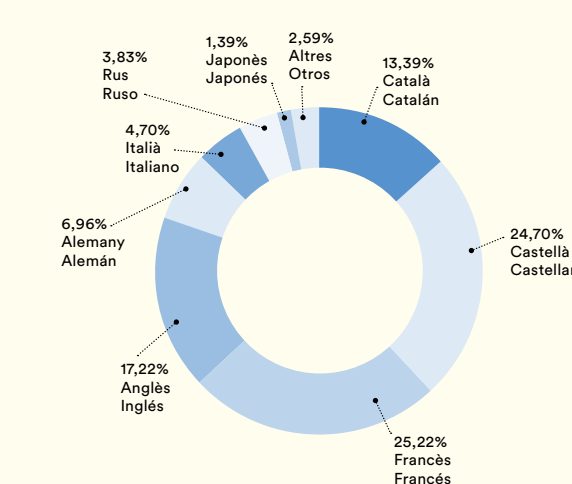
Allotjament (establiment) Alojamiento (establecimiento)

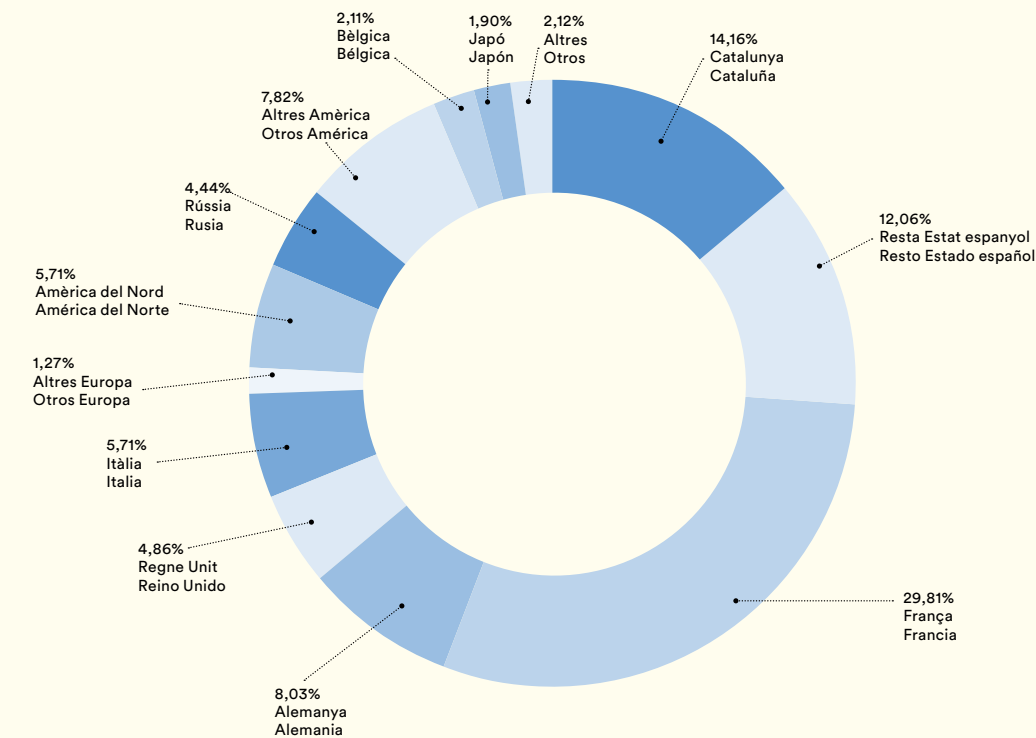
Situació laboral Situación laboral

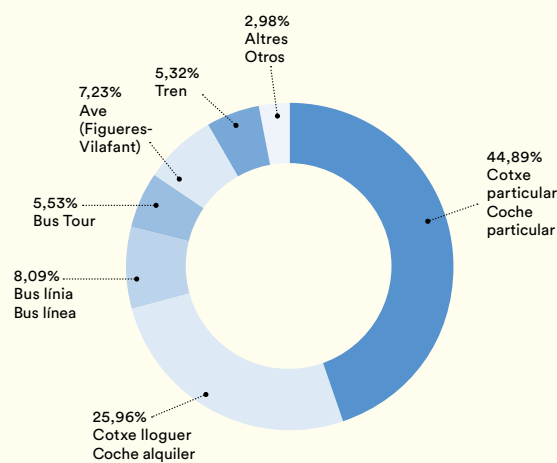
Idioma utilitzat Idioma utilizado

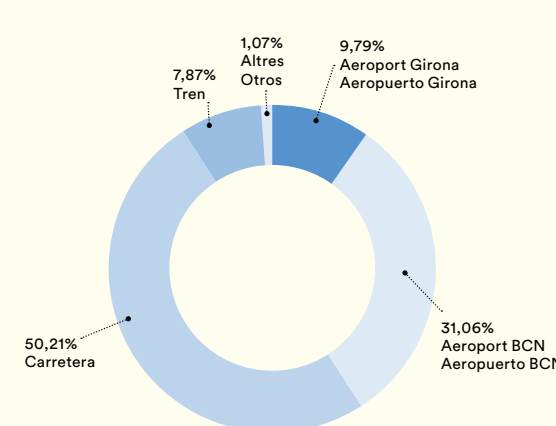
Procedència Procedencia

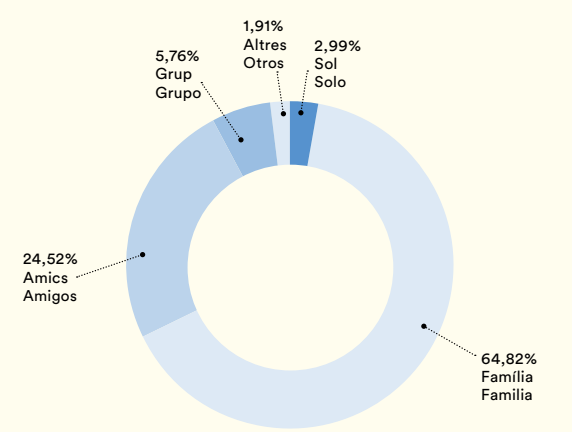
Transport Transporte

Arriba a Catalunya per... Llega a Catalunya por...

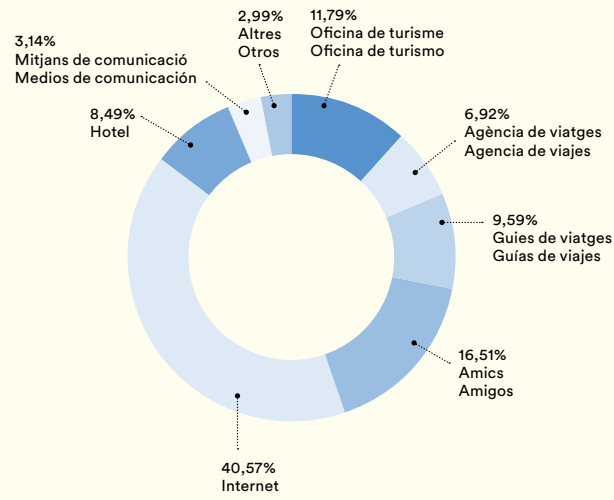

Visita el museu amb... Visita el museo con...

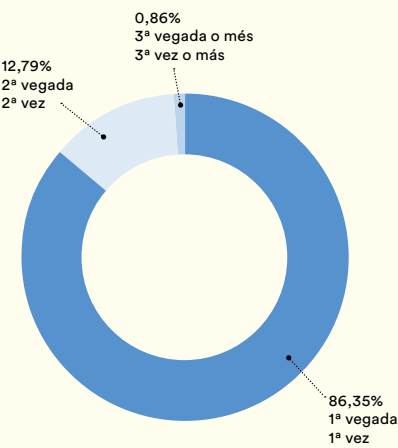
DIFUSIÓ DIFUSIÓN

Elements de difusió Elements de difusión

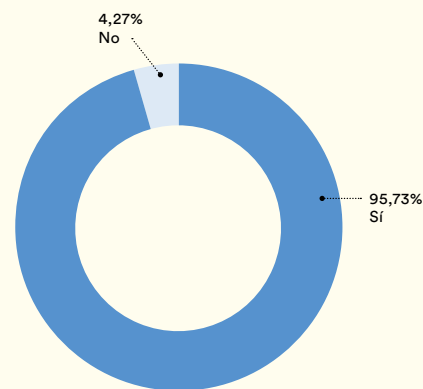

Freqüència i durada de la visita Frecuencia y duración de la visita

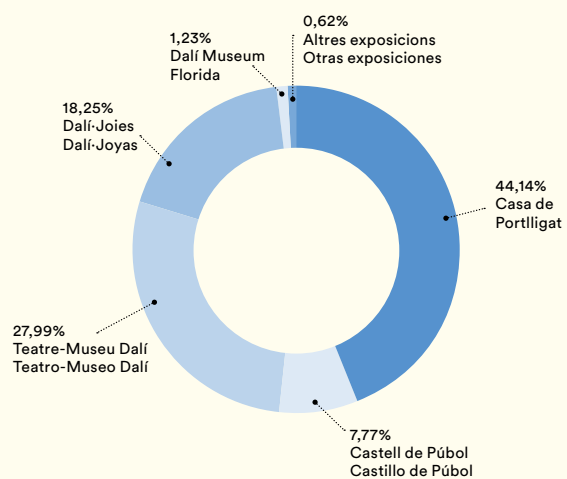
Visita el museu per...
Visita el museo por...

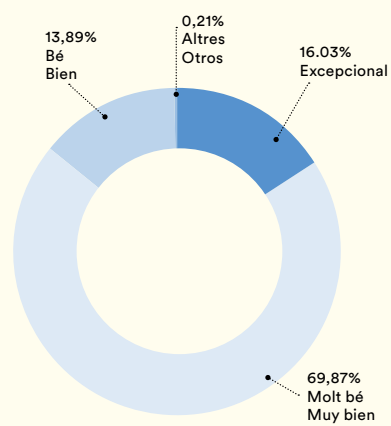
Ha visitat o pensa visitar Cadaqués?
¿Ha visitado o piensa visitar Cadaqués?

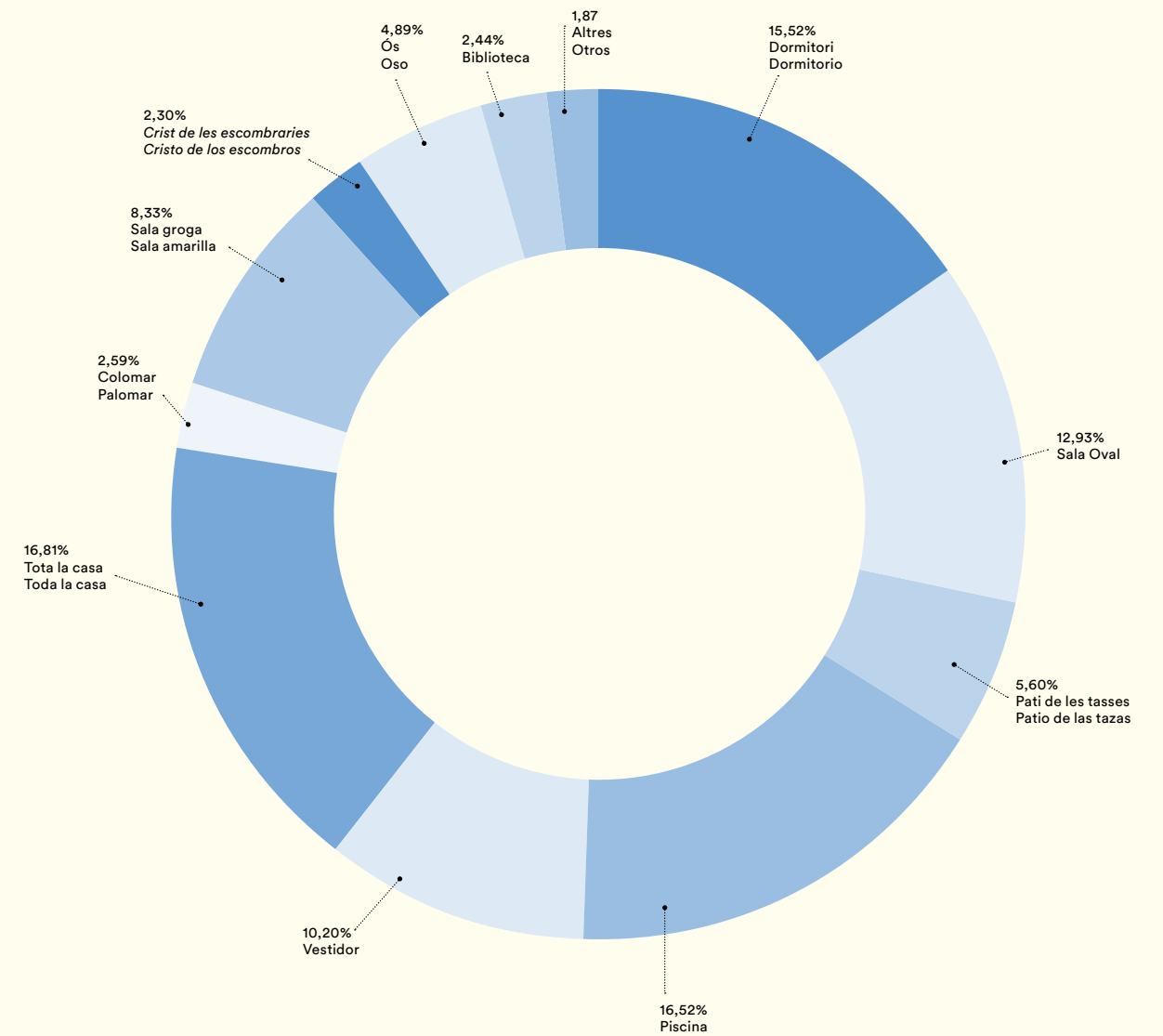
Altres visites relacionades amb Dalí
Otras visitas relacionadas con Dalí

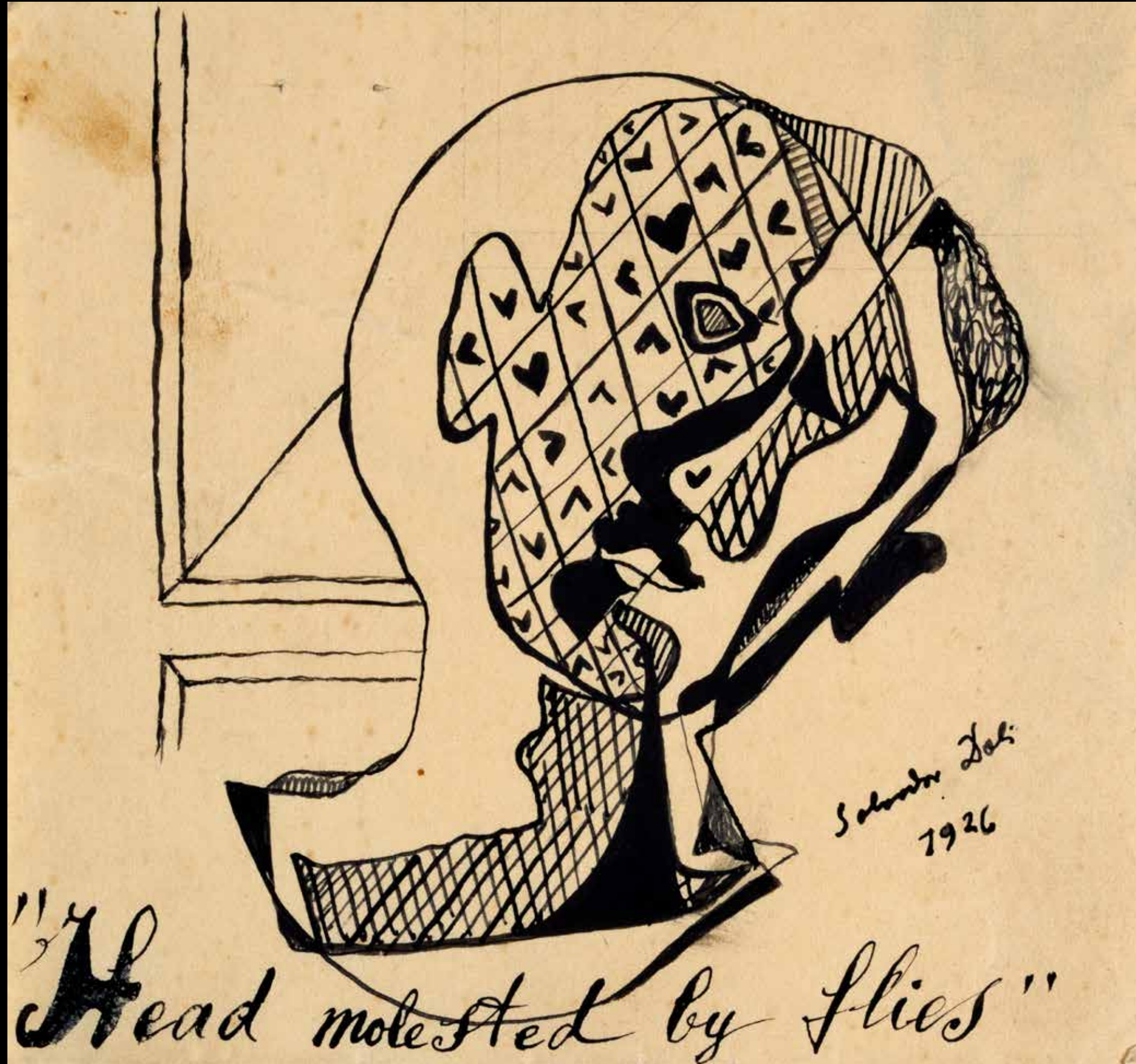

Opinió global
Opinión global

Obra, sala, instal·lació que destacaria
Obra, sala, instalación que destacaría

INFORME DE GESTIÓ ECONÒMICA

MEMÒRIA ECONÒMICA CORRESPONENT A L'EXERCICI 2017

ACTIVITAT DE LA FUNDACIÓ

La Fundació té per objecte «promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar, protegir i defensar en el territori de l'Estat espanyol i en el de qualsevol altre Estat, l'obra artística, cultural i intel·lectual del pintor espanyol Salvador Dalí Domènech, els seus béns i drets de qualsevol naturalesa; la seva experiència vital, el seu pensament i les seves inquietuds, projectes, idees i obres artístiques, intel·lectuals i culturals; la seva memòria i el reconeixement universal de la seva genial aportació a les Belles Arts, a la cultura i al pensament contemporani» (art. 4 dels Estatuts).

Per complir aquests objectius, la Fundació ha realitzat les activitats que es descriuen en aquesta Memòria.

BASES DE PRESENTACIÓ DELS COMPTES ANUALS

Els comptes anuals s'han preparat a partir dels registres comptables de la Fundació, tot aplicant les disposicions legals vigents en matèria comptable, a fi i efecte de mostrar la imatge fidel del patrimoni, la situació financera i els resultats de les operacions.

Els comptes anuals adjunts s'han obtingut aplicant els principis comptables establerts al Codi de comerç, al Pla general de comptabilitat aprovat per Reial decret 1.514/2007, de 16 de novembre, i el Pla de comptabilitat de les entitats sense finalitats lucratives aprovat per Resolució de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes, de 26 de març de 2013.

D'acord amb la legislació mercantil, es presenten a efectes comparatius, per a cadascuna de les partides del balanç i del compte de resultats, a més de les xifres de l'exercici, les corresponents a l'exercici anterior.

El balanç oficial presentat, secció «Balanç sense actualització del valor del patrimoni artístic», comptabilitza el patrimoni artístic en funció del seu preu d'adquisició. D'aquesta manera s'aplica la interpretació efectuada pel Protectorat de Fundacions de la norma 6a de valoració de la cinquena part del Reial decret esmentat (Resolució de 21 d'abril de 2003).

Juntament al balanç oficial se'n presenta un altre de caràcter informatiu —apartat «Balanç amb actualització del valor del patrimoni artístic»— en el qual es comptabilitza el patrimoni artístic de la Fundació segons el seu valor de mercat. Gràcies a aquest criteri de valor, el balanç informatiu presentat expressa la imatge fidel del patrimoni de la nostra entitat, tal com exigeixen les disposicions contingudes en la primera part (Principis comptables) i en la tercera part (Contingut de la Memòria) de la Resolució de 26 de març de 2013, de l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes, per la qual s'aprova el Pla de comptabilitat de les entitats sense finalitats lucratives.

INFORME DE GESTIÓN ECONÓMICA

MEMORIA ECONÓMICA CORRESPONDIENTE AL EJERCICIO 2017

ACTIVIDAD DE LA FUNDACIÓN

La Fundación tiene por objeto «promocionar, fomentar, divulgar, prestigiar, proteger y defender, en el territorio del Estado español y en el de cualquier otro Estado, la obra artística, cultural e intelectual del pintor español Salvador Dalí Domènech, sus bienes y derechos de cualquier naturaleza; su experiencia vital, su pensamiento y sus inquietudes, proyectos e ideas y obras artísticas, intelectuales y culturales; su memoria y el reconocimiento universal de su genial aportación a las Bellas Artes, a la cultura y al pensamiento contemporáneo» (art. 4 de los Estatutos).

Para cumplir estos objetivos, la Fundación ha realizado las actividades descritas a lo largo de esta Memoria.

BASES DE PRESENTACIÓN DE LAS CUENTAS ANUALES

Las cuentas anuales se han preparado a partir de los registros contables de la Fundación, habiéndose aplicado las disposiciones legales vigentes en materia contable, al objeto de mostrar la imagen fiel del patrimonio, la situación financiera y los resultados de las operaciones.

Las cuentas anuales adjuntas se han obtenido aplicando los principios contables establecidos en el Código de Comercio, el Plan General de Contabilidad aprobado por Real Decreto 1.514/2007, de 16 de noviembre, y el Plan de Contabilidad de las entidades sin fines lucrativos aprobado por Resolución del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, de 26 de marzo de 2013.

De acuerdo con la legislación mercantil, se presentan a efectos comparativos, para cada una de las partidas del balance y de la cuenta de resultados, además de las cifras del ejercicio, las correspondientes al ejercicio anterior.

El balance oficial presentado, apartado «Balance sin actualización del valor del patrimonio artístico», contabiliza el patrimonio artístico en función de su precio de adquisición. Con ello se aplica la interpretación efectuada por el Protectorado de Fundaciones de la Norma sexta de valoración de la quinta parte del citado Real Decreto (Resolución de 21 de abril de 2003).

Junto al balance oficial se presenta otro de carácter informativo —apartado «Balance con actualización del valor del patrimonio artístico»— en el que se contabiliza el patrimonio artístico de la Fundación en función de su valor de mercado. Gracias a este criterio de valor, el balance informativo presentado expresa la imagen fiel del patrimonio de nuestra entidad, tal como exigen las disposiciones contenidas en la primera parte (Principios contables) y en la tercera parte (Contenido de la Memoria) de la Resolución de 26 de marzo de 2013, del Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas, por la que se aprueba el Plan de Contabilidad de las entidades sin fines lucrativos.

EXCEDENT DE L'EXERCICI

La Direcció proposarà a la junta ordinària del Patronat l'aprovació de l'aplicació de l'excedent que, expressat en euros, es detalla a continuació:

Base de repartiment	
Excedent positiu de l'exercici	3.323.991,13
Aplicació	
A reserves voluntàries	3.323.991,13

NORMES DE VALORACIÓ

Els principis i criteris de comptabilitat més significatius aplicats en la preparació dels comptes anuals són els següents:

Inmobilitzacions intangibles

Despeses de recerca i desenvolupament, concessions, patents, llicències, marques i similars: es valoren al preu d'adquisició o producció, i s'amortitzen sistemàticament en un termini no superior a cinc anys.

Aplicacions informàtiques: es valoren al seu preu d'adquisició o producció, i s'amortitzen sistemàticament en un termini no superior a cinc anys.

Béns del patrimoni històric

Al balanç sense actualització del valor del patrimoni artístic, es valoren al seu preu d'adquisició.

Al balanç amb actualització del valor del patrimoni artístic, figuren les revaloracions realitzades en els exercicis 1996, 2000, 2002 i 2011 de la totalitat de les obres d'art que van constituir l'aportació inicial del Fundador i de les donacions i adquisicions d'obres d'art posteriors, per valor de 40.825, 8.347, 89.791 i 155.248 milers d'euros, respectivament. Aquestes revaloracions es van realitzar amb la finalitat de reflectir el patrimoni artístic de la Fundació en funció del seu valor de mercat.

Inmobilitzacions materials

L'immobilitzat material està registrat al cost d'adquisició. Les reparacions que no suposen una ampliació de la vida útil i les despeses de manteniment es carreguen directament al compte de resultats. Els costos d'ampliació o millora que donen lloc a una durada més prolongada del bé es capitalitzen com a valor més gran d'aquest bé. La dotació anual a l'amortització es calcula mitjançant l'aplicació del mètode lineal, d'acord amb els percentatges anuals següents:

	2016	2017
Construccions	3-4%	3-4%
Instal·lacions tècniques i maquinària	5-10%	5-10%
Altres instal·lacions, utilitatge i mobiliari	5-12%	5-12%
Altres immobilitzats	20%	20%

Inversions financeres

Els valors negociables de renda fixa o variable es valoren pel seu preu d'adquisició en el moment de la subscripció o compra.

Els valors negociables admesos a cotització en un mercat secundari organitzat es comptabilitzen pel preu d'adquisició o el valor raonable, si aquest darrer és inferior al primer, dotant els deterioraments de valor necessaris per reflectir la depreciació experimentada.

En general, i amb independència del percentatge de participació, les participacions de la Fundació en el capital social de Distribucions d'Art Surrealista, S.A. i Demart Pro Arte, B.V., no admeses a cotització en Borsa, es valoren pel seu cost minorat, si escau, per l'import acumulat de les correccions valoratives per deteriorament. Aquesta correcció valorativa serà la diferència entre el valor en llibres de la participació i l'import recuperable, entès aquest com l'import més elevat entre el seu valor raonable menys els costos de venda i el valor actual dels fluxos d'efectiu futurs derivats de la inversió. Llevat evidència millor de l'import recuperable de les inversions, en l'estimació del deteriorament d'aquesta classe d'actius es pren en consideració el patrimoni net de l'entitat participada, corregit en les plusvàlues tàcites existents en la data de la valoració que corresponguin a elements identificables en el balanç de la participada.

Les correccions valoratives per deteriorament i, si escau, la seva reversió, s'enregistren com una despesa o un ingrés, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys. La reversió del deteriorament té com a límit el valor original en llibres de la inversió. En cas que els fons propis de la societat participada siguin negatius al tancament de l'exercici, sense que hi hagi prou plusvàlues realitzables, es dotarà una provisió per responsabilitats.

Existències

Les existències es presenten valorades al seu preu de cost o al valor net de realització, si aquest darrer és inferior al primer, dotant les correccions valoratives oportunes amb càrrec als resultats de l'exercici.

Subvencions, aportacions, donacions i llegats de capital / Aportacions de béns

Les subvencions, aportacions, donacions i llegats de capital no reintegrables (aportacions de béns) es valoren per l'import concedit i s'imputen a resultats en proporció a la depreciació dels actius finançats per les esmentades subvencions, aportacions, donacions o llegats.

En el cas dels actius no depreciables, la subvenció, aportació, donació o llegat s'imputa al resultat de l'exercici en el moment en què es produeix l'alienació o baixa.

EXCEDENTE DEL EJERCICIO

La Dirección propondrá a la Junta Ordinaria del Patronato la aprobación de la aplicación del excedente que, expresado en euros, se detalla a continuación:

Base de reparto	
Excedente positivo del ejercicio	3.323.991,13
Aplicación	
A reservas voluntarias	3.323.991,13

NORMAS DE VALORACIÓN

Los principios y criterios de contabilidad más significativos aplicados en la preparación de las cuentas anuales son los siguientes:

Inmovilizaciones intangibles

Gastos de investigación y desarrollo, concesiones, patentes, licencias, marcas y similares: se valoran a precio de adquisición o producción, amortizándose sistemáticamente en un plazo no superior a cinco años.

Aplicaciones informáticas: se valoran a su precio de adquisición o producción, y se amortizan sistemáticamente en un plazo no superior a cinco años.

Bienes del patrimonio histórico

En el balance sin actualización del valor del patrimonio artístico, se valoran a su precio de adquisición.

En el balance con actualización del valor de patrimonio artístico, figuran las revalorizaciones realizadas en los ejercicios 1996, 2000, 2002 y 2011 de la totalidad de las obras de arte que constituyeron la aportación inicial del Fundador y de las donaciones y adquisiciones de obras de arte posteriores, por valor de 40.825, 8.347, 89.791 y 155.248 miles de euros, respectivamente. Estas revalorizaciones se realizaron con la finalidad de reflejar el patrimonio artístico de la Fundació en funció de su valor de mercado.

Inmovilizaciones materiales

El inmovilizado material está registrado al coste de adquisición. Las reparaciones que no suponen una ampliación de la vida útil y los gastos de mantenimiento son cargados directamente en la cuenta de resultados. Los costes de ampliación o mejora que dan lugar a una mayor duración del bien son capitalizados como mayor valor del mismo. La dotación anual a la amortización se calcula mediante la aplicación del método lineal, de acuerdo con los siguientes porcentajes anuales:

	2016	2017
Construcciones	3-4%	3-4%
Instalaciones técnicas y maquinaria	5-10%	5-10%
Otras instalaciones, utilaje y mobiliario	5-12%	5-12%
Otro inmovilizado	20%	20%

Inversiones financieras

Los valores negociables de renta fija o variable se valoran por su precio de adquisición en el momento de la suscripción o compra.

Los valores negociables admitidos a cotización en un mercado secundario organizado se contabilizan por el precio de adquisición o el valor razonable, si éste fuera inferior a aquél, dotándose los deterioros de valor necesarios para reflejar la depreciación experimentada.

En general, y con independencia del porcentaje de participación, las participaciones de la Fundació en el capital social de Distribucions d'Art Surrealista, S.A. y Demart Pro Arte, B.V., no admitidas a cotización en Bolsa, se valoran por su coste minorado, en su caso, por el importe acumulado de las correcciones valorativas por deterioro. Dicha corrección valorativa será la diferencia entre el valor en libros de la participación y el importe recuperable, entendiéndose éste como el mayor importe entre su valor razonable menos los costes de venta y el valor actual de los flujos de efectivo futuros derivados de la inversión. Salvo mejor evidencia del importe recuperable de las inversiones, en la estimación del deterioro de esta clase de activos se toma en consideración el patrimonio neto de la entidad participada, corregido en las plusvalías tàcites existents en la fecha de la valoració que correspondan a elementos identificables en el balance de la participada.

Las correcciones valorativas por deterioro y, en su caso, su reversión, se registran como un gasto o un ingreso, respectivamente, en la cuenta de pérdidas y ganancias. La reversión del deterioro tiene como límite el valor original en libros de la inversión. En el caso de que los fondos propios de la sociedad participada sean negativos al cierre del ejercicio, sin que existan plusvalías realizables suficientes, se dotará una provisión por responsabilidades.

Existencias

Las existencias se presentan valoradas a su precio de coste o al valor neto de realización, si éste fuera inferior a aquél, dotándose las oportunas correcciones valorativas con cargo a los resultados del ejercicio.

Subvenciones, aportaciones, donaciones y legados de capital / Aportaciones de bienes

Las subvenciones, aportaciones, donaciones y legados de capital no reintegrables (aportaciones de bienes) se valoran por el importe concedido y se imputan a resultados en proporción a la depreciación de los activos financiados por tales subvenciones, aportaciones, donaciones o legados. En caso de activos no depreciables, la subvención, aportación, donación o legado se imputa al resultado del ejercicio en el momento en que se produce la enajenación o baja de los mismos.

Deutes no comercials

Figuren registrats pel seu valor d'obtenció. La diferència entre aquest valor i la quantitat reemborsada s'imputa anualment a resultats d'acord amb un criteri financer.

Clients, proveïdors, deutors i creditors de tràfic

Les correccions valoratives s'incorporen dotant contra els resultats les provisions necessàries en funció del risc que presenten les possibles insolvències respecte al cobrament o la recuperació dels actius de què es tracti.

Classificació dels deutes

Els deutes amb un venciment inferior a dotze mesos es classifiquen en comptes a curt termini, i es consideren de llarg termini els que superin aquest marc temporal.

Impost sobre societats

La Fundació compleix els requisits per acollir-se als beneficis fiscals que preveu la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

La totalitat de les rendes de la Fundació estan exemptes de l'impost sobre societats, ja que les rendes obtingudes es corresponen amb les activitats exemptes descrites als punts 1.a, 1.c i 2 de l'article 6 i als punts 4, 8, 9 i 11 de l'article 7 de la Llei 49/2002, de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense finalitats lucratives i dels incentius fiscals al mecenatge.

Ingressos i despeses

Els ingressos i despeses s'imputen en funció del principi de meritació, és a dir, quan es produeix el corrent real dels béns i serveis que representen, amb independència del moment en què es produeix el corrent monetari o financer que se'n deriva. Això no obstant, i seguint el principi de prudència, la Fundació únicament comptabilitza, per regla general, els beneficis realitzats, mentre que les pèrdues i riscos previsibles, fins i tot els eventuals, es comptabilitzen tan bon punt són coneguts.

IMMOBILITZACIONS INTANGIBLES

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

	2016	Altes	Baixes	2017
200 Despeses de recerca i desenvolupament	20.304,59	0,00	0,00	20.304,59
202/203 Propietat intel·lectual i industrial i concessions	6.504.324,49	19.181,29	0,00	6.523.505,78
206 Aplicacions informàtiques	1.949.782,33	136.148,82	0,00	2.085.931,15
280 Amortitzacions	(8.183.959,48)	(121.948,04)	0,00	(8.305.907,52)
Total immobilitzat intangible net	290.451,93			323.834,00

Deudas no comerciales

Figuran registradas por su valor de obtención. La diferencia entre dicho valor y la cantidad reembolsada se imputa anualmente a resultados de acuerdo con un criterio financiero.

Cientes, proveedores, deudores y acreedores de tráfico

Las correcciones valorativas se incorporan dotando contra los resultados las provisiones necesarias en función del riesgo que presenten las posibles insolvencias con respecto al cobro o recuperación de los activos de que se trate.

Clasificación de las deudas

Las deudas con vencimiento inferior a doce meses se clasifican en cuentas a corto plazo, considerándose como largo plazo las que superen dicho marco temporal.

Impuesto sobre Sociedades

La Fundación cumple los requisitos para acogerse a los beneficios fiscales que prevé la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de Régimen Fiscal de las Entidades sin Fines Lucrativos y de los Incentivos Fiscales al Mecenazgo.

La totalidad de las rentas de la Fundación están exentas del Impuesto sobre Sociedades, ya que las rentas obtenidas se corresponden con las actividades exentas descritas en los puntos 1.a, 1.c y 2 del artículo 6 y en los puntos 4, 8, 9 y 11 del artículo 7 de la Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de Régimen Fiscal de las Entidades sin Fines Lucrativos y de los Incentivos Fiscales al Mecenazgo.

Ingresos y gastos

Los ingresos y gastos se imputan en función del principio del devengo, es decir, cuando se produce la corriente real de los bienes y servicios que los mismos representan, con independencia del momento en que se produce la corriente monetaria o financiera derivada de ellos. No obstante, siguiendo el principio de prudencia, la Fundación únicamente contabiliza, como regla general, los beneficios realizados, en tanto que las pérdidas y riesgos previsibles, aun los eventuales, se contabilizan tan pronto son conocidos.

INMOBILIZACIONES INTANGIBLES

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

	2016	Altas	Bajas	2017
200 Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59	0,00	0,00	20.304,59
202/203 Propiedad intelectual e industrial y concesiones	6.504.324,49	19.181,29	0,00	6.523.505,78
206 Aplicaciones informáticas	1.949.782,33	136.148,82	0,00	2.085.931,15
280 Amortizaciones	(8.183.959,48)	(121.948,04)	0,00	(8.305.907,52)
Total inmovilizado intangible neto	290.451,93			323.834,00

L'import dels béns completament amortitzats al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

	2017
200 Despeses de recerca i desenvolupament	20.304,59
202/203 Propietat intel·lectual i industrial i concessions	6.481.768,95
206 Aplicacions informàtiques	1.486.829,88
Total béns completament amortitzats	7.988.903,42

BÉNS DEL PATRIMONI HISTÒRIC

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

	2016	Altes	Baixes	2017
231/233 Obres d'art i documentació bibliogràfica	87.964.442,95	2.859.601,50	0,00	90.824.044,45
Total béns del patrimoni històric / Obres d'art i documentació bibliogràfica	87.964.442,95			90.824.044,45

Al balanç amb actualització del valor del patrimoni artístic hi figuren les revaloracions realitzades en els exercicis 1996, 2000, 2002 i 2011 de la totalitat de les obres d'art que van constituir l'aportació inicial del Fundador i de les donacions i adquisicions d'obres d'art posteriors, per valor de 40.825, 8.347, 89.791 i 155.248 milers d'euros, respectivament. Aquestes revaloracions es van practicar amb l'objectiu de reflectir el patrimoni artístic de la Fundació en funció del seu valor de mercat.

IMMOBILITZACIONS MATERIALS

La composició i evolució d'aquests comptes en el decurs de l'exercici, expressada en euros, correspon al detall següent:

	2016	Altes	Baixes	2017
210/211 Terrenys i construccions	5.991.351,22	0,00	0,00	5.991.351,22
212 Instal·lacions tècniques, maquinària i projectes	12.196.056,06	483.628,89	0,00	12.679.684,95
215/216 Altres instal·lacions, utillatge i mobiliari	2.244.384,93	97.438,09	(11.267,54)	2.330.555,48
217 Equips informàtics i altre immobilitzat	1.034.819,03	57.030,04	(298,70)	1.091.550,37
281 Amortitzacions	(11.102.279,78)	(791.991,50)	11.349,31	(11.882.921,97)
Total immobilitzat material net	10.364.331,46			10.210.220,05

L'import dels béns completament amortitzats al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

	2017
210/211 Terrenys i construccions	107.762,08
212 Instal·lacions tècniques, maquinària i projectes	3.096.169,25
215/216 Altres instal·lacions, utillatge i mobiliari	1.268.825,39
217 Equips informàtics i altre immobilitzat	781.832,26
Total béns completament amortitzats	5.254.588,98

El importe de los bienes completamente amortizados al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

	2017
200 Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59
202/203 Propiedad intelectual e industrial y concesiones	6.481.768,95
206 Aplicaciones informáticas	1.486.829,88
Total bienes completamente amortizados	7.988.903,42

BIENES DEL PATRIMONIO HISTÓRICO

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

	2016	Altas	Bajas	2017
231/233 Obras de arte y documentación bibliográfica	87.964.442,95	2.859.601,50	0,00	90.824.044,45
Total bienes del patrimonio histórico / Obras de arte y documentación bibliográfica	87.964.442,95			90.824.044,45

En el balance con actualización del valor del patrimonio artístico figuran las revalorizaciones realizadas en los ejercicios 1996, 2000, 2002 y 2011 de la totalidad de las obras de arte que constituyeron la aportación inicial del Fundador y de las donaciones y adquisiciones de obras de arte posteriores, por valor de 40.825, 8.347, 89.791 y 155.248 miles de euros, respectivamente. Estas revalorizaciones se realizaron con la finalidad de reflejar el patrimonio artístico de la Fundación en función de su valor de mercado.

INMOVILIZACIONES MATERIALES

La composición y evolución de estas cuentas en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, corresponde al siguiente detalle:

	2016	Altas	Bajas	2017
210/211 Terrenos y construcciones	5.991.351,22	0,00	0,00	5.991.351,22
212 Instalaciones técnicas, maquinaria y proyectos	12.196.056,06	483.628,89	0,00	12.679.684,95
215/216 Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	2.244.384,93	97.438,09	(11.267,54)	2.330.555,48
217 Equipos informáticos y otro inmovilizado	1.034.819,03	57.030,04	(298,70)	1.091.550,37
281 Amortizaciones	(11.102.279,78)	(791.991,50)	11.349,31	(11.882.921,97)
Total inmovilizado material neto	10.364.331,46			10.210.220,05

El importe de los bienes completamente amortizados al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

	2017
210/211 Terrenos y construcciones	107.762,08
212 Instalaciones técnicas, maquinaria y proyectos	3.096.169,25
215/216 Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	1.268.825,39
217 Equipos informáticos y otro inmovilizado	781.832,26
Total bienes completamente amortizados	5.254.588,98

INVERSIONS FINANCERES

Els moviments de les inversions financeres a llarg termini que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2016	Altes	Baixes	2017
250 Participacions en entitats del grup / Inversions financeres permanents	204.345,12	0,00	0,00	204.345,12
293 Sanejament	0,00	(204.344,12)	0,00	(204.344,12)
260 Dipòsits i fiances constituïts a llarg termini	16.000,00	7.165,30	0,00	23.165,30
Total inversions financeres a llarg termini	220.345,12			23.166,30

Els moviments de les inversions financeres a curt termini que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2016	Altes	Baixes	2017
532 Crèdits	239.400,76	0,00	0,00	239.400,76
576 Dipòsits a termini i valors de renda fixa	3.900.000,00	500.000,00	(3.000.000,00)	1.400.000,00
Total inversions financeres a curt termini	4.139.400,76			1.639.400,76

El detall de les entitats amb participació de la Fundació és el següent:

	Valor	Fons propis		
	Llibres	2017	Participació	Activitat
Distribucions d'Art Surrealista, S.A. Torre Galatea. Pujada del Castell, 28 17600 Figueres (Girona) NIF A17064320	204.344,12	1	100%	Comerç minorista
Sanejament i provisions	(378.677,12)			
Demart Pro Arte, B. V. Frederick Roeskestraat, 123 1076 EE Amsterdam (Holanda)	1,00	(86.594,69)	100%	Explotació marques

En compliment del que estableix l'Acord de 20 de novembre de 2003 del Consell de la Comissió Nacional del Mercat de Valors, pel qual s'aprova el Codi de conducta de les entitats sense ànim de lucre per a la realització d'inversions temporals, s'informa que la Fundació no ha realitzat inversions financeres a curt termini durant el 2017 en valors mobiliaris i instruments financers en l'àmbit de supervisió de la Comissió Nacional del Mercat de Valors.

EXISTÈNCIES

La composició de les existències de la Fundació al tancament de l'exercici, expressada en euros, és la següent:

300/320 Existències comercials	1.535.359,90
390 Deteriorament de valor de les existències	(190.000,00)
Total	1.345.359,90

USUARIS I ALTRES DEUTORS DE L'ACTIVITAT PRÒPIA

La Fundació no manté saldos deutors amb usuaris, patrocinadors o afiliats al tancament de l'exercici.

INVERSIONES FINANCIERAS

Los movimientos de las inversiones financieras a largo plazo habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2016	Altas	Bajas	2017
250 Participaciones en entidades del grupo / Inversiones financieras permanentes	204.345,12	0,00	0,00	204.345,12
293 Saneamiento	0,00	(204.344,12)	0,00	(204.344,12)
260 Depósitos y fianzas constituídos a largo plazo	16.000,00	7.165,30	0,00	23.165,30
Total inversiones financieras a largo plazo	220.345,12			23.166,30

Los movimientos de las inversiones financieras a corto plazo habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2016	Altas	Bajas	2017
532 Créditos	239.400,76	0,00	0,00	239.400,76
576 Depósitos a plazo y valores de renta fija	3.900.000,00	500.000,00	(3.000.000,00)	1.400.000,00
Total inversiones financieras a corto plazo	4.139.400,76			1.639.400,76

El detalle de las entidades con participación de la Fundación es el siguiente:

	Valor	Fondos propios		
	Libros	2017	Participación	Actividad
Distribucions d'Art Surrealista, S.A. Torre Galatea. Pujada del Castell, 28 17600 Figueres (Girona) NIF A17064320	204.344,12	1	100%	Comercio minorista
Saneamiento y provisiones	(378.677,12)			
Demart Pro Arte, B. V. Frederick Roeskestraat, 123 1076 EE Amsterdam (Holanda)	1,00	(86.594,69)	100%	Explotación marcas

Atendiendo a lo establecido en el Acuerdo de 20 de noviembre de 2003 del Consejo de la Comisión Nacional del Mercado de Valores, por el que se aprueba el Código de conducta de las entidades sin ánimo de lucro para la realización de inversiones temporales, se informa de que la Fundació no ha realizado inversiones financieras a corto plazo durante el 2017 en valores mobiliarios e instrumentos financieros en el ámbito de supervisión de la Comisión Nacional del Mercado de Valores.

EXISTENCIAS

La composición de las existencias de la Fundación al cierre del ejercicio, expresada en euros, es la siguiente:

300/320 Existencias comerciales	1.535.359,90
390 Deterioro de valor de las existencias	(190.000,00)
Total	1.345.359,90

USUARIOS Y OTROS DEUDORES DE LA ACTIVIDAD PROPIA

La Fundación no mantiene saldos deudores con usuarios, patrocinadores o afiliados al cierre del ejercicio.

L'evolució dels saldos procedents de clients i altres deutors de l'activitat pròpia en el decurs de l'exercici, expressada en euros, ha estat la següent:

	2016	Altes	Baixes	2017
430 Clients	42.064,06	19.453.797,02	(19.410.402,70)	85.458,38
440/480 Altres deutors / Deutors diversos i despeses anticipades	66.888,09	2.119.470,62	(2.118.086,60)	68.272,11
Total	108.952,15			153.730,49

FONS PROPIS

L'evolució dels fons propis en el decurs de l'exercici, expressada en euros, ha estat la següent:

	2016	Aplicació	Excedent	2017
	2016	Excedent	2017	2017
101 Dotació fundacional / Aportació Fundador i altres	20.265.819,54	0,00	0,00	20.265.819,54
117 Reserves voluntàries / Reserves capitalitzades	74.357.349,91	3.741.771,36	0,00	78.099.121,27
129 Excedent de l'exercici	3.741.771,36	(3.741.771,36)	3.323.991,13	3.323.991,13
Total Fons Propis	98.364.940,81			101.688.931,94

Dotació fundacional / Aportació Fundador i altres

La dotació inicial i la suma de les donacions rebudes suposen un patrimoni de 20.265.819,54 euros.

Revaloració del patrimoni artístic

La reserva de revaloració, reflectida en el balanç recollit al final d'aquesta Memòria, es va registrar en els exercicis 1996, 2000, 2002 i 2011, a l'empara dels informes pericials emesos sobre la totalitat de les obres d'art que van constituir l'aportació inicial del Fundador i les adquisicions gratuïtes i oneroses posteriors, per valor de 40.825, 8.347, 89.791 i 155.248 milers d'euros, respectivament.

Reserves voluntàries / Reserves capitalitzades

El saldo del compte de reserves voluntàries i de capitalització a 31 de desembre de 2017 correspon a l'aplicació dels excedents positius d'exercicis anteriors.

SUBVENCIONS, APORTACIONS, DONACIONS I LLEGATS DE CAPITAL / APORTACIONS BÉNS

Els moviments que han tingut lloc en el decurs de l'exercici, expressats en euros, corresponen al detall següent:

	2016	Altes	Sanejament	2017
131/132 Altres subvencions, aportacions, donacions i llegats / Aportacions béns	509.854,90	0,00	(62.233,04)	447.621,86
Subvencions, aportacions, donacions i llegats / Aportacions béns	509.854,90			447.621,86

DEUTES NO COMERCIALS

Deutes amb entitats de crèdit /

Deutes a llarg i curt termini amb entitats de crèdit

La composició dels deutes amb entitats de crèdit de la Fundació al tancament de l'exercici, expressada en euros, és la següent:

La evolución de los saldos procedentes de clientes y otros deudores de la actividad propia en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, ha sido la siguiente:

	2016	Altas	Bajas	2017
430 Clientes	42.064,06	19.453.797,02	(19.410.402,70)	85.458,38
440/480 Otros deudores / Deudores varios y gastos anticipados	66.888,09	2.119.470,62	(2.118.086,60)	68.272,11
Total	108.952,15			153.730,49

FONDOS PROPIOS

La evolución de los fondos propios en el transcurso del ejercicio, expresada en euros, ha sido la siguiente:

	2016	Aplicación	Excedente	2017
	2016	Excedente	2017	2017
101 Dotación fundacional / Aportación Fundador y otros	20.265.819,54	0,00	0,00	20.265.819,54
117 Reservas voluntarias / Reservas capitalizadas	74.357.349,91	3.741.771,36	0,00	78.099.121,27
129 Excedente del ejercicio	3.741.771,36	(3.741.771,36)	3.323.991,13	3.323.991,13
Total Fondos Propios	98.364.940,81			101.688.931,94

Dotación fundacional / Aportación Fundador y otros

La dotación inicial y la suma de las donaciones recibidas suponen un patrimonio de 20.265.819,54 euros.

Revalorización del patrimonio artístico

La reserva de revalorización, reflejada en el balance recogido al final de esta Memoria, se registró en los ejercicios 1996, 2000, 2002 y 2011, amparándose en informes periciales emitidos sobre la totalidad de las obras de arte que constituyeron la aportación inicial del Fundador y las adquisiciones gratuitas y onerosas posteriores, por valor de 40.825, 8.347, 89.791 y 155.248 miles de euros, respectivamente.

Reservas voluntarias / Reservas capitalizadas

El saldo de la cuenta de reservas voluntarias y de capitalización a 31 de diciembre de 2017 corresponde a la aplicación de los excedentes positivos de ejercicios anteriores.

SUBVENCIONES, APORTACIONES, DONACIONES Y LEGADOS DE CAPITAL / APORTACIONES BIENES

Los movimientos habidos en el transcurso del ejercicio, expresados en euros, corresponden al siguiente detalle:

	2016	Altas	Saneamiento	2017
131/132 Otras subvenciones, aportaciones, donaciones y legados / Aportaciones bienes	509.854,90	0,00	(62.233,04)	447.621,86
Subvenciones, aportaciones, donaciones y legados / Aportaciones bienes	509.854,90			447.621,86

DEUDAS NO COMERCIALES

Deudas con entidades de crédito /

Deudas a largo y corto plazo con entidades de crédito

La composición de las deudas con entidades de crédito de la Fundación al cierre del ejercicio, expresada en euros, es la siguiente:

Venciment dels deutes a llarg termini						
	Curt termini	2019	2020	2021	Posterior 2021	Llarg termini
170/520 Préstecs i altres deutes	848.171,25	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	2.213.318,01
Total deutes amb entitats de crèdit	848.171,25	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	2.213.318,01

Altres deutes no comercials

La composició a 31 de desembre de 2017 i de 2016, expressada en euros, és la següent:

	Curt termini	Llarg termini	Curt termini	Llarg termini
	2016	2016	2017	2017
475 Hisenda Pública creditora per IVA	47.517,76	0,00	107.952,69	0,00
475 Hisenda Pública creditora per IRPF	60.300,21	0,00	64.058,97	0,00
476 Seguretat Social creditora	81.273,42	0,00	153.353,71	0,00
173/523 Altres deutes / Prov. immob. / Plan Avanza	957.134,43	1.205.532,72	961.917,21	1.047.441,81
Total altres deutes no comercials	1.146.225,82	1.205.532,72	1.287.282,58	1.047.441,81

GARANTIES, COMPROMISOS I CONTINGÈNCIES

Les fiances, avals o garanties prestats a tercers al tancament de l'exercici, expressats en euros, són els següents:

Entitat financera	Import	Data constitució
"la Caixa"	16.000, 00	13.03.2001

INGRESSOS I DESPESES

Consum de primeres matèries i altres aprovisionaments

Els consums d'existències corresponents a l'exercici, expressats en euros, s'indiquen al detall següent:

600 Compres de béns	1.569.936,25
610 Variació d'existències	(40.049,81)
Consum d'explotació	1.529.886,44

Despeses de personal

El detall d'aquest epígraf al tancament de l'exercici, expressat en euros, és el següent:

640 Sous i salaris	3.027.582,31
642 Seguretat Social a càrrec de l'empresa	915.209,45
649 Altres despeses socials	49.112,51
642/649 Total càrregues socials	964.321,96

La plantilla mitjana de personal a temps complet en el decurs de l'exercici, distribuïda per àrees de treball, ha estat la següent:

Secretaria General i Museus	56,63
Gerència i botigues	25,10
Centre d'Estudis	9,00
Registre	1,00
Restauració	7,00
Total	98,73

Vencimiento de las deudas a largo plazo						
	Corto plazo	2019	2020	2021	Posterior 2021	Largo plazo
170/520 Préstamos y otras deudas	848.171,25	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	2.213.318,01
Total deudas con entidades de crédito	848.171,25	869.143,16	890.633,59	453.541,26	0,00	2.213.318,01

Otras deudas no comerciales

La composición a 31 de diciembre de 2017 y de 2016, expresada en euros, es la siguiente:

	Corto plazo	Largo plazo	Corto plazo	Largo plazo
	2016	2016	2017	2017
475 Hacienda Pública creditora por IVA	47.517,76	0,00	107.952,69	0,00
475 Hacienda Pública creditora por IRPF	60.300,21	0,00	64.058,97	0,00
476 Seguridad Social creditora	81.273,42	0,00	153.353,71	0,00
173/523 Otras deudas / Prov. inmov. / Plan Avanza	957.134,43	1.205.532,72	961.917,21	1.047.441,81
Total otras deudas no comerciales	1.146.225,82	1.205.532,72	1.287.282,58	1.047.441,81

GARANTÍAS, COMPROMISOS Y CONTINGENCIAS

Las fianzas, avales o garantías prestados a terceros al cierre del ejercicio, expresados en euros, son las siguientes:

Entidad financiera	Importe	Fecha constitución
"la Caixa"	16.000, 00	13.03.2001

INGRESOS Y GASTOS

Consumo de materias primas y otros aprovisionamientos

Los consumos de existencias correspondientes al ejercicio, expresados en euros, se indican en el siguiente detalle:

600 Compras de bienes	1.569.936,25
610 Variación de existencias	(40.049,81)
Consumo de explotación	1.529.886,44

Gastos de personal

El detalle de este epígrafe al cierre del ejercicio, expresado en euros, es el siguiente:

640 Sueldos y salarios	3.027.582,31
642 Seguridad Social a cargo de la empresa	915.209,45
649 Otros gastos sociales	49.112,51
642/649 Total cargas sociales	964.321,96

La plantilla media de personal a tiempo completo en el transcurso del ejercicio, distribuïda por àrees de trabajo, ha sido la siguiente:

Secretaría General y Museos	56,63
Gerencia y tiendas	25,10
Centro de Estudios	9,00
Registro	1,00
Restauración	7,00
Total	98,73

Variació de les provisions

La variació de les provisions en el decurs de l'exercici correspon al detall següent, expressat en euros:

693 Pèrdues per deteriorament d'existències / Dotació a la provisió d'existències	190.000,00
793 Reversió del deteriorament d'existències / Provisió d'existències aplicada	(74.765,50)
Variació de les provisions de tràfic	115.234,50

Transaccions efectuades amb entitats del grup i associades

Les transaccions efectuades amb entitats del grup i associades, en euros, són les següents:

Compres de l'exercici	1.597.373,82
Serveis rebuts	139.889,27
Ingressos altres serveis	4.400,00
Ingressos financers	0,00

Altres ingressos i despeses

	Despeses	Ingressos
671 Resultats procedents de l'immobilitzat	0,00	0,00
746 Aportacions / Subvencions de capital traspasades al resultat	0,00	62.233,04
678/778 Resultats excepcionals	0,00	34.623,11
Total	0,00	96.856,15

APLICACIÓ D'ELEMENTS PATRIMONIALS A FINS PROPIS

La destinació de les rendes i ingressos, expressada en euros, correspon al detall següent:

Exercici	Ingressos bruts	Despeses neces.	Imptos.	Diferència	Import destinat a fins propis					
					Total destinat en l'exercici					
					Import	%	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2014	15.052.801	11.149.113	0	3.903.688	3.867.875	99,1	3.867.875	0	0	0
2015	14.067.942	11.132.837	0	2.935.105	2.909.128	99,1		2.909.128	0	0
2016	15.049.162	11.278.885	0	3.770.277	3.741.772	99,2			3.741.772	0
2017	15.326.460	11.983.582	0	3.342.878	3.323.992	99,4				3.323.992

Exercici	Despeses d'administració	Import destinat a dotació fundacional					
		Total destinat en l'exercici					
	Import	Import	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)	
2014	35.813	0	0	0	0	0	
2015	25.977	0		0	0	0	
2016	28.505	0			0	0	
2017	18.886	0				0	

Variación de las provisiones

La variación de las provisiones en el transcurso del ejercicio corresponde al siguiente detalle, expresado en euros:

693 Pérdidas por deterioro de existencias / Dotación a la provisión de existencias	190.000,00
793 Reversión del deterioro de existencias / Provisión de existencias aplicada	(74.765,50)
Variación de las provisiones de tráfico	115.234,50

Transacciones efectuadas con entidades del grupo y asociadas

Las transacciones efectuadas con entidades del grupo y asociadas, en euros, son las siguientes:

Compras del ejercicio	1.597.373,82
Servicios recibidos	139.889,27
Ingresos otros servicios	4.400,00
Ingresos financieros	0,00

Otros ingresos y gastos

	Despeses	Ingressos
671 Resultados procedentes del inmovilizado	0,00	0,00
746 Aportaciones / Subvenciones de capital traspasadas al resultado	0,00	62.233,04
678/778 Resultados excepcionales	0,00	34.623,11
Total	0,00	96.856,15

APLICACIÓN DE ELEMENTOS PATRIMONIALES A FINES PROPIOS

El destino de las rentas e ingresos, expresado en euros, corresponde al siguiente detalle:

Ejercicio	Ingresos brutos	Gastos neces.	Imptos.	Diferencia	Importe destinado a fines propios					
					Total destinado en el ejercicio					
					Importe	%	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)
2014	15.052.801	11.149.113	0	3.903.688	3.867.875	99,1	3.867.875	0	0	0
2015	14.067.942	11.132.837	0	2.935.105	2.909.128	99,1		2.909.128	0	0
2016	15.049.162	11.278.885	0	3.770.277	3.741.772	99,2			3.741.772	0
2017	15.326.460	11.983.582	0	3.342.878	3.323.992	99,4				3.323.992

Ejercicio	Gastos de administración	Importe destinado a dotación fundacional					
		Total destinado en el ejercicio					
	Importe	Importe	(n-3)	(n-2)	(n-1)	(n)	
2014	35.813	0	0	0	0	0	
2015	25.977	0		0	0	0	
2016	28.505	0			0	0	
2017	18.886	0				0	

ESDEVENIMENTS POSTERIORIS AL TANCAMENT

No s'han produït fets posteriors que puguin afectar significativament els comptes anuals de la Fundació.

COMPTE DE RESULTATS ANALÍTIC

Els comptes analítics de resultats dels exercicis 2016 i 2017, expressats en euros, són els següents:

Conceptes	Exercici 2017		Exercici 2016	
	Import	%	Import	%
Ingressos de l'entitat per l'activitat pròpia	15.228.870,25	100,0%	14.975.185,89	100,0%
Consum d'explotació	(1.529.886,44)	-10,0%	(1.371.813,29)	-9,2%
Altres despeses d'explotació	(4.942.933,34)	-32,5%	(5.070.391,83)	-33,9%
Altres ingressos	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Despeses de personal	(3.991.904,27)	-26,2%	(3.831.363,66)	-25,6%
Resultat brut d'explotació	4.764.146,20	31,3%	4.701.617,11	31,4%
Dotacions amortitzacions immobilitzat	(913.939,54)	-6,0%	(899.634,63)	-6,0%
Variació de les provisions de tràfic	(115.234,50)	-0,8%	(1.085,31)	0,0%
Resultat net d'explotació	3.734.972,16	24,5%	3.800.897,17	25,4%
Ingressos financers	950,23	0,0%	3.205,65	0,0%
Despeses financeres	(129.893,36)	-0,9%	(133.101,49)	-0,9%
Sanejament i provisions	(378.677,12)	-2,5%	0,00	0,0%
Resultat de les activitats ordinàries	3.227.351,91	21,2%	3.671.001,33	24,5%
Resultats procedents de l'immobilitzat	(216,93)	0,0%	0,00	0,0%
Subvencions de capital traspasades al resultat	62.233,04	0,4%	64.018,32	0,4%
Resultats excepcionals	34.623,11	0,2%	6.751,71	0,0%
Resultat abans d'impostos	3.323.991,13	21,8%	3.741.771,36	25,0%
Impuesto sobre sociedades	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Excedente del ejercicio	3.323.991,13	21,8%	3.741.771,36	25,0%

BALANÇ DE SITUACIÓ SENSE ACTUALITZACIÓ DEL PATRIMONI ARTÍSTIC

Els balanços de situació sense actualització del valor del patrimoni artístic a 31 de desembre de 2017 i 2016, expressats en euros, són:

ACONTECIMIENTOS POSTERIORES AL CIERRE

No se han producido hechos posteriores que puedan afectar significativamente a las cuentas anuales de la Fundación.

CUENTA DE RESULTADOS ANALÍTICA

Las cuentas de resultados analíticas de los ejercicios 2016 y 2017, expresadas en euros, son las siguientes:

Conceptos	Ejercicio 2017		Ejercicio 2016	
	Importe	%	Importe	%
Ingresos de la entidad por la actividad propia	15.228.870,25	100,0%	14.975.185,89	100,0%
Consumo de explotación	(1.529.886,44)	-10,0%	(1.371.813,29)	-9,2%
Otros gastos de explotación	(4.942.933,34)	-32,5%	(5.070.391,83)	-33,9%
Otros ingresos	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Gastos de personal	(3.991.904,27)	-26,2%	(3.831.363,66)	-25,6%
Resultado bruto de explotación	4.764.146,20	31,3%	4.701.617,11	31,4%
Dotaciones amortizaciones inmovilizado	(913.939,54)	-6,0%	(899.634,63)	-6,0%
Variación de las provisiones de tráfico	(115.234,50)	-0,8%	(1.085,31)	0,0%
Resultado neto de explotación	3.734.972,16	24,5%	3.800.897,17	25,4%
Ingresos financieros	950,23	0,0%	3.205,65	0,0%
Gastos financieros	(129.893,36)	-0,9%	(133.101,49)	-0,9%
Saneamiento y provisiones	(378.677,12)	-2,5%	0,00	0,0%
Resultado de las actividades ordinarias	3.227.351,91	21,2%	3.671.001,33	24,5%
Resultados procedentes del inmovilizado	(216,93)	0,0%	0,00	0,0%
Subvenciones de capital traspasadas al resultado	62.233,04	0,4%	64.018,32	0,4%
Resultados excepcionales	34.623,11	0,2%	6.751,71	0,0%
Resultado antes de impuestos	3.323.991,13	21,8%	3.741.771,36	25,0%
Impuesto sobre sociedades	0,00	0,0%	0,00	0,0%
Excedente del ejercicio	3.323.991,13	21,8%	3.741.771,36	25,0%

BALANCES DE SITUACIÓN SIN ACTUALIZACIÓN DEL PATRIMONIO ARTÍSTICO

Los balances de situación sin actualización del valor del patrimonio artístico a 31 de diciembre del 2017 y 2016, expresados en euros, son:

Balanç de situació sense actualització del valor del patrimoni artístic a 31 de desembre de 2017 i 2016		
Actiu	2017	2016
Actiu no corrent	101.381.264,80	98.839.571,46
Inmobilitzacions intangibles	323.834,00	290.451,93
Despeses d'investigació i desenvolupament	20.304,59	20.304,59
Propietat intel·lectual i concessions	6.523.505,78	6.504.324,49
Aplicacions informàtiques	2.085.931,15	1.949.782,33
Amortitzacions	(8.305.907,52)	(8.183.959,48)
Béns del Patrimoni Històric	90.824.044,45	87.964.442,95
Inmobilitzacions materials	10.210.220,05	10.364.331,46
Terrenys i construccions	5.991.351,22	5.991.351,22
Instal·lacions tècniques i maquinària	12.679.684,95	12.196.056,06
Altres instal·lacions, utillatge i mobiliari	2.330.555,48	2.244.384,93
Equips informàtics i altre immobilitzat	1.091.550,37	1.034.819,03
Amortitzacions	(11.882.921,97)	(11.102.279,78)
Inversions financeres a llarg termini / Inmobilitzacions financeres	23.166,30	220.345,12
Participacions en entitats del grup	1,00	204.345,12
Dipòsits i fiances constituïts a llarg termini	23.165,30	16.000,00

Actiu corrent	6.965.889,14	6.822.965,71
Existències	1.345.359,90	1.420.544,59
Existències comercials	1.535.359,90	1.495.310,09
Provisions	(190.000,00)	(74.765,50)
Altres deutors	153.730,49	109.050,81
Clients per vendes i prestacions de serveis	85.458,38	42.064,06
Deutors diversos	68.272,11	66.888,09
Administracions públiques	0,00	98,66
Inversions financeres a curt termini / Inversions financeres temporals	1.639.400,76	4.139.400,76
Crèdits a entitats del grup	239.400,76	239.400,76
Cartera de valors i dipòsits a curt termini	1.400.000,00	3.900.000,00
Periodificacions	0,00	0,00
Efectiu i altres actius líquids equivalents	3.827.397,99	1.153.969,55
Total actiu	108.347.153,94	105.662.537,17

Passiu	2017	2016
Patrimoni net	102.136.553,80	98.874.795,71
Fons propis	101.688.931,94	98.364.940,81
Dotació fundacional / Fons social	20.265.819,54	20.265.819,54
Reserves	78.099.121,27	74.357.349,91
Reserves voluntàries	78.099.121,27	74.357.349,91
Excedent de l'exercici	3.323.991,13	3.741.771,36
Subvencions, donacions i llegats rebuts	447.621,86	509.854,90
Subvencions, aportacions, donacions i llegats de capital	447.621,86	509.854,90

Passiu no corrent	3.260.759,82	4.267.021,98
Deutes amb entitats de crèdit	2.213.318,01	3.061.489,26
Deutes amb entitats de crèdit	2.213.318,01	3.061.489,26
Altres creditors	1.047.441,81	1.205.532,72
Plan Avanza	1.047.441,81	1.205.532,72

Balances de situación sin actualización del valor del patrimonio artístico a 31 de diciembre de 2017 y 2016		
Activo	2017	2016
Activo no corriente	101.381.264,80	98.839.571,46
Inmovilizaciones intangibles	323.834,00	290.451,93
Gastos de investigación y desarrollo	20.304,59	20.304,59
Propiedad intelectual y concesiones	6.523.505,78	6.504.324,49
Aplicaciones informáticas	2.085.931,15	1.949.782,33
Amortizaciones	(8.305.907,52)	(8.183.959,48)
Bienes del Patrimonio Histórico	90.824.044,45	87.964.442,95
Inmovilizaciones materiales	10.210.220,05	10.364.331,46
Terrenos y construcciones	5.991.351,22	5.991.351,22
Instalaciones técnicas y maquinaria	12.679.684,95	12.196.056,06
Otras instalaciones, utillaje y mobiliario	2.330.555,48	2.244.384,93
Equipos informáticos y otro inmovilizado	1.091.550,37	1.034.819,03
Amortizaciones	(11.882.921,97)	(11.102.279,78)
Inversiones financieras a largo plazo / Inmovilizaciones financieras	23.166,30	220.345,12
Participaciones en entidades del grupo	1,00	204.345,12
Depósitos y fianzas constituídos a largo plazo	23.165,30	16.000,00

Activo corriente	6.965.889,14	6.822.965,71
Existencias	1.345.359,90	1.420.544,59
Existencias comerciales	1.535.359,90	1.495.310,09
Provisiones	(190.000,00)	(74.765,50)
Otros deudores	153.730,49	109.050,81
Cientes por ventas y prestaciones de servicios	85.458,38	42.064,06
Deudores varios	68.272,11	66.888,09
Administraciones públicas	0,00	98,66
Inversiones financieras a corto plazo / Inversiones financieras temporales	1.639.400,76	4.139.400,76
Créditos a entidades del grupo	239.400,76	239.400,76
Cartera de valores y depósitos a corto plazo	1.400.000,00	3.900.000,00
Periodificaciones	0,00	0,00
Efectivo y otros activos líquidos equivalentes	3.827.397,99	1.153.969,55
Total activo	108.347.153,94	105.662.537,17

Pasivo	2017	2016
Patrimonio neto	102.136.553,80	98.874.795,71
Fondos propios	101.688.931,94	98.364.940,81
Dotación fundacional / Fondo social	20.265.819,54	20.265.819,54
Reservas	78.099.121,27	74.357.349,91
Reservas voluntarias	78.099.121,27	74.357.349,91
Excedente del ejercicio	3.323.991,13	3.741.771,36
Subvenciones, donaciones y legados recibidos	447.621,86	509.854,90
Subvenciones, aportaciones, donaciones y legados de capital	447.621,86	509.854,90

Pasivo no corriente	3.260.759,82	4.267.021,98
Deudas con entidades de crédito	2.213.318,01	3.061.489,26
Deudas con entidades de crédito	2.213.318,01	3.061.489,26
Otros acreedores	1.047.441,81	1.205.532,72
Plan Avanza	1.047.441,81	1.205.532,72

Passiu corrent	2.949.840,32	2.520.719,48
Provisions a curt termini	174.333,00	0,00
Deutes amb entitats de crèdit	848.171,25	827.705,39
Préstecs i altres deutes	848.171,25	827.705,39
Creditors comercials	640.053,49	546.788,27
Deutes per compres i prestació serveis	640.053,49	546.788,27
Altres deutes no comercials	1.287.282,58	1.146.225,82
Administracions públiques	325.365,37	189.091,39
Altres deutes	961.917,21	957.134,43
Total passiu	108.347.153,94	105.662.537,17

BALANÇ DE SITUACIÓ AMB ACTUALITZACIÓ DEL PATRIMONI ARTÍSTIC

Com s'ha indicat en el text de la Memòria, s'adjunta el balanç amb actualització del patrimoni artístic a 31 de desembre, expressat en euros.

Balanç amb actualització del Valor del Patrimoni Artístic a 31 de desembre de 2017			
Compte	Concepte	Actiu	Passiu
101	Aportació Fundador i altres		20.265.819,54
117	Reserves voluntàries i capitalitzades		74.357.349,91
111	Revalorització patrimoni artístic		294.211.470,82
129	Excedent exercici anterior		3.741.771,36
131	Aportacions béns		447.621,86
Total patrimoni net (Fons propis i aportacions béns)			393.024.033,49
200	Recerca i desenvolupament	20.304,59	
202	Concessió Púbol - Portlligat	167.951,88	
203	Propietat intel·lectual i industrial	6.355.553,90	
206	Aplicacions informàtiques	2.085.931,15	
Total immobilitzat intangible		8.629.741,52	
210/211	Terrenys i construccions	5.991.351,22	
212	Instal·lacions	11.629.519,89	
212	Projecte noves instal·lacions	1.050.165,06	
216	Mobiliari	2.330.555,48	
217	Equips informàtics	1.091.550,37	
231	Documentació bibliogràfica	4.320.001,92	
233	Obres d'art	380.715.513,35	
Total immobilitzat material		407.128.657,29	
250	Inversions financeres permanents	1,00	
260	Fiances constituïdes a llarg termini	23.165,30	
Total inversions financeres a llarg termini / Immobilitzat financer		23.166,30	
280	Amort. acumul. inver. conces. Púbol-Portlligat	-167.947,87	
280	Amort. acumul. propietat intel·lectual	-6.325.225,87	
280	Amort. acumul. aplicacions informàtiques	-1.792.429,19	
280	Amort. acumul. despeses R + D	-20.304,59	
281	Amort. acumul. construccions	-2.080.527,02	
281	Amort. acumul. instal·lacions	-6.448.245,81	
281	Amort. acumul. projecte noves instal·lacions	-675.509,56	
281	Amort. acumul. mobiliari	-1.723.279,07	
281	Amort. acumul. equips informàtics	-955.360,51	
Total amortitzacions		-20.188.829,49	

Pasivo corriente	2.949.840,32	2.520.719,48
Provisiones a corto plazo	174.333,00	0,00
Deudas con entidades de crédito	848.171,25	827.705,39
Préstamos y otras deudas	848.171,25	827.705,39
Acreedores comerciales	640.053,49	546.788,27
Deudas por compras y prestación servicios	640.053,49	546.788,27
Otras deudas no comerciales	1.287.282,58	1.146.225,82
Administraciones públicas	325.365,37	189.091,39
Otras deudas	961.917,21	957.134,43
Total pasivo	108.347.153,94	105.662.537,17

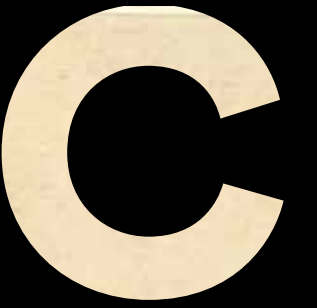
BALANCES DE SITUACIÓN CON ACTUALIZACIÓN DEL PATRIMONIO ARTÍSTICO

Como se ha indicado en el texto de la Memoria, se adjunta el Balance con actualización del patrimonio artístico a 31 de diciembre, expresado en euros.

Balance con actualización del valor del patrimonio artístico a 31 de diciembre de 2017			
Cuenta	Concepto	Activo	Pasivo
101	Aportación Fundador y otros		20.265.819,54
117	Reservas voluntarias y capitalizadas		74.357.349,91
111	Revalorización patrimonio artístico		294.211.470,82
129	Excedente ejercicio anterior		3.741.771,36
131	Aportaciones bienes		447.621,86
Total patrimonio neto (fondos propios y aportaciones bienes)			393.024.033,49
200	Investigación y desarrollo	20.304,59	
202	Concesión Púbol - Portlligat	167.951,88	
203	Propiedad intelectual e industrial	6.355.553,90	
206	Aplicaciones informáticas	2.085.931,15	
Total inmovilizado intangible		8.629.741,52	
210/211	Terrenos y construcciones	5.991.351,22	
212	Instalaciones	11.629.519,89	
212	Proyecto nuevas instalaciones	1.050.165,06	
216	Mobiliario	2.330.555,48	
217	Equipos informáticos	1.091.550,37	
231	Documentación bibliográfica	4.320.001,92	
233	Obras de arte	380.715.513,35	
Total inmovilizado material		407.128.657,29	
250	Inversiones financieras permanentes	1,00	
260	Fianzas constituïdas a largo plazo	23.165,30	
Total inversiones financieras a largo plazo/ inmovilizado financiero		23.166,30	
280	Amort. acumul. inver. conces. Púbol-Portlligat	-167.947,87	
280	Amort. acumul. propiedad intelectual	-6.325.225,87	
280	Amort. acumul. aplicaciones informáticas	-1.792.429,19	
280	Amort. acumul. gastos I + D	-20.304,59	
281	Amort. acumul. construcciones	-2.080.527,02	
281	Amort. acumul. instalaciones	-6.448.245,81	
281	Amort. acumul. proyecto nuevas instalaciones	-675.509,56	
281	Amort. acumul. mobiliario	-1.723.279,07	
281	Amort. acumul. equipos informáticos	-955.360,51	
Total amortizaciones		-20.188.829,49	

300	Existències	1.535.359,90	
390	Deteriorament del valor de les existències	-190.000,00	
	Total existències	1.345.359,90	
430	Clients	85.458,38	
440	Deutors diversos	68.272,11	
472	H.P. IVA suportat	0,00	
473	H.P. Retencions i pagaments a compte	0,00	
480	Despeses anticipades	0,00	
532	Crèdits a curt termini	239.400,76	
142	Provisió per dotació societats del grup		174.333,00
170	Deutes llarg termini entitats crèdit		2.213.318,01
170	Deutes llarg termini Plan Avanza		1.047.441,81
410	Creditors		638.860,29
465	Remuneracions pendents de pagament		1.193,20
475	H.P. creditora IRPF		64.058,97
475	H.P. creditora IVA		107.952,69
476	Organismes SS creditors		153.353,71
520	Deutes curt termini entitats crèdit		848.171,25
520	Deutes curt termini Plan Avanza		200.264,84
523	Proveïdors immovilitzat		761.652,37
	Total deutors / creditors	393.131,25	6.210.600,14
570	Caixa Fundació	74.932,50	
572	Bancs i inst. crèdit c/c	3.752.465,49	
576	Valors de renda fixa	1.400.000,00	
	Total comptes financeres	5.227.397,99	
	Resultat període		3.323.991,13
	Totals	402.558.624,76	402.558.624,76

300	Existencias	1.535.359,90	
390	Deterioro del valor de las existencias	-190.000,00	
	Total existencias	1.345.359,90	
430	Clientes	85.458,38	
440	Deudores varios	68.272,11	
472	H.P. IVA Soportado	0,00	
473	H.P. Retenciones y pagos a cta.	0,00	
480	Gastos anticipados	0,00	
532	Créditos a corto plazo	239.400,76	
142	Provisión por dotación sociedades del grupo		174.333,00
170	Deudas Largo Plazo entidades crédito		2.213.318,01
170	Deudas Largo Plazo Plan Avanza		1.047.441,81
410	Acreedores		638.860,29
465	Remuneraciones pendientes de pago		1.193,20
475	H.P. Acreedora IRPF		64.058,97
475	H.P. Acreedora IVA		107.952,69
476	Organismos SS acreedores		153.353,71
520	Deudas Corto Plazo entidades crédito		848.171,25
520	Deudas Corto Plazo Plan Avanza		200.264,84
523	Proveedores inmovilizado		761.652,37
	Total deudores / acreedores	393.131,25	6.210.600,14
570	Caja Fundación	74.932,50	
572	Bancos e inst. crédito c/c	3.752.465,49	
576	Valores de renta fija	1.400.000,00	
	Total cuentas financieras	5.227.397,99	
	Resultado período		3.323.991,13
	Totales	402.558.624,76	402.558.624,76

Es pot obtenir una còpia d'aquesta Memòria en format PDF en el lloc web de la Fundació: <https://www.salvador-dali.org/ca>

Redacció

Fundació Gala-Salvador Dalí

Coordinació

Imma Parada

Fotografies

Ajuntament de Figueres, Ajuntament de Girona, Belda, Borja Balsera, Confinluxe, CRBMC, DocDoc Films, Dom Perignon, Miquel Ruiz/*El Punt Avui*, Festival ÍTACA, Fundació Jordi Comas, Gasull Fotografia, Generalitat de Catalunya, Instituto Cervantes de Pequín, Josep Algans, *La Vanguardia*, Loewe, Martí Dacosta, MondoMostre, Museu de l'Empordà, Fabergé Museum, Pep Canaleta, Robert Whitaker, Skylight, Thomas Spieker, Xavi Torner i Xènia Gasull/Arxiu Imatges PTCBG.

Disseny

Alex Gifreu

Traducció

Link

Fotomecànica i impressió

Alzamora Gràfiques

Obres de Salvador Dalí

© Salvador Dalí, Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

Drets d'imatge de Salvador Dalí i de Gala reservats

Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

De l'edició

© Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

Tots els drets reservats

Dipòsit legal

GI-567-2018

Les imatges de les portadelles estan dedicades a **Ramon Boixadós Malé**, president de la Fundació Gala-Salvador Dalí del 1991 al 2017. Són algunes de les obres que es van adquirir sota el seu mandat.

FUNDACIÓ
GALA-SALVADOR DALÍ

Fundació Gala-Salvador Dalí

Torre Galatea
Pujada del Castell, 28
17600 Figueres
<http://www.salvador-dali.org>

Se puede obtener una copia de esta Memoria en formato PDF en el sitio web de la Fundación: <http://www.salvador-dali.org/es>

Redacción

Fundació Gala-Salvador Dalí

Coordinación

Imma Parada

Fotografías

Ajuntament de Figueres, Ajuntament de Girona, Belda, Borja Balsera, Confinluxe, CRBMC, DocDoc Films, Dom Perignon, Miquel Ruiz/*El Punt Avui*, Festival ÍTACA, Fundació Jordi Comas, Gasull Fotografia, Generalitat de Catalunya, Instituto Cervantes de Pekín, Josep Algans, *La Vanguardia*, Loewe, Martí Dacosta, MondoMostre, Museu de l'Empordà, Fabergé Museum, Pep Canaleta, Robert Whitaker, Skylight, Thomas Spieker, Xavi Torner y Xènia Gasull/Arxiu Imatges PTCBG.

Diseño

Alex Gifreu

Traducción

Link

Fotomecánica e impresión

Alzamora Gráficas

Obras de Salvador Dalí

© Salvador Dalí, Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

Derechos de imagen de Salvador Dalí y de Gala reservados

Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

De la edición

© Fundació Gala-Salvador Dalí, Figueres, 2018

Todos los derechos reservados

Depósito legal

GI-567-2018

Las imágenes de las portadillas están dedicadas a **Ramon Boixadós Malé**, presidente de la Fundación Gala-Salvador Dalí desde 1991 hasta 2017. Son algunas de las obras que se adquirieron bajo su mandato.

FUNDACIÓ
GALA-SALVADOR DALÍ

Fundació Gala-Salvador Dalí

Torre Galatea
Pujada del Castell, 28
17600 Figueres
<http://www.salvador-dali.org>

